Ronald Payne

MOSSAD

ISTORIA SECRETĂ

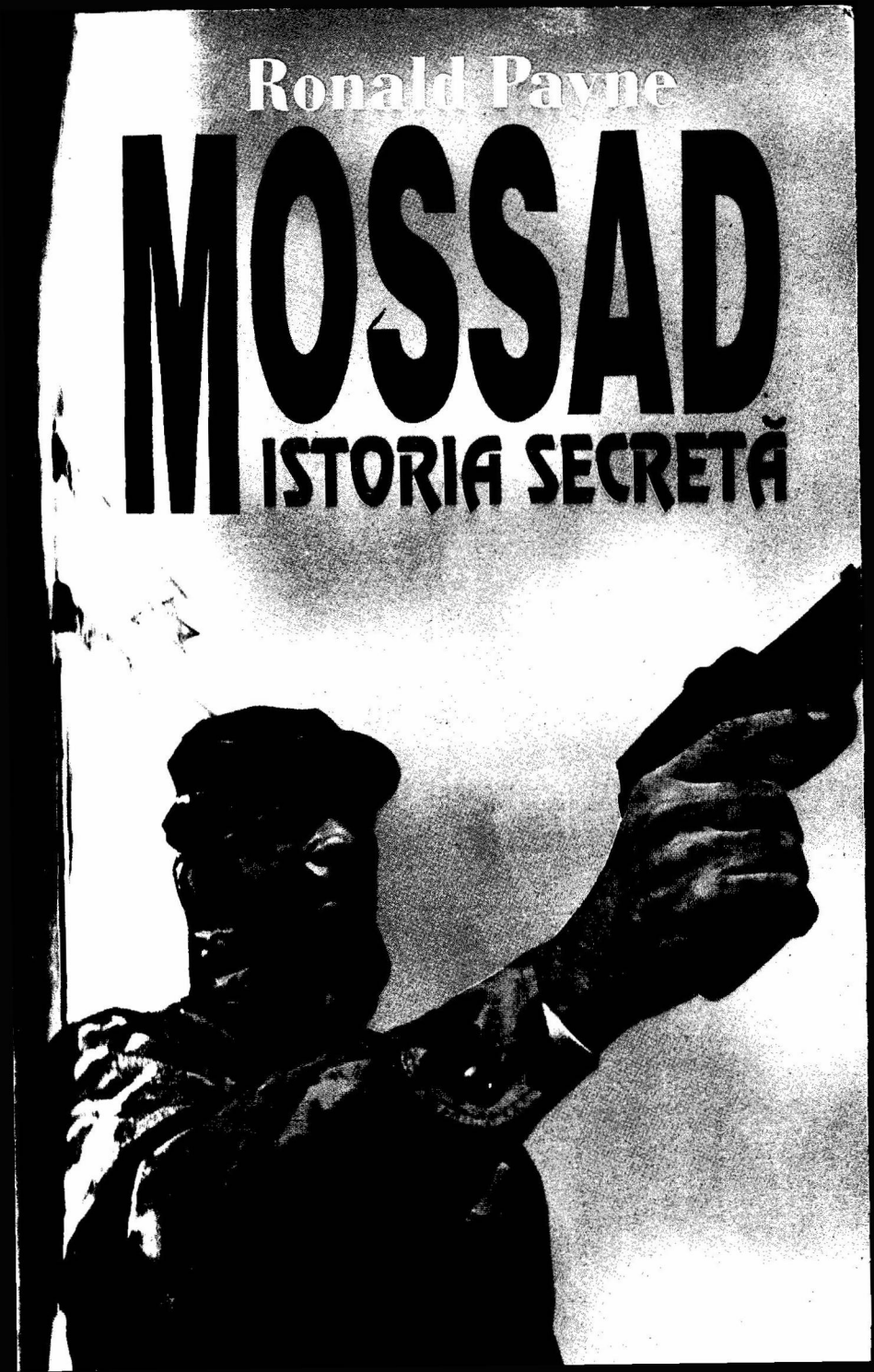

Ronald Payne

MOSSAD

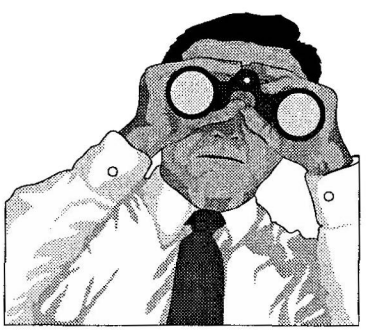

COLOSSEUM
București

Editor:	Aurel Liviu Nețoiu
Consilier editorial:	Adrian Nițulescu
Redactor:	Ioana Niculescu
Redactor:	Gheorghe Lepoiev
Coperta:	Valentin Tănase
Tehnoredactor:	Vasile Jivin

Culegere și tehnoredactare computerizată
Editura COLOSSEUM București.

I.S.B.N. 973-9208-48-7

RONALD PAYNE

MOSSAD

© Ronald Payne1990

© 1996 Editura COLOSSEUM București

Toate drepturile pentru versiunea în limba română aparțin Editurii COLOSSEUM București.

Reproducerea parțială sau integrală a textului este interzisă și va fi pedepsită conform legii.

RONALD PAYNE

MOSSAD

Traducere de **Paul Zaharia**

București - 1996

În curând în colecția

BESTSELLER

- Castelul
din cărți de joc
de Michael Dobbs

CUPRINS

Cuvânt înainte	7
Partea întâi: Spiocrația	**13**
1. Institutul	14
2. Începuturile	26
3. Cum este acum	44
4. Acțiuni în forță și tehnologie de vârf	59
Partea a II-a: Tot mai departe	**69**
5. Ghinionul	70
6. De la Gaza la Suez	83
7. Vânătoarea de naziști	90
8. Discordie la nivel înalt	97
9. Damasc	108
Partea a III-a: Jandarmul lumii	**114**
10. Războiul electronic	115
11. Războiul terorist	123
12. Răzbunarea	143
13. Căință și iertare	163
Partea a IV-a: Violența din Liban	**175**
14. Masacrul	176
15. Aventura iraniană	188
16. Zona crepusculară	200

Partea a V-a: Aliații **214**
17. Salvându-l pe Sadat 215
18. Alianța cu C.I.A. 231
Partea a VI-a: Mossadul și bomba atomică **246**
19. **Lechaim** Lekem 247
20. Operațiunea rușinii 259
21. Dimona 276
22. Isis și Osiris 288
23. Spionul public 297
Partea a VII-a: Epilog londonez **309**
24. Un african în bagaj diplomatic 310
25. Moartea unui caricaturist 323
26. Reproșuri de la Whitehall 337
27. Dispar tabuurile 346
Șefii Serviciilor Secrete israeliene *362*
Bibliografie *364*
Anexă **366**
Note 367

Cuvânt înainte

După primul război mondial, *Palestina* - Pământul Făgăduinței sau Țara Sfântă - reintră în atenția contemporanilor, aceștia fiind chemați să-i împlinească destinul. Din adâncurile istoriei creștine prinde, astfel, viață chemarea ziditoare de țară, și, din marea de state arabe, s-a înălțat insula israeliană devenită cămin național pentru evreii de pretutindeni.

Din 1948, când noul stat s-a înscris pe harta politică a lumii, israelienilor le-a fost dat să poarte mai multe războaie de supraviețuire. Și au ieșit, mai mereu, învingători. Au rămas pe loc, adică, îndârjindu-se să lupte pentru dreptul lor la existența statală. Cu forța minții, a armelor, a unei diaspore devotate și, desigur, prin eforturile unor servicii secrete redutabile. Marea arabă era să-i înghită, nu de puține ori.

O carte despre *Mossad* - serviciile secrete israeliene devenite aproape legendare prin spectaculoasele sale operațiuni în afara granițelor țării și care au funcționat, alături de confratele său militar, Aman, asemenea unui veritabil detașament din linia întâi - este, fără să-și propună explicit, o incursiune în istoria Israelului.

Ronald Payne, ziarist și publicist englez, specializat în activitatea serviciilor secrete și în problemele terorismului internațional, este autorul curajoasei tentative. Prin intermediul

ei, el se adresează unui public larg, intuind dorința acestuia de a pătrunde în culisele marilor agenții secrete de informații, aplecându-se cu deosebire asupra a ceea ce se întâmplă pe scena politică din Orientul Mijlociu - unde continuă confruntarea de interese între marile superputeri.

Poate fi socotită această scriere a sa o carte de spionaj, în sensul obișnuit al cuvântului? Și da, și nu. Da, pentru că în paginile ei sunt adunate întâmplări senzaționale, oameni care își riscă viața cu fiecare misiune - suportul tuturor acțiunilor, uneori extrem de dramatice, fiind datoria dezinteresată față de țară, aflată nu de puține ori în situații limită. Și - nu, deoarece informația amplă, uneori prea minuțioasă chiar, te îndeamnă să devii un cititor activ - în sensul că ești îndemnat să te documentezi la rându-ți. Iată de ce este vorba aici de un alt fel de aventură: aceea a reconstituirii vieții unor personaje, a redesenării firului unor evenimente istorice și politice pentru a „înțelege" acțiunea acestei lucrări, pe care am numi-o de referință.

Dar, oricare ar fi tiparele în care s-ar putea încadra această carte, lectura ei îți dă, în plus, un anume tonus, îți transmite ceva din forța solidarității biruitoare. Devoțiunea celor angrenați în munca de spionaj constituie, poate - chiar înaintea curajului și a inteligenței - cheia reușitei în multe dintre misiunile Mossadului. Atunci când oamenii săi au căzut la datorie - spânzurați în piețe publice, împușcați sau condamnați la ani grei de detenție în teritorii dușmane - acasă le era cinstit numele sau le era ocrotită viața, câtă le-a mai rămas. Lângă Tel

Aviv există un monument singular, ridicat în memoria acelor agenți ai serviciilor secrete care nu mai sunt și cărora țara-mamă le păstrează recunoștință.

Gestul aceleiași țări de a-și aminti, de pildă, despre existența urmașilor unui trib semit - pierdut, se pare, de pe vremea lui Moise - și care rătăcea prin ținuturile Etiopiei - ni se pare că- i schițează la fel de bine imaginea. Îmbarcați în avioane speciale, mii de evrei (cu pielea mai colorată, însă) au fost aduși astfel - în mai multe etape - pe pământul strămoșilor lor; să trăiască laolaltă cu cei care au părăsit, mai devreme sau mai târziu lagărul comunist, cu supraviețuitorii lagărelor de exterminare naziste și urmașii acestora, lângă cei care, după 1917 - prin dreptul dat de *Declarația Balfour* - au sosit primii aici și au luptat pentru ca Israelul de astăzi să existe. Să învățăm de la poporul evreu!

Succesele serviciilor secrete israeliene sunt considerate bun public și rolul lor în întreținerea moralului populației, aflate mereu în alertă, a fost, fără îndoială, considerabil. Dar, n-au fost numai succese mari. Au fost și înfrângeri pe măsură. S-au făcut greșeli uriașe - cum au fost cele care au adus națiunea în pragul unui iminent deznodământ dezastruos, în timpul războiului de Yom Kippur (1973); sau cele care au făcut posibil masacrul din taberele de refugiați palestinieni de la Sabra și Chatila (1982), în timpul invaziei israeliene din Liban (Operațiunea „Pace pentru Galileea").

Din strânsoarea țărilor arabe vecine, Israelul a reușit să scape de fiecare dată, tensiunile pe anumite direcții reducându-se, cu vremea, prin schimbarea și evoluția mentalităților. Așa a fost posibil dialogul urmat de perfectarea

unor acorduri de pace benefice - cum au fost cele încheiate cu Egiptul (1979) și cu Iordania (1994). Negocierile de pace cu Siria vor mai dura, iar relațiile cu Irakul, Libia, Iranul și Libanul rămân, mai departe, încordate.

Presiunea exercitată însă de populația arabă din interiorul țării, mai ales în teritoriile ocupate după 1967 (Cisiordania și Fâșia Gaza), trebuia dezamorsată într-un cu totul alt mod. Între O.E.P. - ca reprezentant legitim al populației palestiniene - care milita pentru înființarea unui stat arab pe teritoriul Palestinei - și conducerea statului Israel se instalase un foarte grav conflict de interese, care stă, de altfel, la originea apariției terorismului politic, practicat, la început, de O.E.P., dar de care nici Israelul nu a fost străin. Această armă perfidă, primitivă, care nu a adus decât mari prejudicii ambelor părți, trebuia abandonată. *„Ajunge cu atâta sânge"* - au fost cuvintele lui Yitzhak Rabin, atunci când s-a angajat să rezolve acest conflict pe calea negocierilor, în cadrul celui de al doilea mandat de premier al Israelului. Și, în 1993, va avea ocazia să-și onoreze promisiunea prin semnarea, la Washington, a Tratatului de pace dintre Israel și O.E.P., document istoric în cadrul căruia s-au stabilit principiile care vor sta la baza Autonomiei palestiniene. Pașii făcuți încă din 1988, atât în Cisiordania (teritoriu cu populație arabă din Palestina), cât și în Fâșia Gaza, pe drumul lung și anevoios al instalării administrației palestiniene, se cereau a fi continuați.

În pofida criticilor vehemente exprimate de opoziție, militari și grupările naționalist-religioase - care considerau autonomia o soluție neinspirată, ce va submina securitatea Israelului - Yitzhak Rabin, premierul israelian, secondat de

Shimon Peres, ministrul de externe, și Yasser Arafar, liderul O.E.P., merg mai departe, spre extinderea acestei autonomii. Astfel, în ajunul Anului Nou evreiesc 1995, este parafat și documentul ce stabilește etapele acestei extinderi, cu intrarea în drepturi a Autorității Naționale Palestiniene. Numai acordând o șansă palestinienilor, Occidentul, S.U.A., țările arabe bogate vor crea facilități economice Israelului, numai așa se va instaura pacea în zonă.

În luna noiembrie 1995, trupele israeliene au început să se retragă din anumite zone ale Cisiordaniei, Jeninul fiind primul oraș ales să deschidă acest proces de preluare a controlului administrativ de către palestinienii înșiși. Dar, artizanul procesului de reconciliere dintre Israel și O.E.P. - soldatul păcii, cum a mai fost numit - primul ministru al Israelului, Yitzhak Rabin, nu va mai apuca să vadă cum opera sa prinde viață. În seara zilei de 4 noiembrie 1995 este pedepsit prin împușcare pentru curajul său de a fi privit către mileniul al treilea. Mentalitățile arhaice și fanatismul naționalist-religios au explodat instinctiv, curmând viața unui mare om politic. Nu este locul aici pentru considerații mai ample, inspirate de moartea lui Yitzhak Rabin. Ar trebui, poate, să ne amintim doar de alt lider, arab de astă dată, Anwar Sadat - căruia i-a fost rezervat un sfârșit similar. Parcă spre a-i cinsti memoria, în luna martie 1996, s-a desfășurat, în Egipt, Conferința internațională împotriva terorismului, ca urmare a unei recrudescențe de proporții a acestui fenomen, de curând, pe teritoriul Israelului. Ceea ce se impune a învăța din dramatismul situațiilor create este că palestinienii nu trebuie izolați, fie și în cadrul unor zone

autonome. Ei au nevoie, în continuare, de asistență, de instrucție pentru a deveni, cu timpul, parteneri viabili de dialog și de conviețuire în aceeași țară. Sau, de ce nu, în țări vecine.

Toate aceste considerații s-au născut din spiritul generos care guvernează această carte. Sperăm că și cititorul se va lăsa captivat de el, găsind în lectura ce i-o oferim delectare și prilej de cunoaștere a unei lumi aparte. De reținut că această lume este cea dinainte de anul 1988.

Notele, redactate în ideea suplimentării informației absolut necesare înțelegerii textului, sunt atașate la sfârșitul prezentei lucrări.

Ioana Niculescu

Partea întâi

Spiocrația

1. Institutul

Dintre toate serviciile secrete din lume, cel care stârnește, în cel mai înalt grad, curiozitatea se numește Mossad. De fapt, însăși denumirea sa completă - Institutul pentru Servicii Secrete și Speciale - este cea care dă tonul. C.I.A. este o Agenție și se autodenumește „Compania", S.I.S.-ul Marii Britanii este un Serviciu, Mossadul, însă, este un Institut, academic și științific, la care se adaugă serviciile speciale, ce-și asumă anumite operațiuni în forță. De fapt, Mossadul este, parcă, făcut să fie angrenat în jocul om deștept- om puternic.

Faptul că Mossadul activează în numele unei țări înconjurate de state declarat inamice - fiecare cetățean fiind conștient de permanenta amenințare a războiului - această situație conferă unicitate respectivului serviciu secret. Chiar și în interiorul atât de disputatelor granițe ale Israelului se manifestă o ostilitate permanentă din partea populației arabe din teritoriile ocupate, drept care viața nu mai este, acolo, normală, în accepțiunea europeană a cuvântului. În plus, umbra întunecată a Holocaustului, în care 6 milioane de evrei au pierit - mergând, așa cum se amintește tinerei generații, „ca mieii la abator" -, se întinde asupra fiecărei familii din noua patrie. Mândria de a fi evreu și hotărârea de a dovedi că sistemul de apărare nu va mai ceda vreodată, sunt elemente care se repercutează, în plan psihologic, asupra fiecărui membru al

Serviciului - de la cel mai tânăr angajat până la cel mai experimentat veteran. Pentru aceste motive, atașamentul bărbaților și femeilor care se înregimentează în serviciile secrete israeliene, este unul deosebit în comparație cu cel al omologilor lor care lucrează, în alte țări, pentru C.I.A., K.G.B. sau MI6. Ar mai trebui de adăugat că amenințările la adresa Israelului, venite din exterior, sunt mult mai reale și mai evidente decât chiar cele care se manifestă la adresa superputerilor. În Ordinul de Zi - dat în 1953, și semnat de șeful serviciilor secrete ale Israelului - marcând înființarea acestei instituții, se precizează: „Pentru statul nostru - care, de la crearea sa, s-a aflat împresurat de dușmani -, serviciile secrete reprezintă prima linie de apărare. Întrucât suntem situați în inima Orientului Mijlociu, unde instabilitatea și schimbările violente de situații sunt specifice, trebuie să învățăm foarte bine cum să aflăm ce se întâmplă în jurul nostru".

În lumea spionajului, în care se pune problema ascensiunii și decăderii serviciilor secrete, Mossadul și Amanul - serviciul secret al armatei - se bucură de o reputație de invidiat, datorită devotamentului și eficienței membrilor lor. „Cel mai bun serviciu secret din lume", era aprecierea făcută de C.I.A. despre Mossad. Prietenii - și aceștia au fost numeroși - i-au admirat succesele, în timp ce dușmanii își manifestau teama față de aura de invincibilitate care creștea în jurul Mossadului.

Nu a salvat el, oare, evrei persecutați sau captivi în țări ostile, cum ar fi Irak, Maroc și Etiopia? Nu a adus el în fața justiției criminali și torționari, precum Adolf Eichmann? Și, nu a eliberat el, prin faimoase acțiuni de comando, când totul părea pierdut, atâția oameni luați ostatici de pirați ai aerului? Salvarea

pasagerilor de pe o cursă Air France, luați ostatici și sechestrați la Entebbe[1], rămâne un exemplu clasic de operațiune antiteroristă, îndrăzneață și eficientă. De fapt, profesionalitatea agenților Mossadului a devenit legendară, datorită faptului că ei au luptat împotriva forțelor teroriste de pretutindeni, dar și pentru că au furnizat informații prețioase unor servicii de securitate din vestul Europei avertizându-i despre numeroasele primejdii care pândeau această parte a continentului.

Mulți dintre agenți nu mai trăiesc, pentru a povesti întâmplările de atunci. Unii au fost asasinați pe străzi singuratice; alții au fost sfârtecați de exploziile unor bombe, sau au sfârșit prin a fi spânzurați în piețele principale din Damasc, Bagdad sau Cairo. Ei sunt cei care nu s-au mai întors din misiunile fără speranță încredințate, așa încât soarta lor va rămâne necunoscută pentru totdeauna. De aceea, pentru a cinsti viețile și morțile multor asemenea eroi, familiile acestora s-au mobilizat, solicitând ridicarea unui monument în memoria lor. Plecându-se în fața unei asemenea puternice presiuni, un fost conducător al Mossadului a hotărât alocarea a 2 milioane de dolari în vederea edificării unei construcții-simbol, un lăcaș comemorativ dedicat celor căzuți. Ridicat din blocuri monumentale de gresie, el se află chiar în incinta Centrului de Studii Speciale din Herzliya, la nord de Tel Aviv. Construcția a fost concepută ca un fel de labirint cu cinci compartimente, fiecare reprezentând câte o perioadă din istoria operațiunilor secrete ale Israelului. „Ideea unui asemenea labirint - avea să explice unul dintre veteranii Serviciului - a fost aceea de a crea impresia unei nesfârșite căutări în vederea schimbării drumului vieții. Complexitatea și infinitatea fac parte din însăși esența

activităților noastre". Pe pereții lăcașului au fost gravate, cu mândrie, numele a 360 dintre cei căzuți la datorie, cu toții membri ai comunității serviciilor secrete: Mossad, Aman și Shin Beth (ultimul fiind serviciul de contraspionaj).

Primul agent care și-a pierdut viața în timp ce se afla în serviciul noului stat, Israel, a fost Jacob Bokai, un evreu născut în Siria, executat în august 1949, după ce a fost arestat, pe motiv că s-ar fi infiltrat în Iordania deghizat ca refugiat arab. Un pictor, pe nume Shalom Dani - deși a avut o moarte naturală, în 1963 - figurează, de asemenea, printre eroii susmenționați, avându-se în vedere rolul covârșitor pe care acesta l-a avut în falsificarea actelor necesare echipei Mossad care l-a răpit pe Eichmann, în America Latină. Dar, unul dintre secretele dezvăluite de monumentul de la Herzliya este legat de numele lui Yacov Bar Simantov, un diplomat asasinat în afara casei sale din Paris. Numai faptul că este prezent aici confirmă, post-mortem, pentru prima dată, că a fost un agent al Mossadului. Eli Cohen, un maestru al spionajului - dar, în cele din urmă, prins și executat la Damasc - este, și el, celebru. În fond, pentru agenții secreți, prețul celebrității este moartea, pentru că de- abia atunci sunt relevate acțiunile și succesele lor. Nu-i mai puțin adevărat că faptele multora dintre cei comemorați trebuie să rămână secrete pentru totdeauna. De altfel, o serie de foști ofițeri ai serviciilor secrete, care activează ca instructori, afirmă că munca unora dintre colegii lor decedați rămâne stict confidențială. Chiar și după moarte, secretul asupra implicării lor este păstrat. Tocmai acest mod, specific

israelienilor, de a privi lucrurile, cu bravură și, în același timp, cu sentimentalism, a făcut posibil ca Mossadul să fie singurul serviciu secret din lume care are propriul monument public.

Poate că C.I.A. are resurse tehnice mai deosebite. K.G.B.-ul este, fără îndoială, mai mare și mai metodic. Dar nici un serviciu secret nu este mai de temut ca Mossadul, imaginea activităților sale fiind percepută de opinia publică mondială ca aceea a unui serviciu secret eficient, abil și fără fisură. De fiecare dată când menționam faptul că scriu o carte despre Mossad, am fost frapat că întrebarea ce mi se adresa, invariabil, de către cei care nu dispuneau de informații era: „Nu este demersul acesta un lucru primejdios?"

Este adevărat că, în unele ocazii, Mossadul nu a pregetat să împrumute metode teroriste de la dușmanii săi din Orientul Mijlociu - metode devenite familiare, în orice caz, unora dintre proprii agenții - care au condus la comiterea unor asasinate sau răpiri în timpul luptelor purtate pentru independența Israelului. După masacrul de la München[2], din 5 septembrie 1972, Mossadul a organizat o îndelungată și amplă vânătoare, urmărind în întreaga lume 12 suspecți și omorâdu-i unul după altul. Agenții operativi au încălcat, desigur, multe legi, iar interogatoriile pe care le- au luat au fost dure, îndelungate și minuțioase. Au existat, însă, alți agenți care s-au deplasat în țări ostile, pentru a-și salva compatrioții aflați în pericol și persecutați pentru simplul motiv că erau evrei. De asemenea, nu trebuie uitat că, din cauza problemelor diplomatice specifice Israelului, mulți ofițeri ai Mossadului s-au văzut nevoiți să acționeze în Africa și Asia sub acoperire diplomatică. În acele țări arabe care, din prietenie față de palestinieni, refuzau să

recunoască statul Israel, Mossadul a reușit performanța de a folosi procedeele complicate ale diplomației secrete, fără a beneficia de imunitate.

Agenți ai Mossadului și-au adus contribuția la câștigarea unor războaie; au răsturnat guverne arabe; au provocat însă și nemulțumiri unor guverne europene, ca și Administrației S.U.A., prin încălcarea normelor de drept internațional. Folosind diferite stratageme, ei au procurat uraniu pentru fabricarea bombei atomice în Israel, efectuând, în același timp, raiduri și bombardamente în Irak și în Franța, pentru a întârzia momentul de care le era groază - acela când un stat arab inamic va avea propria bombă atomică. Tot agenți ai Mossadului au reușit, într- un mod dramatic, să subtilizeze, de la Cherbourg, vasele de război pe care Franța le fabrica pentru Israel, dar pe care refuza să le livreze, în semn de dezaprobare față de politica de forță a Israelului.

Când se pune însă problema aprecierii celor mai spectaculoase acțiuni ale Mossadului, atunci judecata trebuie făcută cu ochiul specialistului. Pentru unii, răpirea și aducerea în Israel, pentru a fi judecat, a lui Eichmann, criminalul de război nazist, a căpătat dimensiunile unui act eroic și istoric. Pentru alții, este vorba de un act de răpire a unui cetățean german aflat într- o țară străină, un exemplu de încălcare a normelor dreptului internațional, căruia i-a urmat o judecată-spectacol, mult timp după ce crimele, de necontestat, fuseseră comise.

Isser Harel, unul dintre întemeietorii Mossadului și, totodată, responsabilul acțiunii, spunea: „Ar trebui să înceteze fabricarea de legende în jurul Mossadului. Părerea mea este că

noi doar am muncit mai mult și am strâns mai multe informații decât alții. Nici o altă țară din lume nu a avut o asemenea nevoie presantă de un serviciu secret eficient. Israelul este înconjurat de dușmani. Nu avem relații diplomatice cu acele națiuni care ne consideră teroriști. Pentru noi este o chestiune de supraviețuire.".

Nu poți spulbera însă o legendă cu o adiere de modestie realistă. Mulți ani a domnit iluzia că oamenii Mossadului nu pot greși. Pentru simpatizanți era vorba de un Israel mic, dar curajos, care făcea față milioanelor de arabi ostili. În acele zile, reputația serviciilor secrete israeliene părea a fi mult prea bună ca să fie adevărată. Era, aparent, un miracol ca o țară atât de mică să creeze un serviciu secret cu asemenea rezultate formidabile, într-o lume dominată de giganți ca C.I.A. și K.G.B., pentru a nu mai vorbi de S.I.S.-ul britanic sau de serviciile aliate din Europa. Trebuie spus că atât de cuprinzătoare era cantitatea de informații oferită prietenilor lor de Mossad și de Shin Beth, încât C.I.A. ajunsese, la un moment dat, să se bazeze pe ele atunci când elabora analize în momente critice. În timpul conducerii lui James Angleton - un adevărat maestru al contraspionajului C.I.A. - Agenția avea un departament special, înființat anume în vederea menținerii legăturii cu Mossadul, departament condus chiar de Angleton. În definitiv, nu trebuie trecut cu vederea că Mossadul a fost singurul serviciu secret din lumea liberă a rețelelor de spionaj care a reușit să intre în posesia uneia dintre copiile faimoasei demascări a lui Stalin, făcute de Hrușciov la Congresul al XX-lea al P.C.U.S. Israelul este, apoi, cel care a stabilit standarde mondiale în ceea ce privește păstrarea secretului și

profesionalismul, chiar dacă, uneori, obiectivele sale erau discutabile, iar metodele folosite de o asemenea factură încât puteau fi tolerate doar de țările aflate într-o permanentă stare de război. De aceea, nu m-am mirat atunci când Yehosophat Harkabi, unul dintre cei mai importanți șefi ai spionajului militar din primii ani de existență ai acestuia, mi-a declarat, la Londra, în 1988: „Sunt mândru de realizările spionajului israelian". Și avea tot dreptul să fie; mai mult, el își putea permite să se laude cu marile realizări israeliene, afirmând: „Trăim într-o lume imperfectă. Trebuie să înțelegem faptul că spionajul este o activitate amorală și că ea se impune a fi desfășurată cu multă judecată și prudență. Iar cei care sunt implicați trebuie să aibă o structură interioară foarte solidă. De acord, multe dintre actele comise sunt imorale, dar anumite limite trebuie să fie respectate".

Încă o dată iese în evidență faptul că a lucra în spionajul israelian echivala cu a fi la Curtea regelui Arthur - în fiecare zi, o nouă aventură. Și fiecare aventură părea a fi o chestiune sacră, în care ticăloșii erau pedepsiți, iar inocenții salvați. Dar, principiul acesta nefiind consecvent urmat, de la o vreme lucrurile au început să meargă rău, iar dubiile i-au întunecat imaginea. Această transformare nu a survenit brusc, deoarece, încă de la înființarea Mossadului - trecând peste atitudinea de superioritate morală adoptată de oamenii de stat israelieni - cruzimile și metodele în forță au fost tolerate și, chiar, încurajate. Iar eficiența cadrelor operaționale, precum și a conducătorilor lor, nu era nici pe departe cea care trebuia să fie. Au existat, bineînțeles, eșecuri dezastruoase, paralel cu succesele elogiate și dezvăluite publicului. Asemenea altor

servicii secrete, și cel al Israelului a căzut victimă scandalurilor și, în cel puțin un caz - cel al trădătorului Israel Beer[3] - rușii au reușit să-și instaleze și aici „cârtițele" în posturi înalte.

Deteriorarea activității este legată de preocupările Israelului privind palestinienii și terorismul. Limitarea acțiunilor subversive ale Organizației pentru Eliberarea Palestinei[4] era o misiune care trebuia îndeplinită, numai că sarcina se complica, deoarece războiul acesta subversiv devenea, cu timpul, un mod de viață, unele aspecte transformându-se în contraterorism și în contracararea adversarilor pe teren propriu sau în străinătate. Și-a făcut apariția brutalitatea. Pentru că una este să folosești spionajul pentru a descoperi ascunzătoarea unui terorist, pentru a-l ataca apoi, și cu totul altceva este să trimiți echipe-șoc, care, în mod deliberat, să-i terorizeze pe teroriști, adoptând chiar tacticile de neimaginat și de neacceptat ale acestora.

Cumplitele pedepse aplicate teroriștilor, atitudinea extrem de dură, raidurile împotriva lor, toate s-au constituit într-o replică dată prea „blânzilor" americani și europeni, acuzați de a fi oameni care doar vorbesc și nu fac nimic. Apoi, Mossadul s-a implicat într-o infernală serie de contraacțiuni, menite să stârpească bandele de teroriști. Dar care a fost rezultatul? A dispărut terorismul? Nu. Din 1989, Israelul s-a văzut confruntat cu pericole noi și cu mult mai mari. Atunci când Yasser Arafat și O.E.P.-ul au abandonat terorismul internațional, convinși fiind că au obținut mult mai mari succese prin diplomație decât prin forță, autoritățile israeliene s-au arătat reticente în acceptarea noii realități. A început, apoi, *Intifada*[5] noua problemă în fața căreia Israelul era slab pregătit pentru a- i rezista după atâția ani de confruntări crâncene. În interiorul

frontierelor sale, dar și în teritoriile arabe ocupate, s-a produs o revoltă spontană a populației arabe. Aceasta nu a fost condusă, din primele zile, direct de O.E.P. Dar, în doi ani, demonstrațiile și răscoalele aveau să contribuie la apariția unui asemenea curent de simpatie în favoarea palestinienilor, cum nu se reușise în cele două decenii de lupte armate. Mossadul și Shin Beth-ul erau la fel de derutate, neștiind cum să procedeze cu tinerii demonstranți și cu cei care aruncau cu pietre. Ele fuseseră capabile să se descurce cu mai vârstnicii frați înarmați ai acestora - trupele de gherilă - dar se dovedeau depășite, asemenea guvernului israelian, văzându-se confruntate cu violente dezordini în rândul populației civile. Israelienii se dovediseră destul de entuziaști pentru a fi soldați sau spioni, dar memoria suferințelor îndurate de evrei de pe urma polițiilor secrete din estul Europei îi împiedica să se înroleze într-o poliție de reprimare a răscoalelor.

Marele efort al spionajului din anii '70 a fost direcționat spre combaterea terorismului. Iar câmpul de bătălie avea să fie Libanul, țară care devenise bază a forțelor palestiniene, după ce acestea fuseseră expulzate din Iordania, la începutul deceniului, de către regele Hussein. Politica Israelului a rămas consecventă: ea a considerat totdeauna că este drept să se replice cu duritate în momentul în care forțele de gherilă aduceau prejudicii statului evreu. Și, în această ordine de idei, Mossadul era într- o permanentă stare de alertă, pentru a descoperi depozitele de arme, bazele, planurile și obiectivele urmărite de dușman. Serviciilor secrete li s-a cerut, totodată, să

descopere contactele internaționale ale mișcării palestiniene, să afle de unde li se livrau armele și cine le asigura și organiza antrenamentul militar.

Cea mai viabilă tactică a Mossadului s-a dovedit a fi aceea de infiltrare, în rândurile grupărilor palestiniene, a propriilor agenți, care erau, uneori, arabi plătiți sau șantajați în vederea îndeplinirii acestor primejdioase misiuni, alteori patrioți israelieni, cunoscători ai limbii și lumii arabe. Dar, acești agenți cu acoperire aveau o dublă misiune: de a duce un război clandestin în spatele liniilor inamice, dar și de a iniția acțiuni secrete, care ar fi putut fi compromise în cazul în care ele ar fi devenit publice. Atunci când asemenea cerințe au devenit imperioase, Mossadul a apelat la calitățile populației de imigranți, mulți dintre aceștia fiind evrei aduși din țările arabe. Un exemplu elocvent de agent Mossad activ într-o țară arabă, aflat într-o postură cvasidiplomatică, este cel al Sylviei Raphael. În Iordania, ea lucra ca ziaristă franceză, specializată în probleme palestiniene, ceea ce-i permitea să fie în legătură cu palestinienii, dar și în contact cu autoritățile iordaniene.

De fiecare parte a frontierei nordice cu Libanul, agenții Mossadului și Shin Beth - cel puțin teoretic, acesta fiind un Serviciu însărcinat cu contraspionajul intern - erau activi, pregătind terenul pentru o eventuală invazie a Libanului, după care ar fi urmat să fie folosiți ca ofițeri de informații în cadrul armatei de ocupație. Responsabilitatea pentru această aventură[6] care s-a dovedit a fi un eșec revine generalului Ariel Sharon, ministru al apărării în Cabinetul condus de Menahem Begin[7] - lider al partidului de extremă dreaptă Likud, devenit prim-ministru după victoria acestui partid în alegeri. Din acel

moment, se poate spune că reputația celor două servicii secrete a început să pălească. Oameni în vârstă, cu amare amintiri de pe vremea luptelor intestine din cadrul numeroaselor facțiuni existente în perioada premergătoare independenței, au fost rechemați în calitate de consilieri ai primului ministru. Unul dintre aceștia se numea Rafael Eitan, omul care va fi - în ultima instanță - blamat pentru vina de a-l fi folosit pe Jonathan Pollard - un evreu american care lucra în cadrul serviciului secret al Forțelor Navale Americane - în acțiuni de spionaj împotriva Americii, cel mai vechi și cel mai fidel aliat al Israelului (vezi nota 18 și cap. 20). Întâmplarea i-a șocat atât pe americani, cât și pe evreii americani. Dându-i crezare lui Isser Harel[8], omul care a edificat reputația Mossadului, aceasta a fost „acțiunea cea mai prost concepută din istoria serviciilor secrete". Până atunci, Israelul a încercat, pe cât a fost posibil, să nu se folosească de diaspora evreiască în operațiuni de spionaj. Au prevalat grija ca nu cumva guvernele străine să-i considere pe evrei drept o amenințare la adresa securității statale și teama ca o astfel de atitudine să nu conducă spre antisemitism.

Vremuri tulburi, evenimente și acțiuni confuze au influențat modelarea structurilor actuale ale serviciilor secrete israeliene. În timpul primilor 40 de ani ai istoriei Mossadului, admirația față de stilul său s-a transformat, cu vremea, în suspiciune față de metodele folosite.

2. Începuturile

Mai întâi au fost spionii.

Până nu de mult, fiecare aspect al activității serviciilor secrete israeliene era ultrasecret. Doar atunci când pe Ben-Gurion[9] l-a luat gura pe dinainte, rostind cuvântul *Mossad* în Parlamentul israelian - Knesset - a fost posibil ca această denumire să devină publică. Într-o țară în care încă prevalează cenzura militară orice menționare ar fi fost greu de conceput. În 1980, de pildă, când un reporter a îndrăznit să dezvăluie numele unui conducător de pe atunci al Mossadului a fost pedepsit prin ridicarea acreditării sale de presă. În memoriile și notele referitoare la primii ani de existență a statului modern Israel, numele Mossad - organ de stat respectat pentru neobișnuitul său entuziasm - era mai mult șoptit. De altfel, Menahem Begin spunea odată: „În spionaj, la fel ca în război, legenda succesului este ea însăși un factor al succesului", iar legendele au nevoie de secret. Marea discreție în ceea ce privește serviciile secrete este ușor de explicat dacă ne gândim la noile condiții apărute la puțin timp după încheierea celui de-al doilea război mondial, când sioniștii se aflau angrenați în bătăliile finale pentru înscrierea pe harta politică a lumii a unui nou stat numit Israel.

Cred că nu exagerăm când spunem că noul stat a *fost creat* cu ajutorul unei armate evreiești clandestine și al *serviciilor* secrete. Israelul a devenit națiune la finele unui îndelung război subteran. Refugiați evrei din mai multe țări erau strecurați în Palestina[10], în ciuda marilor eforturi depuse de forțele britanice în anii în care au asigurat *Mandatul*[11] și, în special, spre sfârșitul anilor '40, de a preveni invioiarea acestui teritoriu, la acea oră eminamente arab. Dar și în armata britanică au existat agenți și „cârtițe", așa cum alți agenți secreți au fost infiltrați în posturi înalte din țări arabe vecine, țări care deveniseră ostile acestui proiect de creare a unei Palestine evreiești. De asemenea, sioniștii au reușit să introducă în Palestina arme, pentru a echipa grupările armate și milițiile civile subversive, constituite de evrei ca detașamente de avangardă a noului Israel. În același timp, însă, era supravegheată, cu atenție, mișcarea evreiască dizidentă.

Israelul s-a impus și a prosperat ca națiune grație unor abile operațiuni secrete și de spionaj. Primii săi lideri au fost obligați de împrejurări să intre în această lume ocultă – de unde urmarea firească ca noul stat să devină o „spiocrație", o serie de figuri proeminente ale vieții politice israeliene activând în trecut în cadrul serviciilor secrete. Însuși președintele Israelului, Haim Herzog[12], a lucrat în spionajul militar; Yitzhak Shamir, prim-ministru, a servit mulți ani în calitate de agent al Mossadului în Europa; David Kimche, fost înalt funcționar în Ministerul de Externe, a fost, la rându-i, strâns legat de Mossad. De la bun început a existat această tradiție, fiind normal ca principiul strict al păstrării secretului să stea la baza conducerii după proclamarea independenței.

Principiul păstrării secretului are, însă, și alte origini. Aidoma multor instituții ale noului stat Israel și serviciile secrete au fost organizate după modelul britanic, mai ales că foarte mulți evrei au luptat în cadrul armatei britanice sau în spionajul militar în timpul celui de-al doilea război mondial. Până la sfârșitul acestuia, 130 000 de evrei palestinieni au activat în armata britanică, pentru a lupta împotriva naziștilor. Moshe Dayan[13], generalul victorios, și ministru cu o carieră remarcabilă, a cărui activitate s-a evidențiat încă din vremea când activa în cadrul serviciului secret al Haganah (lit.: „Apărare"), a fost în timpul războiului, „elev" la Secret Intelligence Service (S.I.S.), ca și la Special Operations Executive, (S.O.E.). Dintre evreii recrutați de serviciile britanice, 32 au fost parașutați în teritoriul nazist. Isser Harel, cel care a devenit conducătorul serviciului secret oficial, și-a făcut debutul tot în cadrul unei forțe britanice - poliția palestiniană.

Marea Britanie a stabilit, pentru prima dată, regulile de bază ale secretului total. De altfel, guvernul britanic a fost întotdeauna reticent în a admite că pot coexista un serviciu secret și un altul de securitate. Chiar dacă spionajul este vechi de când lumea, de când există conflicte între oameni, Marea Britanie a creat, abia în 1909, primul serviciu secret modern, ca un departament guvernamental, finanțat și controlat de acesta. Sarcina sa - atât în timp de pace, cât și în timp de război - era aceea de a obține secretele țărilor străine, dar și de a proteja pe cele ale propriului guvern. Marile puteri din bătrâna Europă și-au fondat servicii de spionaj similare: Germania, în 1913, Rusia, patru ani mai târziu. Serviciul secret francez a luat ființă,

oficial, în 1935. S.U.A. a ezitat până în 1947, când au creat Central Intelligence Agency (C.I.A.), care a înlocuit O.S.S.-ul (Office of Strategic Services), desființat după terminarea războiului.

Pentru Israel, declanșarea operațiunilor secrete în întreaga lume a început o dată cu înființarea Agenției Evreiești, la Congresul Sionist de la Zürich, din 1929. Haganah[14], forța sionistă subterană, și-a creat propriul său serviciu de informații, denumit Shai, care, până în 1948, va avea ca principal obiectiv promovarea ideii unui stat independent Israel. Pentru a realiza acest deziderat, Shai și-a concentrat, mai întâi, eforturile în direcția infiltrării Administrației britanice din Palestina, reușind astfel să-i țină la curent pe liderii evreilor cu intențiile britanicilor și să anticipeze, totodată, acțiunile autorităților mandatare. Paralel cu aceasta, însă, Shai a realizat și activități de spionaj în rândurile oponenților arabi din țările vecine. Totodată, agenți sioniști au inițiat și coordonat unele grupări extremiste evreiești, atât în Orientul Mijlociu, cât și în Europa. În același timp, alte persoane au fost însărcinate cu strângerea de informații din Germania nazistă, pentru a proteja mișcarea evreiască subterană și pentru a pune la punct căile de salvare a acesteia, atât în timpul războiului, cât și după încheierea sa. În plus, Shai a devenit expert în strecurarea de arme și de imigranți ilegali în Palestina. Apoi, a dobândit succese în infiltrarea propriilor agenți în poziții influente ale vămii, poliției și serviciilor de transport britanice. Valorificând influența acestor poziții, Shai a putut fi astfel sigur că autoritățile britanice vor confisca importantele cantități de arme, introduse de arabii pregătiți să lupte împotriva noilor locuitori ai Palestinei.

Rekhesh era tot o agenție ce avea responsabilitatea procurării de arme și muniții, destinate celor ce se stabiliseră în Palestina și care formau forța evreiască ce acționa subteran. Pentru a duce la bun sfârșit această sarcină, agenții săi au devenit experți în fondarea de corporații-paravan, în angajarea licențelor de export și în a-și fabrica identități false. Alt predecesor direct al Mossadului - organizația ce a ființat în perioada premergătoare proclamării independenței și de la care a preluat chiar denumirea - a fost Mossad le Aliyah Bet - adică, Institutul pentru imigrare ilegală. Atunci când britanicii au încercat să rezolve supărătoarea problemă a Palestinei prin limitarea imigrației evreiești la 75 000 de persoane, Agenția Evreiască a hotărât adoptarea politicii de imigrare clandestină a evreilor. Pentru aceasta, vechiul și autenticul Mossad, care avea în Europa doar 10 agenți, a primit misiunea de a stabili rute de evadare, de a procura vapoare și de a găsi case conspirative, precum și pe cea de a fabrica pașapoarte false, menite să înlesnească trecerea sigură spre Palestina a miilor de refugiați. Șef atât al Mossadului, cât și al Rekhesh era Shaul Avigur - imigrant rus, pregătit într-un sat (kibbutz), cu însușiri native de conspirator și cu o pasiune pentru păstrarea secretului atât de profundă, încât chiar și atunci când a trimis fiicei sale, la Londra, un pachet cu ziare evreiești, a aplicat pe plic mențiunea „Personal și confidențial".

Aceste organizații au constituit nucleul unor școli dure, un fel de universități unde se pregăteau, din mers, spioni și agenți secreți. Insistându-se asupra pregătirii lor psihice, luând în calcul condițiile primejdioase și de stres în care vor evolua, acele persoane care aveau să devină coloana vertebrală a

serviciilor secrete de stat au dobândit aici calități speciale. Drumul a fost unul foarte greu. Serviciile sioniste au asigurat și pregătirea populației clandestine, care devenise, astfel, aptă de a servi statul Israel, al cărui steag cu Steaua lui David avea să fluture la 14 mai 1948[15]. Visul sionist se împlinise. Pe 30 iunie, serviciile secrete israeliene capătă recunoaștere oficială,devenind compartiment guvernamental.

Acest *nou venit în domeniul serviciilor secrete* de stat a văzut lumina zilei într-o simplă cameră, situată în centrul orașului Tel Aviv, pe strada Ben Yehuda, numărul 85, într-o clădire ce avea la parter o cafenea și o florărie, precum și câteva apartamente la etajele superioare. Pe una dintre ușile acestora se găsea o placă ce-l anunța a fi biroul „Serviciului Consultativ al Veteranilor". Până la momentul respectiv, locul a servit drept Cartier general acoperit al vechiului Shai, care a fost apoi dizolvat.

Scopul întâlnirii care a avut loc în strada Ben Yehuda, la 30 iunie, a fost acela de a pune *bazele unei comunități a serviciilor* secrete israeliene. Ea a fost onorată de prezența liderilor diferitelor organizații care luptaseră pentru întemeierea națiunii. Ca rezultat al acestei modeste conferințe, I.D.F. (the Israeli Defence Forces) - Forțele Israeliene de Apărare terestră - *au emis un Ordin Oficial* privind înființarea unei secții specializate în cadrul serviciului operativ al Cartierului general. Prin urmare, primul a fost serviciul secret al armatei, care a devenit cunoscut sub numele *Aman*. Și, pentru a fi viabil, acesta a purces la strângerea asiduă de informații pe plan internațional. Pionierii acestui serviciu sunt cei care au înființat apoi departamentul politic al Ministerului de Externe, sub

conducerea lui Boris Guriel. Al treilea membru al comunității avea să fie un serviciu de securitate internă, cunoscut sub numele *Shin Beth*. Această structură inițială a supraviețuit doar până în 1951, atunci când a apărut *Mossadul* - în forma în care este cunoscut azi - ca urmare a unei revizuiri complete a structurilor serviciilor speciale create odinioară în pripă și care se discreditaseră, între timp, prin scandaluri și disensiuni.

David Ben-Gurion, primul prim-ministru al Israelului îl desemnase pe Isser Be'eri să preia conducerea noului serviciu secret al armatei, în 1948. Colonel în cadrul I.D.F. și șef al unei companii de construcții, el era membru al Haganah încă din 1938. Be'eri se remarcase, în special, în momentul în care a luat sub control Shai, în timpul disperatei bătălii pentru Ierusalim, cu câteva luni înainte. Alegerea lui Isser Be'eri s-a dovedit, însă, curând, a fi una dezastruoasă, căci scurta perioadă în care el a fost șef al serviciilor speciale ale armatei a fost una a implementării unor practici dezonorante, care, mai târziu, au adus serioase prejudicii serviciilor secrete israeliene.

Peste numai câteva luni, ofițerul respectiv a fost trimis în fața Curții Marțiale și judecat pentru faptele comise în timpul perioadei de acțiuni violente premergătoare independenței. El a fost acuzat de uciderea unui demnitar arab, pe nume Ali Kassem, suspectat de a fi trădat serviciilor de securitate britanice numele conspiratorilor sioniști, precum și de trafic de influență. Be'eri s-a apărat, afirmând, pur și simplu, că omul a fost un trădător, „așa că l-am ucis". Acesta, însă, nu a fost singurul capăt de acuzare împotriva lui Be'eri. Atât de nerăbdător fusese el în a dovedi că un redutabil politician aparținând Partidului Muncii, numit Abba Hushi, colaborase

cu britanicii în timpul *Mandatului*, încât a decis să-l tortureze pe unul dintre apropiații acestuia, în speranța că va obține dovezi în acest sens. Nemulțumit de rezultate, el a pus atunci la cale falsificarea unor documente, într-un efort suplimentar de a- și susține acuzația. Chiar în ziua în care și-a asumat comanda serviciilor speciale militare, a avut loc un alt eveniment reprobabil. Curtea Marțială, prezidată de însuși Be'eri, l-a găsit vinovat de spionaj în favoarea Marii Britanii pe căpitanul Meir Toubianski, acesta fiind judecat sumar și executat din ordinul aceluiași Be'eri. Dar o anchetă ulterioară, ordonată de primul ministru Ben-Gurion, a arătat că respectivul căpitan era nevinovat. Drept pentru care rangul militar al acestuia i-a fost restituit post-mortem și, ca o compensație, i s-au organizat funeralii militare.

Isser Be'eri - făcut răspunzător pentru aceste evenimente dezonorante - a fost demis din funcție și apoi arestat, fiind învinuit de omucidere; în cadrul audierilor secrete singura apărare admisă a fost aceea că poziția de șef al serviciului Aman îi dăduse dreptul de a acționa în afara legii și de a folosi metodele pe care le considera cele mai viabile. Invocarea, de fapt, a argumentului *raison d'etat* era inacceptabilă chiar și în asemenea vremuri tulburi. Ctitorii noului Sion și-au asumat întotdeauna un înalt nivel moral, iar a accepta ideea că propriile servicii de securitate, cu tot patriotismul lor zelos, aveau dreptul de a trece peste toate normele de comportament decent, era de neconceput. Astfel, Isser Be'eri a fost găsit vinovat, pierzându-și rangul și titlurile. Totuși, ca o recunoaștere a serviciilor aduse cauzei în trecut, el a primit o pedeapsă cu închisoarea de numai o zi, dar și aceasta a fost comutată de

președintele Haim Weizmann.[16] Blândețea sentinței se explică prin dorința de a exista un precedent în cazurile în care statul se va vedea confruntat, în viitor, cu asemenea situații.

Viața noului serviciu secret israelian a debutat cu brutalitate și cu ciocniri de opinii între liderii săi - ceea ce a favorizat aplicarea metodelor dure - și autoritatea statului, reprezentată de prim-ministrul Ben-Gurion. Dar convingerea fermă a primului ministru că legea trebuie respectată a împiedicat continuarea practicilor din timpul perioadei de ilegalitate, premergătoare independenței. În unele direcții, situația era comparabilă cu cea existentă în Franța - proaspăt eliberată după al doilea război mondial, când Rezistența continua să comită crime împotriva celor suspectați de a fi colaborat cu fosta Germanie invadatoare, într-un anevoios proces de transformare a unităților combatante din timpul războiului în unități regulate pe timp de pace.

Planul original a lui Ben-Gurion, care, ulterior, s-a bucurat de o largă adeziune a fost axat pe ideea de a crea trei sectoare responsabile cu spionajul. Mai întâi a luat ființă Serviciul (Biroul) secret al armatei, cunoscut sub numele de Aman (ce reprezintă prescurtarea titulaturii sale în ebraică). În strânsă legătură cu acesta erau departamentul de Contraspionaj (Ran) și departamentul politic al Ministerului de Externe, condus de Boris Guriel. Oamenilor care lucrau în Ministerul de Externe li s-a dat sarcina de a aduna toate informațiile secrete socotite ca fiind importante pentru Israel. Isser Harel, care va deveni mai târziu cel mai faimos maestru al spionajului, și-a făcut prima apariție în momentul în care a devenit șeful celei de-a treia secții, departamentul securității - Shin Beth.

În realitate, nu a fost totdeauna ușor să delimitezi activitățile celor trei departamente distincte. Atunci când noul stat a pornit de la nimic, toate instituțiile sale au fost obligate să-și elaboreze propriile norme de funcționare. Dar lucrurile s-au complicat prin aceea că serviciile erau conduse de oameni proveniți din cele mai diferite medii: refugiați din Europa persecutată de Hitler, sioniști din U.R.S.S. și evrei născuți și crescuți în ceea ce era cunoscut atunci ca Palestina. Deși uniți prin apartenența lor evreiască, prin credință și prin obiceiuri, ei erau atât de diferiți prin limbaj, experiență și trăsături naționale dobândite.

Tradițiile de la care s-a pornit în fondarea serviciilor secrete israeliene erau, pe de-o parte, acelea ale grupurilor sioniste clandestine, obișnuite să încalce legea pentru ceea ce ei credeau că era o cauză bună, pe de alta cele ale serviciilor speciale ale armatei, inspirate de metode și structuri organizatorice clasice. Ofițerii noului serviciu, recrutați din vechile grupări din perioada premergătoare independenței, alcătuiau de fapt echipe obișnuite cu formele mai dure ale războiului clandestin, având antrenament în dificilele și dubioasele activități de strecurare a armelor. Metodele folosite în acțiunile de prevenire a unor operațiuni similare efectuate de dușmanii lor arabi erau violente și deloc curate. Așadar, a transforma asemenea „desperados" într-o forță de securitate statală disciplinată nu era, desigur, o sarcină ușoară. Stewart Steven a punctat, în documentata sa carte *The Spymasters of Israel* (Maeștrii israelieni ai spionajului), că asemenea oameni „au trecut cu greu peste piedicile și restricțiile ce le îngrădeau activitatea și care

decurgeau din atât de necesarele și firavele structuri birocratice, răspunzătoare însă față de autoritatea legii și față de *diktatul* exercitat de guvern și parlament".

După căderea în dizgrație a lui Isser Be'eri în 1949, organizarea serviciilor secrete ale armatei a fost condusă de Haim Herzog, care va deveni mai târziu președintele Israelului. El l-a convins pe primul ministru Ben Gurion de necesitatea unui serviciu militar special mult mai bine organizat, cu un buget propriu. Noul șef era un ofițer de spionaj cu experiență, care servise anterior în armata britanică, pregătirea sa temeinică permițându- i să transforme Amanul într-un serviciu eficient și bine structurat. Curând, acesta avea să funcționeze ca o unitate mare și ordonată, având un comandament calitativ corespunzător, o bază de antrenament proprie și eficientă. Iar atunci când, în aprilie 1950, adjunctul său, colonelul Benjamin Gibli i-a urmat în funcția de șef al Serviciului, Amanul era deja un adevărat concern.

Haim Herzog era trimis la Washington, în calitate de atașat militar la ambasada Israelului, un post ce se va dovedi mult mai important decât arăta modesta-i titulatură. S.U.A. a fost un aliat ferm și un susținător real al noului stat Israel, acceptând schimbul de informații cu serviciile secrete ale acestuia, din momentul în care ele se vor fi format. C.I.A. și F.B.I. erau gata de a-și înzestra noii prieteni cu echipamentul necesar pentru codificare și decodificare și pentru a-i instrui pe ofițerii israelieni în ceea ce privește folosirea acestuia. Atât Herzog, cât și talentatul său coleg diplomat (fost agent secret), Reuben Shiloach, se aflau în S.U.A., într-un moment critic - în primele zile ale „războiului rece". Era vremea în care U.R.S.S., care, la

început, sprijinise noul stat Israel, își reorienta politica spre stabilirea de relații cu lumea arabă, începând să comploteze împotriva Israelului. Această evoluție a evenimentelor a înlesnit apropierea dintre americani și israelieni, în fața unui adversar comun. Haim Herzog a realizat primele legături cu C.I.A., care, peste ani, se vor dovedi a fi extrem de importante, atât pentru Israel, cât și pentru serviciul secret american însuși. Aceste relații vor fi consolidate în anii ce vor urma, datorită eforturilor lui James Angleton, redutabilul ofițer al C.I.A., care va lua sub oblăduire secțiunea Israel a C.I.A.

Serviciul de informații al armatei, Aman, condus de Gibli, a trebuit să lupte pentru a-și câștiga reputația. Ca descendent al mișcării subversive Haganah, el a ajuns, în final, departament în cadrul Cartierului general al armatei. La început, angajații săi își interferau activitățile cu ale altor agenți israelieni, de unde rezulta o competiție lipsită de sens. Această stare de lucruri a generat mari posibilități de manipulare din partea unor șefi, dornici de a-și spori autoritatea, dar și de a încerca soluții originale menite să sporească eficiența propriilor operațiuni. Arbitrul final al tuturor disputelor din această categorie era Ben-Gurion, care, dorind să rezolve această stare de lucruri, a înființat un select comitet, destinat să avizeze restructurarea tuturor serviciilor speciale. Astfel, printr-o directivă a primului ministru, datată 1 septembrie 1951, acest comitet anunță, în sfârșit, constituirea, în forma sa definitivă, a *Mossadului*, agenția a cărei sarcină era de a culege informații secrete de peste hotare și de a efectua orice tip de operațiuni speciale dacă acestea sunt considerate necesare. Directorul său a devenit Reuben Shiloach, care răspundea direct față de primul ministru.

Textul ce marca acest eveniment ar fi putut fi desprins, foarte bine, din Vechiul Testament: „Și Moise i-a trimis să spioneze țara Canaan... Și să vadă țara, cum este; și oamenii care locuiesc acolo, dacă sunt puternici sau slabi, puțini sau mulți".

Entuziasmul lui Reuben Shiloach față de modelul american, însușit în perioada în care a ocupat funcția de diplomat la ambasada Israelului din Washington, a făcut ca reorganizarea să fie rapidă. Impresionat de noile tehnici de spionaj experimentate de C.I.A. și cu care se familiarizează în timpul acestui stagiu, acest fiu de rabin recomandă ca Israelul să urmeze, neîntârziat, exemplul american și pune bazele unei Agenții independente, care urma să funcționeze direct sub controlul șefului Guvernului. Inițiativa sa a apărut într-o perioadă în care departamentul politic al Ministerului de Externe constituia subiectul unor intense critici, cauzate de comportamentul diplomaților săi, acuzați de trai prea luxos în țări străine. Animozitatea față de personalul acestui departament a căpătat dimensiuni mai ample și datorită faptului că șeful său, Boris Guriel, recrutase, cu precădere, intelectuali proveniți dintre evrei europeni, ale căror maniere elitiste provocau resentimente în rândurile evreilor născuți și crescuți în Palestina. Iată de ce ceea ce fusese în esență un departament de spionaj diplomatic avea să fie dizolvat. Îi va lua locul ceea ce s-a numit un „departament de cercetare", căruia i s-a dat o funcție mult mai restrânsă - aceea de a efectua cercetări și evaluări, așa încât și-a pierdut rolul preponderent de spionaj. Această schimbare a fost făcută în special pentru ca nici o organizație rivală să nu-și interefereze munca cu cea a noului Serviciu, Mossad.

Acest aranjament avea să genereze indignare în rândul bătrânilor și vechilor oameni de teren ai fostului departament politic; mulți dintre aceștia și-au prezentat protestul sau au demisionat. Boris Guriel, șeful departamentului politic, om care credea cu tărie în necesitatea evaluării minuțioase și atente a materialului de spionaj, s-a retras la rându-i, devenind persoană particulară. A fost o mare pierdere întrucât s-a văzut că noile servicii erau, așa cum el prevăzuse, mai bune în culegerea de informații decât în evaluarea importanței și semnificației acestora.

Într-o astfel de situație, primul ministru David Ben-Gurion este cel care stabilește statutul privind funcționarea serviciilor speciale, inclusiv pe cel al Mossadului - Institut care urma să se îngrijească de strângerea tuturor informațiilor din străinătate, purtând răspunderea și pentru organizarea oricăror operațiuni speciale, atunci când acestea erau considerate necesare. Lucrurile se complicau. Aman urma să stabilească sarcinile și să planifice operațiunile, dar toate acestea deveneau viabile numai cu aprobarea Mossadului. Shin Beth devenea servicul de securitate internă, ajutat în munca polițienească și în acțiunile de supraveghere de Reshud, echivalentul israelian al Special Branch, din cadrul poliției britanice.

Nimeni nu se arăta, însă, pe deplin satisfăcut de aceste aranjamente. Câmpul de acțiune al Mossadului era circumscris de lipsa efectivă de personal, ca și de rivalitatea cu Aman. Amanul însuși, până la războiul din 1956 s-a bazat, se pare, pe interceptarea de semnale referitoare la traficul efectuat de arabi, multe dintre ele furnizate, cu sau fără voia sa, de Franța. Raymond Cohen, lector de relații internaționale la

Universitatea Evreiească din Ierusalim, a examinat cu grijă documentele aflate în arhivele naționale și a conchis, într-un articol publicat în *Intelligence and National Security*, în 1988, că cel puțin o duzină de materiale importante proveneau din surse franceze, iar unul avea probabil ca punct de plecare Marea Britanie. Aceasta demonstra că nu toate realizările serviciilor israeliene se datorau muncii agenților lor. Ca răspuns la ajutorul Franței, Israelul era în măsură și chiar dorea să-i furnizeze acesteia informații prețioase despre sursele de finanțare și despre proveniența armelor ce alimentau mișcarea de eliberare algeriană.

La început, principalul rol al Mossadului părea să fie acela de a „sponsoriza" operațiunile speciale, multe dintre acestea fiind îndeplinite de agenți ai serviciilor speciale ale armatei. În anumite ocazii, Aman și-a impus chiar dreptul de veto față de operațiunile cerute de Mossad. O schimbare a situației a avut loc numai după ce primul ministru a înființat un comitet unificat al serviciilor secrete. Președinte *ex officio* a fost desemnat noul lider al Mossadului - Isser Harel. Acesta și-a ocupat funcția în 1952 și influența sa a devenit mai puternică grație strânselor relații cu David Ben-Gurion. Supranumit *Memuneh* - „Patriarhul" - el avea acces direct și permanent la primul ministru. Liderii serviciului militar rival, în schimb, raportau șefilor de Stat Major, fiind astfel într-o postură ierarhică inferioară.

Inițial, cea mai înfloritoare ramură a acestei adevărate industrii era Shin Beth - serviciul de securitate internă - edificat cu multă trudă și energie de neobositul Isser Harel, special pentru a combate infiltrarea comuniștilor în rândurile partidelor

politice și în cele ale noului aparat de stat. El recrutase un mare număr de agenți, unii dintre aceștia fiind împinși acolo de Mossad, stare de lucruri ce s-a dovedit a fi special creată pentru a provoca disensiuni între el și Reuben Shiloach, coordonatorul și primul lider al serviciului rival (Mossad). Așa se explică de ce, curând, acesta demisionează și este înlocuit chiar cu Isser Harel, pe 14 septembrie 1952. Harel, desemnat șef suprem, se afla într-o asemenea poziție încât putea realiza controlul asupra ambelor servicii spre a duce Mossadul pe drumul succesului. (Vezi tabelul de la pag. 362 *privind Șefii serviciilor secrete israeliene.)*

Deși spiritul de organizare al noului șef al Mossadului nu era punctul său forte, el va descoperi curând că membrii Cartierului său general de la Tel Aviv, lucrau într-un birou format din trei camere și cu un personal de doar 12 oameni. În plus, atât de puțini bani le erau puși la dispoziție, încât secretara, de pildă, nu primise salariul de luni de zile. Demersurile pe lângă David Ben-Gurion se soldează însă cu un buget substanțial, astfel încât au putut fi procurate spații destinate încartiruirii noilor recruți, aduși de Shin Beth. Următorul pas l-a constituit acțiunea de epurare în rândul agenților Mossad aflați pe teren, astfel încât unii au fost concediați ca ineficienți, iar alții au fost reantrenați - pentru a se ajunge la o reorganizare totală a organizației.

Chiar dacă venea în funcție având o experiență limitată în domeniul operațiunilor de spionaj internațional, Isser Harel, în vârstă de 40 de ani, era domic și apt să învețe ceea ce trebuia să facă. Născut în Rusia, el a învățat primele elemente ale „meseriei" în calitate de agent de securitate al Haganah - armata

de guerilă israeliană. Sarcina sa era aceea de a-i spiona pe primejdioșii dizidenți și extremiști din mișcările rivale, într-o perioadă în care evreii se opuneau evreilor, luptând, în același timp, cu arabii și cu britanicii. Tot el avea să fie însărcinat în 1948 cu zdrobirea organizației extremiste evreiești Irgun Zvi Leumi, (lit. : Organizaaie Militară Națională) aflate în conflict cu mișcarea Haganah. Următoarea sa acțiune a fost îndreptată împotriva extremiștilor din Stern Gang, care-l uciseseră, la Ierusalim, pe contele Bernadotte[17], emisar al Națiunilor Unite. El a reușit în ambele demersuri. În acest mod, cu mult înainte de a prelua responsabilitatea Mossadului, el devenise deținătorul unor documente și informații importante, omul pe care se putea conta în războiul subteran.

Porecla ce-i plăcea să-i fie adresată, și care-l distingea de predecesorul său cu același nume de botez - Be'eri - era „Little Isser", de fapt, un apelativ impropriu, întrucât Harel era un om puternic, cu ochi reci, cu o ambiție extraordinară și fervoare sionistă, lipsindu-i aproape total umorul. În timpul deceniului următor, acest om de acțiune, cu simpatii politice de dreapta, avea să edifice Mossadul conform propriei concepții. Avea un cult pentru secret, documentele personale fiind ținute în siguranță într-o clădire specială. Deși se pronunța cu fermitate împotriva crimei, el nu a ezitat niciodată să folosească metode violente și operațiuni îndoielnice, atunci când le considera în interesul statului. Personalul Cartierului său general își admira sincer șeful, acest om luând, treptat, în propriile-i mâini, puterea supremă în cadrul uneia dintre cele mai devotate comunități de servicii speciale din lume.

Una dintre primele sale sarcini a fost aceea de a folosi Shin Beth pentru spionarea Partidului Muncitorilor Uniți - un grup de extremă stângă, bănuit de a fi infiltrat cu comuniști. Unii dintre membrii acestui partid erau, de fapt, agenți în interiorul Shin Beth, drept pentru care, punând la îndoială loialitatea acestora, Isser Harel a creat un departament special pentru supravegherea acestui partid. Numai că unul dintre foștii săi agenți a descoperit „cârtița" implantată în Cartierul general al partidului, reușind să prindă în cursă și să demaște, denunțându-i poliției, doi agenți ai departamentului. Shin Beth fusese surprinsă cu mâinile murdare într-o operațiune politică internă. A urmat scandalul.

3. Cum este acum

Cel puțin de două ori pe săptămână și chiar mai des în caz de urgență, șefii Mossadului și Amanului se întâlnesc într-o ședință de programare și de distribuire a ordinelor. Ei o numesc „cafeaua de dimineață". La aceste convorbiri la cel mai înalt nivel participă directorul Shin Beth, inspectorul general al Poliției și un înalt funcționar de la Ministerul de Externe, împreună cu șeful departamentului de cercetare și de elaborare a programelor politice. Mai sunt prezenți, de asemenea, consilierii speciali ai primului ministru în probleme de politică, armată și operațiuni antiteroriste.

Aceste întâlniri la vârf ale serviciilor speciale israeliene aduc laolaltă membrii corpului central de control - Comitetul șefilor de servicii. Va'adat Rashei Hasherutim, cunoscut simplu ca Va'adat, coordonează toate activitățile curente ale acestui organism, atât acasă cât și în străinătate. În timpul dezbaterilor, care, desigur, au loc în condiții de securitate maximă, fiecare director prezintă un raport referitor la activitatea oamenilor săi. „Cooperarea este secretul succesului nostru", a fost de părere Meir Amit, singurul om care a servit atât în calitate de șef al Mossadului, cât și de șef al Amanului. Cel puțin în teorie, toți cei prezenți la asemenea sesiuni se află pe picior de egalitate, numai că unii sunt mai egali decât alții. Șeful Mossadului prezidează adunarea și, datorită faptului că lumea i se adresează

cu titlul ritual „Patriarh", se recunoaște în general că el și Serviciul său formează elementul prevalent. Într-un raport al C.I.A. referitor la spionajul israelian, s-a pretins totuși că, în trecutul nu prea îndepărtat, directorul Amanului, a reușit, în repetate rânduri, să-și depășească colegul de la Mossad în putere și în importanță.

Revista germană *Stern*, într-un articol mai degrabă fantezist privitor la aceste întâlniri, a pretins prin anii '80 că acestea aveau loc într-un imobil cu înfățișare șterșă din Tel Aviv, locuit de agenți de asigurare și de avocați. Se afirma că accesul în clădire ar fi fost posibil doar grație unui lift special, care ar fi pornit dintr-o parcare subterană. Fără îndoială că liderii acestor servicii cu o activitate extrem de delicată iau multe precauții, cum ar fi, de pildă, cele de folosire a unor mașini blindate; dar atunci când am fost primit de Rafel Eitan, care era consilier în probleme de antiterorism al primului ministru l-am întâlnit într-un modest birou din cadrul Ministerului Apărării, în Tel Aviv. Se pare că liderii serviciilor speciale își țineau întâlnirile regulate într-un asemenea loc. Cu siguranță că erau necesare mari precauții. În primul rând, din cauza primejdiei ca anumite conversații din Tel Aviv să fie interceptate de vasele sovietice de spionaj dotate cu instalații electronice, care bântuiau în apropierea coastelor mediteraneene ale Israelului. Agenții secreți sunt, într-o permanentă alertă știind că rușii pot strânge aceste informații și că le pot transmite puterilor arabe.

Nu este nimic bătător la ochi și nici opulent în spionajul israelian. El nu-și are, spre exemplu, sediul într-un modern și splendid Langley - Cartierul general al C.I.A.; șefii săi nu pot

fi găsiți la discuție într-o ambianță fastuoasă asemănătoare celei a Clubului gentlemenilor, frecventat de șefii de la British MI6. În aceeași ordine de idei, liderii săi nu se îmbracă luxos și nici nu au un standard de viață ridicat. Dar, din primele zile de existență, la Mossad au fost predate cursuri speciale de comportament în societate, pentru ca agenții recrutați din kibbutzuri, de o simplitate aspră și puritană, să nu arate ca niște ciudățenii în sofisticatele capitale din Vest.

Șeful Mossadului este numit de primul ministru, iar mandatul său este de 5 ani, chiar dacă, uneori, s-a stat în această funcție o perioadă mai îndelungată sau s-a plecat înainte de termen. Mossadul nu este un loc de muncă generos; el cere mult de la voluntarii care îl slujesc, plătindu-i modest. Oamenii săi sunt considerați a fi slujbași civili normali, având un grad de salarizare corespunzător. Pensia obișnuită pentru un agent însumează 70 la sută din ultimul salariu, iar limita de vârstă este în jur de 52 ani, deși s-ar putea să fie rechemat, pentru instruirea tinerilor colegi, în momente de criză. Una din forțele ce revigorează organizația constă în aceea că foarte mulți agenți mai vârstnici sunt mereu disponibili. Pentru misiuni primejdioase sau delicate se asigură, în plus, o remunerație specială.

Agenții se pot pensiona mai devreme, în cazul în care ei doresc asta. „Considerăm că va fi întotdeauna o greșeală menținerea oamenilor în serviciu, din moment ce ei au gândit și au decis că este momentul retragerii", opinează unul dintre membrii Mossadului.

În schimb, pentru colaboratorii externi, care alimentează Mossadul cu informații secrete, există o scală de remunerație complet diferită. Jonathan Jay Pollard, de pildă, un evreu american care a activat în S.U.A. în serviciul Israelului, a primit un salariu lunar de 2 500 de dolari, dublat în timpul detenției acestuia. În cazul arestării agenților, Guvernul alocă 200 000 de dolari pentru apărarea acestora, chiar dacă, oficial, se susține că banii au fost obținuți prin subscripție publică.

Mossadul preferă să recruteze oameni cu o înfățișare obișnuită, discreți, dar foarte dotați. Dintre agenții Mossadului contactați de ziariști, de-a lungul anilor, puțini au fost cei din categoria personalităților remarcabile sau din categoria oamenilor dornici să iasă în evidență. Aproape toți erau, însă, deosebit de inteligenți, dotați cu multiple aptitudini și având câteva pasiuni. Mossadul pare să favorizeze oamenii aspri, intelectualii practici, care preferă să stea în spatele scenei publice și care rareori sunt dispuși să spună, fie și prietenilor, unde locuiesc exact și pentru cât timp. La început, noii recruți sunt foarte minuțios cercetați în ceea ce privește greșelile sau infracțiunile lor anterioare, ca și în privința cercului lor de prieteni și cunoștințe pentru a se afla dacă au prieteni arabi. Căutătorii de talente pentru serviciile secrete investesc încredere în oamenii tineri, cum ar fi, de exemplu, cei care dovedesc aptitudini încă din timpul stagiului militar. Copiii din kibbutz sunt apreciați și ei ca potențiali recruți pentru că educația din kibbutz oferă multe avantaje unui agent aspirant care dorește să învețe într-o școală publică bună, întocmai unui

băiat englez domic să ajungă în MI6. Foarte promițători sunt apoi tinerii care dovedesc aptitudini speciale în școli sau în universități, fiind ținuți în evidență ca posibili agenți.

Există semne conform cărora Serviciul începe să sufere de lipsa vorbitorilor de limba arabă; evreii crescuți și educați în Palestina vorbeau araba fluent, în vreme ce astăzi crește îngrijorarea că tineretul, aparținând unei generații formate în vremuri de conflict permanent cu lumea islamică, ca naționalist-evreu, se opune învățării limbii arabe. Conform părerii unui ofițer de spionaj „avantajul nostru lingvistic începe încet-încet, să dispară. Oamenii tineri pur și simplu nu vor să asimileze ceea ce ei consideră <cultura inamică>". Statisticile arată că, dintre cei 30 000 de copii care, anual, încep să învețe limba arabă, marea majoritate renunță.

Fiecare candidat este nevoit să treacă o serie de teste de aptitudini psihologice. Urmează o riguroasă selecție. În ciuda unei griji speciale manifestate în timpul acestui proces, se fac și greșeli; ar fi absurd să se creadă că fiecare agent recrutat de Mossad este un model de perfecțiune. Au existat destule cazuri de proaspeți ofițeri care promiteau mult în timpul perioadei de instrucție, dar care aveau să dovedească ulterior o serie de slăbiciuni care îi făceau inutili pentru munca de teren. Spre exemplu, un asemenea agent, trimis într-un primejdios post la Beirut, nu a fost în stare să-și părăsească camera de hotel. El era pur și simplu paralizat de dificultatea sarcinii ce i se dăduse, așa încât a trebuit să fie scos, neîntârziat, din țara respectivă.

În medie, primul curs de antrenament durează un an. Orice recrut al Mossadului trebuie să învețe elementele de bază ale meseriei - coduri, folosirea armelor, autoapărarea, abilitatea pe

teren și munca de supraveghere. Limbile străine sunt privite ca elemente esențiale, iar membrilor Mossadului - bărbați și femei li se cere să le vorbească fluent. Comportamentul într-o societate cosmopolită trebuie, de asemenea, însușit, pentru ca agenții să treacă neobservați în țările străine. Cum să se îmbrace, care sunt subiectele de discuție specifice fiecărei țări, cum să dea bacșiș - toate aceste elemente în aparență banale fiind considerate importante.

„Cel mai rău lucru la antrenament este testul de memorie", afirma un fost agent al Mossadului. Te pun să urmărești un film, apoi opresc brusc o secvență și îți cer să enumeri toate obiectele și lucrurile pe care le-ai văzut cu câteva secunde înaintea întreruperii". Selecția este riguroasă, așa că dintre cei admiși inițial, 30-45 la sută abandonează sau cad la examene. Ceea ce nu este o surpriză, ținând cont, de exemplu, și de dificultățile unora dintre testele de supraviețuire la care erau supuși. Unul dintre recruți povestea despre modul în care a fost trimis într-o misiune nebunească în nordul Angliei, fără bani, având doar instrucțiuni pentru a stabili o legătură. Aceasta fiind ratată, avea sarcina să găsească o modalitate de a ajunge înapoi acasă. El s-a folosit de inteligență pentru a „sparge" un supermarket, de unde a furat destui bani pentru a-și cumpăra bilete de avion. Alți colegi de-ai săi, în schimb, aveau să fie „răpiți" și interogați în țări străine de conaționali de-ai lor, care pretindeau a fi arabi, pentru a se vedea care le este capacitatea de rezistență în condiții neprevăzute și periculoase.

După absolvirea cursului, candidații primeau calificative conform cărora se decidea dacă vor deveni analiști, capabili de a discerne valoarea informației brute, sau oameni de teren, a

căror sarcină era de a pleca și de a strânge informații. Cei mai buni puteau fi trimiși la Centrul de Studii Speciale de la Herzlya, la nord de Tel Aviv.

Mossadul se mândrește atunci când afirmă că în ceea ce este de obicei un joc murdar, oamenii săi sunt susținuți de încrederea în moralitatea acțiunii lor. Conform dreptului internațional, toate activitățile subversive și de spionaj sunt ilegale. Cu toate acestea, fiecare națiune este implicată în asemenea activități. De aceea, toate statele trebuie să-și elaboreze propriile linii directoare, atunci când inițiază asemenea operațiuni ilegale. Israelul susține un punct de vedere idealist în acest sens conform căruia orice asemenea act este just, cu condiția ca el să fie aprobat nu numai de Guvern și de liderii politici, dar și de șefii spionajului și de agenții înșiși. Este un model dur, riguros, chiar dacă nu întrunește totodeauna adeziuni. Atunci când echipa specială de șoc „Mânia Domnului" a fost trimisă în străinătate pentru a-i lichida pe cei considerați responsabili de masacrul de la München (Vezi nota 2), fiecare membru al ei a fost înzestrat cu o documentație detaliată, care dovedea vinovăția clară a țintelor lor.

Deși a ucide este considerat uneori necesar, din înalte rațiuni de stat, cei din cadrul Mossadului își mențin părerea conform căreia actele lor sunt tot atât de juste, pe cât sunt cele ale soldaților în timpul războiului. Pentru evrei, care sunt preocupați de caracterul sacru al vieții, dar și de multiplele fațete ale legii, spectacolul oferit de conaționalii care ucid este răvășitor, mai ales când ei îl consideră făcut fără justificare. Acesta este blestemul lui Saul. Chiar și David, cel mai mare rege, nu a putut construi un templu, fiindcă era un om setos de

sânge. O serie de dezbateri furtunoase au avut ca tematică moralitatea anumitor acțiuni. Și se poate spune că în asemenea dispute se cheltuie tot atâta energie intelectuală câtă este pusă în slujba planificării operațiunilor. „Noi nu recrutăm criminali" - afirmă un fost agent al Mossadului - „Serviciul angajează cetățeni care trebuie să conștientizeze că actele lor au un fundament moral".

Un ofițer superior explica indignat că Mossadul nu va șantaja pe nimeni, niciodată, pentru ca respectiva persoană să-i devină agent. Aceasta este realitatea, spunea el, procedura fiind bazată parțial pe moralitate, parțial pe convingerea că un asemenea agent nu va putea fi niciodată demn de încredere totală, întrucât actul șantajului poate duce la alienarea respectivului agent. „În esență, munca de convingere a cuiva să lucreze pentru un serviciu secret se realizează făcându-l dependent de cel care-l recrutează prin insuflarea unui sentiment de încredere totală; astfel, acesta se va simți obligat să-i îndeplinească toate dorințele. Acest proiect ar putea fi distrus în totalitate printr-un act de șantaj". Asemenea mărturii devin dovezi grăitoare împotriva valului de ficțiuni scrise împotriva Mossadului. Cu certitudine, imaginea opiniei publice din străinătate despre Mossad este cea a unui Serviciu fără scrupule. *S-a afirmat că arabii care trăiesc în Israel și în* teritoriile ocupate, solicitând acte pentru a putea călători sau pentru a munci în țările arabe vecine, sunt obligați să furnizeze, în schimb, informații despre aceste țări, fiind amenințați cu închisoarea în cazul în care refuză. Presiuni de asemenea factură au fost neîndoielnic făcute de Shin Beth asupra arabilor din teritoriile ocupate.

Mossadul nu împiedică nici un agent de a demisiona, o dată ce acesta își manifestă dorința de a nu mai activa. Este evident, însă, că, o dată ce un spion iese din serviciul său, el devine mai puțin prevăzător sau, mai rău, poate deveni ținta unor eventuale recrutări din partea dușmanului, putând ajunge, în noile condiții, agent dublu. Apoi, Mossadul nu-și poate permite să angajeze oameni bolnavi sau instabili din punct de vedere emoțional. Examinarea rezultatelor obținute de agenții care manifestau asemenea tare, arată că Serviciul nu putea să progreseze prin ei. Jonathan Pollard, evreul american care lucra pentru serviciul secret al Marinei S.U.A., dar care a spionat și pentru Israel, era un tip extrem de emotiv, indiscret și lăudăros. Willliam Webster, atunci șef al F.B.I. și, mai târziu, al C.I.A., afirmă: „Cred că mulți au fost surprinși de ceea ce s-a întâmplat, el neîntruchipând însușirile unui spion israelian.[18] Folosirea lui Pollard a fost neobișnuită și surprinzătoare".

O dilemă cu care se confruntă responsabilii cu recrutarea de agenți pentru Mossad este aceea dacă poate fi sau nu înțeleaptă implicarea diasporei evreiești în munca de spionaj. Este firesc ca unii dintre acești oameni să fie dornici de a ajuta Israelul. Totuși, o dată prinși, poate exista pericolul persecutării evreilor în unele țări, precum și cel al recrudescenței antisemitismului de pretutindeni. De altfel, această problemă a creat temeri încă din primele zile ale serviciilor secrete israeliene. În Irak, în 1951, activitatea agenților Mossadului a fost descoperită, punând în pericol emigrarea evreilor amenințați din această țară arabă ostilă. Ca urmare a declanșării acestei crize, Shaul Avigur, unul dintre pionierii Serviciului, l-a rugat pe David Ben-Gurion, primul ministru, să întreprindă demersuri pentru

ca evreii sau organizațiile acestora din străinătate să nu mai fie folosiți niciodată în activitățile de spionaj. El și-a susținut cererea cu vehemență, demonstrând că Israelul trebuie să fie un simbol al speranței pentru comunitățile regională din întreaga lume, și nu o cauză a suferințelor viitoare. El credea că, o dată cu descoperirea participării locale a evreilor în activități secrete, întrega populație evreiască din țara respectivă ar avea de suferit.

În general, Mossadul a încercat să țină seama de regula conform căreia ar trebui evitată, pe cât posibil, capcana recrutării evreilor de peste granițe, cu atât mai mult cu cât ofițerii de contraspionaj din țările ostile, mirosind existența unor asemenea spioni, s-ar fi putut gândi automat la percheziționarea locurilor pe care aceștia le frecventau. În general, Serviciul privește recrutarea evreilor din dispora cu aceeași suspiciune cu care K.G.B.-ul privește recrutarea comuniștilor din țările străine.

Un punct de vedere contrar a fost susținut însă într-un raport C.I.A. asupra activității Mossad - descoperit, la ambasada S.U.A. din Teheran, de revoluționarii[19] care au ocupat clădirea -, conform căruia Israelul folosea dispora evreiască în interesul său, atât prin recrutarea de agenți, cât și prin obținerea de informații generale:

„Natura ideologică agresivă a sionismului, care proclamă ideea că toți evreii aparțin Israelului și că trebuie să se reîntoarcă în Israel, a împiedicat înrolarea evreilor în munca de spionaj, configurându-se o rezistență considerabilă față de sionism în rândul evreilor din lumea întreagă. Conștienți de acest lucru, reprezentanții serviciilor de spionaj ale

Israelului operează, de obicei, cu mare discreție în rândurile comunităților evreiești, având instrucțiuni precise pentru îndeplinirea misiunilor cu cel mai mare tact, spre a se evita situațiile delicate și jenante pentru Israel. Totodată, ei încearcă să penetreze elementele antisioniste, pentru a neutraliza opoziția.

În ciuda acestor precauții, israelienii au suferit frecvente eșecuri, existând destule cazuri în care încercările de recrutare a unor americani de origine evreiească s-au lovit de refuzuri categorice, situația fiind adusă la cunoștință autorităților americane".

Numele de Mossad are, în mod paradoxal, pentru mulți, rezonanțe înfricoșătoare și romantice în același timp, în contradicție cu actuala-i percepere în limba engleză, care este însoțită de respect, dar și de o notă de banal. Adevărul este că Institutul este responsabil pentru ceea ce se numește acțiune acoperită, de la dezinformare până la contraterorism. Principala sa sarcină este aceea de a conduce operațiuni împotriva națiunilor și organizațiilor arabe ostile din întreaga lume, cu deosebire din vestul Europei și din S.U.A. Există și o latură specială a muncii Mossadului, ea constând din informații privind potențialul militar al țărilor arabe, interesând și date despre liderii acestora, despre moralul trupelor. Există, de asemenea, un mare și puternic interes în ceea ce privește politica lor internă, ca și activitatea lor diplomatică. Totodată, agenții Mossadului se află, în permanență, în căutare de noutăți privind relațiile dintre liderii arabi, urmărind schimbările survenite în această problemă. Negocierile comerciale din Orientul Mijlociu constituie, la rândul lor, subiect de continuă

investigație, mai ales atunci când ele se referă la achiziționarea de armament. Analiștii, de fapt, urmăresc îndeaproape și încearcă să contracareze propaganda arabilor. Și, un ochi suspicios este permanent ațintit asupra O.N.U., organism considerat, în general, ostil intereselor Israelului. Munca de spionaj este pusă în practică de echipe specializate ale Mossadului, care nu sunt străine de apariția unor tulburări sociale destinate creării unei atmosfere de neîncredere între statele arabe și conducătorii lor.

Dintre cele opt departamente create în 1977, cu o structură puțin modificată de atunci, cel care se ocupă de culegerea informațiilor este cel mai extins. El este răspunzător pentru operațiunile de spionaj în străinătate și pentru prelucrarea rapoartelor cu privire la executarea lor. Unii dintre agenții de teren lucrează având acoperire diplomatică și sunt „legali", în timp ce alții au acoperiri neoficiale, de negustori sau oameni de afaceri. Departamentul acțiuni și conexiuni politice se ocupă de relațiile cu serviciile secrete ale țărilor prietene, păstrând, în același timp, un contact permanent și cu acele state care nu au stabilit încă relații diplomatice cu Israelul. Subordonată acestui departament este divizia pentru operațiuni speciale, cuprinzându-i pe oamenii care îndeplinesc operațiuni acoperite împotriva teroriștilor arabi și, totodată, împotriva naziștilor puși sub urmărire și a grupărilor neonaziste. Ei sunt implicați în sabotaje, în activități paramilitare și în războiul psihologic.

Dacă șeful Mossadului răspunde pentru acțiunile sale direct față de primul ministru, circumstanțele diferă în ceea ce privește relațiile cu alți oameni politici sau cu alte personalități. De pildă, șeful Serviciului nu a considerat totdeauna necesar

să-l informeze pe ministrul apărării în legătură cu anumite detalii operaționale. De altfel, decizia finală referitoare la o operațiune de mare importanță este luată de un Comitet ministerial, format din șeful Mossadului, primul ministru și orice ministru direct interesat de problemă. Pe vremea lui Ben-Gurion, atunci când a fost definitivată afacerea Eichmann, inițiativa a venit din partea șefului Mossadului, așa cum, ulterior, avea să recunoască însuși Harel: „L-am avertizat că va trebui să încălcăm legea într-una din țările prietene. El mi-a răspuns că numai în acest caz, nu și în altul, pentru că nu exista altă modalitate sau șansă în lume, de a-l aduce pe Eichmann, pe cale oficială".

Într-o altă împrejurare, Michael Bar Zohar, biograful lui Harel, vorbește despre „un plan diabolic, foarte inteligent și foarte eficient, prezentat generalului Moshe Dayan". Dayan a răspuns: „Acum, că tot mă întrebi, trebuie să-ți spun *nu*. De ce mă întrebi? În momentul în care mă întrebi, trebuie să-ți spun *nu*". Acest răspuns denotă, cu siguranță, faptul că nu este ceva neobișnuit pentru Mossad de a acționa într-o anumită circumstanță fără autorizație; pentru factorii de decizie politică care pot nega ulterior, în cazul unei interpelări, orice știință despre respectiva operațiune, această situație prezintă un mare avantaj. Se spune că generalul Dayan este cel care a lansat fraza de conveniență „negare plauzibilă". Blocul sovietic reprezintă un alt obiectiv al serviciilor secrete, Mossadul încercând să descopere, de pildă, cât ajutor sovietic este acordat țărilor arabe. Totodată, israelienii sunt însă conștienți că trebuie să ia în

calcul interesele minorității evreiești numeroase în U.R.S.S. și în estul Europei. Problema emigrării evreilor sovietici necesită o atenție specială din partea serviciilor secrete.

O altă sarcină ce a revenit Mossadului încă de la început a fost aceea de a rămâne în contact cu minoritățile evreiești oprimate de pretutindeni. De aceea a fost necesară stabilirea de contacte și formarea de agenți gata de a veni în ajutorul acestor grupuri, în momentul în care se ivea această necesitate. Institutul a trimis, în acest scop, echipe în Irak, Iran, Yemenul de Sud[20] și în Algeria, pentru a aranja evacuarea, fie ea vizibilă sau acoperită, a mii de compatrioți evrei, a căror viață se afla în pericol. Într-unul dintre cele mai remarcabile cazuri, Mossadul a reușit să facă asemenea aranjamente, încât să salveze din Etiopia 60 000 de falashas[21] - evrei de culoare care aveau reputația de a fi descendenții unuia dintre triburile pierdute ale lui Israel. Această operațiune a fost cu atât mai impresionantă, cu cât ea a implicat stabilirea unui pod aerian din Sudanul vecin, al cărui președinte de atunci, Numeiri,[22] a fost convins de diplomații israelieni să închidă ochii față de ceea ce se întâmpla. Ofițerul care avea să plătească prețul acestei cooperări a fost generalul Omer Mahommed al-Tayeb, șeful Securității statului, care, mai târziu, a fost condamnat la închisoare pe viață pentru vina de a fi permis aterizarea în secret a avioanelor israeliene în Sudan.

Cu o istorie străveche și plină de suferințe, evreii au ajuns să fie dispersați în toată lumea, și Israelul simte povara acestei moșteniri - de unde o datorie aproape „imperială" de a veghea și asupra intereselor evreilor din diaspora. Nu de puține ori, Israelul a trebuit să facă față dezaprobării internaționale și

serviciilor secrete le-a revenit misiunea de a găsi mijloacele care să împiedice izolarea sa. În acest scop Mossadul, prin departamentele de culegere a informațiilor și de acțiuni politice, menține nuclee active - „birouri" - într-un mare număr de țări. Ele sunt stabilite în S.U.A., în America Centrală și de Sud, în U.R.S.S., Europa de Est, în țările din Comunitatea Economică Europeană, în Africa, Asia și Oceania ca și în țările mediteraneene și, evident, în Orientul Mijlociu. Pentru Israel, marele dezavantaj, care îi diminuează mult energiile, este acela de a fi forțat de circumstanțe să folosească un serviciu secret de tip Rolls Royce având o economie națională de tip minicar.

4. Acțiuni în forță și tehnologie de vârf

În lumea atât de agitată a serviciilor secrete israeliene, interrelația dintre Mossad și fratele său militar - Aman formează o zonă greu accesibilă. Când numele Mossad a devenit pentru prima dată cunoscut, el a fost privit de opinia publică ca un Serviciu aventuros, bucurându-se de o specială vigoare. Aman, perceput de majoritatea oamenilor - nu și de profesioniști - ca un nume cu o reputație deloc curată, este învinuit pentru două dintre dezastrele spionajului din afara țării. Mai întâi, a fost operațiunea acoperită din Egipt, care a eșuat în anii '50; apoi, a urmat eșecul în extragerea unor concluzii corecte din rapoartele ce arătau că Egiptul și Siria erau gata să invadeze Israelul în 1973.

Pentru a compensa aceste eșecuri, trebuie spus că, în activitatea lui, au existat și succese strălucitoare. În timpul Războiului de Șase Zile, agenții serviciului secret al armatei și-au folosit talentul cu foarte bune rezultate. Ei s-au dovedit capabili să culeagă și să transmită informații detaliate despre forțele aeriene ale Egiptului, ceea ce a făcut posibilă efectuarea unor atacuri aeriene prin surprindere: avioanele de război egiptene au fost prinse la sol cu câteva minute înaintea izbucnirii războiului, fiind distruse pe propriile lor aeroporturi.

Agenții de teren ai Amanului au realizat, cu mari greutăți, și „o bancă de date", incluzând informații despre fiecare ofițer al armatelor țărilor arabe înconjurătoare. Se intenționa ca aceste date să nu circule doar în rândurile comandanților de armată, ci și în cele ale ofițerilor cu grad mai mic, - astfel încât să se știe cât mai multe despre dușmanul lor. Toate acestea aveau să fie puse cap la cap prin folosirea unei metode verificate de serviciul secret militar - aceea a interogării prizonierilor și a studierii ziarelor și gazetelor militare ale dușmanului.

Amanul devenise, fără îndoială, cel mai bun organism de investigație din Orientul Mijlociu. Spionii și analiștii săi au fost întotdeauna buni profesioniști în obținerea de informații, dar, în anumite ocazii, ei nu au arătat aceeași pricepere în munca de interpretare a materialului obținut cu atâta trudă.

Pentru această stare de fapt erau de condamnat - deși numai parțial - permanentele rivalități dintre prerogativele Amanului și cele ale Mossadului. Cei din interiorul lor ar putea avea o înțelegere cuprinzătoare în ceea ce privește subtilitățile liniei vagi de demarcație dintre responsabilitățile celor două servicii, fie ele scrise sau nescrise. De exemplu, o unitate militară secretă, de legătură, ar putea fi implicată în operațiuni acoperite, conduse împreună de Aman și Mossad. Înaintea declanșării operațiunii, Mossadul este cel ce stabilește cea mai indicată persoană, capabilă să ducă la bun sfârșit misiunea. Fără îndoială, abilitatea de a combina datele s-a dovedit a fi esențială în dobândirea flexibilității, dar, uneori, aceasta a eșuat, derutându-i pe cei implicați și favorizând apariția conflictelor și disputelor personale. Au existat, în acest sens, ocazii când fiecare dintre părți folosea personal de la partenerul rival.

Serviciul secret militar avea dreptul de a alege operațiunile speciale și de a le programa, numai că pentru a trece la concretizarea lor, era nevoit să obțină autorizația din partea Mossadului, care a devenit, prin forța lucrurilor, Serviciul-Șef.

Amanul și-a început existența ca ramură de spionaj în cadrul Cartierului general israelian, lucrând în interiorul secției sale operative. Dar, în 1953, Armata și-a reorganizat structurile, abandonând modelul originar, britanic, în favoarea celui francez. În acel moment, serviciul secret militar a devenit o ramură cu drepturi proprii, începând să folosească titulatura Agaf Hamodi'in și acronimul său, Aman. În fruntea sa, după reorganizare, avea să se afle colonelul Benjamin Gibli, adjunct fiindu-i locotenent-colonelul Yehosophat Harkabi.

Amanul se impusese deja ca un Serviciu distinct, cu propriul său steag, alb-verde, cu propriile-i însemne, plus ierarhiile militare - toate acestea diferențiindu-l de civilul Mossad. În anii următori a devenit o obișnuință ca șeful Serviciului să fie promovat, în momentul numirii în funcție, la gradul de general.

Structura constituită în 1953 l-a avut pe colonelul Gibli (care nu a devenit general) în fruntea ambelor corpuri ale serviciului secret al armatei, care număra 600 de ofițeri, ca și în fruntea sectorului special al Cartierului general, care avea la dispoziție aproximativ 200 de oameni. Coloana vertebrală a acestui organism era departamentul pentru culegerea informațiilor, ajutat de departamentul de investigații. Un mare număr de „birouri"a fost înființat în cadrul departamentului de investigații - câte unul pentru fiecare țară arabă. Sarcina lor era aceea de a analiza informațiile sosite, unele furnizate de

Mossad - Serviciul secret însărcinat cu operațiuni în afara Israelului. Această structură, fie și adaptată necesităților de schimbare, a rămas, în linii mari, aceeași și astăzi.

În anii '80, ca ramură specială a I.D.F. (Forțele Israeliene de Apărare terestră), Amanul a fost însărcinat să strângă informații de ordin militar, geografic și economic despre toate țările din Orientul Mijlociu. În acest scop, Amanul funcționa cu următoarele departamente: de producție, de spionaj, de relații externe și, al patrulea departament - cel responsabil cu securitatea internă și cu cenzura militară. Toate relatările mass-media privind problemele de apărare ale Israelului trebuie să fie supuse cenzurii, chiar și în timp de pace.

Cea mai importantă sarcină a departamentului de producție este aceea de a estima, anual, „Riscurile de Război". Una dintre secțiile acestui departament are titulatura „Doctrina inamicului", ea elaborând buletine zilnice care conțin atât informație brută, cât și informație analizată. Cele mai recente date sugerează faptul că Amanul angajează, în anii '80, peste 7000 bărbați și femei, 600 dintre ei lucrând la „birourile" regionale, fiind persoane afectate activității de spionaj. Acestea sunt recrutate pe baza recomandărilor venite din partea ofițerilor comandanți, sau sunt selectate din școli și universități, pentru a fi ulterior supuse unui antrenament special.

Corpurile de spionaj sunt însărcinate cu munca de strângere a informațiilor,atât prin mijloacele descrise mai sus, cât și prin altele, secrete. Așa cum arată și titulatura sa, Amanul se ocupă cu spionajul militar care constă în strângerea informațiilor secrete de profil. Personalul operativ al acestei unități a Amanului nu are o libertate de acțiune atât de mare, precum

cea din organizațiile de spionaj militar din alte țări; deplasările sunt limitate geografic prin treceri ale graniței doar până în teritoriile arabe vecine. Pentru a-i veni în sprijin, Serviciul mai efectuează, prin intermediul altei unități, și observații pe distanțe lungi, efectuând supravegherea tuturor mișcărilor dușmanului dincolo de frontiera Israelului. Cunoscută ca Unitatea 10, Katam, aceasta mai are responsabilitatea de a trimite agenți în teritoriul dușman învecinat. Unii dintre aceștia sunt evrei „arabiști", care pleacă, pentru o perioadă mai lungă, având identități arabe; alții sunt simpli informatori arabi, identificați în serviciu ca „shtinkerim" (echivalent al englezului „stinker" - împuțit).

Amanul are și un departament de relații internaționale propriu, a cărui sarcină este, printre altele, stabilirea de legături cu organizații militare străine. El se ocupă, totodată, și de activitatea atașaților militari israelieni de la ambasadele din străinătate, foarte utili în ceea ce privește furnizarea de informații secrete, în special cu privire la dotarea cu arme și echipamente militare. Serviciul menține, de asemenea, legătura cu atașații militari străini acreditați în Israel, ținându-i, în același timp, sub o observație strictă. De altfel, membri ai misiunilor militare ale S.U.A. și ale Marii Britanii în Israel au fost, în repetate rânduri, arestați, învinuiți fiind de acte ostile, cum ar fi fotografierea unor obiective militare.

Serviciul secret militar și Mossadul își împart sarcinile în ceea ce poate fi numit spionajul convențional. Ceea ce, în final, diferențiază Amanul de partenerul său „civil" este dominația sa asupra două domenii de activitate militară specifică. Pe de o parte, el exercită un control extrem de strict asupra trupelor militare

speciale, chemate, deseori, pentru a acorda ajutor în unele operațiuni, iar pe de alta, controlează munca de transmisiuni prin radio.

Strămoșul Forțelor speciale israeliene a fost o formațiune din perioada premergătoare independenței, numită „Detașamentul de noapte" (sau al nopții), el fiind înființat în anii '30, la sugestia lui Orde Wingate - un soldat britanic cercetător al talmudului[23], care, ulterior, avea să dobândească *faima și gloria* în calitate de comandant al trupelor care luptau împotriva japonezilor, în spatele liniei frontului din Birmania[24]. Tactica „Detașamentului" era aceea de a efectua raiduri prin surprindere împotriva grupărilor arabe care se pregăteau de atac asupra orașelor și kibbutzurilor evreiești. În anii tulburi ce au urmat declarării independenței Israelului, șeful Statului Major a creat, la propunerea brigadierului *Michael Shacham, în august 1953*, o Unitate armată ce avea ca model „Detașamentul de noapte". Denumită Unitatea 101 (pentru că se antrena în Tabăra 101), ea era comandată de maiorul Ariel Sharon, care, mai târziu, avea să devină celebru, cu prilejul războiului de Yom Kippur[25]. El avea să recruteze 40 de experimentați luptători israelieni de gherilă, transformându-i într-un fel de armată secretă, pregătită special pentru a lovi bazele teroriste dușmane aflate în zona frontierei. Echipele luptau, de obicei, în haine simple și în stilul luptătorilor indieni din Vestul American.

Numai că această unitate avea să atragă o nedorită atenție asupra metodelor sale brutale, ca urmare a unui sălbatic atac-revanșă, împotriva satului iordanian Quibya, soldat cu uciderea a 66 de locuitori. Dar, chiar și în aceste condiții,

Unitatea nu va fi niciodată dizolvată în întregime, tradiția supraviețuind și atunci când ea va fuziona cu un obișnuit și mai respectabil batalion de parașutiști. Numai că, sub conducerea aceluiași Sharon, Unitatea a continuat să poarte propriul război clandestin, devastator și murdar împotriva arabilor din zona frontierei și a celor din Gaza, după ce acest din urmă teritoriu a căzut sub controlul Israelului, la sfârșitul războiului în 1967.

Strămoșul lui *Sayaret Matkal*, unitatea care s-a născut pentru a acoperi operațiunile speciale cerute de serviciile secrete, era situată în afara controlului armatei active; unitatea își avea, totuși, baza pe un aerodrom militar, efectivul fiind de aproximativ 200 de bărbați, în permanență pregătiți pentru operațiuni urgente. La Unitate puteau fi chemați oricând atât specialiști ai serviciilor secrete, cât și ai forțelor armate sau rezerviști. Soldații erau supuși unui program de antrenament fizic și militar foarte dur, învățând, totodată, tehnicile de parașutare și de înot subacvatic. Uneori, pentru a face condițiile și mai grele, erau efectuate misiuni de antrenament în teritorii ostile. Accentul se punea pe inițiativă și pe rezistență, modelul fiind familiar soldaților din unitățile similare ale altor țări, cum ar fi S.A.S.-ul britanic sau comandourile Delta ale S.U.A. Secretul și rapiditatea sunt cuvinte de ordine.

Totul despre aceste trupe este ținut secret, însuși numele simplu de „Unitate" păstrându-le într-un convenabil anonimat. Menționarea acesteia în ziare este prevenită de cenzura militară, Unitatea fiind răspunzătoare doar în fața șefului serviciului secret al armatei. Și, chiar dacă Unitatea mai efectuează și operațiuni militare convenționale, adevăratul ei scop este acela de a acoperi misiunile foarte dificile ale Mossadului, atunci

când devine necesară intervenția militară. Una dintre primele operațiuni de acest gen a fost desfășurată de echipe speciale, la bordul unor elicoptere, care au efectuat un raid adânc în interiorul Egiptului, în 1968, cu scopul de a arunca în aer podurile de peste Nil și de a scoate din funcțiune o centrală electrică. În același an, Unitatea a efectuat și un raid de represalii asupra aeroportului internațional din Beirut, unde au fost distruse nouă avioane ale Companiei Middle East Airlines.

Sayaret Matkall a devenit, în scurt timp, cea mai puternică Unitate a Mossadului în războiul împotriva teroriștilor palestinieni, în permanență gata de a-și pune la dispoziție forța în cadrul unor operațiuni de răzbunare ca și în misiunile de eliberare a pasagerilor deveniți ostatici pe avioanele răpite și deturnate. În timpul unor operațiuni în Europa, organizate de Mossad împotriva palestinienilor, a fost afectat și un mare număr de soldați ai Unității. Tot o acțiune comună cu Mossadul a fost și aceea în care Unitatea a primit sarcina de a efectua un raid, dinspre mare, împotriva bazelor formațiunilor arabe de gherilă din Beirut. Dar cel mai mare triumf al Unității a fost consemnat în urma raidului de la Entebbe (vezi nota 1), care a însemnat o nouă misiune specială realizată în colaborare cu serviciile secrete. În 1988, în timpul unui raid pornit tot de pe mare, împotriva Cartierului general al O.E.P.-ului de la Hammam Beach, din Tunisia, Khalil al- Wazir[26], unul dintre membrii fondatori ai Fatah a fost omorât. Cel ce câștigase controlul revoltei arabe din teritoriile ocupate, devenise o țintă firească în cadrul acțiunii israeliene.

Operațiunile de comando au reprezentat o componentă importantă a serviciilor secrete militare. Dar, în final, controlul exercitat de Serviciu asupra transmisiunilor radio și asupra semnalelor venite pe această cale, a conferit Amanului un nou statut și o creștere a influenței sale. Cel mai mare avantaj de care se bucură militarii asupra rivalilor lor civili este acela că toate corpurile lor de spionaj beneficiază primii de activitatea de transmisiuni a întregii comunități a serviciilor speciale. Dar și Mossadul este susținut de dotările sale tehnice specifice, în întreaga sa activitate de spionaj.

O dată cu progresul înregistrat în domeniul tehnologiei militare, dar și cu începutul războiului electronic, reconsiderarea aspectului tehnic al muncii de spionaj a devenit imperioasă pentru Aman. Chiar dacă nu poate fi competitiv cu marile puteri, în ceea ce privește spionajul cu ajutorul sateliților, stațiilor de ascultare internațională sau alte luxuri costisitoare, Amanul a reușit să organizeze o rețea de posturi de ascultare în jurul granițelor Israelului. De exemplu, în timpul războiului de uzură, reprezentat de îndelungata perioadă de neparticipare militară în Sinai, care a durat din 1970 până la războiul de Yom Kippur, din 1973, o instalație - amplasată la 20 de mile[27] de Canal, la Umhashida - intercepta traficul de semnale militare egiptene. Apoi, în apropierea frontierei nordice, pe Muntele Hermon[28] o stație similară, amplasată la 10 de mile de capitala Siriei, Damasc, este încă în funcțiune. Unitatea 2 -special alcătuită din experți militari și tehnicieni, înființată tot în cadrul Amanului, în vederea recepționării tuturor semnalelor radio, dar și pentru spionajul electronic - are, prin obiectivele propuse, o mare importanță militară.

Toate acestea sunt realizări[1] ale unei țări mici - Israelul, care, confruntată cu dificultăți de ordin economic, nu-și va putea înzestra niciodată unitățile de spionaj cu echipament foarte costisitor de înaltă tehnologie, atât de necesar pentru supravegherea de la mare distanță a statelor inamice. Asta i-a determinat pe israelieni să încerce a-și procura informațiile trebuincioase pe alte căi. Firimiturile de la masa bogatului, America, reprezentau o soluție, așa că în momentul în care S.U.A. trag linie sub rezultatele cercetărilor sale, Israelul își trimite spionii pentru a obține aceste informații, de la cel mai loial prieten și aliat.

1 Israel a reușit să lanseze pe orbită un satelit de telecomunicații în 1995.

Partea a II-a

Tot mai departe

5. Ghinionul

Pentru un public obișnuit cu legendele referitoare la ilustra infailibilitate a Mossadului și Amanului, cu impecabila lor îndemânare în timpul derulării operațiunilor speciale, povestea rețelei de sabotaje organizate în Egipt de serviciile secrete militare trebuie să provoace un adevărat șoc. Era în 1954. David Ben-Gurion își părăsise postul și se retrăsese într-un kibbutz, lăsându-l în locul său, ca prim-ministru, pe Moshe Sharett. Noul venit era un politician ce părea incapabil să-și impună autoritatea, mai ales asupra ministrului apărării, Pinhas Lavon, care, ca fost lider de sindicat, era familiarizat, mai degrabă, cu hățișurile din activitatea industrială decât cu strategia militară. În această perioadă, doi oameni tineri și ambițioși din cadrul Ministerului Apărării - șeful Statului Major, Moshe Dayan, și directorul, Shimon Peres - așteptau prilejul de a se remarca, părând dispuși să-l consulte mai degrabă pe fostul prim-ministru decât pe cel nou.

Trebuie spus că perioada finală a erei colonelului Gibli, în calitate de șef al serviciilor secrete militare (Aman), a fost - după cum vom vedea - dezastruoasă. Primul ministru Sharett avea să scrie în Jurnalul său că acesta era dogmatic, vinovat de „ignoranță înspăimântătoare față de situația din Orientul Mijlociu", fiind capabil de „unilateralitate primejdioasă". Preocupat până la obsesie de incursiunile trupelor de gherilă

din statele arabe în Israel, Amanul era întotdeauna pregătit să răspundă tuturor acestor amenințări cu acțiuni militare, pentru a dovedi că autoritățile noului stat Israel nu erau dispuse la pasivitate față de aceste stări de fapt.

În timpul perioadei tensionate ce a urmat atacului întreprins de Unitatea 101 asupra satului iordanian de frontieră Quibya, serviciile speciale militare l-au avertizat pe primul ministru despre existența unor mișcări spre vest, ale Legiunii Arabe Iordaniene, alcătuită cu sprijin militar britanic, în ideea protejării Regatului Hașemit al Transiordaniei[28 bis]. De fapt, nu era vorba despre nici un atac. În plus, în contextul atmosferei panicarde, un agent arab care lucra pentru Israel, trage un alt semnal de alarmă fals despre un atac iminent - de astă dată asupra unui obiectiv israelian situat lângă Ierusalim.

În ciuda acestui fapt, Amanul se autoconsidera numărul 1 în cadrul comunității serviciilor secrete. Tratamentul de care se bucura rivalul său, Mossadul, în sensul că șefii acestuia continuau să se bucure de o influență mai mare asupra Guvernului, desigur, îi provoca reale insatisfacții. Șeful Mossadului avea datoria să se implice în planificarea tuturor operațiunilor speciale efectuate în teritoriul inamic și era absolut necesar asentimentul său înainte ca asemenea operațiuni să fie demarate. Imediat după ce a devenit ministru al apărării, Lavon a schimbat însă aceste aranjamente.

Incompetența greu de explicat a Amanului a fost probată și de capturarea unui grup de comando israelian format din cinci oameni (slab antrenați!), aflat în misiune secretă în Siria, tocmai în momentul când aceștia schimbau bateriile unui dispozitiv de ascultare a convorbirilor telefonice ale armatei

siriene, în zona Înălțimilor Golan. Unul dintre soldați s-a sinucis imediat, temându-se că va ceda torturii și că va dezvălui informații secrete.

Era o perioadă tulbure, îngrijorătoare, cu atât mai mult cu cât, în Egipt, avuseseră loc evenimente care au început să provoace neliniște. Regele Faruk[29] fusese detronat. Plecarea sa provocase puține lacrimi, dar, în momentul în care Gamal Abdel Nasser[30] - liderul revoluționarilor cunoscuți sub denumirea „Ofițerii Liberi", și care conduseseră lovitura de stat - s-a proclamat antiimperialist și dictator socialist arab, o furtună rău prevestitoare amenința să se abată asupra Orientului Mijlociu și asupra Europei. Curând a devenit evident faptul că noul venit la Cairo avea ambiția de a deveni liderul lumii arabe și că primul său obiectiv era acela de a câștiga controlul asupra Canalului Suez[31], asigurat, în acea vreme, de o Companie anglo- franceză. Următorul său deziderat era de a pune capăt prezenței militare, foarte puternice, a Marii Britanii în zona Canalului. În cazul în care aceste țeluri ar fi fost atinse, consecințele militare ce decurgeau de aici erau importante și pentru Israel, pentru că plecarea forțelor britanice l-ar fi făcut vulnerabil în fața unui atac egiptean prin Sinai, urmând, totodată, să furnizeze mijloace pentru înăsprirea blocade arabe împotriva noului stat Israel.

Dar, ceea ce i-a șocat profund pe israelieni a fost atitudinea tolerantă adoptată de puterile occidentale față de revoluția egipteană. Secretarul de stat american, John Foster Dulles, părea chiar convins că Nasser ar fi putut deveni un aliat, pentru întărirea rezistenței față de comunismul sovietic în Orientul Mijlociu. Existau până și indicii conform cărora C.I.A. îl

ajutase și îl încurajase pe președintele Nasser, în speranța creării unui guvern puternic și prieten la Cairo. Guvernul britanic, la rândul său, era dispus să ajungă la o înțelegere cu regimul de la Cairo, în vederea eventualei retrageri totale a forțelor britanice din Egipt[32]. Dar, în vara lui 1954, la două zile după eveniment, Amanul va intra în posesia unor date privitoare la o înțelegere încheiată între Winston Churchill, pe atunci prim-ministru, și președintele american Eisenhower, referitoare la un nou plan britanic de evacuare a bazelor din zona Suez.

„Ceva trebuie făcut", a fost reacția liderilor israelieni, în momentul în care șefii serviciilor secrete au descoperit și au raportat că guvernul britanic intenționează să înceapă retragerea trupelor din Egipt. Acțiunea pe care, în final, aveau s-o aleagă a fost o conspirație ce urma să fie urzită în interiorul Egiptului, cu scopul de a destabiliza regimul lui Nasser. Nu se știe cu exactitate - totul rămâne un mister - cine a gândit primul această schemă, dar cert este că ea a fost aprobată la înalt nivel, așa încât planificarea operațională avea să înceapă curând. Se preconiza crearea, în Egipt, a unei rețele teroriste israeliene, pretinzând că este, de fapt, arabă. Ea trebuia să fie activă, astfel încât să poată organiza o campanie de bombardare a diferitelor obiective britanice și americane, precum Consulatul Britanic și Centrul de Informații al S.U.A. din Cairo, acte pentru care cei acuzați și blamați ar fi fost egiptenii. Astfel, cu puțin noroc, colonelul Nasser și-ar fi putut aminti de vechii săi dușmani, fundamentaliștii „Frații Musulmani", iar anglo-saxonii ar fi început să aibă serioase îndoieli cu privire la viabilitatea noului regim. Doar un serviciu secret superzelos și sigur de sine și-ar fi putut imagina că un asemenea complot ar putea reuși;

întreaga concepție ce stătea la baza sa manifesta un surprinzător grad de ignoranță în ceea ce privește Egiptul și lumea arabă, în general. Cu toate acestea, nici o persoană cu autoritate nu și-a expus veto-ul înaintea demarării pregătirilor.

O rețea de evrei egipteni amatori în domeniu, creată, cu mai mulți ani în urmă, de serviciile secrete ale armatei, în spatele liniilor pentru a deveni activă în eventualitatea unui război între Israel și Egipt, și însărcinată cu misiuni speciale, era dirijată acum operațional de Unitatea 131 (a nu fi confundată cu Unitatea 101). Din partea Cartierului general, instalat în vechiul oraș arab Jaffa[33], de lângă Tel Aviv, locotenent- colonelul Mordechai Ben-Tsur s-a ocupat de antrenamentele și de organizarea rețelei, totul în ideea unei operațiuni ce avea să se numească Operațiunea Suzanna. Atât Mossadul, cât și Shin Beth, erau implicate, alături de colegii lor din spionajul militar. Moshe Dayan avea să scrie, mai târziu, despre această acțiune: „Unitatea a inițiat o operațiune la care ulterior se va face referire ca la <Ghinionul>".

În principal, rețeaua „adormiților" - cum se mai numea ea - era controlată de colonelul Avraham Dar, care folosea numele conspirativ John Darling, pretinzând că este englez și salariat al unei Companii britanice. Prima gafă pe care acesta a făcut-o a fost aceea de a recruta un om care era șeful local al unei organizații sioniste, responsabile cu punerea la punct a emigrării evreilor egipteni. Acesta se numea dr. Victor Sa'adi, un om ce s-a alăturat, entuziast, spre a da o mână de ajutor. Împreună, cei doi i-au organizat pe evreii autohtoni în ideea de a spijini rețeaua de sabotaj. Pericolul acestui mod de a proceda consta în faptul că, odată descoperiți, ei ar fi putut periclita

întrega populație evreiască din Egipt, care, și așa, era privită cu suspiciune de serviciile secrete egiptene. Oricum, planul a mers înainte; dr. Moshe Marzouk, de la spitalul evreiesc, a preluat conducerea celulei din Cairo, în timp ce Samuel Azar, un tânăr învățător, se afla în fruntea alteia, similare, din Alexandria. Fiecare era răspunzător pentru propria-i echipă.

Complotiștii nu erau altceva decât o mână de tineri prieteni entuziaști. Și acesta era un alt inconvenient, căci, în cazul în care oricare dintre ei ar fi căzut în mâinile poliției egiptene, descoperirea restului grupului ar fi fost prea ușoară. În plus, acționând în modul lor neprofesionist, neștiutori în ceea ce privește trucurile tradiționale, ei au continuat să se adune, inocenți, pentru a pune la punct detaliile viitoarelor acțiuni, în locuri publice sau acasă la unul dintre ei. Printre recruți erau, însă, și o femeie atrăgătoare, Victorine Ninio, și un chipeș și impetuos inginer, pe nume Victor Levy. Colonelul Gibli a decis ca aceștia să fie tinerii aleși pentru a fi aduși, în secret, în Israel, în vederea unui antrenament de spionaj și sabotaj. Totul fusese aranjat, chiar dacă ofițerul însărcinat cu antrenamentul s-a alarmat de îndată ce a văzut cine erau cei recrutați pentru primejdioasa sarcină de a opera într-o țară inamică. Deși fermecători și cu aspect cosmopolit, era evidentă lipsa lor de experiență și de înclinație spre duritate. Pentru instructori, acest „material" nu promitea nimic. Niște civili de bună credință, care aveau doar o vagă ideea despre ceea ce înseamnă a opera cu un transmițător radio; în cadrul instrucției au învățat să improvizeze dispozitive incendiare. Oricum, antrenați atât cât s-a putut, ei au fost trimiși înapoi în Egipt, urmând să aștepte ordine.

În vara lui 1954, Operațiunea Suzanna era pregătită; numai că, cel ce organizase inițial echipa, Avraham Dar, este înlocuit cu Paul Frank (cu numele adevărat Avraham Seidenwerg), care trecea la Cairo drept fost ofițer SS. Frank era un veritabil specialist în spionaj, recrutat după ce cariera sa militară fusese distrusă de Curtea Marțială, fiind acuzat de furt. Cu o firească pricepere de a organiza, în cele mai mici detalii, asemenea misiuni speciale, serviciul secret israelian a aranjat astfel încât Frank să petreacă mai multe luni pe pământ egiptean și să-și fabrice o așa-numită legendă, în fond o istorie falsă a vieții. Astfel „echipat", el s-a infiltrat în rândurile coloniei germane din Egipt, pregătindu-se să fie activat. Și nu mică i-a fost mirarea când - deplasându-se la Alexandria, pentru a lua legătura cu celula de acolo - a fost întâmpinat, călduros, cu apelativul „spionul a cărui sosire o așteptam".

În iulie 1954, Unitatea 131 a primit acest ordin bizar:

„Începeți imediat acțiune de împiedicare sau de amânare a înțelegerii anglo-egiptene. Țintele sunt: 1 - instituții culturale și informaționale; 2 - instituții economice; 3 - mașini, reprezentanți ai Marii Britanii, ca și alți cetățeni britanici; 4 - orice poate complica relațiile diplomatice.

Informați-ne în legătură cu posibilitatea de a acționa în zona Canalului.

Receptați-ne zilnic, la ora 7, pe lungimea de undă G".

În ciuda numeroaselor dificultăți, grupul a reușit să planteze mici încărcături de explozibil în cutiile de scrisori ale Poștei centrale din Alexandria. Au fost cauzate unele daune, chiar dacă nimeni nu a acordat acestor fapte o atenție prea mare. Teroriștii israelieni au reușit să producă însă o impresie mai

puternică la 14 iulie, atunci când au plasat dispozitive explozibile în bibliotecile Serviciului de Informații al S.U.A. din Alexandria și Cairo. Încurajați de acest succes, ei aveau să adune destul material pentru a confecționa bombe mici, similare, ce urmau a fi plasate în cinematografele din Cairo, ca și în gara principală a capitalei egiptene, cu ocazia aniversării revoluției colonelului Nasser. Numai că nici una dintre acestea nu a explodat. Dar ceva și mai neplăcut se va întâmpla la Alexandria: în timp ce Philip Nathanson - un tânăr în vârstă de 19 ani - aștepta, în holul unui cinematograf, ocazia de a plasa o bombă, aceasta i-a explodat, pur și simplu, în buzunar. Intervenția promptă a căpitanului Hassan el-Manadi, din ramura specială a poliției egiptene, l-a salvat de la arderea completă. Numai că acesta a sesizat imediat cauza accidentului. Și, în decurs de numai câteva ore, poliția egipteană și agenții secreți egipteni aveau să descopere întreaga rețea. Întrucât membrii acesteia se cunoșteau, celulele au căzut, una după alta, ca un pachet de cărți.

Dar un eșec și mai grav pentru Mossad l-a constituit cazul Max Bennett, un agent cu adevărat profesionist care opera în Egipt, cu misiuni mult mai importante. Deoarece avusese necazuri cu transmisiile radio, el s-a văzut nevoit, la un moment dat, să intre în legătură cu radioamatorii, expunându-se, în acest fel, riscului de a fi deconspirat, ceea ce s-a și întâmplat în momentul în care aceștia au fost arestați. Capturarea lui Bennett a reprezentat o grea lovitură pentru serviciile secrete israeliene, întrucât, după arestarea sa, ele au rămas fără nici măcar un agent important în Egipt, tocmai în momentul în care era o mare nevoie de spioni acolo. Iată de ce guvernul israelian

fusese luat complet prin surprindere de afacerea cu arme cehoslovace, după încheierea căreia președintele Nasser începuse să primească mari cantități de arme și avioane de luptă din spatele Cortinei de Fier.

Într-un răstimp de numai patru zile, Securitatea egipteană anunța, triumfătoare, că arestase zece bărbați și o femeie - „o sângeroasă bandă sionistă", după cum titrau ziarele din Cairo. Pentru Gamal Abdel Nasser, aceasta a fost o victorie care se cerea intens mediatizată, exploatată din plin printr-un proces-spectacol. Dr. Marzouk și Samuel Azar, șefii celor două celule, au fost condamnați la moarte și spânzurați, la Cairo, în ianuarie 1955. Victimele acestei operațiuni atât de defectuos concepute și, oricum, fără forța necesară au devenit primii agenți din istoria serviciilor secrete israeliene executați în Egipt. Max Bennett, ca orice agent secret bine antrenat, s-a sinucis în închisoare, tăindu-și venele cu un cui ruginit. Ceilalți agenți, în schimb, au primit condamnări la ani mulți de închisoare. Victorine Ninio - care nu fusese implicată direct în atentate - a fost condamnată la 15 ani închisoare, suferind teribil de pe urma torturilor și a tratamentului la care a fost supusă; s-a înapoiat acasă ca o femeie distrusă. De două ori a încercat să se sinucidă, după ce fusese arestată în apartamentul lui Max Bennett, din Cairo, tocmai în momentul în care transmitea un mesaj, prin radio, la Tel Aviv. De-abia în 1968 ea avea să fie, în fine, repatriată, în cadrul unui schimb de prizonieri de război. Odată ajunsă acasă, a fost tratată ca o eroină națională. În trei ani, ea se va reface total de pe urma chinuitoarelor sale experiențe de agent eșuat, iar în 1971, an în care s-a căsătorit

cu colonelul Eli Boger, ceremonia nupțială a fost onorată de însăși Golda Meir[34] și de o serie de ofițeri de frunte ai serviciilor speciale.

Operațiunea Suzanna a reprezentat pentru serviciile secrete israeliene un adevărat dezastru. În momentul în care au început să parvină primele știri în legătură cu arestările efectuate, Guvernul a intrat în panică și, ca prim impuls, a negat totul, linie de conduită ce nu putea fi, însă, urmată prea mult timp. La Tel Aviv au început cercetările, pentru a descoperi cine era răspunzător de cele întâmplate. Imediat după execuțiile de la Cairo, Pinhas Lavon, ministrul apărării, a demisionat, anunțându-și hotărârea printr-o scrisoare isterică adresată primului ministru, scrisoare care a fost ținută secretă la vremea respectivă. Plecarea sa avea să provoace o criză guvernamentală, care a luat sfârșit doar atunci când David Ben-Gurion, care încă purta, ostentativ, hainele de kibbutz, pe care le îmbrăcase în momentul retragerii sale, și-a făcut apariția în Knesset, fiind de acord să-și mai servească încă o dată țara ca Ministru al Apărării.

Dar chestiunea nu s-a oprit aici, deoarece fuseseră amestecate destule oficialități și agenți. Disputa s-a centrat, bineînțeles, asupra persoanei care a dat ordinul de declanșare a campaniei de amplasare a bombelor în Cairo, așa încât ramificațiile politice ale acestei afaceri aveau să învenineze viața politică israeliană timp de mulți ani. Un comitet de investigație și-a început, așadar, audierile secrete într-un apartament din Tel Aviv. General-locotenentul Yaacov Dori, fost șef de Stat Major, și judecătorul Yitzhak Olshan, președintele Curții Supreme, primiseră misiunea de a afla

adevărul din diferitele versiuni ale acestei întâmplări, relatate de principalele persoane implicate. Colonelul Gibli și ofițerii săi din serviciile secrete afirmau că ordinele veniseră de la ministrul apărării, Pinhas Lavon.

Lavon, la rându-i, susținea că Amanul însuși a inițiat operațiunile de plasare a bombelor, fără vreo autorizație ministerială prealabilă. Era o afirmație gravă, cu consecințe pe măsură, întrucât, în cazul în care ministrul avea dreptate, aceasta ar fi însemnat că serviciul secret al armatei a conspirat în vederea efectuării unei operațiuni teroriste într-o altă țară, fără a se deranja să-și consulte propriul Guvern.

Ceea ce s-a clarificat între timp este faptul că ideea angajării Unității 131 a fost inspirată de estimări extrem de pesimiste în legătură cu consecințele ce ar fi derivat - pentru Israel - din retragerea militară a Marii Britanii din zona Canalului Suez. Colonelul Gibli considera că acest fapt ar putea fi socotit un „dezastru total", pentru că ar îndepărta „o barieră străină, care separă Egiptul de un contact fizic direct cu Israelul". În timpul acestei perioade, Serviciul său a manifestat tendințe evidente de supraestimare - atât a forței militare a Egiptului, cât și a dorinței președintelui Nasser de a intra în război împotriva Israelului. Așa se explică de ce, atunci când convorbirile anglo-egiptene despre zona Canalului erau gata de start, preocuparea sa era de a împiedica, cu orice preț, realizarea înțelegerii, recurgând, în disperare de cauză, la operațiuni de sabotaj la Cairo și Alexandria.

Problema responsabilității pentru complot nu a fost însă niciodată rezolvată public în mod satisfăcător. Verdictul Comitetului de anchetă a lăsat, de altfel, chestiunea deschisă,

concluzionând: „În analiza finală, regretăm că nu am fost capabili de a răspunde la problema ce ne-a fost pusă de primul ministru. Putem afirma doar că nu am fost pe deplin convinși de faptul că ofițerul superior nu ar fi primit ordine de la ministrul apărării. Totodată, suntem la fel de nesiguri dacă ministrul apărării a dat, în realitate, ordinele ce i se atribuie".

Lăsând, astfel, problema în suspensie, Guvernul a creat un precedent ce avea să fie repetat mai târziu. Căci, oricând vor ieși la iveală acțiuni stânjenitoare, reacția va fi de a afirma că, întrucât implicată era securitatea statului, dar și pentru că această securitate conta mai mult decât orice alt considerent, cel mai bine ar fi să nu se cerceteze mai mult și mai departe.

Dar, un alt element stânjenitor al acestei afaceri a fost cât pe ce să-și facă apariția. Unul dintre supraviețuitorii „potopului", Paul Frank, se afla acum în Europa. Folosindu-se de acoperirea de fost ofițer SS, dar și datorită rolului pe care l-a avut în operațiune, el se va împrieteni cu destui egipteni influenți. Exista, însă, în Israel, suspiciunea că, la vremea complotului cu bombe israeliene de la Cairo și Alexandria, Frank fusese „deturnat" de inteligentul șef al contraspionajului egiptean, colonelul Osman, și că primise de la acesta 40 000 DM. De aceea, el a fost arestat, așa cum fusese planificat, de egipteni, împreună cu ceilalți complotiști israelieni. A fost ținut în închisoare o perioadă îndelungată, tocmai pentru a-i crea un alibi, care să convingă Mossadul de loialitatea sa, pentru ca, după aceea, să-i înlesnească fuga la Viena.

Și, ceea ce a determinat creșterea suspiciunilor israeliene a fost faptul că în Europa, unde continua să lucreze în spionaj, folosea același nume de acoperire - Paul Frank - tocmai cel sub

care fusese judecat și condamnat la moarte în contumacie de egipteni. Totodată, era evident faptul că rămăsese în legătură cu ofițeri ai serviciilor secrete egiptene. În ciuda cumplitelor sale amenințări că, în cazul în care va fi silit să se reîntoarcă în Israel, va dezvălui toată afacerea cunoscută, pe atunci, ca „afacerea Lavon", și pentru că Mossadul era hotărât să-l aducă înapoi pentru a fi judecat s-a recurs la contraamenințări. Dovezile enunțate la procesul său, care a avut loc la Ierusalim, în 1959, au reușit să redeschidă întreaga afacere. Curtea nu l-a găsit vinovat de trădare a Operațiunii Suzanna, dar l-a declarat vinovat de a fi fotografiat și a se fi aflat în posesia unor documente militare secrete, ca și de a fi efectuat contactări neautorizate ale unor ofițeri egipteni din Europa.

Pentru aceste mici culpe el a primit o condamnare de 12 ani. Severitatea pedepsei a fost percepută ca un semn că, deși - și sunt dese cazurile de spioni aduși în fața tribunalului - a fost imposibil de dovedit că și-a trădat colegii agenți, tribunalul a avut puține dubii în ceea ce privește comportamentul său negativ. A fost un episod ce a lăsat un gust amar la sfârșitul unei afaceri nefericite. După ce și-a ispășit pedeapsa, Frank s-a stabilit în S.U.A.

6. De la Gaza la Suez

Principala preocupare a I.D.F.-ului (Armata de uscat a Israelului), la începutul anilor '50, a fost cea legată de necazurile de la frontieră, deoarece luptătorii arabi treceau vechea linie de demarcație, urmărind să se răzbune prin aceasta pe israelieni. Erau, de fapt, gesturi spontane ale unor palestinieni care trăiau în condiții extrem de grele, în lagărele de refugiați, multe dintre ele amplasate foarte aproape de localitățile în care ei trăiseră odată, și care acum se aflau sub ocupație străină. Dar Armata, convinsă că atacurile erau organizate de autoritățile egiptene, riposta prin contraraiduri. Și, deoarece aceste acțiuni aveau la bază o greșită înțelegere a situației, rezultatul a fost acela că lucrurile s-au înrăutățit. De fapt, statele arabe vecine nu au fost, inițial, responsabile pentru aceste atacuri și, într- adevăr, temându-se de consecințele militare pe care le-ar fi avut asupra lor, Egiptul, Siria, Libanul și Iordania au făcut tot ce s-a putut pentru a-i descuraja pe inițiatorii lor. În Gaza, egiptenii arestau în mod constant luptători suspecți, cărora li se interzicea intrarea în Israel. Dar, în urma unui raid israelian peste graniță, în Gaza, egiptenii și-au schimbat atitudinea. Aripa dură a conducătorilor israelieni crezuse că, atacându-i pe arabi, își va proteja, de fapt, granițele; numai că, ea n-a făcut altceva decât să încurajeze viitoarele atacuri ale adversarului.

Și astfel, în primăvara anului 1955 a început procesul ce avea să transforme o adunătură prost organizată de invadatori arabi într-o forță de gherilă palesteniană profesionistă. Președintele Nasser i-a invitat la Cairo pe liderii arabi din Gaza și i- a anunțat că îi va ajuta cu instrucție militară, bani și arme, pentru a ataca Israelul. Ofițerii egipteni, precum și cei ai N.C.O.-ului din Sinai, au început să atragă grupurile împrăștiate și facțiunile războinice, alcătuind astfel o forță care, curând, se va dovedi capabilă să inițieze atacuri de noapte. În august, palestinienii vor omorî, deja, cinci soldați și 17 civili, marcând astfel începutul unui îndelungat război subversiv. Este vorba de un conflict care va direcționa activitățile Amanului și Mossadului pentru mulți ani de acum încolo.

Prima reacție a Amanului a fost aceea de a trece la o serie de asasinate ca o așa-zisă modalitate de pacificare. Ținta numărul 1 era un capabil colonel din cadrul serviciilor de spionaj ale Egiptului, care organiza noua rezistență palestiniană în Gaza. Mustapha Hafez - căci acesta era numele său - va deveni astfel prima victimă a contraterorismului israelian, sfârșind sfârtecat de o bombă eficient amplasată de un mercenar arab, agent dublu. Un alt colonel egiptean, atașat militar în Iordania, va deceda, la rându-i, ca urmare a unei misterioase explozii.

Sarcina serviciilor secrete militare era de a descoperi ceea ce se găsea în spatele activităților celor ce se infiltrau în Israel și, astfel, de a preveni eventuale viitoare raiduri. Dar Amanul era, totodată, un pilon de bază al serviciilor speciale ale statului, având obligația nu numai de a desluși semnificațiile și implicațiile diplomatice ale evenimentelor, dar și de a sesiza

pregătirile de război făcute de egipteni. Asta, deoarece, ca o reacție la un raid al I.D.F.-ului în Gaza, președintele Nasser decisese că ar putea să intre în război și negocia cu U.R.S.S în vederea achiziționarii de noi arme.

Atât Amanul, cât și Mossadul, s-au dovedit însă a fi insuficient pregătite pentru a înfrunta această perioadă crucială - o dovadă în acest sens fiind faptul că au eșuat în furnizarea de informații detaliate despre relațiile dintre Egipt și U.R.S.S. Ambele vor fi șocate și atunci când - în septembrie 1955 - președintele Nasser anunța încheierea unui acord cu Cehoslovacia privitor tot la livrarea de armament. Acesta era un aranjament datorită căruia Egiptul urma să achiziționeze 200 de avioane de luptă Mig-15, 50 de bombardiere, artilerie și tancuri. În această situație, israelienii s-au văzut nevoiți, să încerce să afle, neîntârziat, când anume vor fi acestea livrate și - lucru chiar mai important - cum intenționa președintele Nasser să folosească acest nou arsenal.

Era acceptat punctul de vedere conform căruia liderul egiptean plănuia să-i folosească, mai întâi, pe fedaini pentru a-i înfricoșa pe coloniștii israelieni de la granița sudică, în Negev[35], pentru ca, apoi, sub acoperirea unor asemenea operațiuni, să lanseze atacul total asupra Israelului. În timp ce Amanul își concentra atenția pentru a afla planul de bătălie egiptean, „vulturii" israelieni, precum generalul Moshe Dayan, împrăștiau zvonul conform căruia un atac era iminent. Părările contrare rămâneau neauzite. Domnul Sharett, ministrul afacerilor externe, se plângea în legătură cu „campania

gălăgioasă și tendențioasă" a Amanului, care - afirma el - părea decis să folosească orice argument pentru a dovedi că războiul era inevitabil.

În mai 1955, când Yehosophat Harkabi a devenit șef al Amanului, acesta era un Serviciu ale cărui prestigiu și demnitate fuseseră serios lezate de acea Operațiune supranumită „Ghinion". Pinhas Lavon, ministrul apărării, a fost primul care și-a pierdut postul ca rezultat al acelui fiasco egiptean. Apoi, a fost destituit colonelul Gibli. Colonelul Harkabi a fost de părere, cu toate acestea, că o eventuală adâncire a anchetei în rândurile conducerii Serviciului îl va demoraliza și mai mult. Deși scandalul a continuat să-l afecteze mulți ani, și în ciuda tuturor eșecurilor, Amanul a rămas, totuși, secțiunea dominantă a serviciilor speciale israeliene. Sarcina noului său șef era de a- i reface tocmai prestigiul de odinioară.

Serviciile speciale militare îi vor rămâne profund îndatorate lui Harkabi, un soldat intelectual, care, în momentul în care a devenit comandantul Aman-ului, avea doar 35 de ani. Ce putea el oferi? O minte vie, o abilitate analitică și o cunoaștere adâncă a filozofiei și literaturii arabilor. El era adeptul principiului conform căruia cea mai bună cale de a anticipa planurile și acțiunile adversarului era aceea de a „intra în pielea lui" și de a-i înțelege raționamentele. Fostul student la filozofie, acorda cunoașterii resorturilor complexe ale unei situații mai multă importanță decât spionajului în sensul militar al cuvântului. În mintea sa, acest proces era mult mai folositor decât simpla numărare a tancurilor și a puștilor dușmane. Harkabi avea să pregătească apoi două scenarii pentru „cel mai rău caz", ambele de proporțiile unei cărți, anticipând declanșarea unui nou război

cu statele arabe. În cadrul acestor studii, el analiza întregul ansamblu al factorilor politici și economici, ca și al celor de ordin militar și geostrategic. Studiile sale vor avea o profundă influență asupra muncii departamentului de profil în următoarele trei decenii.

Dar o sarcină urgentă pe care trebuia s-o rezolve noul șef era aceea de a satisface cererile ferme și repetate ale lui Moshe Dayan, exigentul șef al Statului Major, cereri ce vizau obținerea de cât mai multe informații în legătură cu pregătirile militare ale Egiptului, care - după părerea sa - erau în plină desfășurare. Serviciul avea, acum - dacă avea - puțini agenți în Egipt, în timp ce analiștii săi erau, în marea lor majoritate, ofițeri de origine europeană, incapabili de a citi alfabetul arab, nefamiliarizați cu strategia militară de la Cairo. El trebuie să se increadă în semnalele venite din partea altor servicii speciale, care reușeau să furnizeze material practic extrem de folositor. De fapt, Amanul reușea să obțină, în această perioadă a istoriei sale, performanțe notabile în stângerea de informații, numai că, în ciuda marilor eforturi depuse de Harkabi, capacitatea de interpretare a acestora era deficitară.

În momentul în care președintele Nasser a anunțat decizia sa de a naționaliza Canalul Suez, în iulie 1956, aripa conservatoare din Israel a devenit activă și, cu aprobarea Amanului, a început să pregătească un atac împotriva Egiptului, în cooperare cu Franța, țară ce avea propriile-i motive de a „regla" cu Nasser conturile experienței algeriene[36]. Atât Amanul, cât și Mossadul aveau deja strânse legături cu serviciile speciale franceze, fiind unite de un singur țel: răsturnarea dictatorului egiptean. Marea Britanie a devenit, la

rându-i, aliat, așa că, o dată cu înaintarea pregătirilor, Amanul a fost capabil să se impună și să câștige prieteni, furnizându-le informații valoroase, despre planul de luptă al dușmanului.

S-a găsit timp pentru a realiza și un program de dezinformare, spre a crea în rândurile egiptenilor confuzie în legătură cu scopul pregătirilor militare ale Israelului. Prin programele radio, unde se repeta, cu obstinație, știrea că Israelul nu avea nici o intenție de a se lăsa manevrat de vechii imperialiști - Marea Britanie și Franța - Amanul a reușit să convingă serviciile speciale ale președintelui Nasser că Israelul nu intenționează să se implice în vreo acțiune agresivă. Legenda a fost întărită și de știrile conform cărora mobilizarea care avea loc în Israel era direcționată, de fapt, împotriva primejdiei unui atac ce ar fi venit din Iordania și Irak.

Adevăratul triumf al Mossadului și al Amanului a fost, de această dată, acela de a păstra secrete toate contactele ce au avut loc în vara și toamna anului 1956, atunci când Israelul a început să colaboreze cu guvernele Franței și Marii Britanii, în vederea pregătirii atacului împotriva Egiptului. În cadrul unei întâlniri finale, secrete, care a avut loc la Sèvres, lângă Paris, prim-miniștrii Marii Britanii, Franței și Israelului au finalizat complotul vizând distrugerea lui Nasser. Trupe israeliene urmau să declanșeze un atac în teritoriul egiptean al peninsulei Sinai, în timp ce Marea Britanie și Franța au căzut de acord să trimită un ultimatum, prin care să ceară ambilor beligeranți retragerea forțelor din zona Canalului Suez. Refuzul Egiptului ar fi oferit forțelor anglo-franceze un pretext de a ateriza în Egipt, pentru o „operațiune polițienească", și, apoi, să ia în stăpânire Canalul. Primele etape ale planului au fost

îndeplinite, numai că amenințările cu contramăsuri venite din partea S.U.A. și U.R.S.S. au forțat Marea Britanie și Franța să accepte încetarea focului, așa încât operațiunea s-a încheiat cu un eșec[37].

Atât de bine au reușit serviciile secrete israeliene să ascundă adevărul despre întâlnirile în cadrul cărora au fost luate deciziile cruciale despre care s-a vorbit, încât nici ambasadorii Israelului de la Londra și Paris nu aveau cunoștință despre ceea ce se pregătea. Cu excepția Goldei Meir, ministru, nici o persoană din cadrul Ministerului de Externe nu cunoștea secretul. Numai că acest secret păstrat cu strictețe - fără îndoială, de acceptat din punct de vedere profesional - a avut, în final, un efect negativ. Ambasadorii Israelului de la Washington și Moscova fiind ținuți într-o totală ignoranță, ei nu au fost capabili să evalueze corect situația și să raporteze despre reacțiile celor două superputeri. A fost o tristă omisiune, deoarece atitudinile ostile, atât din partea S.U.A., cât și din partea U.R.S.S.-ului au compromis Operațiunea Suez și complotul privind răsturnarea lui Nasser.

7. Vânătoarea de naziști

Eșecul aventurii Suez, ca și retragerea forțelor expediționare anglo-franceze, au produs o atmosferă de tristețe și de autocompătimire într-un Israel convins că fusese trădat de insuficienta voință politică a aliaților europeni. Armata era cuprinsă de resentimente; eșuase în distrugerea președintelui Nasser, care, acum, era privit ca un adevărat căpcăun. Era o stare de spirit propice pentru ca serviciile secrete să-și găsească un alt câmp de acțiune. De mulți ani, agenții săi erau în legătură cu vânătorii de naziști precum Simon Wiesenthal, în ideea descoperirii urmelor lăsate de cei ce-i persecutaseră pe evrei, și care reușiseră să scape la sfârșitul războiului, găsind azil în America Latină. Venise, în sfârșit, timpul nimicirii torționarilor supraviețuitori, ceea ce ar fi adus în țară, regăsirea de sine la nivel național și, mai ales, ar fi reamintit lumii despre tragicele suferințe care au condus la exodul evreilor spre noul stat Israel.

Isser Harel, la acea vreme șef al Mossadului, primise o informație, pe care o intuia ca fiind sigură, conform căreia Adolf Eichmann, monstrul care organizase camerele de gazare a milioane de evrei, era încă în viață și că trăia în Argentina. Știrea avea să declanșeze o operațiune complicată și nu tocmai legală, desfășurată pe parcursul a doi ani, sub conducerea personală a lui Harel, având ca țel răpirea nazistului și aducerea

să la Ierusalim, pentru a fi judecat. Nu conta faptul că, luni de zile, cea mai mare parte a resurselor Mossadului fusese absorbită de această operațiune. Era o cauză dreaptă.

Acțiunea, mai mult decât oricare alta, avea să aducă Mossadului reputația mondială de cel mai curajos și mai dinamic serviciu secret din lume. Iar Isser Harel - un om al cărui nume nu apăruse niciodată în vreo publicație, șef al unui Serviciu niciodată menționat în mod public - se va bucura din plin de clipa triumfului, atunci când, ocupând un loc în Parlamentul israelian, l-a auzit pe primul ministru Ben-Gurion făcând anunțul oficial în legătură cu succesul misiunii... În mai 1960[38], David Ben-Gurion declara:

„Trebuie să anunț Knessetul că, în urmă cu puțin timp, unul dintre cei mai mari criminali naziști a fost găsit de serviciile de securitate israeliene. Este vorba de Adolf Eichmann, răspunzător, împreună cu liderii naziști, de ceea ce ei au numit <soluția finală a problemei evreiești> - adică exterminarea a 6 milioane de evrei din Europa. Adolf Eichmann este deja sub stare de arest în Israel și el va fi, în scurt timp, adus în fața instanței israeliene, aflându-se sub incidența *Legii Pedepsirii Naziștilor și a Colaboratorilor acestora din 1950*".

Eichmann avea să fie găsit vinovat de un tribunal israelian, condamnat la moarte și spânzurat. Aceste evenimente vor ridica numeroase întrebări, care vor fi dezbătute multă vreme, atât pe plan internațional, cât și în Israel. Au fost exprimate anumite îndoieli cu privire la moralitatea actului de răpire și de judecare a unui om bătrân, după un atât de mare număr de ani de la crimele comise. Fără îndoială, misiunea de capturare a sa în

Argentina, fără înștiințarea guvernului argentinian, a constituit o încălcare a normelor dreptului internațional. Cu adevărat impecabile, în îndeplinirea operațiunii, au fost însă stilul și ținuta Mossadului. Acest serviciu secret rezistase tentației de a ucide, pur și simplu, pe omul vinovat de crime abominabile. De altfel, Isser Harel dăduse ordine stricte: în cazul în care echipa ar fi fost descoperită, Eichmann nu trebuia să fie omorât. În aceste circumstanțe, el urma să fie pus în cătușe de un om al Mossadului, care, conform instrucțiunilor, trebuia să ceară să fie primit de o înaltă oficialitate argentiniană, pentru a-i putea explica cine era prizonierul.

În cartea *The House on Garibaldi Street* (Casa de pe strada Garibaldi), scrisă de însuși Harel, apărută cu 15 ani mai târziu, după ce, în fine, primise aprobarea Cabinetului, acesta avea să dezvăluie scopul și complexitatea planului, dus la bun sfârșit de o echipă alcătuită din 11 bărbați și o femeie, pregătiți acasă într-o unitate specială. Rolul femeii-agent, implicată în operațiune - Dina Ron - era simplu: acela de a conferi credibilitate existenței celor șase cufere speciale transportate în Argentina, prin calitatea de prietenă a omului care le purta. Fuseseră angajați doi specialiști, dintre care unul priceput în schimbarea înfățișării și altul, Shalom Dani, falsificator experimentat. De o importanță crucială era faptul ca grupul ce traversa Oceanul să aibă asupra sa o mare varietate de acte de identitate, precum și posibilitatea de a-și schimba respectivele identități, întrucât cea mai dificilă sarcină nu era descoperirea și capturarea lui Eichmann, ci asigurarea că autoritățile argentiniene nu-și vor da seama că agenți ai Mossadului operează în țara lor.

Fapt fără precedent, însuși șeful Serviciului a participat la misiunea specială din America Latină. El și-a luat măsuri maxime de precauție, pentru a evita descoperirea grupului, având grijă, în același timp, ca echipa de veterani, selecționați din toate secțiunile serviciilor de securitate, să facă același lucru. Harel avea, totodată, împuternicirea de a se asigura că liniile aeriene naționale, EL AL, erau gata să coopereze în dificila operațiune de transportare a prizonierului, pe calea aerului, la Tel Aviv. Din acest motiv, el a folosit un avion special al Companiei Britannia, care tocmai zbura la Buenos Aires, pentru a-l duce pe ministrul de externe, Abba Eban, care urma să participe la ceremoniile ocazionate de ziua independenței Argentinei[39]. În final, Eichmann va fi trecut pe sub nasul ofițerilor serviciului de imigrare, drogat și îmbrăcat în uniforma echipajului EL AL. Ultima mutare a Mossadului - dacă ar fi trebuit să răspundă la întrebări de ultim moment - ar fi fost aceea ca echipa să fie în măsură să ofere certificate medicale, pregătite dinainte și eliberate pe numele unuia dintre membrii echipajului, în locul căruia călătorea criminalul nazist. Nici nu se putea o dovadă mai clară pentru a proba până unde a mers minuțiozitatea Mossadului în elaborarea detaliilor acestei operațiuni.

Firesc, succesul misiunii făcut public, a avut un mare și benefic efect asupra moralului celor care lucrau în cadrul Serviciului. Pentru că există o limită de timp până la care chiar și ofițeri ai serviciilor secrete, îndepărtați timp de ani de zile de prietenii sau de superiorii lor, sunt capabili să muncească într-o atmosferă de totală clandestinitate, fără ca reușitele să le fie înregistrate sau prețuite. Așadar, Mossadul s-a putut bucura

acum de recunoștința publică, atribuită de obicei soldaților după o mare victorie. Mai mult, afacerea Eichmann avea să aducă un mare număr de voluntari, bărbați și femei în rândurile Serviciului.

Dar nimic nu putea ilustra mai clar natura sinuoasă a vieții unui maestru al spionajului decât evenimentele care au urmat.

Într-o seară de martie, anul 1961, în timp ce se pregătea să plece de acasă, Isser Harel primește un apel telefonic. Acesta venea din partea șefului Shin Beth - serviciul intern de securitate - care tocmai citise un raport în legătură cu o misiune de supraveghere a unui diplomat sovietic. Cei ce-l urmăreau îl văzuseră încredințând o servietă neagră unui bărbat cu care se întâlnise pe stradă. Bărbatul se numea Israel Beer, colonel în rezervă și consilier în probleme de apărare al primului ministru, care, pe motiv că scria o istorie oficială a războiului de independență, primise un birou în chiar clădirea Ministerului Apărării. Și nu era numai atât: Beer era, în același timp, prieten și confident al lui David Ben-Gurion. Greu de imaginat o misiune mai delicată pentru un șef de serviciu secret decât aceea de a-l informa pe primul ministru că prietenul său este spion.

Atât Mossadul cât și Shin Beth manifestau de multă vreme suspiciuni cu privire la activitatea ciudatului domn Beer, iar Isser Harel îl antipatiza de-a binelea. Deja se strânseseră anumite dovezi împotriva sa, ca rezultat al unor investigații ce urmăriseră cheltuielile mult prea mari ale acestuia în raport cu modestia salariului. În final, Shin Beth va obține dovada decisivă în momentul în care agentul sovietic a fost prins cu mâinile murdare. În servieta pe care acesta o primise de la Beer

se aflau documente confidențiale, inclusiv o fotocopie a „Jurnalului oficial" al lui Ben-Gurion. Beer însuși a recunoscut imediat faptul că spiona pentru U.R.S.S. încă din timpul războiului din Suez.

În momentul în care i-a fost transmisă vestea, primul ministru i-a ordonat, cu amărăciune lui Harel: „Fă-ți datoria!" Ben- Gurion avea de ce să fie supărat, pentru că, atunci când i au fost aduse la cunoștință primele suspiciuni în legătură cu prietenul său, a interzis agenților serviciului de securitate să- l pună sub urmărire.

În timpul procesului său, Beer nu a negat faptele, justificându- și, în schimb, acțiunile prin așa-zisa datorie de a salva Israelul de a cădea în mâinile puterilor imperialiste occidentale. În închisoare, ispășind o pedeapsă de 10 ani - mărită la 15, după Apelul înaintat de Procuratură - el avea să scrie o carte justificativă. Relatările spionului erau pline de fantezie, Mossadului fiindu-i ușor să dovedească aceasta. *Întregul adevăr în legătură cu originile lui Beer nu este* cunoscut, deși s-a dovedit că un austriac pe nume Israel Beer a dispărut în 1938, an în care omul ce se folosea de acest nume a emigrat în Palestina. Există convingerea că el a fost „acoperit", în timpul emigrării în masă din Europa în Palestina, unde va fi folosit de ruși, mai târziu, când va reuși să ajungă în structurile de conducere ale Israelului.

David Ben-Gurion a fost profund șocat și stânjenit de dezvăluirile în legătură cu fostul său prieten. Și, paradoxal, nu a reușit niciodată să-l ierte în totalitate pe Isser Harel, al cărui instinct în ceea ce privește afacerea Beer s-a dovedit a fi corect. Rana nu se va vindeca, așa încât șeful Mossadului va pierde

din puternicul sprijin pe care-l primise până atunci din partea primului ministru. De fapt, incidentul respectiv va marca începutul sfârșitului perioadei de glorie a lui Harel, în calitate de șef al Mossadului. În momentul în care între cei doi au apărut serioase disensiuni cu privire la corecta percepere a importanței ajutorului dat egiptenilor de oamenii de știință germani aflați la Cairo, pentru modernizarea armamentului, cazul Beer nu fusese dat uitării.

8. Discordie la nivel înalt

Dintre spionii Mossadului trimiși în Egipt, în primii ani, atunci când acesta părea a fi cel mai amenințător adversar al Israelului, cel mai îndrăzneț și mai eficace a fost Wolfgang Lotz. În jurul lui s-a creat o legendă faimoasă, pe care se sprijină și o carte publicată ulterior, cu incitantul titlu *The Champagne Spy* (Spionul-Șampanie).

Mama lui Lotz era văduvă. Actriță evreică, ea fusese măritată cu un arian german, fost director de teatru, și fugise din Germania, în 1933, stabilindu-se în Israel. Fiul ei se înrolase, la început, în armata britanică din Orientul Mijlociu și, în calitate de ofițer superior al N.C.O., impecabil vorbitor de limbă germană, fusese însărcinat cu interogarea prizonierilor de război din Afrika Korps[40]. Având acest trecut de militar, el a putut, mai târziu, să se înregimenteze în Haganah - armata clandestină israeliană - pentru ca, după proclamarea independenței, să devină maior în I.D.F. (Armata de uscat israeliană). El a atras atenția conducătorilor serviciilor secrete militare, datorită trăsăturilor sale ariene și datorită ascendenței sale germane, într-un moment în care Israelul era foarte îngrijorat de activitățile foștilor oameni de știință naziști care lucrau pentru președintele Gamal Abdel Nasser.

Egiptenii aduseseră din străinătate specialiști în aeronautică și rachete, având ambiția de a produce armament special pe care să-l folosească în viitoarele războaie împotriva Israelului. Pe lângă primejdia militară evidentă, Israelul a interpretat că alianța egiptenilor cu foștii naziști, îndreptată împotriva sa, trebuie să fie și dovada antisemitismului nestins și periculos care s-ar manifesta în Germania. Era vorba de o serie de foști ofițeri ai Wehrmachului, ajunși șomeri, care s-au deplasat în Egipt, pentru a găsi de lucru în calitate de instructori ai armatei egiptene; ei au fost urmați de un mare număr de oameni de știință. Trebuie făcută însă precizarea că aproape toți inginerii de talent care, în timpul războiului, lucraseră în industria de armament și de producere a rachetelor, erau vizați, în intenția de a fi recrutați de ruși și de americani, drumul spre Egiptul lui Nasser făcându-l doar cei mai puțini dotați.

Wolfgang Lotz părea să fie o alegere ideală pentru a poza într-un fost ofițer al Wehrmachtului, cu misiunea de a se infiltra în cadrul grupului de oameni de știință germani. Experiența sa din timpul războiului, în care s-a ocupat de interogarea ofițerilor din Divizia 115 a lui Rommel îi furniza cunoștințe amănunțite despre această unitate. Era deci ușor pentru el să pretindă că a servit într-o divizie ale cărei intimități îi erau atât de familiare. Împotriva tuturor uzanțelor, i s-a ordonat să se folosească de numele său real, care, desigur, putea fi dovedit oricând cu ajutorul certificatului de naștere, sau a actelor de identitate, cu atât mai mult cu cât secretul apartenenței mamei sale la iudaism fusese ascuns. Pentru a-și susține povestea

inventată a vieții sale, el s-a căsătorit, între timp, cu o femeie care avea o înfățișare de nemțoaică tipică, pe nume Waldraut Neumann.

Un ajutor operațional suplimentar avea să-i fie oferit acestui agent după ce Isser Harel, șeful Mossadului - care preluase de la Aman Operațiunea Cairo - a reușit să încheie o înțelegere cu serviciile de spionaj ale R.F.G., înființate, în primii ani postbelici, de generalul Gehlen. R.F.G.-ul și-a dat asentimentul pentru un sprijin real în problema foștilor naziști aflați la Cairo. Astfel, Lotz se va antrena într-una din bazele speciale aflate în Bavaria, primind, totodată, scrisori de recomandare către foștii ofițeri superiori germani.

Ca un arab vorbitor de limbă germană, afișând o independență bine simulată - așa a sosit el la Cairo, unde a închiriat o frumoasă vilă în Heliopolis. Următoarea mișcare a fost aceea de a se face cunoscut ca un bogat crescător de cai arabi pur sânge, înființând o crescătorie de cai în elegantul cartier Zamalek. Din această poziție, fiind, în același timp, membru al Clubului de Cavalerie din Gezirah, el a început să cultive prietenia entuziaștilor iubitori ai echitației din rândurile elitei egiptene, ca și din cele ale comunității străine. El juca, de altfel, un rol care îi satisfăcea pe deplin înclinațiile native spre un stil de viață luxos. Lotz organiza și petreceri fastuoase, cheltuind fără oprelițe banii furnizați de șefii săi pe linie de spionaj. Dar și herghelia costa o avere, iar Lotz, mai priceput în spionaj decât în contabilitate, se afla într-un continuu conflict cu zgârcitul departament financiar din Tel Aviv, care îi cerea, în permanență, documente justificative pentru orice sumă.

Viața pe picior mare presupunea, desigur, costuri ridicate, dar acestea se justificau prin cantitatea de material informativ ce îi era cerut.

Una dintre laturile misiunii sale era de a pătrunde, prin intermediul contactelor personale cultivate la școala de călărie, în această lume a personalităților, în intimitatea ofițerilor superiori egipteni, așa cum era cazul colonelului Abdel Rahman, șeful serviciului de spionaj al armatei. După șase luni, aflându- se în Europa, pentru a se consulta cu șefii săi, Lotz era capabil să le raporteze că se afla deja în relații excelente cu generalul Youssef Ali Ghorab, influentul șef al Poliției egiptene. De asemenea, cultivând prietenia generalului Fouad Osman, șeful securității uzinelor care fabricau rachete. Lotz a putut primi invitația de a vizita bazele de rachete SAM, de curând instalate în Sinai; l-a convins chiar pe general să se fotografieze în fața uneia dintre rachetele respective. Mossadul cerea detalii referitoare la programul de construcție a rachetelor, la planurile uzinelor secrete de armament, precum și numele și realizările tehnicienilor străini. Singura deficiență era aceea că, deși capabil să furnizeze o mare cantitate de informații, adunate din ceea ce auzea sau în urma punerii cap la cap a zvonurilor, Lotz nu era în stare să evalueze și să interpreteze respectivul material.

Era un moment critic, tensionat, în relațiile dintre cei doi rivali, Mossad și Aman - când Lotz se afla în misiune la Cairo. Isser Harel, șeful său direct, se afla într-un total dezacord cu Meir Amit, șeful serviciilor secrete ale armatei, subiectul disputei fiind dimensiunile pericolului pe care-l reprezenta - pentru securitatea israeliană - munca depusă în Egipt de

tehnicienii germani. În iulie 1962, egiptenii au lansat, demonstrativ, patru rachete - două cu o rază de acțiune de 175 de mile, celelalte fiind capabile să atingă 350 de mile. Președintele Nasser avea să anunțe, de fapt, că acestea ar putea distruge orice obiectiv aflat „la sud de Beirut". Evenimentul va crea o accentuată stare de neliniște în Israel, agravată de faptul că Mossadul nu poseda, în dosarele sale, mențiuni speciale despre aceste rachete.

Motiv pentru sarcasticul Meir Amit, care avea să se întrebe retoric: „Pentru ce mai cheltuim noi bani din bugetul alocat spionajului, din moment ce obținem informațiile din discursurile publice ale lui Gamal Nasser? Tot ceea ce ne trebuie pentru asta este un aparat de radio portabil". De fapt, el se confruntase, deja, cu oponentul său, Harel, pe tema obiecțiilor exprimate împotriva Mossadului, conform cărora acesta era prea ocupat cu acțiuni fulger - cum a fost capturarea lui Eichmann - pentru a mai avea timp să descopere iminența amenințării militare din partea statelor arabe vecine. Harel, s-a arătat indignat de lansarea acestei păreri, și, cu prețul unui mare efort, în decurs de numai o lună, a fost în măsură să ofere primului ministru Ben-Gurion un raport complet despre programul de înarmare cu rachete desfășurat în Egipt, multe dintre elemente fiind furnizate, bineînțeles, de Lotz. Prin ei, Mossadul a intrat, astfel, în posesia schițelor așa-numitului „Proiect 333", ce se ocupa cu sistemul de control al rachetelor, descoperind, totodată, locurile în care urmau să fie asamblate aceste rachete. Dar piesa cheie va fi o scrisoare semnată de unul dintre oamenii de știință germani, profesorul Wolfgang Pilz. Ea era adresată lui Kamil Azzab, directorul egiptean al fabricii,

căruia Pilz îi cerea peste 3,5 milioane de franci elvețieni, necesari pentru achiziționarea a 900 de rachete. Concluzia a fost că președintele Nasser se pregătea pentru lansarea de rachete împotriva Israelului. Îi rămânea scepticului Meir Amit să dovedească faptul că pericolul nu era iminent și că dușmanul se confrunta cu mari probleme legate de construcția sistemului de ghidare a rachetelor.

Într-un asemenea moment, un misterios om de știință austriac, pe nume Otto Frank Joklik, s-a prezentat la o ambasadă a Israelului din Europa, cu informația că egiptenii mai lucrau și la „bomba omului sărac" (construită din stronțiu și cobalt atomic), cu ajutorul căreia intenționau să devasteze Israelul. El a susținut că se afla în posesia acestor date grație faptului că se ocupa cu aprovizionarea cu materie primă pentru două programe - unul purtând numele de cod „Cleopatra", care avea ca scop producerea unei bombe atomice, celălalt denumit „Ibis", avea în vedere crearea unei arme radioactive extrem de ciudate. Această nouă evoluție a evenimentelor i-a oferit lui Isser Harel pretextul justificativ pentru luarea de măsuri extreme împotriva oamenilor de știință germani. Declanșarea Operațiunii Damocles va primi aprobarea finală în septembrie 1962. Serviciile de spionaj israeliene vor recurge, ele însele, la asasinate și la terorism.

Rapoartele pe care Lotz le trimitea din Cairo, au confirmat nemaipomenita poveste a lui Joklik. Urmează ordinul de a fi trimise, la Cairo, scrisori de amenințare, adresate unui număr de 50 de oameni de știință germani care lucrau pentru Egipt. Imediat vor urma și acțiuni de lichidare fizică a unor persoane. La München, dr. Heinz Krug și-a părăsit biroul - aparținând

unei companii de comerț cu rachete - însoțit de un străin și nu a mai fost văzut vreodată; un apel telefonic anonim va face cunoscut că murise. Două luni mai târziu, un pachet adresat Uzinei 333 - acolo se asamblau rachete - a explodat, rănind grav o secretară. Două alte colete vor exploda și vor omorî cel puțin 5 oameni, angajați la firme legate de programul de construcție a rachetelor; o tentativă de împușcare a unui expert german în electronică va eșua.

Otto Joklik, informatorul, va fi contactat și rugat să încerce să-l convingă pe profesorul Paul Goerke să renunțe la a mai lucra pentru cunoscuta fabrică de rachete. Pentru a realiza această misiune, el urma să o întâlnească, în Elveția, pe Heidi, fiica profesorului, la întâlnire participând și Joseph Ben-Gal, care făcea parte - se pare - din Mossad și care pretindea că e un oficial israelian în domeniul educației. I-au spus femeii că tatăl ei nu se afla în pericol, dar că dr. Pilz, colegul său, era un nazist care nu se putea aștepta la milă. Heidi, însă, își luase măsuri de precauție și Poliția elvețiană, care supraveghease întâlnirea, i-a arestat pe cei doi emisari ai Mossadului, nu departe de Consulatul Israelului din Zürich. R.F.G.-ul va cere, cu promptitudine, extrădarea celor doi, sub acuzarea de tentativă de omor.

Acesta a fost evenimentul care va declanșa cea mai gravă criză care a afectat vreodată statul Israel în raporturile sale cu lumea, și asta din cauza prea zeloșilor săi spioni. Isser Harel este cel care a fost implicat cel mai mult. Extrem de capabil, Harel era un bărbat cu un temperament dificil, stările emoționale copleșind uneori inteligența-i indiscutabilă. El era convins de existența unui mare complot german împotriva

Israelului, o conspirație condusă de foștii naziști. Memoria istoriei încețoșa judecata sa și era gata să pornească o campanie teroristă împotriva celor pe care-i considera vinovați. Parcă pentru a-i confirma resentimentele, germanii cereau acum extrădarea celor doi spioni evrei.

Dacă șeful Mossadului era singurul care vedea evenimentele în această lumină, primind totodată ajutor tacit din partea unor membri ai Cabinetului, inclusiv Golda Meir, o cu totul altă viziune avea David Ben-Gurion. Primul ministru intenționa să cultive bunele relații, atât cu Franța, cât și cu R.F.G.-ul, fiind convins că țara sa va avea nevoie de ajutorul acestora în vremurile tulburi care vor urma. Ben-Gurion era interesat într-o alianță cu R.F.G., care - știa - devenise o mare putere economică, dar și o forță ce trebuia să fie luată în seamă în domeniul relațiilor internaționale. Din acest motiv, el va activa anumite canale diplomatice, în intenția de a obține ajutorul vest-german în vederea încetării activității cetățenilor germani din Egipt - activități ostile statului Israel.

Această diferență de percepere a situației va provoca o puternică dispută între primul ministru, susținut de Meir Amit, și Isser Harel. Au fost aruncate cuvinte grele, Harel acuzându-și oponenții de sacrificarea securității statului, în efortul lor de a cultiva prietenia germană. Dar, ceea ce a șocat cel mai mult a fost extrem de cinica viziune a lui Meir Amit despre pregătirile de război egiptene, ca și serioasele sale dubii în legătură cu rapoartele lui Wolfgang Lotz, conform cărora Egiptul ar fi pe punctul de a produce un adevărat arsenal de rachete și o bombă

atomică. Remarca incisivă și sarcastică făcută de Amit, aceea că, dacă toate aceste rapoarte ar fi veridice, „Egiptul ar trebui să cucerească lumea", l-a iritat pe Harel în mod deosebit.

Harel folosea în lupta sa toate argumentele pe care le avea la îndemână. În cadrul acestui demers, el și-a depășit, la un moment dat, însă atribuțiile, făcând politică, adică s-a angajat într-un joc periculos pentru un șef al spionajului. Mossadul va lansa, în această perioadă, în mod deliberat, o campanie de dezinformare, plasând în ziare istorioare conform cărora specialiști germani pregăteau, pentru egipteni, tot felul de arme sinistre - nu numai rachete, ci și arme chimice, ba chiar, un soi de raze ucigătoare, menite să șteargă Israelul de pe fața pământului. Editorii de ziare din Tel Aviv erau în stare de alarmă, iar inimoșii lor reporteri erau trimiși de Mossad la diferite centre științifice vest-germane, care ar fi fost angajate în producerea unor asemenea mecanisme diabolice. Această campanie va avea efectul dorit și scontat - cel de a alerta opinia publică și nu numai, mai ales că politicieni importanți, precum Golda Meir, susțineau același refren în Knesset.

Țara intrase în panică, iar serviciul secret părea a fi scăpat de sub control. Ben-Gurion, întors din vacanță, are o dură confruntare cu Isser Harel. Acesta a admis că el era cel care declanșase campania de presă; tensiunea și tonul înfierbântat al discuției l-au determinat, să-și înainteze demisia, care, însă, nu-i va fi acceptată. Acțiune urmărea crearea unei crize politice ce ar fi dus, eventual, la căderea Guvernului. Numai că lucrurile nu s-au complicat într-atât. Primul ministru avea să adreseze, prompt, o scrisoare, prin care cerea șefului Mossadului să se facă cunoscute informațiile despre producția de armament a

Egiptului și să se stabilească precis care era rolul oamenilor de știință germani în respectivul angrenaj. I s-a cerut lui Harel să numească și sursele rapoartelor pe care le transmitea.

A fost o mare lovitură dată mândriei sale, întrucât scrisoarea îi punea sub semnul întrebării competența, dar și calitatea surselor și, implicit, a informațiilor. Ca urmare, Harel își va părăsi postul, declarând în mod solemn: „Nu mai pot sta, din moment ce mă aflu în contradicție atât de flagrantă cu primul ministru". Era sfârșitul unui îndelung capitol al istoriei serviciilor secrete israeliene.

La Cairo, Wolfgang Lotz - spionul care căuta cu înverșunare să ofere stăpânilor săi informațiile pe care le voiau, dar pe care le era teamă să le accepte - își continua activitatea. Numai că, după patru ani de muncă pe teren, el se simțea suprasolicitat; cererile de informații din partea șefilor, angajați în bătălia politică de acasă deveniseră greu de satisfăcut. Transmițătorul său radio, și el suprasolicitat, va atrage, în final, atenția instalațiilor de detectare - recent livrate de sovietici, egiptenilor - așa încât locul de unde transmitea Lotz va fi deconspirat. El va fi arestat, iar în iulie 1965 va fi judecat de un tribunal din Cairo. A fost condamnat la închisoare pe viață, fiind salvat de la pedeapsa cu moartea, aplicată, de obicei, spionilor israelieni, deoarece a dovedit că, în realitate, era german. Dar Lotz nu a ispășit decât doi ani, după care a fost eliberat, în urma unui schimb de prizonieri de război - după Războiul de Șase Zile - întorcându-se în Israel, împreună cu soția sa, care fusese la rându-i închisă.

Luxoasa-i existență de odinioară va rămâne, curând, doar o amintire. Soția sa va muri nu după multă vreme, iar școala de echitație pe care o înființase în Israel va da faliment. Nu va avea succes nici când va aborda o afacere asemănătoare în S.U.A. În 1978, cu numai 1 000 de dolari, câți îi mai rămăseseră din plățile compensatorii făcute de Mossad, Lotz va pleca în R.F.G., găsindu-și o slujbă într-un magazin, la München. Acest agent dezamăgit, care trăise, cândva, pe picior mare, se va convinge, cu durere, că tot ceea ce îi plătea statul Israel pentru primejdioasele servicii pe care i le adusese echivala cu doar 200 dolari pe lună.

9. Damasc

Ținându-se departe de disputele pentru putere dintre șefii serviciilor secrete și factorii de decizie de la Ierusalim și Tel Aviv, agenții și agentele de teren ale Mossadului își continuau primejdioasa lor misiune în țările vecine, ostile, ale lumii arabe. Singura lor datorie era aceea de a furniza material informativ brut, de care depindea, în ultimă instanță, securitatea statului Israel.

Spionajul între marile puteri devenise un joc aproape confortabil. Mulți agenți lucrau acoperiți de imunitatea diplomatică și se bucurau de privilegiile vieții diplomatice. Ei fuseseră pregătiți pentru activitatea de spionaj, dar în momentul în care erau descoperiți, cel mai rău lucru care li se putea întâmpla era declararea lor drept *persona non grata*. În situația în care nondiplomații arestați în misiune erau codamnați la ani mulți de închisoare, ei erau, de cele mai multe ori, schimbați, după scurt timp, pentru cineva prins de cealaltă „parte". Pentru spionii angajați în crudele războaie din Orientul Mijlociu, fie ei israelieni sau arabi, miza era însă mult mai mare; moartea rămânea pedeapsa în cazul eșecului, ea fiind precedată, în cazul evreilor prinși de arabi, de torturi cumplite. De această soartă a avut parte, din păcate, Eli Cohen - cel mai eficient dintre toți agenții acoperiți ai Mossadului. În mai 1965, el a fost spânzurat, în fața camerelor de luat vederi și a miilor de martori

oculari, în Piața Martirilor din Damasc. După ce Cohen s-a rugat îndelung împreună cu rabinul din Siria, călăul a aruncat o mantie albă și aspră asupra lui. Apoi, pe aceasta a fost prinsă o foaie de hârtie pe care erau scrise acuzațiile ce îi erau aduse, precum și detalii privind sentința dată în urma judecății publice la care fusese supus. Dar ceea ce nu conținea respectiva hârtie era faptul că informațiile deosebit de valoaroase despre dispozitivul militar sirian, obținute de Cohen și transmise la Tel Aviv, vor fi vitale pentru succesul asaltului pe care-l vor da israelienii asupra Înălțimilor Golan în timpul Războiului de Șase Zile.

Cohen provenea dintr-o familie de evrei care locuia în orașul- port egiptean Alexandria; vorbea araba la perfecție și se simțea ca acasă în țările arabe. În timpul adolescenței, ca sionist entuziast, el a lucrat acoperit cu organizațiile evreiești din Egipt. A scăpat ca prin urechile acului din implicarea în celebra misiune eșuată - Operațiunea Suzanna, înainte de a emigra în Israel. Ajuns acolo, se va căsători și va primi o slujbă ministerială plictisitoare, înainte de a fi depistat de Mossad. Șefii acestuia considerau că o reîntoarcere a sa în Egipt nu ar fi posibilă; aici numele său se găsea în fișele poliției, și, pe lângă aceasta, Mossadul avea deja un agent acolo, în persoana lui Wolfgang Lotz.

Așadar, în loc de a fi trimis în Egipt, după o pregătire atentă ce a implicat și perfecționarea dialectului sirian al limbii arabe - întrucât arabii sunt foarte sensibili la nuanțele limbii pe care o vorbesc - va pleca, serios acoperit, la Damasc. În vederea pregătirii intrării în Siria - pentru israelieni una dintre țările cel mai greu accesibile din cauza oamenilor săi închiși și suspicioși

- el petrece nouă luni la Buenos Aires, sub numele Kamil Amin Taabes, purtat, chipurile, de un prosper expatriat sirian care dorea să se reîntoarcă în patrie. Pentru acest episod al misiunii, Cohen a consumat ceva timp necesar învățării limbii spaniole, astfel că acoperirea sa să fie perfectă. Mossadul nu economisea nici un efort când era vorba de a-și pregăti agenții pentru primejdiile și dificultățile spionajului.

În timpul sejurului său în America Latină, israelianul a devenit un apropiat al generalului Amin al-Hafez, de la ambasada Siriei. Cum acest ofițer se va reîntoarce acasă și va deveni, ulterior, președintele Siriei, însemna că Cohen-Taabes dobândise un avantaj excepțional. Acesta va fi susținut de contactele pe care le stabilise cu alți sirieni de vază; de la Buenos Aires ajunge la Beirut și de aici la Damasc. Intrarea în rândul celor mai înalte cercuri siriene fusese realizată, prin urmare. Înarmat cu bani pe care Mossadul îi obținuse prin contrabandă și, apoi, îi „spălase", el a închiriat un elegant apartament, aflat în apropierea Cartierului general al Marelui Stat Major al armatei, alegerea fiind făcută cu grijă, într-o zonă în care să aibă, ca vecini, ofițeri superiori. Unul dintre cei mai folositori prieteni s-a dovedit a fi locotenentul Maazi Zahreddin, nepotul șefului Marelui Stat Major. În compania acestui ofițer inferior, dar cu influență, el va putea să realizeze mai multe tururi ale pozițiilor de apărare siriene de pe Înălțimile Golan. În această zonă militarizată, unde persoanele neautorizate care o încălcau erau, pur și simplu, împușcate, Zahreddin i-a arătat lui Cohen tot ce acesta voia să vadă. În timpul uneia dintre aceste „excursii", Cohen a numărat 80 de mortiere, putând chiar fotografia Valea Iordanului. Acest tip de

informație precisă a bucurat nespus inima lui Meir Amit, devenit între timp șeful Mossadului. Cohen va putea examina, de asemenea, buncărele în care fuseseră amplasate piesele de artilerie recent primite din U.R.S.S. Iar în 1964, omul Mossadului din Damasc a putut să furnizeze planurile precise ale întregului sistem de fortificații din jurul centrului strategic Kuneitra, completate cu detalii referitoare la buncărele destinate tancurilor și vehiculelor blindate.

O mare parte a acestui prețios material era transmis la Tel Aviv prin radio; dar atunci când era vorba de hărți ce cuprindeau detalii privind planurile de atac prin surprindere ale armatei siriene - alte mijloace de transmitere trebuiau găsite. Eli Cohen înființase, în acest scop, o firmă de import-export, care implica inclusiv desfacerea de ceramică siriană în afara granițelor acesteia. El a putut, astfel, să împacheteze documente și hărți strict secrete și să le trimită în Israel prin terțe țări din Europa. În mai multe ocazii, el însuși s-a reîntors clandestin în Israel, pentru vacanțe, împreună cu soția și familia sa.

Printre reușitele activități de spionaj ale acestui strălucit agent se numără și rapoartele despre sosirea primelor 200 de tancuri rusești de tip T-54, ca și fotografiile avioanelor de vânătoare tip Mig-21 provenite tot din U.R.S.S. Dar el nu a neglijat nici mișcările de ordin politic. Astfel, șefii Mossadului erau înștiințați despre manevrele și comploturile din rândul partidului Baas, la putere în Siria. Ei au fost, de asemenea, avertizați - după ce unul dintre ofițerii prieteni ai lui Cohan, colonelul Salim Hatoum, îi arătase un plan în acest sens - de intenția Siriei de a distruge, prin acțiuni de sabotaj, partea israeliană a râului Iordan, destinată irigării zonei Galileea. În

rezumat, munca sa a fost neprețuită pentru apărarea Israelului; fără informațiile de ordin militar furnizate de el, I.D.F.-ului i-ar fi fost mult mai greu să ia cu asalt Înălțimile Golan în timpul războiului din 1967.

Căderea lui Eli Cohen nu s-a datorat, bineînțeles, vigilenței contraspionajului sirian, care se lăuda cu demascarea sa. Totul a început de la o plângere făcută de Ambasada Indiei, care era situată în apropierea apartamentului lui Cohen, pentru că operatorii săi radio acuzau frecvente interferări cu transmisiile lor. Nu era deloc o surpriză, dacă ne gândim că, la acea vreme, agentul israelian avea atât de mult material de transmis, încât era nevoit să depășească limitele temporale de siguranță, aflându-se, uneori, în eter pentru mai mult de o oră. Chiar și după aceste plângeri, sirienii nu au fost capabili să depisteze sursa interferențelor. Dar, cum în 1965, la Damasc, se făcea simțită o puternică prezență sovietică, K.G.B.-ul abia aștepta să dea o mână de ajutor. Specialiștii săi aduseseră un bun echipament electronic, așa încât au localizat rapid apartamentul.

Agenți ai securității siriene au năvălit în apartamentul lui Cohen, surprinzându-l pe acesta tocmai în momentul în care transmitea prin intermediul unui aparat de emisie ascuns într-un mixer. El a fost forțat să-și continue transmisia cu un mesaj dictat de sirieni, având următorul conținut: „Către primul ministru al Israelului și către șeful serviciului secret din Tel Aviv. Kamil și prietenii săi sunt oaspeții noștri din Damasc. Veți afla despre soarta lor curând. Semnat: serviciul de contraspionaj al Siriei".

Mult timp, președintele al-Hafez a ezitat în a ordona executarea omului pe care credea că-l cunoaște atât de bine. Se spunea că soția sa primise un cadou extrem de costisitor din partea lui Eli Cohen. Marcat, Israelul a lansat o campanie susținută pe plan internațional în vederea salvării omului său de la execuție. Dar, în ciuda acestor demersuri pentru obținerea clemenței, președintele sirian, foarte îngrijorat de faptul că o serie de sirieni de vază fuseseră implicați în afacere, dar și temându-se, totodată, că mila i-ar putea compromite poziția politică, a semnat condamnarea la moarte.

Partea a III-a

Jandarmul lumii

10. Războiul electronic

Plecarea lui Isser Harel din fruntea Mossadului a lăsat Serviciul într-o stare de totală confuzie. Nenumăraților săi colegi loiali nu le venea să creadă că omul care, timp de zece ani, îi condusese cu succes în atâtea operațiuni, nu se mai afla în funcție. Starea de lucruri s-a înrăutățit și mai mult în momentul în care s-a anunțat înlocuirea acestuia - la început cu titlu provizoriu - cu vechiul său oponent - generalul Meir Amit. Intelectual ager, militar cu bune rezultate în calitate de comandant de brigadă în timpul războiului din 1948, cu experiență în domeniul spionajului, Amit era de părere că vechiul Mossad își cheltuise prea mult timp și își irosise prețioase resurse abordând operațiuni atât de riscante precum răpirea lui Eichmann sau alte asemenea misiuni aventuroase. După opinia sa, naziștii criminali de război apațineau unei ere apuse. Ceea ce prezenta importanță în 1963 era spionajul în apropierea casei.

A urmat o perioadă de demisii și de contraacuzații venite din partea vechilor combatanți, care își manifestau, astfel, dezaprobarea față de cel care propovăduia noul. În septembrie 1963, numirea lui Meir Amit în fruntea Mossadului era confirmată. În același timp, fostul său locțiitor de la serviciul secret al armatei, colonelul Aharon Yariv, era numit la conducerea respectivului Serviciu, având rangul de general. Cei

doi ofițeri se înțelegeau foarte bine, cooperarea lor prietenească înlesnind formarea unui nou și util parteneriat în cadrul acțiunii de spionaj desfășurate în timpul perioadei ce a precedat Războiul de Șase Zile, din 1967. În acest timp, David Ben-Gurion, bătrânul om de stat, se retrăsese din nou în kibbutzul său. Dar, de această dată, definitiv - fiind înlocuit de Levi Eshkol. Ca un gest de reconciliere, dar și în speranța de a atenua neînțelegerile dintre ramurile rivale ale Serviciului, Eshkol a găsit un plasament onorabil și pentru Isser Harel, promovându-l consilier prezidențial în probleme de spionaj și de informații politice. Era un aranjament care se va arăta însă insuficient de bine calculat din punctul de vedere al eficienței, căci se va dovedi că Harel nu avea înclinație pentru munca de coordonare.

Generalul Amit - noul șef al Mossadului - intenționa să facă schimbări majore în stilul Institutului. El a stabilit, mai întâi, un nou sistem de comandă, înlăturând vechile cutume, puse la punct de Harel, în virtutea cărora acesta se implica în toate activitățile. Una dintre modificările care a câștigat adeziunea vechilor combatanți a fost aceea a aducerii, de la Unitatea Aman 131, a forței de operațiuni speciale, formate din soldați riguros selectați - schimbare foarte utilă atunci când se impunea prezența unor forțe suplimentare de calitate. De menționat că perfecționarea organizării mergea mână-n mână cu modernizarea echipamentului.

Amit a înțeles importanța computerizării datelor în ansamblul muncii de spionaj, sesizând rapid avantajele pe care le oferea controlul câmpului de bătălie prin mijloace electronice. De aceea, în timpul unei vizite în S.U.A., efectuate

mainte de a deveni șeful Mossadului, el a avut grijă să cultive relațiile cu Dick Helms, directorul C.I.A., rămânând adânc impresionat de noul material tehnologic folosit de Agenție. O altă puternică influență asupra generalului Amit și, în consecință, asupra noului Mossad, a exercitat-o profesorul Yuval Ne'eman, un om de știință-soldat, care absolvise Colegiul Imperial din Londra. El a fost cel care a susținut și încurajat ideea folosirii dispozitivelor de ascultare electronică, în vederea înlocuirii soldaților și spionilor, de pe linia de frontieră a Israelului. Amit era într-atât de preocupat, să dezvolte partea electronică a operațiunilor de spionaj, încât oamenii săi vor echipa, în acest sens, toate punctele cheie, pentru interceptarea comunicațiilor inamice. Deși bine mascată, pe Muntele Hermon, deasupra înălțimilor Golan, poate fi zărită o stație radar care este în permanență alertă, ținând sub control convorbiri telefonice și semnale radio - zona Damasc, aflată la o distanță de numai 43 de mile. Departamentul care se ocupa cu strângerea de informații din cadrul serviciului de spionaj al armatei folosea computerele și pentru a centraliza datele referitoare la fiecare ofițer din armatele Egiptului, Iordaniei, Irakului, Siriei și Arabiei Saudite, pentru ca, în situație de război, să aibă la dispoziție dosare detaliate despre adversarii lor. Mai mult generalul Amit stabilise ca importantă și obligatorie culegerea acestui gen de informație până la cel mai de jos nivel, inclusiv cel al companiei, astfel încât comandanții de plutoane mici să știe totul despre ofițerii pe care-i vor înfrunta, la momentul dat.

Revoluția tehnologică lansată la începutul anilor '60 stă, de altfel, la baza triumfului militar din timpul Războiului de Șase Zile[41]. Înaintea sa, ca și după aceea, Corpul de Semnalizare al I.D.F.-ului, care lucra în cooperare cu ramura similară a Amanului, avea să-și pună în evidență valoarea și curajul. Datorită abilității sale de a „sparge" codurile folosite de armatele țărilor arabe aliate, ca și datorită faptului că posedau un puternic echipament radio în Sinai, serviciile secrete israeliene au putut crea confuzie în rândurile armatei inamice, prin interceptarea mesajelor acesteia și prin transmiterea altora, false. De pildă, în intenția de a provoca Iordania să intre în război, au fost lansate semnale false în care era vorba despre succesele egiptene în Sinai. Trupele iordaniene erau solicitate să sprijine un contraatac egiptean. O altă piesă din acest ansamblu era reprezentată de semnale care aduceau la cunoștința iordanienilor că avioanele de vânătoare israeliene care urmau să efectueze raiduri împotriva aerodromurilor lor, aparțineau, de fapt, forțelor aeriene ale Egiptului. Dar una dintre marile lovituri a constituit-o interceptarea de către israelieni a unei convorbiri între președintele Egiptului Gamal Abdel Nasser și regele Hussein al Iordaniei. Președintele egiptean susținea că S.U.A. și Marea Britanie au intervenit militar în favoarea Israelului. Pe lângă faptul că textul discuției avea să fie făcut public, ca parte a campaniei israeliene de dezinformare, lumea arabă afla, astfel, că puterile occidentale le-au atacat armatele, ceea ce însemna o scuză utilă pentru înfrângerea armatelor lor aliate. Iar faptul că interceptarea convorbirilor la nivel înalt dintre cei doi lideri inamici a fost făcută publică a reprezentat, de fapt, o demonstrație a forței

serviciului secret al armatei israeliene care putea să folosească, cu maximă eficiență, mijloacele electronice. Dar ceea ce era foarte important se referea la marea reușită a israelienilor de a-i atrage pe iordanieni în război, într-un moment prielnic, în care Israelul era câștigător, așa încât acesta avea posibilitatea de a „elibera" Ierusalimul de Est[41 bis], care, la acea vreme, se afla în stăpânirea Iordaniei.

Americanii aveau cele mai întemeiate motive să fie bine informați despre războiul electronic purtat de Israel. În estul Mediteranei, se afla, de altfel, nava americană *Liberty*, un vas-spion al C.I.A., capabil să intercepteze și să centralizeze toate informațiile radio din zona de război. Israelienii își apărau cu fermitate dreptul de a spiona peste tot unde serviciile lor secrete considerau necesar, așa că nu și-au putut reprima indignarea față de faptul că S.U.A. se amestecau în războiul lor. Alarmați de eventualitatea că Pentagonul ar putea descifra ordinul fiecărei operații dat de I.D.F. (Armata terestră), și de forțele aeriene israeliene, generalul Dayan a semnalat vasului respectiv că trebuie să părăsească regiunea. Dar, dintr-un motiv necunoscut, *Liberty* nu a recepționat niciodată acest mesaj. Fără să se asigure de acest fapt și fără nici un alt avertisment prealabil, avioane israeliene de tip Mirage și Mystères s-au năpustit într-un atac feroce asupra navei și i-au distrus echipamentul electronic. Nemulțumiți de ceea ce au realizat, părând, chiar, decișI să distrugă vasul-spion, israelienii au trimis trei vase de război pentru a-l torpila. În final, și-au făcut apariția și helicopetere cu trupe la bord, a căror misiune era de a supraveghea operațiunea.

Liberty era înțesată cu vorbitori de ebraică și de arabă, care descifrau ordinele de bătălie ale combatanților; atacurile soldându-se cu 34 de morți și 75 de răniți. Guvernul israelian a afirmat apoi, într-un mod teribil de cinic, că nava a fost confundată cu una egipteană - în ciuda faptului că Egiptul avea în dotare alte tipuri de vapoare. Rămâne, totuși, de neconceput ca serviciile secrete israeliene să nu fi reușit să identifice corect naționalitatea vaporului. Adevărul era că Israelul se decisese să scoată din funcțiune echipamentul de ascultare. În plus, trebuia evitat ca Administrația S.U.A. să cunoască dimensiunile totale și reale ale victoriei, în cazul în care Washingtonul ar fi impus o încetare a focului înainte ca Israelul să-și atingă toate obiectivele. Flota a VI-a a S.U.A., inclusiv port-avionul *America*, se afla la o distanță de numai câteva minute de zbor, dar nu a mai putut fi vorba de o intervenție efectivă. Ca răspuns la un semnal diversionist, singura replică a americanilor a fost decolarea unui avion Phantome, care, însă, a sosit prea târziu. *Liberty* reușise doar să se depărteze ducându-și morții și rănitii.

O altă presupunere în legătură cu declanșarea atacului ar fi fost aceea că americanii strânseseră prea multe informații despre modul în care israelienii au abordat acest război, la finele căruia au încercat să arunce întreaga vină asupra președintelui Nasser. Israelul - după cum se poate aprecia acum - poartă însă o foarte mare responsabilitate în legătură cu escaladarea evenimentelor care au premers războiului din 1967. Contrar impresiei general acceptate, spionajul israelian nu anticipase, în vara anului respectiv, proporțiile reale ale conflictului. Informațiile de care dispuneau despre mașina de război arabă le- au creat convingerea că armatele Egiptului și

Siriei nu erau încă pregătite pentru o confruntare armată. Se aprecia că abia peste un an sau doi vor fi gata de atac. Această situație în loc să liniștească tabăra israeliană a produs un efect contrar; tentația de a porni un raid asupra arabilor, înainte ca aceștia să fie gata de luptă, era foarte mare.

Trebuie avută în vedere și apariția a doi noi factori care își vor pune amprenta asupra ambelor părți. Este vorba, în primul rând, de summit-ul țărilor arabe care decisese elaborarea unui proiect de distrugere a barajelor de pe râul Iordan[42] - sirienii fiind primii care l-au pus în aplicare, spre marea iritare a Israelului. În al doilea rând, nu putea fi ignorată existența fracțiunii operative Fatah a Organizației pentru Eliberarea Palestinei, care, după atacul-avertisment din luna ianuarie 1965[43], se poate spune că a păsit în prima etapă a războiului terorist. Procesul escaladării violențelor a început, de fapt, atunci când Israelul a ripostat împotriva atitudinii Siriei, implicată în proiectul de pe râul Iordan - mai întâi prin avertismente adresate Damascului, urmate de atacarea unor baze de teroriști dincolo de frontieră. Atât spionajul arab, cât și cel rusesc, au interpretat aceste acte de forță ca fiind un indiciu al faptului că Israelul se îndrepta spre un război, care părea iminent în primăvară.

Mersul evenimentelor avea să schimbe, la un moment dat, situația - într-un mod nebănuit de nici unul dintre serviciile secrete interesate și implicate. Întrucât se efectuau concentrări de trupe de ambele părți ale frontierei, Egiptul a dat un ultimatum, cerând retragerea forțelor-tampon O.N.U. din Sinai. Dar, apoi, când acestea au fost dislocate, președintele Nasser a

hotărât să ocupe Sharm-el-Sheikh, amenințând, astfel, să blocheze ruta maritimă a Israelului spre portul Eilat[44]. Războiul devenise inevitabil.

Grație noului model de serviciu secret realizat de cuplul generalilor Amit și Yariv, masa de informații - aproape exhaustive - despre stadiul de pregătire și despre ordinele de luptă ale armatelor arabe, s-a dovedit de o importanță vitală în adoptarea deciziilor israeliene. Guvernul știa cât de vulnerabile și nepregătite erau armatele și forțele aeriene arabe. Președintele Nasser făcuse un pas greșit în Sharm-el- Sheikh și în Sinai, așa încât situația era ideală atât pentru a-l compromite și a mobiliza armata, cât și pentru a lansa atacuri aeriene prin surprindere pentru a obține, astfel, o victorie rapidă și răsunătoare. În ciuda ezitărilor, domnul Eshkol, primul ministru, va conchide, în cele din urmă, că aceasta era o șansă ce nu trebuia pierdută, acceptând - presat și de generalul Yariv - argumentele care demonstrau că Israelul nu putea fi învins.

11. Războiul terorist

Victoria totală și spectaculoasă[45] obținută în urma Războiului de Șase Zile a adus o mare bucurie în Israel, însoțită de speranța că necazurile sale luaseră sfârșit, cu atât mai mult cu cât Ierusalimul era, acum, un oraș unificat, iar pe râul Iordan se stabilise o graniță sigură. Dar ceea ce nu se conștientiza la momentul respectiv era că răsunătoarea înfrângere a armatelor arabe regulate se va transforma într-o nouă amenințare - în sensul că palestinienii dezamăgiți încep să-și organizeze forțele de gherilă pentru a porni un nou tip de război - de data asta subversiv - căruia Israelul, cu tot ajutorul eficientelor sale servicii secrete, îi va face față cu mult mai greu.

Chiar înaintea războiului din 1967 fuseseră înregistrate primele semne rău prevestitoare ale pericolului ce se prefigura. Într-o dimineață de iarnă a anului 1965, un inginer hidrolog a pescuit un sac care plutea pe un canal de irigație, în apropiere de valea Nefuta, din nordul Israelului. Scoțându-l din apă, a constatat că acesta conținea o încărcătură explozivă și un detonator. Aparent fără mare importanță, bomba ce plutea atunci simbolic, fără să pună în pericol sistemul de baraje, era opera Fatah - facțiunea armată a rezistenței palestiniene. De atunci, ziua de 3 ianuarie 1965 a fost considerată drept ziua care marchează începutul războiului de rezistență palestinian împotriva Israelului - în fapt, un război terorist.

Incursiunile peste graniță, din țările arabe învecinate, deveniseră un fapt cotidian; mai fuseseră semnalate și încălcări ale liniei de demarcație din lagărele de refugiați palestinieni. Era un prim și slab avertisment în legătură cu un nou fenomen ce- și anunța, astfel, apariția.

Fatah a luat naștere în cadrul universităților egiptene și îl avea în frunte pe Yasser Arafat. Expresia sa politică - Organizația pentru Eliberarea Palestinei (O.E.P.), fusese creată în 1963 și s-a bucurat, de la început, de patronajul președintelui Nasser. Scopul final al acestei organizații era distrugerea statului Israel - la care se referea, cu sarcasm, ca la „entitatea sionistă" - și restituirea țării poporului palestinian, care fusese forțat să o părăsească. Armatele Egiptului și Siriei probaseră, deja, în două războaie, că sunt incapabile să se lupte. Iată de ce tinerii și înfocații naționaliști palestinieni - incitați de succesul algerienilor în lupta pentru câștigarea independenței față de Franța, printr-un continuu război de gherilă și prin presiuni politice - au hotărât să poarte propriul război folosind forțe armate subterane.

Înfrângerea arabilor în Războiul de Șase Zile a avut, la început, un efect extrem de deprimat asupra membrilor Fatah și O.E.P. Liderii lumii arabe eșuaseră în tentativa lor de a clătina atât de urâta „entitate", așa încât ce puteau spera palestinienii să realizeze prin propriile forțe? În acest moment elementele sale conducătoare mai dure începuseră să propovăduiască propriile teorii referitoare la declararea unui război de gherilă. Speranța era că, temeinic antrenați și înarmați, ei vor reuși să facă israelienilor o viață de infern atât la ei acasă, cât și în străinătate, astfel încât aceștia să cedeze și

să fie nevoiți să plece. Acest tip de mentalitate era inoculat de campania teroristă lansată de Yasser Arafat și de cea desfășurată - într-o formă chiar mai sălbatică - de dr. George Habash, un medic creștin de orientare marxistă, de fapt un revoluționar de extremă stângă, care va deveni șeful P.F.L.P. - Frontul Popular pentru Eliberarea Palestinei. Coechipier, chiar dacă îi dezaproba excesele de cruzime, îi era Wadi Haddad, și el un naționalist.

În rândurile mișcării palestiniene existau permanente divergențe și schisme, confruntări între personalități și diferențe curente de opinii. Grupările dizidente se desprindeau din trunchiul principal, pentru a putea pune în aplicare propriile lor tactici. Ele vor intra apoi, pe rând, sub influența Siriei sau sub cea a Irakului, iar mai târziu, sub influența revoluționarului Iran. Pentru toate, însă, țelul general de „eliberare" a Palestinei rămânea dezideratul suprem. Cum rata natalității în rândurile palestinienilor înregistra o mare creștere, acest fapt a fost privit ca un nesecat izvor de oameni tineri, capabili să se angajeze, cu ardoare, într-o luptă înverșunată pentru a-și construi patria, așa cum făcuseră israelienii cu puțini ani în urmă. Aveau oamenii, aveau armele - oferite, în mari cantități, de U.R.S.S. și aveau, de asemenea, banii necesari. Aceștia din urmă proveneau de la țările bogate în petrol din peninsula Arabică, ai căror lideri sperau să obțină poziții preferențiale și alte avantaje în urma revoluției. Palestinienii sporeau taxele în rândul propriului popor, extorcau, și exploatau industria de [illegible] din Orientul Mijlociu.

Întrucât campania teroristă se va intensifica în anii '60, ca și în următoarele două decenii, Mossadul și serviciile secrete ale armatei s-au văzut nevoite să afecteze, practic, toate resursele de care dispuneau pentru a face față războiului subversiv palestinian. De aceea, ele au trecut la recrutări suplimentare, așa încât efectivul și, implicit, forța Serviciului s-au dublat. Diplomații din lumea întreagă acreditați la ambasade vor fi solicitați să sprijine acest efort, prin furnizarea de date noi, dezinformarea adversarului și propagandă. Consilierii erau pregătiți în permanență pentru a vorbi despre „problemă" în termeni specifici israelieni. Fiecare mișcare era analizată; fiecare succes înregistrat avea o documentație detaliată, cuvântul de ordine fiind că singura modalitate de a-i combate pe teroriști era de a contraataca și de a nu ceda niciodată șantajului lor.

I.D.F.-ul (Armata de uscat) cu ajutorul serviciului de securitate internă, Shin Beth, s-a dovedit a fi la fel de capabil în a contracara atacurile trupelor de gherilă din interior, precum făcuse în fața amenințării statelor arabe vecine - în exterior. Numai că, în momentul în care arabii s-au văzut anihilați au elaborat și dezvoltat alte modalități de acțiune, extinzând războiul în străinătate, internaționalizând, adică, terorismul. Israelul avea, însă, influență în întreaga lume occidentală, fapt ce a fost luat în calcul de palestinieni. Prietenii și aliații Israelului trebuiau, așadar, să înțeleagă că pot deveni, la rându-le, ținte ale mâniei palestiniene. Aceasta era linia doctrinară urmată de Yasser Arafat și de ceilalți lideri, care-i erau sau nu favorabili: atacurile teroriste îndreptate împotriva țărilor occidentale.

Palestinienii au fost aceia care au inaugurat era pirateriei aeriene. Luarea de ostatici de pe cursele de avioane, oferea certitudinea unei publicități maxime, iar scena teatrului zburător, având ca actori oameni de toate naționalitățile, putea fi mișcată din țară în țară, în condiții dramatice. Începutul a fost făcut în 1968, când a fost deturnat un Boeing 707 al Companiei EL AL, care zbura de la Roma la Tel Aviv. El a fost forțat să zboare până la Alger, destinație aleasă special - simbol și exemplu, pe care algerienii îl dăduseră fraților arabi în lupta împotriva dominației străine. Pasagerii israelieni au fost sechestrați timp de două luni, înainte de a fi schimbați contra unor arabi arestați și închiși de guvernul israelian. Seria actelor de piraterie aeriană care a urmat a reușit astfel să impună în atenția lumii cauza palestiniană, având, în același timp, menirea de a-i descuraja pe străini de a vizita Israelul, de a folosi serviciile EL AL și de a simpatiza cu micul stat care lupta cu bravură împotriva uriașei coaliții armate arabe. Cu timpul, când deturnarea avioanelor a devenit mult mai dificilă, din cauza măsurilor de precauție luate, O.E.P.-ul și aliații săi și-au îndreptat atenția spre amplasarea de bombe în avioanele de pasageri și spre atacarea vapoarelor în largul mărilor și oceanelor.

Shin Beth a fost acela care a preluat sarcina asigurării securității zborurilor atât pe cursele interne, cât și pe cele externe percheziționând pasagerii cu maximă minuțiozitate. Aeroportul Ben-Gurion din Tel Aviv devenise, de altfel, celebru datorită meticuloaselor percheziții efectuate de bărbați și de femei, care s-au dovedit, totodată, maeștri în arta interogării politicoase a pasagerilor, în așteptarea celui mai mic

indiciu de vinovăție sau de nervozitate, care ar fi putut trăda un potențial pirat al aerului sau un plasator de bombe, sinucigaș. Gărzi înarmate cu mici pistoale Beretta 22, ideale pentru lupta de aproape, antrenate de Shin Beth, erau plasate în avioane, fiind în permanență pregătite să angajeze schimburi de focuri cu orice pirat al aerului îndeajuns de fanatic pentru a-și încerca norocul.

Trebuie spus, de la bun început, că Mossadul a fost perfect conștient de teribila amenințare pe care o reprezenta terorismul. Numeroși vechi combatanți din perioada premergătoare dobândirii independenței și care rămaseseră în Serviciu, știau totul despre incursiunile arabe împotriva kibbutzurilor. Pe atunci, tactica de contracarare prevedea obținerea unui avantaj - în sensul cunoașterii intențiilor inamice, cu ajutorul spionilor și al informatorilor. Aceleași metode erau folosite acum de Shin Beth și de agenții săi, care supravegheau populația arabă nemulțumită din teritoriile proaspăt ocupate. Deși își „intoxicau" vizitatorii cu povești despre cât de prosperi și mulțumiți sunt arabii de pe țărmul de vest sub conducerea israeliană, oamenii serviciului secret nu era nevoie să facă mari eforturi pentru a ghici adevăratele sentimente ale populației arabe. Mossadul a început să primească de la agenții săi rapoarte și despre activitatea desfășurată în taberele inamice de antrenament. El avea și acolo oameni infiltrați, sub acoperirea de entuziaști luptători palestinieni sau, într-un caz, de ofițer al armatei siriene, care, când nu spiona, era angrenat în munca de instruire a gherilelor palestiniene - în ceea ce privește folosirea armelor de calibru mic și a explozibililor.

Supravegherea inamicului se extindea și dincolo de graniță. La acea vreme, grupările armate ale O.E.P.-ului se stabiliseră în Iordania, comportându-se cu o asemenea aroganță, încât prezența lor ajunsese o amenințare pentru monarhie. De altfel, Mossadul era destul de bine infiltrat în interiorul facțiunilor palestiniene pentru a-l avertiza, detaliat, despre activitățile lor, pe regele Hussein[45 bis]. Chiar excelentul serviciu secret iordanian nu putea întrece Mossadul. Unii agenți erau spioni. Alții, deși trăiau într-o țară - Iordania - care nu recunoștea Israelul, acționau având acoperire diplomatică. Ei au realizat chiar performanța de a organiza întâlniri secrete între liderii israelieni și regele Hussein. Iar atunci când regimul acestuia s-a simțit periclitat de insolentul comportament al membrilor O.E.P.-ului ce-și aveau baza în Iordania, Hussein a căpătat ferma convingere că, în situația în care aliații sirieni ai O.E.P.-ului vor îndrăzni să atace regatul, Israelul va ataca, la rându-i, armata siriană.

O atenție deosebită a fost acordată echipelor-șoc ale Mossadului, a căror spectaculoasă activitate avea să fie ilustrată de realitate și dincolo de aceasta - în literatură. Ei erau trăgători experimentați, antrenați pentru a demasca agenți inamici și, uneori, pentru a-i anihila. Numai că pentru operațiuni mai dificile solicitau ajutorul unor trupe speciale - cum ar fi Unitatea 131 - care să întreprindă raiduri peste graniță, împotriva bazelor de plecare ale unităților de gherilă. 200 de agenți se aflau, în permanență, gata de acțiune, la dispoziția serviciilor secrete, atunci când capacitatea lor specială era solicitată. Aviația, la rându-i, era chemată pentru ceea ce se numea raid „clinic" sau „chirurgical" împotriva bazelor

O.E.P.-ului. Această sintagmă trebuia să creeze impresia unui cuțit chirurgical folosit pentru a îndepărta cancerul, chiar dacă, în mod convențional, nu se avea în vedere că, uneori, chiar și cel mai bun cuțit alunecă. Iar, alteori, taie greșit.

Numai că adevărata muncă a serviciilor secrete era realizată de numeroșii anonimi - bărbați și femei - care, riscându-și viața, se infiltrau în grupările palestiniene, pentru a furniza, o clipă mai devreme, informații cu privire la acțiunile acestora. Rapoartele multora dintre acești oameni vor rămâne secrete pentru totdeauna. Nu există, de altfel, nici un dubiu că penetrarea celulelor operaționale inamice a creat o adevărată legendă ce avea să-i alarmeze pe liderii teroriștilor. În rândurile O.E.P.- ului, domnea o permanentă și justificată neliniște - aceea că și în cadrul consiliilor lor interne, s-ar găsi trădători.

În timpul mandatului lui Isser Harel, Mossadul manifesta serioase reticențe atunci când se punea aproblema angajării de agenți femei, atitudine ce decurgea din faptul că șeful Mossadului avea o viziune de modă veche asupra acestor activități. El afirmase, odată, că, mai devreme sau mai târziu, o femeie agent va fi nevoită să facă uz de farmecele ei pentru a obține rezultate, ceea ce-l îngrijora în mod deosebit. Totuși, seria de succese înregistrate în zona cuiburilor teroriste din Liban s-a datorat activității depuse de femei, care reușiseră să abată atenția vigilenților ofițeri de contraspionaj libanezi și sirieni, într-o perioadă în care Beirutul era recunoscut drept capitală a spionajului din Orientul Mijlociu.

Alegerea ca spion a doamnei Shulamit Kishak-Cohen, mamă a șapte copii, rezidentă în Beirut, a fost una cu totul neobișnuită. În procesul ce i-a fost intentat, la Beirut,

procurorul reprezentant al acuzării a descris-o ca fiind „Mata Hari a Orientului Mijlociu". Deși era, fără îndoială, o femeie atrăgătoare și elegantă, ar fi mai indicat să fie considerată drept mama spionajului evreiesc.

Implicarea în spionaj a acestei doamne, membră a unei vechi comunități evreiești care supraviețuise în Beirut, s-a datorat șansei și conjuncturii. Născută în Ierusalim, ea a ajuns să trăiască în ceea ce constituia, în anii '40, o pașnică țară arabo-creștină[46], vecină cu Israelul, care era pe punctul de a se organiza într-un stat.

Primul ei gest de implicare - spre spaima soțului, negustor a fost ajutorul dat pentru adăpostirea în siguranță a unui important anonim și ilegal emigrant evreu și pentru introducerea lui în Israel. Activă, inteligentă și animată de un profund patriotism, această femeie va fi implicată în același gen de activitate pentru un mare număr de refugiați evrei din țările arabe.

Doamna Kishak-Cohen s-a dedicat ajutorării refugiaților cu un devotament exemplar, cu atât mai merituos, cu cât simultan, se îngrijea de marea ei familie cu o mare devoțiune, fiind în permanență disponibilă de a pregăti toate acele ritualuri și ceremonii speciale atât de îndrăgite de familiile evreiești. Ea va trece, fără efort, de la munca de ajutorare a refugiaților la cea de furnizare - către serviciile secrete israeliene - a unor documente de stat și a unor informații politice din Liban și Siria, toate acestea fiind realizate datorită contactelor sociale, din ce în ce mai largi, la toate nivelurile societății din Beirut, acolo unde marea majoritate a „mărfurilor" de acest gen, inclusiv loialitatea și secretul puteau fi cumpărate dacă prețul

era cel dorit. Shula, cum era cunoscută, muncea din greu pentru a-și lărgi aria de informatori și protectori din partea poliției. O mare parte a banilor - furnizați de Mossad - era cheltuită pentru obținerea de astfel de favoruri și informații. La un moment dat, șefii spionajului din Tel Aviv au acceptat chiar să plătească oricât li s-a cerut pentru deschiderea barului de noapte „Star" din Beirut, bar ce va servi ca loc pentru întâlniri.

Sub numele codificat „Pearl", ea va face numeroase vizite în Israel, unde va fi inițiată în elementele de bază ale muncii de teren. Iar după ce măsurile de securitate la granița cu Libanul au devenit prea stricte, făcându-i mult mai dificilă trecerea, ea s-a deplasat la Istanbul, schimbând pe drum mai multe pașapoarte. În cele din urmă cercul lui „Pearl" va fi penetrat de un tânăr și ambițios ofițer al Biroului II - serviciul de contraspionaj libanez, iar Shula va fi arestată. Instanța o va găsi vinovată de spionaj și o va condamna la moarte prin spânzurătoare, dar, mai târziu, sentința va fi comutată la închisoare pe șapte ani. Numai că, după războiul din 1967, Shula va face obiectul unui schimb cu libanezii capturați în timpul respectivelor lupte, așa încât întreaga-i familie va primi încuviințarea de a emigra în Israel. Ajunsă acasă, va deschide o florărie lângă hotelul „Regele David" din Ierusalim, oferind, astfel, un fericit sfârșit - rar întâlnit - acestei povești de spionaj.

În timpuri și în circumstanțe mai dure, un alt agent-femeie al Mossadului va suferi după arestare consecințe mult mai severe. O știre a postului de radio „Vocea Palestinei" oferă, opiniei publice mondiale, în 1980, primul indiciu despre o altă

scurtă poveste de spionaj referitoare la efortul de infiltrare depus de Mossad, având drept erou principal tot o femeie-agent în Liban, țară ce devenise principala bază a O.E.P.:

„Doi luptători palestinieni, William Nassar și Mohammad Mahda Busayu, au ajuns, ieri noapte, la Beirut, după ce au fost eliberați din închisorile sioniste, fiind schimbați cu spioana sionistă Dina al-Asan. Schimbul a avut loc la Larnaca. Cei doi luptători au fost întâmpinați la aeroport de un reprezentant al lui Abu Ammar (Yasser Arafat) și de un număr de cadre superioare ale Revoluției Palestiniene".

Dina - un pseudonim, desigur - fusese, într-adevăr, spion israelian, și încă unul important și neobișnuit. Lucrând „acoperită" în rândul palestinienilor din Liban, ea înlesnise descoperirea unor obiective militare ale O.E.P., informațiile pe care le transmisese venind în ajutorul unui mare număr de acțiuni antiteroriste ale Mossadului. Datorită ei au putut localiza lagărele de refugiați și, în cadrul acestora, țintele pe care le vizau. Cei mai mulți agenți operativi ai Mossadului care activează în teritoriile arabe sunt de origine evreiască, chiar dacă sunt crescuți și educați în țările arabe. Dina era, de fapt, o musulmană circaziană, născută și crescută în Iordania, descendentă a populației care fugise din Munții Caucazului. Circazienii au fost foarte numeroși în cadrul forțelor armate ale regelui Hussein, în momentul în care, în 1970, armata acestuia a început lupta împotriva gherilelor palestiniene care operau în Regatul Hașemit[47]. Astfel, ca rezultat direct, ofițerii circazieni vor fi urmăriți și hărțuiți de palestinieni, fiind priviți drept dușmani.

Dina se născuse la Amman, în ianuarie 1935, fiind membră a unui clan loial regelui. După părăsirea școlii a practicat medicina, fără a avea, însă, calificarea necesară. S-a căsătorit cu un palestinian, de care însă se va despărți. Nu se știe exact cum a fost recrutată de Mossad, dar se pare că atacurile lansate de palestinieni împotriva comunității circaziene i-au influențat opțiunea și atitudinea.

Dacă este să dăm crezare surselor Mossad, ea se va decide să lucreze pentru Institut în timp ce se găsea la Viena, unde ajunsese în 1972 - pentru un an - pentru a-și continua studiile de medicină, după ce își vizitase sora, la Roma. Într-o a doua deplasare va folosi numele Diana Schwartz. Povestea spune că, în timpul acestui sejur la Viena, ea s-a îndrăgostit de un pilot israelian, care, fie că lucra pentru Institut și se împrietenise cu Dina, ca parte a planului de a o recruta, fie că a pus-o în legătură cu cineva care era agent. Știind că femeia avea ambiția de a profesa medicina, i s-a sugerat că i s-ar putea acorda ajutorul necesar pentru a pune bazele unei clinici în Beirut, ca acoperire pentru activitatea de spionaj. Dina va fi de acord să acționeze astfel și, înainte de a pleca în Liban - la începutul lui 1973 - va urma un stagiu de pregătire la o școală specială a Mossadului unde va fi instruită în folosirea clandestină a transmisiunilor radio, în utilizarea codurilor și în tehnica fotografierii.

Clinica ei trata bolnavi libanezi și răniți, dar și palestinieni, așa încât Dina avea posibilitatea de a călători în sud, în lagărele de refugiați din Sidon și Tyr, acolo unde dizenteria, hepatita și malnutriția erau în floare. Această activitate i-a dat posibilitatea de a cerceta depozitele aparținând de Red Crescent (Crucea Roșie Islamică), administrate de fratele lui Yasser Arafat.

Lansatoare de rachete și arme de mici dimensiuni erau, deseori, ascunse în lăzi ce serveau, aparent, pentru ajutoarele medicale. Astfel, ea a putut descoperi numeroase ascunzători pentru armament, ca și clădiri care adăposteau Cartierele generale palestiniene - toate acestea devenind, ulterior, ținte ale operațiunilor aeriene israeliene.

Numai că palestinienii foloseau, în mod curent, centrele medicale în scopuri militare, răniții fiind priviți ca un fel de scut împotriva acțiunilor inamice. Dacă israelienii ar fi atacat asemenea locuri, imaginile victimelor inocente ar fi furnizat un pretext propagandistic cum nu se poate mai bun.

Dina se afla bine plasată ca să poată furniza informații detaliate despre aceste lagăre, dar nu putea fi sigură că, în momentul în care avioanele israeliene efectuau raidurile respective, acestea nu i-ar fi rănit sau omorât pacienții. În momentul respectiv existau 15 lagăre de refugiați, cu aproximativ 200 000 de palestinieni. Dina se va specializa în îngrijirea copiilor. Și, de câte ori timpul îi permitea, participa la bârfă cotidiană, împreună cu soțiile luptătorilor arabi. Ea locuia chiar în clinica în care lucra, pe care o transformase într-un soi de centru al comunității palestiniene.

Totul era, desigur, finanțat în secret de Israel, povestea acoperitoare a Dinei fiind aceea că trăia din proprii-i bani depuși la o bancă din Elveția. Mossadul inventase, pentru Dina, o legendă, conform căreia ea își petrecuse o mare parte a vieții în Elveția, după ce familia ei - arabă - se mutase în Europa, pe vremea când ea nu era decât un copil. Marea majoritate a prietenilor săi trăiau în Europa, dar ea hotărâse să se reîntoarcă în Orientul Mijlociu, pentru a sprijini cauza palestiniană.

Serviciul secret israelian, conform grijii sale pentru detalii, i-a construit un „spate" cu nume și adrese autentice, cu conturi bancare precise, așa încât, în cazul în care și-ar fi făcut apariția suspiciunile și agenții palestinieni ar fi început s-o verifice, totul să fie găsit în ordine.

Numai că există o componentă stranie în povestea Dinei: aceea că, deși pregătită să furnizeze informații despre forțele de gherilă palestiniene și să le saboteze operațiunile de război, ea nutrea, în același timp, simpatie pentru cauza palestiniană. Pentru că este imposibil să intri în lagărele de refugiați, să fii lăsat să trăiești singur acolo, fără a înțelege ororile vieții de refugiat. Dina înțelegea, de asemenea, motivația palestinienilor de a-și apăra patria. Acest fapt i-a servit, fără îndoială, pentru a le câștiga încrederea, înlesnindu-i astfel, activitatea de spionaj acolo. Ea a reușit, să evite apoi capcana de a apărea ca o prea convinsă antisionistă, mergând, în unele ocazii, până acolo încât susținea dreptul israelienilor de a avea, la rându- le, propria țară. Toate acestea au ajutat-o, realmente, să îndepărteze suspiciunile, întrucât un agent israelian acoperit ar fi depus toate eforturile pentru a părea mai antisionist decât cei mai înverșunați antisioniști.

În vara anului 1973, Dina a fost în măsură să furnizeze șefilor ei informații detaliate conform cărora George Habash - liderul P.F.L.P.[48], va fi unul dintre cei 74 de pasageri ai zborului 006, de la Beirut la Bagdad, cu un avion de tip Caravelle aparținând Companiei Middle East Airlines. Habash se afla în fruntea listei oamenilor căutați de Mossad, ca specialist, încă din anii '60, în pirateria aeriană și ca lider al uneia dintre cele mai active grupări teroriste palestiniene.

Oamenii săi erau, de pildă, responsabili pentru deturnarea și sechestrarea avionului EL AL, care fusese forțat să zboare spre Alger. În anul imediat următor, P.F.L.P. va înregistra un nou succes, capturând un alt avion EL AL, la sol, la Atena. În 1970 aceeași grupare va lansa o spectaculoasă operațiune în cadrul căruia cinci avioane aparținând unor companii aeriene străine aveau să fie capturate, iar patru dintre ele forțate să aterizeze la Dawson's Field, o fâșie de deșert special amenajată pentru aterizări, în Iordania, unde vor fi aruncate în aer. Așadar, Israelul avea de lichidat destule conturi vechi cu acest dr. George Habash, iar informația furnizată de Dina reprezenta o nesperată șansă de a prinde inamicul. Golda Meir, primul ministru al Israelului, l-a autorizat pe ministrul apărării, Moshe Dayan, să profite de ocazia apărută și să-l captureze pe acest activ lider terorist, silindu-i avionul să zboare spre Israel și să aterizeze acolo.

După câteva minute de la decolarea din Beirut, căpitanul Mata unul dintre principalii piloți ai companiei Middle East Airlines (M.E.A.) raporta prezența unor avioane de vânătoare ostile, neidentificate, de tip Mirage, apropiindu-se de avionul său. Prin radio, comandantul escadrilei israeliene a amenințat, mai întâi, cu deschiderea focului, apoi a ordonat comandantului aeronavei Caravelle să-l urmeze în direcția Sud. Avionul va fi îndrumat astfel spre Israel și forțat să aterizeze pe aeroportul Ben- Gurion din Tel Aviv. Pasagerii crezând că au ajuns la Bagdad au fost uimiți în momentul în care ușile s-au deschis, iar soldați israelieni, năvălind înăuntru, le-au ordonat în limba arabă, să rămână nemișcați. Pasagerii de sex masculin, au fost luați pentru a fi identificați. Curând, a devenit evident că

George Habash nu se găsea printre ei, iar avionului i s-a îngăduit să zboare înapoi, la Beirut. M.E.A va raporta ulterior că a primit, din partea autorităților israeliene, o chitanță justificativă pentru carburant și serviciile prestate de aeroport.

Liderul P.F.L.P. intenționase, într-adevăr, să se urce în cursa respectivă, care era, de fapt, o legătură pentru cursa de la Viena a agenției M.E.A. Numai că sosirea sa din Europa a avut o mare întârziere și, după o îndelungată așteptare pe aeroportul din Beirut, lui Habash, bolnav de inimă, i s-a făcut rău. Pentru că nu agreea ideea unui zbor de 150 de minute spre Bagdad, el a decis să-și schimbe planul. Această explicație a venit mai târziu, dar, la timpul respectiv, Mossadul s-a temut că agentul său din Beirut fusese capturat. Suspiciunea venea din supoziția că palestinienii lansaseră deliberat această versiune falsă, tocmai pentru a-i atrage pe israelieni în capcană. Israelienii vor fi provocați suplimentar prin modul în care George Habash va exploata tentativa de răpire eșuată. Marele lider terorist a avut neobrăzarea să declare: „Aceasta reprezintă culmea terorismului. Este timpul ca opinia publică mondială să știe cine sunt, de fapt, adevărații teroriști".

La scurt timp după acest incident, Christopher Dobson, ziaristul britanic atât de bine informat, va scrie în cartea sa *Black September* (Septembrie Negru): „Din punctul de vedere al spionajului, pirații aerului au dovedit o cunoaștere amănunțită a mișcărilor acestui lider palestinian extraordinar de bine păzit. Asemenea informații ar fi putut veni numai din partea unei persoane foarte apropiate de Habash. Organizațiile palestiniene au fost, de fapt, infiltrate atât de israelieni cât și de iordanieni".

Dar nu Dina a fost vinovată de eșuarea tentativei. Abilitatea acestei femei-agent de a pătrunde la cele mai înalte niveluri ale ierarhiei O.E.P. era, într-adevăr, remarcabilă. Pentru a ilustra acest fapt, trebuie spus că ea reușise să se împrietenească cu familia lui Salah Khalaf, cunoscut sub numele Abu Iyad, care, la acea vreme, era șeful planificării operațiunilor militare din cadrul O.E.P. Acest personaj organizase atentatul împotriva lotului olimpic de atletism al Israelului, fiind, totodată, liderul grupării teroriste „Septembrie Negru" - formațiune acoperită de Fatah. El este răspunzător de ceea ce s-a numit masacrul de la München, chiar dacă, ulterior, și-a declinat orice implicare. Abu Iyad mai deținea și funcția de șef al securității Fatah, în această calitate recrutând un agent special - ce avea misiunea de a-i depista pe trădători și pe agenții israelieni infiltrați în organizație - pe nume Ali Hassan Salameh, cel ce se va ocupa îndeaproape de Operațiunea München.

Printr-un concurs favorabil de împrejurări, Dina reușește să pătrundă tocmai în casa familiei Salameh - pe postul de îngrijitoare a copiilor. Și, curând, ea îi va evoca numele într-un raport trimis Cartierului general din Tel Aviv, menționând că există o strânsă legătură între Salameh și Abu Iyad - pentru ca Mossadul să le urmărească activitatea în cadrul O.E.P. Dina va profita de momentele favorabile și va cerceta chiar dosarele pe care Salameh le ținea acasă sau va realiza fotocopii pentru cele pe care le considera importante și demne de a fi trimise la Tel Aviv. Printre amănuntele pe care le-a furnizat se numărau liste cu membrii organizației, acte de identitate false și chiar planuri ale unor operațiuni prevăzute și puse la punct. Având la dispoziție un material de o asemenea înaltă calitate,

Mossadul i-a putut supraveghea mai bine pe teroriști și a reușit să furnizeze prețioase indicii serviciilor secrete și polițiilor occidentale - pentru contracararea eventualelor sosiri, în țările lor, ale unor teroriști posesori de pașapoarte false.

După un atac al Fatah declanșat de pe mare și îndreptat împotriva orașului israelian de coastă Nahariya, în 1974, I.D.F. a organizat imediat un raid de represalii - femeia-agent Dina fiind cea care a furnizat informațiile ce-au înlesnit cunoașterea și detectarea țintelor. Mossadul îi va cere, la un moment dat, agentului său fotografii ale vaselor O.E.P. din porturile sud-libaneze Tyr, Sidon și Ras al-Shak. Dina va face drumuri speciale spre zona de țărm, atât pentru a-i îngriji pe copiii palestinieni cât și pentru a fotografia clandestin navele O.E.P. - mai ales cele de pescuit, modificate în scopuri teroriste și dotate cu echipament special. Fotografiile trebuiau trimise, într-un ambalaj special, la un hotel din Beirut, de unde urmau să fie ridicate de un alt agent. Modalitatea obișnuită de a comunica cu Cartierul general era cea radiofonică, printr-un aparat ascuns în baia ei. Informațiile transmise au fost prompt valorificate și astfel, 30 de vase ale O.E.P. vor fi scufundate de comandourile israeliene.

Dar cel mai important serviciu politic pe care l-a făcut Dina a fost un raport trimis la Tel Aviv, care se referea - având la bază surse palestiniene - la un complot arab privind asasinarea președintelui Anwar Sadat. A fost o adevărată revelație ce a facilitat prima întâlnire, istorică, dintre liderul egiptean și Menahem Begin, primul ministru al Israelului. Aceasta, întrucât guvernul israelian a decis să transmită liderului egiptean informația referitoare la complotiști, pe care el i-a

putut, astfel, aresta. În mod firesc, Sadat va deveni, grație acestei cooperări, mai binevoitor față de Israel, care îi salvase, probabil, viața.

Aidoma multor agenți secreți care i-au precedat, Dina a început, de la un anumit moment, să se simtă invulnerabilă, asumându-și, de aceea, riscuri inutile. Ea se va confesa, astfel, iubitului ei libanez, care, bineînțeles, că o va denunța ca fiind spioană; va fi arestată de autoritățile de la Beirut și predată O.E.P. înaintea începerii războiului civil libanez. Securitatea palestiniană o va interoga sub tortură și o va transfera, din teamă față de o eventuală acțiune de eliberare, într-o peșteră din apropierea orașului Sidon. Ea va petrece cinci ani în captivitate, până când Mossadul va reuși, datorită unor negocieri secrete, s-o aducă înapoi, în schimbul a doi palestinieni, care ispășeau condamnări de închisoare pe viață în Israel. În februarie 1980 schimbul a avut loc în Cipru, sub patronajul Crucii Roșii. După eliberare, Dina a lucrat ca medic în nordul Israelului.

Este o remarcabilă performanță a serviciilor de spionaj israeliene, faptul că Mossadul a reușit, deseori, să-și aducă oamenii înapoi, în viață. Deși șefii săi știu că, odată ajuns în mâinile dușmanului, un agent va face, în cele din urmă mărturisiri. Nu se poate aștepta de la nimeni să reziste îndelungatelor perioade de interogatoriu și tortură. Atitudinea realistă a Mossadului se reflectă, totodată, și în disponibilitatea sa de a negocia cu palestinienii. Cu toate acestea, linia oficială este aceea că autoritățile refuză să trateze probleme legate de prizonieri și de ostatici - regulă care, însă, a fost încălcată în repetate rânduri. Justificarea acestor acțiuni rezidă din faptul că

recuperarea unui agent este întotdeauna un act moral și o încurajare pentru bărbații și femeile ce s-au implicat în această periculoasă activitate.

Un singur lucru nu s-a schimbat de la începutul războiului terorist. Anume, hotărârea tuturor guvernelor din Israel de a răspunde, cât mai repede posibil adversarilor, prin organizarea de represalii la adresa celor mai cunoscuți lideri teroriști, ca și împotriva bazelor gherilelor palestiniene. Pedeapsa trebuia să urmeze crimei, așa încât Mossadul va trebui să facă față, în permanență, situației în care - după împrejurări - folosește atacul sau contraatacul.

12. Răzbunarea

Începând cu anul 1970, Mossadul a devenit dacă nu jandarmul lumii, atunci cel puțin agenția sa contrateroristă. Toată capacitatea acestui adevărat Institut a fost direcționată spre anihilarea primejdiei palestiniene - acasă, dar și peste hotare. Locul spre care își concentrau, cu prioritate, atenția era Libanul, care devenise, pentru O.E.P., un adevărat Cartier general. Numai că agenții săi secreți se luptau, de asemenea, pe viață și pe moarte, atât în Europa, cât și în Africa. Politica sa a rămas întotdeauna aceeași: de a riposta cu duritate grupărilor de gherilă și bandelor teroriste care tulburau viața Israelului. După estimările lui Moshe Dayan, între sfârșitul războiului din 1967 și războiul civil „Septembrie Negru" din Iordania (1970), cel puțin 5 840 de atacuri teroriste fuseseră lansate de la baze aflate pe teritoriul iordanian, în urma acestora fiind uciși 141 israelieni și răniți alți 800.

O.E.P., ca și numeroasele sale grupări, îi preocupau pe israelieni până la obsesie. Institutul avea nevoie să știe orice detaliu în legătură cu conținutul dezbaterilor lor interne, inclusiv dezacordurile existente, fiind, în același timp, la curent cu relațiile și înțelegerile lor pe plan extern. Serviciului i se dăduse sarcina de a infiltra celulele teroriste, pentru a afla cât mai multe despre metodele lor de antrenament și despre planurile referitoare la raidurile teroriste. Aceste investigații

erau efectuate nu numai în țări vecine, cum ar fi Libanul, ci și în interiorul blocului sovietic, în vestul Europei și în S.U.A. Institutul se vedea, astfel, nevoit să cheltuiască mult timp pentru a obține colaborarea serviciilor secrete europene, dar și cea a serviciilor similare din S.U.A. Mossadul voia, în același timp, să cunoască totul despre contactele internaționale ale respectivelor mișcări, despre proveniența armelor de care acestea dispuneau, dar era interesat și de numele celor care le organizau antrenamentele. Atât Mossadul, cât și Shin Beth au stabilit legături cu așa-numitul grup „Kilowatt", la care aderaseră țările din vestul Europei - inclusiv neutra Elveție - cu participarea și a Canadei, acest grup asumându-și sarcina de a coordona lupta împotriva teroriștilor.

Mossadul îl va identifica, curând, pe Wadi Haddad, ca pe cel mai periculos și mai puternic oponent. El era cel care coordona operațiunile din cadrul fracțiunii P.F.L.P. a O.E.P.-ului, fracțiune condusă de el însuși și de dr. George Habash. Campaniile declanșate de Haddad aveau în vedere eliminarea „entității sioniste". El va organiza chiar un complot pentru a-l asasina pe David Ben-Gurion - după retragerea din funcție a venerabilului om de stat, în timpul unei vizite a acestuia în Danemarca.

În iulie 1970, Haddad va deveni, la rândul său, ținta unei echipe de șoc a Mossadului. Șase încărcături de rachetă antitanc Katiușa, de proveniență și construcție sovietică, au explodat în dormitorul apartamentului său din Beirut. Haddad, însă, se găsea într-o altă cameră, unde lucra împreună cu Leila Khaled,

vestita femeie-pirat aerian. Nici unul dintre ei nu a fost rănit, numai că băiatul lui Haddad, în vârstă de opt ani, care dormea cu mama lui în dormitor, a suferit grave arsuri, fiind desfigurat.

Aceasta se întâmpla cu două luni înainte ca P.F.L.P.-ul să recurgă la acte de piraterie aeriană, forțând mai multe avioane ale unor companii străine să aterizeze în Iordania, într-o regiune numită Dawson's Field, și redenumită, pentru cauză, „Câmpul revoluției". Acesta a fost, de fapt, incidentul care a declanșat războiul regelui Hussein împotriva O.E.P. (gherilele „Septembrie Negru" implantate în regatul său[49]). Și, ca urmare a acestui război, s-a declanșat primul exod palestinian. Îndrumate de soldații-beduini din lagărele de refugiați ce fuseseră transformate în baze militare, Fatah și celelalte grupări aliate au fost silite să părăsească țara. Adepții principalului curent din cadrul O.E.P.- ului, grupați în jurul lui Yasser Arafat, s-au stabilit la Beirut. Alte facțiuni se vor așeza, în funcție de afinitățile ideologice, la Bagdad, Damasc sau în nordul Africii. P.F.L.P. s-a îndreptat spre Aden, în Yemenul de Sud, proiectând acolo desfășurarea unui nou program de antrenamente, în vederea continuării acțiunilor teroriste. Drept urmare, Mossadul s-a văzut nevoit să-și extindă aria de urmărire. Nu mai era posibil, în noile condiții, ca supravegherea palestinienilor să se realizeze doar în Iordania și Liban.

Se poate afirma că Institutul a reușit să facă față cu succes în prima fază a războiului terorist purtat în aer. În 1969, atunci când Meir Amit s-a retras din funcția de șef al Serviciului, acesta s-a putut declara mulțumit că măsurile de siguranță pe

care le stabilise au stopat actele de piraterie aeriană pe cursele EL AL. Piraţii aerului îşi îndreptaseră atenţia spre alte companii aeriene, încercând să câştige astfel notorietate pentru cauza lor.

Înrăutăţirea situaţiei era însă iminentă, întrucât palestinienii puneau la cale noi comploturi, cu grad mai mare de periculozitate, făcând demersuri pentru extinderea reţelei lor în Europa - unde începuseră să pună bazele unei colaborări cu grupuri teroriste de pe continent - active, pe atunci, în R.F.G. şi în Italia. Tinerii anarhişti europeni, impulsionaţi, la început, de sentimentele lor de identificare cu suferinţele lumii a treia, îl desemnaseră pe Şahul Iranului drept duşmanul lor personal numărul 1. În ceea ce priveşte Israelul, acesta devenise ultima naţiune, fiind considerată opresoare a palestinienilor. Andreas Baader şi Ulrike Meinhof, împreună cu numeroşii lor adepţi, au învăţat arta luptei de gherilă în centrele de antrenament arabe.

Wadi Haddad - cel mai înfocat susţinător al terorismului internaţional - şi-a făcut cunoscută doctrina în cadrul unei conferinţe ţinute, în 1972, în lagărul de refugiaţi Baddawi, fiind audiat de numeroşi memebri ai bandei Baader- Meinhof, de Armata Roşie Japoneză (J.R.A.), de turci şi iranieni, ca şi de P.F.L.P., Fatah şi „Septembrie Negru". Era septembrie, atunci când O.E.P. gustase amărăciunea înfrângerii din Iordania, aşa încât reţeaua constituită pentru a-şi lua revanşa a fost denumită, după acele evenimente - „Septembrie Negru". Diversele grupări naţionale au fost de acord, după întâlnirea de la Baddawi, să se sprijine reciproc, prin furnizarea de arme şi de date informative, ca şi de case conspirative şi rute de scăpare. Calculul făcut era acela că agenţii serviciilor de securitate aflaţi

în căutare de teroriști arabi nu i-ar putea bănui pe europeni că îndeplinesc misiuni similare. Totodată, agenți de securitate din Europa Occidentală, supraveghindu-i pe europeni, i-ar putea scăpa din vedere pe arabi. Wadi Haddad recrutase, deja, și alți străini - nume de notorietate, cum ar fi venezueleanul Carlos sau sandinistul Patrick Arguelo - pentru a beneficia de ajutorul lor în anumite operațiuni.

Primul atentat, ca rezultat al conferinței de la Baddawi, a fost săvârșit asupra pasagerilor debarcați pe aeroportul din Lod[50], de către teroriști palestinieni (P.F.L.P.) și japonezi (J.R.A.). Sala de așteptare a aeroportului a fost luată cu asalt de un comando echipat cu arme automate și grenade. În acest masacru au murit 27 de persoane. „Scopul nostru a fost acela de a omorî cât mai mulți oameni", a fost punctul de vedere expus de purtătorul de cuvânt al P.F.L.P. Deși Mossadul fusese perfect informat despre intențiile grupării teroriste „Septembrie Negru", el nu a fost capabil să prevină atentatul de la Lod. Iar Zwicka Zamir, care devenise șeful Mossadului după retragerea lui Meir Amit, avea să fie, pentru aceste considerente puternic criticat în țară.

„Septembrie Negru" era intens preocupat de materializarea propriilor acțiuni teroriste internaționale. El fusese organizat, ca forță de intervenție acoperită a Fatah (chiar dacă O.E.P.-ul a negat întotdeauna această legătură), de către Abu Iyad (pe numele său real Salah Khalaf), șeful planificării operațiunilor militare din cadrul Fatah. El era, de asemenea, șeful unității de securitate a Fatah, numită Jihaz el Razd, a cărei principală sarcină era de a demasca trădătorii care fuseseră recrutați de Mossad. El executase, deja, 20 de spioni. Primul act terorist al

noii grupări de gherilă a fost atentatul săvârșit asupra primului ministru, Wasfi Tal, al Iordaniei împușcat mortal, în hotelul Sheraton din Cairo. Un gest criminal de răzbunare pentru expulzarea palestinienilor din Iordania.

În vara anului 1972, principala îngrijorare a șefului Mossadului se îndrepta către Jocurile Olimpice, care urmau să aibă loc la München. Institutul era conștient că această întâlnire reprezenta o țintă tentantă pentru teroriști. Agenții israelieni de la fața locului aveau informații despre pregătirea unui soi de demonstrație, dar numai atât. Se știa despre existența unui cetățean vest-german cu descendență evreiască, membru al mișcării teroriste vest-germane, dar acesta s-a dovedit incapabil să furnizeze informații precise în legătură cu eventualele planuri ale arabilor. Doi ofițeri ai Mossadului s-au deplasat, atunci, la München pentru a colabora, în materie de securitate, cu autoritățile R.F.G. Dificultatea pe care au întâmpinat-o a fost, însă, aceea că R.F.G., dornică să folosească Jocurile Olimpice ca o ultimă dovadă a reîntoarcerii sale la normalitate și, de asemenea, ca simbol al noii sale puteri și respectabilități, nu voia să întunece sărbătoarea sportivă cu măsuri de securitate severe și bătătoare la ochi.

Năprasnică a fost lovitura pentru Israel și greu de suportat umilința resimțită de Mossad atunci când echipa de șoc a lui „Septembrie Negru" a reușit să ia ostatici cei nouă membri ai echipei olimpice a Israelului. Ierusalimul a primit știrea cu consternare. Moshe Dayan, a propus dizlocarea rapidă a unor unități speciale pentru lupta cu teroriștii, soluție care s- a dovedit inacceptabilă din punctul de vedere al germanilor. Zwicka Zamir, șeful Mossadului, a zburat, el însuși, la

München în momentul în care a auzit teribila veste, aflându-se pe aeroport, ca un martor neputincios, atunci când echipele Canalelor de Televiziune străine transmiteau scenele finale, incredibile, în care cei nouă sportivi erau asasinați. Nu și-ar fi imaginat vreodată că palestinienii vor îndrăzni să atace de o asemenea manieră și, de aceea, i-a lăsat pe atleți neînarmați și neapărați. Pentru a nu mai spune că, doi ofițeri ai Mossadului, mulțumiți că germanii se declaraseră de acord să instituie oarecari măsuri de securitate, se reîntorseseră acasă, înaintea începerii Jocurilor.

Nu putea să existe nici un dubiu: atât israelienii, cât și R.F.G., purtau greaua răspundere de a fi eșuat în prevenirea masacrului. Ambasada Israelului din Bonn și-a atras, la rându-i, blamul - trei dintre lucrătorii săi, inclusiv un om al Mossadului, fiind acuzați, de o comisie de anchetă, de inacceptabilă neglijență. Au existat critici dure și la adresa lui Zwicka Zamir, Mossadul însuși găsindu-se sub tirul acuzelor declanșat de politicieni, îngroziți de dimensiunile dezastrului. Atitudinea primului ministru, Golda Meir, de a desemna, după această tragică întâmplare, un asistent special pentru probleme de terorism - care, în mod logic, avea ascendent asupra șefului Mossadului - este elocventă. Omul ales era generalul Aharon Yariv, un înalt ofițer care se pregătea să renunțe la funcția de șef al serviciilor secrete ale armatei, fapt care a întărit impresia că Amanul era chemat să redreseze situația la care se ajunsese, ca urmare a incompetenței Mossadului.

Este, fără îndoială, vorba despre un moment de răscruce în istoria Serviciului. Guvernul și opinia publică, alarmate de escaladarea terorismului palestinian, cereau o ripostă. Ordinele

Goldei Meir erau clare: serviciile secrete vor continua ofensiva în cadrul războiului subversiv. Trebuia să intervină însă o schimbare în politica Israelului, primul pas urmând a fi creșterea - aproape la dublu - a bugetului Mossadului, în intenția de a-l susține în acțiunile viitoare. De fapt, Mossadul primise nu numai licența, ci și aprobarea de a omorî (în fond, o făcuse și în trecut), precum și „binecuvântarea" de a-i vâna, pur și simplu, pe cei considerați răspunzători pentru masacrul de la München. Golda Meir anunțase că, din acel moment, se va baza pe „întreaga inteligență, pe hotărârea și ingenuozitatea cu care este înzestrat poporul nostru, pentru a-i nimici pe teroriștii palestinieni, oriunde s-ar găsi ei".

Fără a mai aștepta alte instrucțiuni, Serviciul a demarat o serie de acțiuni în revanșă. Pentru masacrul de la Lod este avut în vedere Ghassan Kanafani, poet și nuvelist palestinian, un om interesant și agreabil, cunoscut de mulți străini din Beirut. Israelienii i-au minat mașina și, în momentul în care acesta a pornit motorul, atât el, cât și nepoata sa în vârstă de 17 ani, au fost făcuți bucăți. Israelienii, jenați, cumva, de moartea tinerei femei, au argumentat imediat că se aflaseră în posesia unor date sigure, conform cărora Kanafani - ofițerul de informații al organizației - fusese unul dintre membrii Consiulului P.F.L.P. care participase la planificarea actelor teroriste. S-au manifestat, bineînțeles, suspiciuni față de argumentația israeliană, opinându-se că vina lui reală a fost aceea de a justifica public masacrul de la Lod. În cursul câtorva săptămâni, cel ce i-a urmat în funcția de purtător de cuvânt al O.E.P.-ului, Bassam Abu Sharif, avea să piardă un ochi, în urma exploziei unei bombe plasate în propria-i casă.

Dar omul pe ale cărui urme se afla, îndârjit, Mossadul era, de fapt, Ali Hassan Salameh, conducătorul operațional al Organizației „Septembrie Negru", special ales pentru această funcție de Abu Iyad. Informațiile pe care le primise Mossadul conduceau la o concluzie certă: Salameh însuși supervizase planul atacului terorist de la München. Fiu al unui șeic palestinian care luptase împotriva evreilor, el era un om talentat, cu o mare experiență în cadrul Organizației Fatah. Era evident pentru cei care plănuiau asasinarea sa că acest om nu se mișca niciodată fără gărzi de corp, că poseda un mare număr de pașapoarte de diverse tipuri, având la dispoziție case conspirative, sigure, așa încât a-l omorî ar fi fost extrem de dificil.

Cum proaspăt mobilizatele „echipe ale răzbunării" exersau intens atacurile cu arme și cu bombe, analiștii Mossadului au început să trieze dosarele referitoare la liderii și simpatizanții lui „Septembrie Negru". O unitate specială avea să lucreze la aceste dosare în cadrul Cartierului general, în timp ce agenții de teren aveau datoria să-i contacteze și să-i cultive pe specialiștii germani în antiterorism de la BKA, din cadrul Poliției federale din Wiesbaden. De mare ajutor în obținerea dovezilor despre afacerea München și despre cei implicați în aceasta s-au dovedit a fi serviciile secrete vest- germane, așa numitele Bundesamt für Verfassungsschutz (BfV) - Mossadul reușind foarte repede să descopere, cu ajutorul noilor prieteni, legăturile existente între teroriștii vest-germani și cei din Orientul Mijlociu. Serviciul israelian s-a arătat, la rându-i, generos în furnizarea oricăror indicii sau informații pe care agenții săi le culegeau despre așa-numita facțiune Armata

Roșie, care își asuma conducerea acolo unde cuplul terorist Baader-Meinnof părăsea scena. În contrapartidă - chiar dacă, în Germania, era strict neconstituțional -, agenții israelieni dobândiseră „prin închiderea ochilor" o autorizație de a interoga suspecți arabi reținuți în închisorile germane, cum ar fi Stadelheim din München.

Dar Mossadul nu neglija nici dezinformarea, ca parte a activităților sale. Ofițeri de informații care călătoreau prin Europa sub acoperirea de oameni de afaceri, îi intoxicau pe ziariști și pe politicieni cu povestiri senzaționale, bazate, de obicei, pe fapte verificabile, conform cărora generoasele legi ale R.F.G.-ului, care permiteau refugiaților să se stabilească aici, fuseseră exploatate de palestinieni pentru a-și întări propriile rețele teroriste. Astfel, curând după momentul München, revista *Quick* va insera un material provenit dintr-o sursă israeliană despre Fatah și „Septembrie Negru", împreună cu fotografia omului bănuit de a fi organizat masacrul. Rezultatul publicării acestui articol a fost că autoritățile federale vor aduna și vor expulza 1 000 de tineri palestinieni, bănuiți că ar avea legături cu lumea teroristă. După acest eveniment, cercurile diplomatice vor reaminti, prompt, guvernului de la Bonn cât de ușor le era arabilor să zboare din Orientul Mijlociu spre Berlinul de Est, ca apoi, să treacă în sectorul vestic al acestuia.

Ofensiva contrateroristă a Mossadului în Europa îl viza și pe Wadal Zwaiter, omul lui „Septembrie Negru" la Roma, care lucra ca translator la ambasada Libiei. El va fi împușcat mortal, în afara apartamentului său, cu 12 gloanțe provenite din arma preferată a Institutului, o Beretta 22, destinată asasinatelor de

aproape. Apelând la metode mai rafinate, agenții echipelor de șoc l-au aruncat, apoi, în aer, la Paris, pe Mahmud Hamshari. Explozibilii au fost plantați în apartamentul acestuia, fiind detonați printr-un semnal electronic, în urma unui apel telefonic. Un alt mare avantaj al acestei metode era acela că victimele își confirmau, mai întâi, identitatea, răspunzând la apelul telefonic. Și, astfel, sângeroasa muncă de lichidare a oamenilor-cheie ai lui „Septembrie Negru" va continua luni în șir. „Nu era o revanșă", afirma un membru al Insitutului. „Noi eram angrenați într-un război și singura cale de a câștiga era de a distruge rețeaua adversă". Se adeverise convingerea Mossadului că majoritatea celor uciși erau, de fapt, complotiști și organizatori de asasinate. Populația Israelului nu a vărsat, cu certitudine, lacrimi pentru cei care mureau, numai că, în restul lumii, aceste operațiuni readuceau în memorie preceptul biblic „ochi pentru ochi". Iar în această perioadă se forma o anumită imagine a Mossadului, care încă persistă - aceea a unei teribile forțe vindicative, foarte hotărâtă în a-și atinge țelurile. Și, nu trebuie uitat că una dintre echipele de șoc s-a autointitulat „Mânia Domnului", arogându-și, astfel, justificări de natură superioară.

Dar, cel mai devastatoar atentat îndreptat împotriva formațiunilor teroriste „Septembrie Negru" și Fatah, nu a fost, strict, o operațiune a Mossadului. Aceasta, întrucât raidul împotriva cuibului de teroriști din Beirut, efectuat în aprilie 1973, a revenit unei unități operaționale speciale a I.D.F.-ului (Armata de uscat) - Sayaret Matkal, despre care compatrioții vorbeau în șoaptă și care era cunoscută simplu drept „Unitatea". Aceasta avea, deja, o formidabilă reputație,

conferită de marea îndrăzneală a acțiunilor ei; era o forță omogenă, antrenată pentru operațiuni speciale, în genul S.A.S.-ului Marii Britanii, oamenii săi fiind ținuți, în permanență, în stare de alertă, la dispoziția șefului serviciilor secrete. Chiar dacă agenți ai serviciilor secrete spionaseră cu grijă obiectivul, pregătind infrastructura pentru afacerea Beirut, asasinatul a fost înfăptuit de Sayaret Matkal. În timp ce acțiunea lor demarase, grupul de recunoaștere al Mossadului, format din șase oameni, se „dăduse la fund", pentru a nu se deconspira și pentru a nu-și compromite acoperirea locală. Aveau asupra lor pașapoarte false, afirmând că sunt oameni de afaceri britanici sau din alte țări europene.

Operațiunea propriu-zisă a fost susținută de o echipă de comando alcătuită din 30 de oameni îmbrăcați civil, care au debarcat, de pe vase Zodiac, pe liniștitele plaje din apropierea capitalei[51]. S-au deplasat către locul unde erau așteptați de mașini închiriate dinainte de agenți acoperiți, după care s-au îndreptat spre zona de la periferia orașului în care locuiau liderii palestinieni. Unul dintre blocuri aparținea P.F.L.P.-ului, celălalt O.E.P.-ului și Fatahului. După un puternic schimb de focuri cu gărzile palestiniene și o precipitată intervenție a Jandarmeriei libaneze, echipa l-a reperat și l-a ucis, sub ochii soției și ai copiilor săi, pe Abu Youssef, locțiitor al lui Yasser Arafat și, în același timp, unul dintre șefii lui „Septembrie Negru". Kemal Adwin, adjunctul său, și Kamal Nasser, purtătorul de cuvânt, au fost, și ei, omorâți. În timpul luptelor, și-au pierdut viața și doi libanezi; doi membrii ai comandoului au fost uciși iar unul a fost grav rănit. Modul extrem de riguros în care a fost pregătit atacul este ilustrat de faptul că

elicopterele-ambulanță care zburau în regiune, gata să intervină dacă ar fi fost cazul, au indus în eroare autoritățile libaneze, întrucât acestea au fost făcute să creadă că ele aparțineau armatei libaneze.

Dar planurile șefului Mossadului, Zwicka Zamir, de a-l captura pe omul numărul 1 de pe lista neagră a *Mossadului* - Ali Hassan Salameh - rămâneau încă nerealizate. Și tocmai datorită freneticei încercări de a-l găsi pe Salameh, Institutul va comite cea mai cunoscută eroare a sa. Una dintre echipele care bântuia prin Europa l-a identificat, la un moment dat, în mod eronat, pe Salameh în persoana unui inocent ospătar marocan, căsătorit cu o scandinavă. În iulie 1973, acesta va fi ucis la Lillehammer, în Norvegia. Informația lor „sigură", conform căreia Salameh se găsea în Scandinavia, plănuind o acțiune teroristă, s-a dovedit a fi - din păcate - bazată pe zvonuri. A fost, de altfel, misiunea care, în final, va discredita - ca lăudăroșenii - multe dintre operațiunile „chirurgicale" conduse de Mossad.

Echipa care urma să opereze în Scandinavia a fost alcătuită, în mare grabă, din 15 persoane, fiind concepută ca o unitate poliglotă; liderul ei își ascundea identitatea sub numele de Edouard Laskier, cu pașaport francez. Pentru că nu era ușor, pentru oameni care arătau a israelieni, să treacă neobservați într-un mic oraș norvegian, Laskier va strânge laolaltă doar pe acei agenți disponibili care aveau înfățișare nordică, unii dintre ei, însă, doar parțial operativi. Cei care nu participaseră încă la operațiunile nu tocmai curate ale Mossadului, fuseseră înregimentați doar pe considerentul că va fi nevoie de ei doar pentru simplele sarcini de supraveghere. Acestea au fost, de

fapt, scuzele aduse după eveniment. Nu s-a răspuns însă la întrebarea cheie: cum a fost posibil ca serviciul secret fie să se păcălească, fie să nu reușească, în luarea măsurilor preventive necesare, astfel încât să existe certitudinea că omul din Lillehammer era, de fapt, Salameh. Explicația folosită cu precădere a fost aceea că Mossadul acumulase o mare doză de stres în campaniile sale antiteroriste, dar și că, în dorința de a mai șterge un nume de pe lista cu inamici, a omis regulile stricte de analiză. Liderii de la Tel Aviv mai aveau un motiv de serioasă îngrijorare - anume proasta coordonare a fugii agenților, în momentul în care lucrurile începeau să meargă rău. Urmarea - care echivala pentru Mossad cu o mare umilință - era aducerea multora dintre ei în procese publice.

Printre cei prinși a fost - de pildă - și Sylvia Raphael. După mai mulți ani de liniște și de muncă eficientă, desfășurată sub acoperirea de ziarist francez pe fronturile din Iordania și din alte zone ale Orientului Mijlociu, ea s-a văzut, dintr-o dată, în centrul unei nedorite publicități. Sylvia reprezenta doar o parte a angrenajului, cu toate acestea, norvegienii au acuzat-o și au condamnat-o - nici mai mult, nici mai puțin - la 6 ani și 3 luni de închisoare. Ea lucra, la acea vreme, cu un coleg numit Abraham Gehmer, fost diplomat la ambasada din Paris; ei foloseau pașapoarte canadiene false, care îi prezentau drept doamna și domnul Roxburgh. Și, întrucât ei aveau notat - într-un mod total neprofesionist - numărul de telefon al reprezentantului „legal" al Mossadului de pe lângă ambasada Israelului din Oslo, arestarea lor a condus și la demascarea agentului semioficial al Mossadului pentru Scandinavia.

Pentru că în închisoare, domnișoara Raphael va ține un „Jurnal", fragmente din acesta vor fi publicate, mai târziu, de unele ziare. Ea va dobândi publicitate suplimentară după ce va trimite procurorului norvegian o carte de vizită semnată: „005 și jumătate - Spionul care a intrat la răcoare". Un ziarist norvegian avea să scrie entuziasmat: „Era o tipă șic, atrăgătoare, cu o personalitate puternică și cu ochi care, când te priveau te făceau să-ți simți proprii ochi în flăcări. Un pulover și o pereche de pantaloni, un medalion pe un lanț și o mare pasiune de a se înconjura cu lucruri fumoase - aceasta era Sylvia". Deloc tipul de om obișnuit, care trece neobservat în rândul mulțimii și tocmai de aceea preferat spre a fi recrutat ca agent al Mossadului. La reîntoarcerea acasă, prietenii vor arbora, în kibbutzul ei, drapele și îi vor oferi flori - primire curioasă pentru un agent secret a cărui misiune eșuase. Gestul releva, însă, ceva din mândria sentimentală cu care opinia publică israeliană își întâmpină propriile servicii secrete.

Sylvia Raphael era mult prea bine cunoscută, încă din vremea când îndeplinise misiuni secrete în Iordania, în perioada premergătoare războiului civil din 1970, când mulți agenți operativi ai Mossadului, erau infiltrați în lagărele de refugiați, pentru a obține date concrete despre atacurile plănuite împotriva Israelului. Dar, paralel cu această activitate, ei au reușit să intre în posesia și a unui alt tip de informații - cele referitoare la comploturile urzite de palestinieni împotriva persoanei regelui Hussein. Importanți miniștri israelieni participaseră, de altfel, la întâlniri secrete cu regele Iordaniei, în special la Londra, în Kensington - ambasadele celor două țări fiind practic vecine, ușă-n ușă. Israelienii erau, în general,

bine intenționați față de regele Iordaniei - conform principiului „dușmanul dușmanului meu este prietenul meu". Drept pentru care Mossadul își făcea o datorie din a avertiza Palatul din Amman în legătură cu mașinațiunile palestiniene.

Sylvia Raphael, sub acoperirea de ziarist francez, este cea care pusese pe picioare atunci o serioasă rețea de spionaj în Iordania. Iată ce scrie despre acest agent ziaristul britanic John Bulloch, specialistul în problemele Orientului Mijlociu din partea ziarului londonez *The Independent*: „Datorită farmecului ei, a implicării cu pasiune în munca ce o depunea și a relațiilor pe care și le făcuse, ea a reușit, în scurtă vreme, să fie acceptată în cercurile de elită din Amman", scria el, adăugând: „Într-una dintre ocazii, ea a fost invitată chiar la o petrecere, unde regele Hussein era oaspete de onoare".

De aceea, este mai mult ca sigur că la îndemnul lui Yigal Allon, șeful de Stat Major israelian - care se ocupa personal de susținerea regelui într-o perioadă crucială, în care acesta se afla în conflict cu forțele palestiniene stabilite în regatul său - Sylvia Raphael a fost cea care i-a transmis monarhului măcar o parte din roadele activității Mossadului în lagărele de refugiați. Regele Hussein va folosi, cu siguranță, lista cu nume pe care ea i-a furnizat-o, ca și planurile Mossadului, dar numai în momentul în care se va simți sigur pe situație, pentru a-i aresta pe disidenții palestinieni.

Sylvia făcea impresia unui agent secret extrem de relaxat. Odată, de pildă, ea a arătat ziariștilor - inclusiv lui John Bulloch - agenda ei zilnică. Și acesta va scrie că „agenda era plină cu date referitoare la dejunuri, cocteiluri și dineuri pentru înalta societate din Amman". Pe de o parte, s-ar putea spune că ea

era un spion care știa să folosească secretele; pe de alta, că rolul ei era mai apropiat de cel al unui diplomat, ce primise instrucțiuni să întrețină relații cu o țară, care - date fiind împrejurările - nu putea subscrie pentru relații diplomatice obișnuite. Cu toate acestea, ea va fi văzută în cel puțin două situații în care va susține, mai întâi, că este o evreică din Africa de Sud, apoi una din Canada; în tot acest răstimp, ea va continua, însă, să lucreze pentru Mossad. Numele său reapărea când nici nu te așteptai. Când doi bărbați și o femeie de origine israeliană au fost omorâți, la bordul unui iaht aflat în portul cipriot Larnaca - de pistolari ai O.E.P.-ului - imediat au apărut povești, conform cărora domnișoara Raphael era angajată în operațiuni subversive în insulă. În presa norvegiană se consemna chiar că femeia omorâtă nu era altcineva decât Sylvia Raphael. Pare probabil că aceasta era o poveste de dezinformare, elaborată chiar de O.E.P., ca o încercare de a-și justifica recenta crimă din Cipru. Pentru a clarifica lucrurile, domnișoara Raphael i-a scris, în 1986, lui Steve Posner, autorul cărții *Israel Undercover* (Israelul secret), atenționându-l că este, încă, în viață.

Faptul că Mossadul a fost tentat s-o folosească pe Sylvia Raphael în afacerea Lillehammer, chiar dacă erau mari șanse ca ea să fie recunoscută de palestinieni - având în vedere activitatea ei din Iordania, cu câțiva ani înainte - demonstrează că, la momentul respectiv, în campania împotriva lui „Septembrie Negru", Mossadul era confruntat cu serioase probleme de personal. În cadrul operațiunilor realizate în lume, de-a lungul timpului, Mossadul - tot atât de bine ca și „Septembrie Negru" - înregistrase pierderi. Și cea mai notabilă

dintre ele - suferită în 1973 - rămâne aceea a lui Baruch Cohen. Experimentatul veteran al Serviciului plecase în misiune cu avionul la Madrid. Aici urma să se întâlnească, la un moment dat, într-o cafenea, cu un informator. Și, în timp ce-l aștepta, a fost omorât prin împușcare de teroriști arabi. Dispariția acestui prețios slujitor al Serviciului a impus regândirea operațiunilor europene; venise vremea ca unii dintre experimentații săi agenți să fie înlocuiți, întrucât se părea că serviciile de securitate palestiniene începuseră să infiltreze rețeaua Mossadului sau, cel puțin, să-i recunoască pe agenții săi operativi. Deja începuseră să planeze suspiciuni în legătură cu asasinarea a doi informatori arabi, plătiți, din Paris. Atât de presați erau agenții operativi de Cartierul general pentru noi și noi informații încât aceștia ajunseseră să acorde credit prea mare diferitelor surse; acest fapt poate explica și dezastruosul eșec în identificarea corectă a obiectivului din Lillehammer. Unii aduceau informații valabile, alții numărau, pur și simplu, banii; dar exista și o a treia categorie care putea să pozeze doar în informatori pentru a-i identifica pe agenții serviciilor secrete israeliene.

După episodul Lillehammer, care atrăsese prea mult atenția opiniei publice mondiale asupra metodelor sale, uneori prea brutale, Mossadul a fost pus sub ordine stricte, care prevedeau încetarea campaniei de asasinare a liderilor palestinieni. Dar, cu toate acestea, până la urmă, Mossadul își va găsi omul atât de căutat. Salameh va fi făcut bucăți - la începutul anului 1979 - de o încărcătură explozivă detonată prin radio, plasată într-un Volkswagen parcat în apropierea apartamentului său din Beirut. Acest episod a fost pregătit de un agent care folosea numele conspirativ Penelope Chambers și care pretindea că

este englezoaică. Se mutase în Rue Verdun din Beirut, cu câteva săptămâni înainte și i-a fost ușor, ca pictoriță de vârstă mijlocie, iubitoare de pisici, să se împrietenească cu soția lui Salameh, Georgina. Astfel, ea a putut spiona mișcările liderului palestinian, pregătind drumul celor doi colegi ai ei - experți în explozibile - care pretindeau a fi oameni de afaceri din Marea Britanie, respectiv din Canada. Bomba va omorî, de asemenea, *patru membri ai gărzii de corp* și șase trecători de pe stradă, inclusiv o secretară de cetățenie britanică.

Salameh dobândise, la acea vreme, un fel de respectabilitate diplomatică, fiind considerat mâna dreaptă a lui Yasser Arafat și apărând, public, la Națiunile Unite, împreună cu liderul palestinian - atunci când *acesta a rostit faimosul discurs* „Armă și ramură de măslin". În timpul războiului civil din Liban, se aflase, de pildă, că el înlesnise crearea unei înțelegeri privind evacuarea a 1 000 de cetățeni americani, întrucât, în acel moment, se găsea în relații amiabile cu diplomații americani. Israelienii l-au suspectat chiar pe liderul palestinian că acesta aștepta momentul favorabil pentru a promova ideea recunoașterii O.E.P.-ului de către S.U.A. După moartea sa, susținătorii cauzei palestiniene au creat, într-adevăr, impresia că Salameh negociase cu C.I.A. și că asasinarea sa fusese ordonată anume de israelieni pentru a preveni eventualele progrese ulterioare spre această recunoaștere.

Dispariția acestui personaj a marcat, din punctul de vedere al Mossadului, sfârșitul unei perioade de mari și susținute eforturi, agenții săi putând, astfel, să raporteze că, în sfârșit,

masacrul de la München fusese răzbunat. Iar Golda Meir avea să spună în fața Knessetului: „I-am omorât pe ucigașii care plănuiau să ucidă din nou".

13. Căință și iertare

Atât de obsesiv devenise pentru Mossad războiul său împotriva terorismului internațional și împotriva O.E.P.-ului, încât avea la dispoziție prea puțin timp pentru o evaluare atentă a presantei amenințări ce o reprezenta ajutorul militar acordat de U.R.S.S. statelor arabe. De altfel, Mossadul își retrăsese agenții din așa-numitele „țări oponente", pentru a-i folosi în vederea neutralizării mai apropiatei primejdii a terorismului. Datorită situațiilor dificile ivite, Mossadul a trebuit să admită, cu timpul, ca rolul de serviciu secret strategic să fie monopolizat, aproape în întregime, de Aman.

Evenimente semnificative avuseseră loc în statele vecine. Astfel, Siria - aflată sub conducerea fermă a președintelui Hafez al-Assad[52] - își reechipase forțele armate cu cele mai bune și mai recente arme produse în U.R.S.S. Egiptenii erau înarmați până-n dinți de aceeași putere, iar președintele Sadat[53] era convins că armata sa, acum din nou bine antrenată - după îndelungatul război de uzură purtat împotriva armatei israeliene, în Sinai, dincolo de Canalul Suez - era gata să realizeze ceea ce predecesorul său, Gamal Abdel Nasser, nu reușise să obțină în 1967. Cei doi președinți ai celor mai mari puteri arabe din regiune începuseră, să pregătească, cu febrilitate, un atac concertat împotriva vechiului lor dușman.

Ziua pe care au ales-o pentru a declanșa asaltul a fost Yom Kippur[54], sâmbătă, 6 octombrie 1973 - sărbătoarea evreiască a iertării păcatelor. Într-o zi de sărbătoare religioasă, în care nimeni nu lucrează și în care - au calculat bine - forțele armate nu vor fi pregătite deloc pentru luptă. În ziua menționată, după-amiază, diviziile egiptene s-au revărsat peste dificilul obstacol reprezentat de Canalul Suez, reușind - rapid - să străpungă linia de apărare Bar-Lev, deservită, la acea vreme, doar de o brigadă de rezerviști din Ierusalim. Ei vor avansa repede și în forță spre interiorul Sinaiului, inclusiv cu tancurile.

Veștile erau îngrijorătoare pentru Cartierul general israelian, dacă se adăuga faptul că și Siria trimisese numeroase regimente blindate, bine masate, care, înaintau atât spre Înălțimile Golan, cât și în jos, spre Marea Galileei[55]. Ambele armate arabe avansau sub protecția unui foc antiaerian lansat de rachetele SA, care aveau drept sarcină evitarea distrugerii blindatelor de către aviația adversă. În schimb, tancurile I.D.F.-ului suferiseră grele pierderi, așa încât, după multe zile critice, exista deja certitudinea că Israelul va fi învins în această bătălie.

Ceea ce se întâmpla părea de domeniul inimaginabilului: Israelul era luat prin surprindere. Ziua judecății de apoi părea să fie destul de aproape, căci se prezisese dintotdeauna că primul război pe care Israelul îl va pierde va fi, în același timp, și ultimul. Se pornea de la premisa că serviciile secrete israeliene vor fi în stare să avertizeze asupra unui pericol cu 48 de ore înainte. Dar, atât de neașteptată a fost această invazie venită concomitent din două părți, încât mobilizarea nu s-a putut realiza decât după începerea atacului.

Acest aspect era extrem de grav, întrucât Israelul depindea, în asemenea situații de forță majoră, de rapida concentrare a rezerviștilor - element vital într-o țară cu o populație redusă și cu un buget limitat, care nu și-a putut permite niciodată să mențină pe picior de război o mare armată profesionistă. În adăposturile din jurul orașului Be'er Sheva[56], vehiculele blindate nu erau pregătite pentru luptă, fiind necesar un anumit timp pentru a le pune în funcțiune. Civilii de pe întreg cuprinsul țării se grăbeau pentru a se alătura regimentelor lor.

Confruntarea era dură și, așa cum mergeau lucrurile, o victorie a arabilor era posibilă. Forțelor armate israeliene le-a trebuit ceva timp pentru a se mobiliza, reușind să realizeze, în cele din urmă, oprirea inamicului pe ambele fronturi. Amenințarea înfrângerii a fost înlăturată de-abia în momentul în care diviziile de pe frontul sudic ale generalului Sharon au reușit să străpungă înaintarea egipteană și să ajungă, prin traversarea Canalului Suez, în spatele acesteia. În nord, generalul Yitzhak Hofi - care, mai târziu, va prelua controlul Mossadului - îi împingea pe sirieni peste Înălțimile Golan, spre câmpia Damascului. La sfârșitul celui mai lung război purtat de Israel, acesta va ieși, cu greu, învingător, dramatismul situațiilor marcându-l, zdruncinându-i, astfel, supraîncrederea dobândită după succesul fulgerător obținut în precedentul război de Șase Zile. A fost o victorie amară. Cum era și firesc, serviciile secrete au fost primele cărora trebuia să li se aducă vere acuze, întrucât căzuseră victimă elaboratorului plan, ceunuat, din păcate, de succes, al alianței siriano-egiptene. Cel dintâi care s-a aflat în vizorul criticilor a fost Amanul - cel

care avea, de altfel, misiunea de a semnala riscurile unui eventual război. Numai că, imediat, a venit și rândul Mossadului.

Într-o curajoasă tentativă de a ridica moralul națiunii, doamna Golda Meir, primul ministru, a apărut la Televiziune chiar în sâmbăta fatală în care au început ostilitățile. „Acum câteva zile, după cum ne-au informat serviciile noastre secrete, armatele Egiptului și Siriei erau pregătite pentru un atac coordonat împotriva Israelului", a declarat ea. „Forțele noastre au fost desfășurate în teritoriu pentru a fi pavăză în fața acestui iminent pericol". De fapt, ea spunea adevărul, dar în nici un caz nu spunea tot adevărul și nimic altceva decât adevărul. Cu o zi înainte - tardiv, totuși - se ordonase armatei regulate stare de alarmă. Numai că mii de ofițeri și soldați se împrăștiaseră deja, plecând să petreacă sărbătorile de Yom Kippur cu familiile lor. Deși anumite informații referitoare la pregătirile de război din tabăra inamică existaseră, serviciile secrete se făcuseră vinovate de o gravă greșeală - aceea de a nu interpreta în mod corect aceste informații.

Cu trei săptămâni înainte, serviciile secrete israeliene primiseră rapoarte conform cărora Siria își masează trupele și, chiar mai semnificativ, amplasează rachete antiaeriene în apropierea graniței de nord a Israelului. În ciuda camuflajului, fuseseră observate, de asemenea, divizii egiptene de blindate, echipate generos cu SAM-6s, în timp ce înaintau spre Canal. Buldozerele desfășurate în zona Canalului, gata pentru a săpa culoare în marele perete de nisip de pe malul vestic nu au rămas nici ele neobservate. În plus, în Egipt, campania pentru donări de sânge putea prevesti ceva. Dar indiciul cel mai convingător,

referitor la ceea ce se pregătea, fusese furnizat cu doar două zile înaintea începerii războiului, atunci când consilierii militari sovietici - cărora li s-a ordonat să nu se amestece în lupte - au părăsit Siria. S-a afirmat că, în aceeași zi, un agent al Mossadului a sosit la Cartierul general având asupra sa detalii referitoare la planurile de război arabe. Dând crezare cărții lui Stewart Steven, *The spymasters of Israel* (Maeștrii israelieni ai spionajului), ultima și cea mai concludentă piesă informativă a venit de la un agent egiptean, care a transmis prin radio că ordinele prevedeau începerea ostilităților printr-un atac egiptean ce urma să fie lansat la ora 18. Totuși, știrea s-a dovedit a nu fi absolut exactă, întrucât primele salve de artilerie au fost trase la ora 14,05, chiar în momentul în care un grup de soldați israelieni de pe linia Bar-Lev jucau fotbal pe nisip.

Oricare ar fi adevărul conținut de aceste istorisiri, pentru Israel era, oricum, prea târziu pentru a mai putea schimba cursul primei faze a războiului. Chiar dacă decizia finală de a invada Israelul fusese luată de președinții Sadat și Assad, cu mai multe luni înainte, Israelul n-a fost încunoștințat în vreun fel despre această decizie. Iar acest scurtcircuit, care poate fi interpretat ca un succes al serviciilor de securitate egiptene și siriene, s-a produs din cauza faptului că serviciile secrete israeliene au interpretat eronat semnalele de pregătire de război pe care le recepționaseră. Fără să fie bine edificate asupra realităților din teren, serviciile secrete au prezentat miniștrilor, ca și Cartierului general, un raport în care făceau o evaluare a situației pe care o apreciau ca lipsită de riscuri... Dacă serviciile secrete ale Armatei ar fi explicat, cu mai multă grijă, care era dificultatea în a face diferența dintre pregătirile de război și

pregătirile pentru manevre strategice, atunci factorii de răspundere ar fi putut decide corect asupra mișcărilor de apărare preventive. Adevărul era că Guvernul credea în mitul infailibilității propriului său serviciu secret militar.

Tot ceea ce se întâmplase purta, desigur, amprenta personalității lui Eli Zeira - directorul Amanului - soldat impunător și plin de succese, care avea și reputația unui om neînfricat în acțiune. El era, desigur, principalul responsabil pentru eșecul dezastruos al serviciilor secrete. De altfel, el a și fost demis din funcție, în urma concluziilor emise de Comisia Agranat, cea care avea să investigheze cazul. Zeira avusese ferma convingere că războiul nu va avea loc în toamna lui 1973; el era sigur că statele arabe nu puteau fi, încă, pregătite pentru o confruntare - părere încurajată și de campania de dezinformare efectuată de Cairo. A doua parte a acestei teze era aceea că statele arabe nu vor îndrăzni să declanșeze un război limitat, întrucât, dacă ar fi făcut-o, Israelul l-ar fi transformat, imediat, într-un conflict total și general, în care puterile arabe ar fi fost, cu siguranță, înfrânte.

Aceasta era mentalitatea, convingerea la care subscriau nu numai statul major al Amanului și Cartierului general, ci și Moshe Dayan, ministrul apărării, și, prin el, întregul Cabinet. Părerea lor se mai sprijinea și pe faptul că, de două ori în 12 luni, fuseseră înregistrate alarme false referitoare la intențiile Egiptului de a ataca. Rapoarte despre un iminent atac, fuseseră primite în mai 1972 și în decembrie 1972. În ambele cazuri, nu s- a întâmplat, însă, nimic. Dar, ceea ce nu știau israelienii era că președintele Sadat intenționase, într-adevăr, să declanșeze ofensiva în iunie, însă o amânase atât din cauza summit-ului

sovieto-american, cât și din aceea că se afla în așteptarea unor noi livrări de arme sovietice. În sfârșit, așa cum bine se știe, nimic nu este cert în război sau în pregătirile pentru război.

Așa cum scria Shlomo Gazit - care va deveni, el însuși, șef al Amanului după război - „această nenorocită de mentalitate pune, de fapt, în evidență incompetența serviciilor secrete tocmai înaintea începerii războiului de Yom Kippur". Într-un cuprinzător articol referitor la estimările în spionaj și la luările corespunzătoare de decizii, publicat în *Spionaj și Securitate Națională*, în 1988, el punctează primejdiile ce pândesc pe cei care fac aprecieri asupra riscurilor războiului.

> „O estimare, care nu este nimic altceva decât un inventar al posibilităților existente, va putea contribui în mică măsură la formularea unei decizii raționale. Un alt pericol, nu mai puțin sever, se află la cealaltă extremă. Există riscul ca agenții secreți să-și piardă obiectivitatea - prin participarea lor la deliberările politice, ca și prin strânsul contact cu factorii de decizie; aceasta ar putea duce la identificarea lor cu politica statului respectiv într-o asemenea măsură, încât ei ar fi în stare să ignore realitatea faptelor și pericolele care se află în contradicție cu politica oficială".

Un exemplu în acest sens, îl constituie șeful serviciilor secrete Mossad, Zwicka Zamir, și relațiile acestuia cu Cabinetul doamnei Meir, în special cu ministrul apărării, Moshe Dayan. Cu toții erau încredințați că războiul nu era iminent. Respectivul fenomen a fost analizat și de Norman Dixon, expert în psihologie experimentală, care, în fascinantul său studiu *Despre psihologia incompetenței militare*, a examinat tocmai comportamentul comandanților militari. El se oprește

asupra unui stadiu denumit „disonanță cognitivă", simptom care își face apariția atunci când o persoană intră în posesia unor date care vin în dezacord cu decizia deja luată. În asemenea cazuri, există o puternică tendință - fie că este vorba de un general sau de un șef al serviciilor secrete - de a căuta mai degrabă justificări suplimentare ale deciziei inițiale, decât de a risca prin modificarea ei. Istoria militară deține numeroase exemple de eșecuri ale comandanților generate tocmai de incapacitatea de a-și modifica gândirea. Unul dintre cazurile notabile din timpul celui de-al doilea război mondial a fost acela al mareșalului Montgomery care a refuzat să contramandeze atacul trupelor aeropurtate asupra podului de la Arnhem[57], atunci când a aflat că acesta era apărat de forțe mult mai puternice decât cele care fuseseră raportate la stabilirea planului inițial.

Chiar dacă serviciile secrete israeliene au fost întotdeauna încredințate că țara lor va avea succes în orice război împotriva armatelor arabe, nu prea există dovezi că șefii de departamente consacrau o prea mare atenție evaluării consecințelor victoriei. În 1967, atât Amanul, cât și Mossadul, se lăsaseră cuprinse de entuziasmul general prilejuit de amploarea unui asemenea succes militar; nu putea fi ignorată însă perspectiva unui Israel silit să stea sub povara de a fi o putere ocupantă, guvernând o numeroasă populație palestiniană. Cu siguranță că serviciile speciale nu au anticipat dimensiunile viitoare ale acțiunilor O.E.P.-ului, nici cele ale gherilelor sale sau ale grupărilor teroriste. Nici înainte, nici după războiul de Yom Kippur n-au dat vreun semn că ar fi încunoștințați asupra unui alt soi de pericol din partea țărilor arabe - instituirea embargoului

petrolier. S-a încercat și cu 16 ani înainte impunerea embargo-ului și totul a fost un eșec; de aceea, bătătorind același drum prezumția era că se va eșua din nou. Folosirea cu succes a ceea ce se numea „arma petrolului" avea să aibă, în final, un mult mai mare impact asupra lumii decât avusese războiul propriu-zis. Era o măsură punitivă cu adânci semnificații, ale cărei consecințe fuseseră subestimate până acum.

Într-adevăr, cea mai inteligentă lovitură a președintelui Sadat a fost modul în care a folosit această puternică armă economică a embargo-ului instituit de O.P.E.C. asupra vânzărilor de petrol către aliații Israelului. Liderul egiptean înregistrase deja două succese notabile în spațiul Orientului Mijlociu: embargoul petrolier și recenta victorie repurtată în prima parte a bătăliei împotriva armatei israeliene, care zdruncinase încrederea în sine a acestei națiuni. Haim Herzog, care va deveni mai târziu președintele Israelului, admite, în cartea sa *The Arab- Israeli Wars* (Războaiele arabo-israeliene):

> „Primul succes militar arab - într-adevăr, cel mai important - a constat în elementul surpriză (strategică și tactică) al atacului. Acest succes se datorează, într-o măsură deloc neglijabilă, greșelilor făcute de spionajul israelian ca și de liderii militari și politici ai Israelului, dar, cea mai mare parte a creditului revine sofisticatei operații de dezinformare concepute de Siria și de Egipt - una dintre cele mai remarcabile din istoria modernă".

Chiar dacă armatele mixte arabe au fost, în cele din urmă, ținute sub control, puține dubii pot exista în legătură cu faptul că manifestarea bravurii lor, ca și eficiența în folosirea armamentului și tacticilor moderne, au distrus mitul

incompetenței arabe, lansat și întreținut atât de Israel, cât și de prietenii săi din Occident. Sentimentele de mândrie și de încredere în sine ale lumii arabe aveau să inspire, imediat, O.E.P.-ul, făcând posibil, în final, ca președintele Sadat să negocieze o înțelegere de pace onorabilă cu Israelul[58].

Serviciilor secrete israeliene le-au trebuit mulți ani pentru a-și recăpăta echilibrul, într-atât de zdruncinate s-au resimțit în urma acelor evenimente care puseseră existența națiunii în pericol. Comisia Agranat i-a acuzat, direct, pe Eli Zeira, dar și pe trei dintre asistenții săi principali, pentru interpretarea eronată a informațiilor în legătură cu pregătirile de război siriene și egiptene. Toți patru au fost eliberați din funcții. În ceea ce-l privește pe Zeira, verdictul a arătat că: „având în vedere gravul eșec înregistrat, el nu va putea rămâne în funcția de șef al serviciului secret militar". Asemenea măsuri nu au fost luate și împotriva conducerii Mossadului, ai cărui oameni au furnizat, cu bună-credință, informații, dar acestea nu au fost considerate îndeajuns de semnificative pentru a modifica tabloul de ansamblu. Mossadul a fost acela care s-a redresat mai repede, în special prin asumarea unor acțiuni îndrăznețe, menite să capteze atenția și admirația opiniei publice.

Operațiunea de salvare organizată în 1976 - și care va deveni cunoscută sub numele de „Raidul de la Entebbe" - avea să-i ofere o asemenea posibilitate. Un avion Air France, având la bord printre alți pasageri și 103 israelieni, precum și evrei din alte țări, a fost capturat de P.F.L.P. (Frontul Popular pentru Eliberarea Palestinei) și forțat să zboare spre Entebbe[59], Uganda, în inima Africii. În momentul în care a devenit cunoscut că, printre piratii aerului, se găseau și teroriști germani

din banda Baader-Meinhof s-a profilat, îngrijorător, spectrul antisemitic. Neevreii au fost separați de ceilalți pasageri, piratii fiind pregătiți să-i masacreze pe cei din diaspora evreiască, la fel cum ar fi procedat și cu israelienii, în cazul în care cererile lor nu ar fi fost acceptate. Acesta a fost factorul care a determinat Guvernul ca, oricare ar fi fost pericolele și distanța față de baza din Israel, acțiunea să fie, totuși, întreprinsă.

Succesul acestei dificile și temerare operațiuni presupunea folosirea unei unități speciale, formate din trei avioane de tip „Hercules", pentru a elibera pasagerii, ceea ce presupunea o muncă informativă preliminară extrem de rapidă, pe care doar Mossadul era capabil s-o întreprindă. Institutul avea deja bune legături în Africa de Est, în special în Kenya, acolo unde, cu puțin timp în urmă dăduse o mână de ajutor poliției președintelui Jomo Kenyatta, pentru a dejuca un complot palestinian ce intenționa să doboare un avion în apropierea aeroportului din Nairobi. Echipa celor trei complotiști a fost arestată, în secret, de Securitatea kenyană, care, ulterior, avea să rețină încă doi germani - Brigitta Schulz și Thomas Reuter - veniți, pe calea aerului, în Kenya, pentru a cerceta cauzele dispariției primilor trei teroriști. Toți cei cinci aveau să fie predați Mossadului și transportați în Israel, în stare de arest. S-a afirmat, în timpul procesului, că au fost drogați și aduși din Africa de Est în mod clandestin.

Datorită acestor împrejurări Mossadul dobândise noi prieteni, gata să-i dea o mână de ajutor acum - o jumătate de duzină de agenți așteptând, de altfel, pregătiți la Nairobi, în timp ce negocierile cu piratii aerului erau în curs. Guvernul kenyan și-a dat chiar acordul pentru aterizarea unui avion-spital

israelian, dar nu a fost dispus să se implice, în mod public, în acțiuni militare, drept pentru care n-a îngăduit avioanelor israeliene să se realimenteze în timpul escalelor la Nairobi. Atunci, patru agenți ai Mossadului, împreună cu ajutoare kenyene, au folosit o ambarcație rapidă cu care au traversat Lacul Victoria, în vederea unei acțiuni de recunoaștere a zonei aeroportului din Entebbe. Alții au închiriat avioane ușoare și au decolat pentru a fotografia câmpul de aterizare de la mare altitudine, ceea ce avea să furnizeze, în final, dovezi referitoare la numărul avioanelor de vânătoare ugandeze de tip Mig aflate acolo. Înainte ca agenții să poată comunica, prin radio, detalii referitoare la numărul soldaților aflați la sol, și la forța de rezistență care trebuia luată în calcul, comandantul forțelor speciale ale I.D.F.-ului nu a dat semnalul de începere a operațiunii.

Toți teroriștii, cu excepția unuia, au fost omorâți, singura pierdere a I.D.F.-ului fiind însuși comandantul operațiunii - locotenent-colonelul Jonathan Netanyahu, împușcat mortal. Aceasta poate fi considerată prima mare înfrângere a terorismului internațional. Dobândită cu greu, imaginea succesului a fost redată țării, iar Mossadul omagiat, atunci când Yitzhak Rabin, primul ministru, a spus: „Tributul nostru de recunoștință este tot ceea ce putem oferi soldaților anonimi ai comunității serviciilor secrete, trupelor cu inimă de fier, bravilor infanteriști ai brigăzii Golan, piloților forțelor aeriene și tuturor celor care au făcut ca imposibilul să devină realitate". Încă o dată, israelienii se încălzeau la soarele admirației întregii lumi, care răsărise din nou și pentru ei.

Partea a IV-a

Violența din Liban

14. Masacrul

Mossadul și Shin Beth au reușit, cu prețul unor îndelungate eforturi, să limiteze excesele terorismului palestinian. Dar, cu cât ele câștigau mai multă considerație, prin succesele obținute, cu atât mai mari erau problemele care nu conteneau să apară și cu care trebuia să se confrunte Israelul. Căci, cu toate surprinzătoarele izbânzi și abilele stratageme, situația a rămas fundamental aceeași. Milioane de palestinieni, sprijiniți de lumea arabă, rămâneau neclintiți în hotărârea de a-și întemeia o patrie pe aceeași mică fâșie de pământ mărginită de Marea Mediterană și de râul Iordan, care era, totodată, patria a peste 4 milioane de israelieni, precum și centrul a trei religii principale. Nesfârșita confruntare armată continua.

Pentru Yasser Arafat, Libanul reprezenta o bază sigură, de unde dirija, cu abilitate, acțiunile nebunești ale bine finanțatei și generos echipatei armate a O.E.P.-ului. Confruntările de pe poziții de forță alternau cu lansări de ofensive diplomatice. La urma urmei, un lider palestinian poate face tentative ale pașilor mărunți spre pace doar dacă demonstrează entuziasm și apetit pentru victoria în război. Liderii israelieni împărtășeau aceleași opinii. Conștientă de pericolul unei amenințări dinspre frontiera nordică - din zona ce va fi cunoscută drept Teritoriul Fatah-ului[60] - armata israeliană organiza expediții împotriva unui perpetuu inamic, dincolo de linia de demarcație. Atunci

când raidurile aeriene împotriva taberelor de refugiați n-au putut stăvili incursiunile arabilor, I.D.F.-ul a organizat expediții dincolo de graniță, în Liban - țară deja răvășită de războiul civil[61] care începuse în 1975, între creștinii maroniți și majoritatea musulmană. Conflictul va crește în complexitate din momentul în care diferitele facțiuni își angajau una după alta, propriile armate, într-o confuzie ce s-a repercutat și asupra alianțelor.

Libanul a fost țara în care Mossadul a eșuat grav. Agenții săi de teren cultivaseră aici alianțe în rândurile unora dintre facțiunile libaneze cu intenția de a submina poziția O.E.P.-ului. La început, ei au stabilit contacte secrete cu creștinii, aprovizionându-i cu arme și antrenându-le forțele. Fuseseră făcute, de asemenea, deschideri față de druzi[62] - un puternic clan unit grație misterioasei sale religii, care este, de fapt, o variantă a islamului. În tot ceea ce întreprindea, Mossadul se afla în competiție cu serviciile secrete siriene, preocupate de a face același joc, cu aceleași piese. Apoi, Israelul s-a gândit la un aranjament în plus - încheiat prin intermediul agenților săi acoperiți - cu șiiții, membri ai unei ramuri dizidente a islamului, cu mii de adepți în Liban. Mulți dintre aceștia trăiau în sud și aveau resentimente față de comportamentul dur al militarilor palestinieni, care-și concentraseră forțele în regiune. Responsabilii serviciilor secrete israeliene vor avea un considerabil succes final în negocierile cu Amal[63] - „respectabila" organizație politică și militară a șiiților.

Oricum, aranjamentul va deveni mai puțin profitabil după Revoluția Islamică din Iran, aceea care l-a răsturnat pe Shah,[64] instalând la putere pe ayatollahul Khomeiny și gruparea sa.

Libanul va fi privit de acesta ca prima țară străină în care ar putea izbucni revoluția islamică. Ayatollahul Khomeiny era liderul spiritual al șiiților, așa că, în curând, gruparea din Liban (sau cel puțin cei mai zeloși membri ai săi) se va uni sub stindardul său și va forma propriile milиții și propriile celule, în numele Partidului lui Dumnezeu - Hezbollah[65]. Israelul va descoperi, astfel, că avea la ușă un nou și primejdios dușman[66]. Deși Mossadul reușise, de-a lungul anilor, să se infiltreze în rândurile diferitelor organizații palestiniene, primele sale tentative de a pătrunde în comunitatea fanaticilor șiiți, în interiorul celulelor religioase ermetice ale acestora, și în intimitatea grupurilor lor familiale, s-au dovedit a fi descurajante.

În condițiile deloc sigure ale momentului, ofițerii superiori ai Mossadului au făcut greșeala de a-i investi cu o încredere mult prea mare pe noii lor prieteni - membrii falangelor[67] creștine. Relațiile strânse dintre liderii falangelor și reprezentanții serviciilor secrete se bazau pe credința că, astfel, ar putea fi posibilă consolidarea poziției creștinilor în fieful lor din estul Beirutului și din zona de coastă. Numai sub conducerea falangelor și sub cea a unui președinte din rândul acestora - Bachir Gemayel - Libanul i-ar putea înfrânge pe palestinieni. Se spera că acest complot îi va determina pe creștini să facă în Liban ceea ce regele Hussein făcuse - mai devreme - în Iordania. Anume, alungarea O.E.P.-ului și, ca un corolar, asigurarea frontierei nordice a Israelului.

Dar, deocamdată, O.E.P.-ul reprezenta o reală amenințare. După o serie de ciocniri - în zona de frontieră - între milițiile palestiniene și I.D.F., în vara lui 1981, a fost aranjat un fel de

armistițiu cu mediere americană, care stipula acordul palestinienilor de a stopa acțiunile teroriste împotriva Israelului. Numai că serviciile secrete militare ale Israelului aveau să raporteze că, sub oblăduirea acestui aranjament, P.L.A. (Armata de Eliberare Palestiniană) - dotată, la acea vreme, cu artilerie și tancuri, dar și cu mari cantități de arme de calibru mic și arme automate - făcea pregătiri militare intense în sudul Libanului. Dacă i s-ar fi permis să continue, era ușor de prevăzut că totul s-ar fi transformat în activitate teroristă. Armata lui Arafat se afla într-o asemenea poziție strategică încât ar fi putut bombarda așezările din nordul Israelului. Dar și grupările de gherilă, care reușeau să treacă prin rețeaua de sârmă ghimpată și dincolo de linia de apărare minată, aflată de-a lungul graniței israelo-libaneze, aveau o bază sigură unde s-ar fi putut întoarce, la adăpost, sub paza armelor P.L.A.-ului. Așadar, devenise inevitabil ca forțele israeliene să treacă la acțiune.

Astfel, sub pașnicul și dezarmantul nume de cod Operațiunea „Pace pentru Galileea", la 6 iunie 1982, a început invazia israeliană în Liban. Ea venea la scurt timp după tentativa de asasinare, la Londra - de către unul dintre grupurile teroriste ale lui Abu Nidal - a ambasadorului Israelului, Shlomo Argov, care, în cele din urmă, va fi grav rănit. Această întâmplare a furnizat exact pretextul de care aveau nevoie Menahem Begin, durul prim-ministru, și apropiatul său prieten și, în același timp, ministru al apărării, generalul Ariel Sharon. Amândoi erau convinși că venise vremea folosirii întregului potențial militar pentru a scăpa Libanul, o dată pentru totdeauna, de palestinieni, distrugând bazele militare ale lui

Arafat din sudul Libanului. Dar, așa cum se întâmplă mereu în timpul asalturilor de anvergură încununate de succes, tentația a fost de a merge mai departe. Așa că I.D.F.-ul, asemenea cavaleriei prințului Rupert în războiul civil englez din secolul al XVII-lea, a mers, într-adevăr, mai departe, în elanul de a căuta noi confruntări.

În momentul în care a intervenit aviația siriană, avioanele sale de tip MIG vor fi scoase rapid din luptă, cu aceasta inamicul pierzând forțele combatante din prima linie. Pe uscat, armata israeliană atinge porțile Beirutului, prin care a avut însă grijă să nu treacă, întrucât în oraș milițiile palestiniene și musulmane erau foarte agresive. Luptele de stradă s-ar fi transformat într-un coșmar și oricum, acolo se aflau deja destui agenți ai Mossadului și ai Shin Beth, care să furnizeze rapoarte preventive despre pericolele angajării în Beirut. Ca urmare, vor fi stabilite legături cu vechii aliați ai Israelului - forțele creștine - care aveau propriile lor baze în estul Beirutului.

Era timpul să înceapă tocmeala. După grele negocieri s-a ajuns, în sfârșit, la un acord privind evacuarea lui Yasser Arafat[68] și a celor 15 000 de palestinieni din vestul Beirutului - pe pământ, pe mare și pe calea aerului. Ei se vor dispersa ca o nouă diasporă militară, având ca destinație întreaga lume arabă. În timp ce-și croiau drum spre punctele de îmbarcare, agenți ai Mossadului - cu binocluri și camere de luat vederi - se dovedeau nespus de activi în a-i „îndosaria" pe luptătorii palestinieni, în perspectiva viitoarelor operațiuni. Apoi, ajutați de Shin Beth și de serviciile secrete militare, ei vor prelua din buncărele O.E.P.-ului lăzi întregi de documente, care le-au furnizat un material brut mai mult decât le era necesar, astfel

încât vânătorii de teroriști puteau rămâne activi încă 10 ani. Niciodată nu intraseră în posesia atâtor date care să ofere analiștilor posibilitatea de a le prelucra. Imensele stocuri de arme de calibru mic și de muniție capturate de la O.E.P au fost transferate milițiilor falangiste. Acesta va fi arsenalul de care respectivele milicii se vor folosi ulterior într- un mod devastator.

Pentru o vreme, se părea că fusese obținută o adevărată victorie, grație vechiului stil de a ataca prin surprindere, ca și vigorii forțelor israeliene. Totul arăta ca și cum Mossadul avea motive întemeiate să-și consolideze încrederea în forțele creștine. Arafat și oamenii săi plecau, în timp ce Marina americană sosea, pentru 30 de zile, având ca sarcină supravegherea evacuării palestinienilor. Iar Bachir Gemayel urma să devină președintele Libanului.

Are loc însă un eveniment dramatic și neprevăzut, atât de teribil, care a indus o stare de asemenea confuzie generală încât, paradoxal, victoria Israelului se transformă într-o înfrângere. În după-amiaza zilei de 14 septembrie 1982, Bachir Gemayel, noul președinte creștin, ales, al Libanului, apropiat aliat al Israelului, a fost asasinat de o gigantică bombă, care a distrus Cartierul general al falangelor din Achrafiyeh, situat în estul Beirutului.

Reacția instinctivă a israelienilor a fost de a ordona armatei să intre în zonele musulmane ale orașului, pentru a preveni o totală prăbușire a ordinii publice și pentru a-i împiedica pe creștinii fanatici să-și facă singuri dreptate. Inițiativa lor va fi pusă în aplicare cu prudență, întâmpinându-se o foarte mică rezistență pe străzile orașului.

Decizia de a face această mișcare rapidă și periculoasă aparține primului ministru Menahem Begin, ministrului apărării și șefului Statului Major. Dintr-o regretabilă scăpare nici ministrul de externe și nici șefii serviciilor secrete ale armatei și Mossadului n-au fost consultați. Cu certitudine, sfaturile pe care le-ar fi dat șeful serviciului secret al armatei în legătură cu eventualele consecințe strategice și militare ale mișcării ar fi fost prețioase. Iar șeful Mossadului, care avea drept sarcină stabilirea de legături cu liderii libanezi, avea o competență în plus în fața oricărui ofițer în ceea ce privește estimarea reacției creștinilor la asasinarea șefului lor. El ar fi fost, cu siguranță, capabil să consilieze în legătură cu ceea ce trebuia făcut, fiind obligat să aibă cunoștință despre existența vreunui plan de răzbunare. Lucrurile au fost făcute, însă, cu atâta grabă, încât, de pildă, în ordinul de începere a operației nu se specifica ce trebuia făcut cu lagărele de refugiați din vestul Beirutului - orașul pe care urmau să-l ocupe. Aceste lagăre erau fără apărare, deoarece „luptătorii" și mulți bărbați fuseseră evacuați. 36 de ore mai târziu, un nou ordin va îndrepta omisiunea, interzicând trupelor israeliene intrarea în lagăre. A lăsa însă aceste lagăre la dispoziția forțelor libaneze - atât a armatei libaneze, care nu era în măsură să întreprindă ceva, cât și a milițiilor creștine, care erau pregătite de acțiune - s-a dovedit a fi o decizie fatală. Ofițeri superiori ai serviciilor secrete au afirmat că, dacă ar fi fost consultați, ar fi exprimat serioase rezerve și ar fi avertizat că dezastrul era inevitabil.

Și, două zile mai târziu, acesta se produce: unități ale milițiilor falangiste vor năvăli în cele două principale lagăre de refugiați palestinieni, de la Sabra și Chatila, fără să fie

împiedicate de trupele israeliene, care înconjuraseră zona și întâmpinând doar o rezistență sporadică din partea locuitorilor. Sub ochii armatei israeliene, milițiile creștine libaneze i-au atacat pe palestinieni - vechii lor dușmani - cu o cruzime inimaginabilă, în timpul masacrului pierind 1 300 de persoane, bărbați, femei și copii. Chiar în conformitate cu standardele libaneze, aceasta a fost cea mai cumplită atrocitate. Oribilul eveniment a provocat reacții de condamnare în lumea întreagă ca și critici virulente în Israel, astfel încât Guvernul a fost forțat să lanseze o anchetă judiciară, pentru a afla cum a fost posibil să se întâmple o asemenea tragedie, dar și până unde s-au extins implicarea și responsabilitatea Israelului.

Președintele Tribunalului Suprem, Yitzbah Kahan - cel care a condus ancheta - a mers în miezul problemei și a putut constata serioasa implicare a activității de spionaj în perioada premergătoare dezastrului libanez. Acuzația adusă directorului spionajului militar, cu referire la masacru, a fost de „neglijență", el fiind învinuit de subaprecierea pericolelor legate de năvălirea falangiștilor în Sabra și Chatila - furioși datorită asasinării președintelui Gemayel. În ceea ce privește afirmația șefului Amanului de a nu fi avut cunoștință de rolul acordat falangelor de către comandamentul armatei în legătură cu intrarea trupelor israeliene în Beirut, comisia a apreciat-o ca fiind improbabilă. Falangele trebuiau să furnizeze informații și să acționeze în zone interzise soldaților israelieni. Comisia l-a identificat, până la urmă, pe ofițerul falangist care a ordonat oamenilor săi să intre în lagăre, cel care s-a aflat, de fapt, la originea masacrului. Este vorba de Elie Hobeika, comandantul unei forțe libaneze speciale, formată din 150 de oameni - cel

care făcea legătura cu Mossadul în timpul lungului „flirt" dintre el și forțele creștine. Inaintea invaziei, el vizitase Israelul beneficiind acolo de un antrenament specific spionajului, de unde deducția de a fi fost agent al Mossadului. Hobeika avea reputația de ucigaș, fiind acuzat, totodată, că lucra și ca agent al spionajului sirian. Acest falangist extremist era un complotist înnăscut, dispus să negocieze cu oricine în interes propriu. Într-un cuvânt, un aliat primejdios și necorespunzător.

Raportul acestei comisii a evidențiat, totodată, că serviciile secrete militare au avertizat, în repetate rânduri, Mossadul despre pericolele pe care le implica apropierea de falange. Conform mărturiei generalului-maior Amir Drori, comandantul forțelor israeliene din Liban, s-a stabilit, de pildă, că, în timpul masacrului, un ofițer de legătură al Mossadului se afla chiar în Cartierul general al falangiștilor. Iar Ariel Sharon, ministrul apărării, a depus, la rându-i, mărturie din care reieșea că, în momentul în care s-a deplasat la o întâlnire cu falangiștii, în ziua imediat următoare asasinării lui Bachir Gemayel, erau prezenți acolo atât șeful Amanului, cât și cel al Shin Beth-ului, împreună cu un înalt reprezentant al Mossadului. Serviciile secrete se aflau, prin urmare, în zonă cu puțin timp înaintea masacrului, chiar dacă nu există indicii că sfaturile lor de specialitate - referitor la modul în care să se procedeze în situația dată - au fost luate în seamă.

Kahan explică: „Mossadul, aflat sub influența unui constant și strâns contact cu elita falangistă, gândea pozitiv cu privire la întărirea relațiilor cu această organizație, deși nu erau trecute cu vederea greșelile și slăbiciunile sale". Nici mai mult, nici mai puțin, în interiorul Serviciului se înstăpânise părerea

conform căreia creștinii erau demni de toată încrederea și că, prin urmare, te puteai baza pe ei. În evaluările Amanului - membrii serviciilor secrete militare - erau, dimpotrivă, subliniate pericolele pe care le-ar fi implicat apropierea de falange. Totuși, în ciuda faptului că aceste servicii secrete au oferit informații corecte, Comisia a recomandat demiterea generalului-maior Yehoshua Saguy, șeful serviciului secret al armatei. Șeful Mossadului, care însă nu a fost numit (trebuie să fi fost Nahum Adnonni), a fost disculpat pe motiv că nu putea fi făcut răspunzător, întrucât el preluase postul doar cu patru zile înaintea afacerii lagărelor.

Yitzhak Hofi, director al Mossadului până în 1982, implicat și el, ar fi putut fi, la rându-i, acuzat. Totuși, ca general experimentat și comandant de armată înainte de a prelua această slujbă, nu era un candidat nimerit pentru reproșuri. Realitatea este că, din cauza lipsei de coordonare, ofițerii Mossadului, care, inițial, purtaseră discuții politice cu liderii libanezi ai grupărilor creștine maronite, nu acționau nici ca ofițeri de spionaj, nici ca analiști, dar o făceau ca diplomați clandestini, chemați să îndeplinească aceste funcții în absența relațiilor diplomatice. În calitate de emisari, ei au căzut în greșeala de a se lăsa influențați de tabloul nerealist pictat de interlocutorii lor. Era o capcană pe care chiar și diplomații experimentați au socotit-o ca fiind greu de evitat.

Înaintea invaziei din Liban, generalul Sharon, ministrul apărării, entuziast promotor, de altfel, al acestei acțiuni, vizitase S.U.A. Cu această ocazie, influenți factori israelieni de decizie și-au format impresia că Alexander Haig, secretarul de stat, consimțise ca America să acorde sprijin operațiunii militare. Și

nimic nu s-a făcut pentru a îndrepta această greșită supoziție pe care se presupune că s-a bazat decizia guvernamentală. Iar serviciile secrete militare nu au primit, în acest sens, nici o înștiințare care să poată determina schimbarea opticii miniștrilor. În timp ce războiul era în plină desfășurare, Cabinetul n-a avut la dispoziție un raport complet, analitic, de spionaj, întrucât serviciile secrete militare erau rareori reprezentate la întrunirile importante. Aceasta poate fi socotită o stranie omisiune, dacă ne gândim că - așa cum a reieșit ulterior - șeful serviciilor secrete militare făcuse o detaliată evaluare a mișcărilor militare din Liban, cu aproape o lună înainte ca războiul să înceapă.

Shlomo Gazit, predecesorul lui Saguy la conducerea spionajului militar, va puncta, în cadrul unei inteligente analize asupra Operațiunii „Pace pentru Galileea" - publicată mult mai târziu - că, în 1982, primul ministru a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a-l exclude pe generalul Saguy de la întrunirile Cabinetului și nu i-a oferit nici o șansă de a prezenta aprecierile sale asupra situației. Lipsa unei direcții clare bazate pe semnalele spionajului a determinat ca Operațiunea libaneză, care a avut ca prim țel distrugerea bazelor militare ale O.E.P.-ului din sudul Libanului, să se transforme într-o aventură mult mai ambițioasă. În loc să se limiteze la scopul inițial, care fusese deja atins, I.D.F.-ului i s-a ordonat să intre într-un război care își propunea să alunge toate forțele palestiniene și siriene din țară. Ulterior, printr-o consolidare a legăturii cu creștinii urma să se impună o nouă ordine în Liban, sub hegemonia sa.

Israelul se supraestimase, iar guvernul domnului Begin a trăit ziua în care să regrete că și-a târât țara în mlaștina libaneză[69]. În ceea ce privește Mossadul, datorită entuziasmului său exagerat față de cauza falangistă, acesta a eșuat lamentabil în folosirea informațiilor pentru a preveni dezastrul politic. Shlomo Gazit a aruncat vina nu asupra activității de spionaj, nici asupra modului în care s-au efectuat analiza și evaluarea materialului informativ referitor la cauză libaneză. Necazul - conform viziunii sale - a constat în subredele relații existente între Cabinet și șefii serviciilor secrete. Din acest motiv Guvernul a fost pus în imposibilitatea de a avea discuții cu toate părțile înainte de a lua decizii. Și chiar dacă Comisia Kahan a recomandat schimbări organizatorice menite să remedieze această stare de lucruri, ele nu au fost luate în considerare.

15. Aventura iraniană

Oricare ar fi fost dezastrele, confuziile și cruzimile care au însoțit „expediția" Israelului în Liban, ea a reușit, în final, să distrugă capacitatea militară a O.E.P.-ului din această țară - cel puțin pentru un timp. Momentul a coincis cu apariția unei noi forțe șiite în Liban, puternic sprijinită de revoluționarii iranieni ai ayatollahului Khomeiny. La început, israelienii au fost bine primiți de populația șiită din sudul Libanului, care se simțea, astfel, despovărată de presiunea exercitată de palestinieni. Agenții Mossadului sprijiniseră conducerea Amalului, stabilind concomitent relații și cu creștinii. Amalul, sub conducerea lui Nabi Berri, un avocat educat în Europa, a fost, pentru un timp, mulțumit cu patronajul israelian. Agenții secreți se comportau cu o oarecare prudență, avertizați fiind de potențialul în creștere al majorității șiite, deja atâtată de învățăturile unui sfânt pe nume Imam Moussa al-Sadr, fondatorul Amalului. Sudul Libanului era, într- adevăr, focarul unei mișcări religioase de o deosebită fervoare care, ulterior, își va dovedi forța în Iran - unde adepții săi vor schimba regimul politic. Mossadul avertizase despre posibilitățile apariției unor asemenea pericole, numai că Guvernul nu le luase în seamă.

Totul se va schimba în momentul în care mullahii[70], inspirați de zelul islamic venit din Iran, vor porni la înființarea propriilor armate și a propriilor echipe teroriste, în ideea de a

deveni stăpânii mahalalelor Beirutului și ai văii Bekaa - unde vor primi întăriri din partea a 1 200 de membri ai Gărzilor revoluționare din Iran. Lucrurile mergeau din rău în mai rău: în ciuda prezenței forțelor S.U.A. ajutate de Franța, de Italia și de un mic contingent britanic, teroriștii Hezbollah și partidul lor (Partidul lui Dumnezeu), deveneau din ce în ce mai agresivi. Camuflată sub denumirea „Jihadul Islamic" (Războiul Sfânt Islamic)[71], va apărea în scenă o altă forță teroristă gata să lanseze noua și puternica sa armă: bomba sinucigașă. Aceasta fusese încercată, pentru prima oară, în 1981, împotriva ambasadei Irakului. Doi ani mai târziu, obiectivul ales era ambasada S.U.A. din Beirut. Un autocamion încărcat cu explozibil a pătruns în sediul acesteia omorând 45 de oameni, inclusiv 16 americani. Evenimentul a avut un enorm impact atât în Orientul Mijlociu, cât și în America. În toamnă, mai multe bombe sinucigașe aveau să explodeze în Cartierele generale ale Marinei S.U.A. și ale contingentului francez de lângă Beirut, cauzând pagube grele.

Preluând comanda ostilităților după izgonirea palestinienilor, Jihadul Islamic a reușit să îndepărteze din Liban forțele internaționale de menținere a păcii, iar armata israeliană este obligată să se retragă dincolo de frontieră, lăsând în sud doar forțe simbolice, și auxiliari libanezi.

În această zonă de interes strategic se impunea a descoperi cât mai multe despre noile celule teroriste și despre comandanții acestora. Agenții Mossadului din capitala libaneză vor lucra, în acest scop, în colaborare cu o echipă a F.B.I.-ului și cu ofițeri ai spionajului francez. La acea vreme, în Beirut, circulau povești curioase despre bătrânul care vindea nuci și

care, brusc, s-a dovedit a fi spion al Mossadului... Desigur, țelul nu era ușor de atins, deoarece Jihadul Islamic și patronul său, Hezbollah, erau strâns legați prin credința religioasă și prin organizarea de clan. Spionajul israelian trebuia, pentru început, să găsească drumul spre aceste neobișnuite noi structuri. Printre informațiile bizare culese de Mossad s-a numărat aceea că șiiții au inventat ceea ce se numea „vesta sinucigașă". Era o jachetă fără mâneci, în care erau introduse 10 livre[72] de explozibil din plastic. Purtătorul se deplasa către obiectiv, apăsa un buton prin care era detonată încărcătura, o dată cu ținta distrusă fiind sacrificat și purtătorul vestei. Nu exista vreo urmă, vreo dovadă în ceea ce privea utilizarea ei, probabil și din cauza micului număr de voluntari dispuși s-o poarte.

După bomba sinucigașă, o nouă tactică a terorismului sfânt, pusă în practică de Jihadul Islamic, a fost luarea de ostatici. Desigur, actualul proces de sechestrare a persoanelor, ca și pretinderea unor sume pentru răscumpărare, este tot atât de vechi ca și conflictul interuman. Dar, cu ajutorul aliaților lor iranieni, șiiții din Libia au redus sistemul la o variantă mult mai subtilă și mai modernă și l-au aplicat cu toată viclenia unui vânzător din bazar. Beirutul era, încă, un oraș cosmopolit, cu o destul de numeroasă populație europeană și americană, care oferea un bogat material uman pentru bandele de teroriști. Exemplul oferit de studenții iranieni, care umiliseră S.U.A. și-l îngenuncheaseră pe președintele Carter[73], prin ocuparea ambasadei S.U.A. din Teheran și prin sechestrarea unui număr de 52 de diplomați nu trebuia uitat. Dacă atunci s-a putut

provoca o asemenea panică în rândul satanicilor adversari ai revoluției lui Allah, de ce să nu continue procesul cu tot atâta succes, prin luarea de ostatici individuali?

În următorii ani, tot mai mulți străini vor fi luați ostatici. De pildă, 35 de cetățeni de naționalitate britanică, americană etc. au fost sechestrați în Liban. Deși doamna Thatcher[74] a refuzat, cu obstinație, să negocieze pentru eliberarea prizonierilor britanici, aceasta nu l-a împiedicat pe Terry Waite - emisarul arhiepiscopului de Canterbury - să se implice în aranjamente puse la cale de alte persoane. Din păcate, în această zonă de activitate nu era loc pentru inocenți, animați de bune intenții, așa încât va plăti prețul de a fi luat el însuși ostatic.

În ciuda repetatelor apeluri de a nu se negocia cu teroriștii, președintele Reagan[75] a dat curs tentativelor de a obține eliberarea ostaticilor americani, acesta fiind procesul care a dus la scandalul Irangate. Președintele, care privea problemele lumii în termeni emoționali n-a putut rămâne insensibil la rugămințile familiilor ostaticilor și, în consecință, s-a arătat hotărât să facă tot ceea ce era posibil pentru conaționalii săi. În spatele originalului plan de salvare a ostaticilor se găsea vagul sentiment că, prin Iranul puternic angajat în războiul cu Irakul[76], oamenii ayatollahului Khomeiny trebuiau convinși de avantajele reluării relațiilor cu S.U.A.[77]. Startul s-a realizat prin contactarea acelor personalități iraniene bănuite a fi „moderate" și, implicit, dispuse să accepte ideea readucerii țării în rândul comunității internaționale. Iar Israelul - prin spionajul său - se va implica în afacerea respectivă.

În ceea ce privește relațiile Israelului cu Iranul acestea erau particulare și complicate. Ele se bazau pe credința existenței unei comunități de interese între cele două țări - Iranul fiind a doua putere nonarabă[78] din regiune și, în plus, un important furnizor de petrol. Israelul avusese bune relații cu Shahul. Iar serviciile secrete israeliene, grație strânselor sale legături din Iran, puteau detecta, cu ușurință, la vremea respectivă, toate semnalele alarmante. Așa se explică de ce, în primăvara anului 1978, Mossadul a simțit că era de datoria sa să-i alerteze pe americani în legătură cu gravitatea amenințării la care era supus regimul Șahului Pahlavi. Avertismentul, însă, a rămas fără ecou. Atât C.I.A. cât și serviciile secrete britanice, au avut o viziune mult mai senină asupra situației, regretând-o, însă, mai târziu, întrucât ar fi avut posibilitatea să-l convingă pe Shah că puterea sa începea să se clatine, pentru a se face ceva pași în direcția evitării catastrofei sau, cel puțin, în cea a amânării ei.

După ce mullahi revoluționari au cucerit puterea și după ce au început să clameze că războiul lor cu Irakul era doar o simplă etapă pe drumul spre Ierusalim, pentru israelieni situația a devenit tensionată. Existau, la Ierusalim, temeri serioase în legătură cu soarta celor 80 000 de evrei care trăiau în Iran. Trebuia, deci, găsită calea care să le asigure acestora posibilitatea de a pleca în Israel. În acest context este de înțeles de ce s-a grăbit Israelul în a curta regimul ayatollahului Khomeiny și în a stabili legături cu aceasta. În tentativele sale de a reînnoi contactele cu regimul revoluționar prin intermediul diplomației Mossadului, Israelul a contat pe un atu - faptul că forța aeriană israeliană a fost aceea care a scos din funcțiune reactorul nuclear irakian, salvând, astfel, Iranul de la

amenințarea unui raid aerian irakian încheiat, probabil, cu un bombardament atomic. Dar și folosirea acestui argument puternic a eșuat în tentativa de a convinge Teheranul să renunțe la proclamarea faptului că, după S.U.A., Israelul era statul inamic numărul doi. Dar cea mai acută și mai apăsătoare problemă pentru Iran era cea a ajutoarelor militare de care avea neapărată nevoie pentru a purta războiul cu Irakul. Cum în urma campaniei libaneze, Israelului îi rămăsese un surplus de echipament capturat de la O.E.P., ar fi fost fericit să se poată dispensa de el. Cuvintele de pomină spuse unui înalt ofițer israelian de fostul comandant de brigadă Thompson, corespondentul militar al ziarului *The Daily Telegraph*, sunau astfel: „Vă felicit, generale. Țineți un foarte ordonat și curat câmp de bătălie!" A vinde arme și piese de rezervă prezenta două avantaje: pe de o parte ar fi oferit Israelului posibilitatea de a primi ceva în schimb, iar pe de alta muniția ar fi fost folosită împotriva unui stat arab inamic - Irakul. În 1981, Ariel Sharon îi explicase lui Alexander Haig, secretarul de stat al S.U.A., avantajele strategice ale vânzării clandestine de anvelope fabricate în Israel pentru avioanele iraniene de tip Phantom. Astfel - spunea el - se înlesnea stabilirea de legături cu noul regim, dar și construirea unui pod către oamenii care îi vor succeda, într-o bună zi, lui Khomeiny.

Capturarea lui William Buckley, șeful oficiului C.I.A. din Beirut, de către gherilele Jihadului Islamic, în 1984, a urgentat hotărârea Americii de a întreprinde ceva pentru eliberarea ostaticilor. William Casey, directorul C.I.A., simțea că are o

obligație specială de a-și ajuta prietenul, a cărui „cădere" a avut, firesc, un efect moral negativ, știrbind prestigiul C.I.A. în Orientul Mijlociu.

Sugestia că Israelul, cu experiența sa, ar putea fi capabil să înlesnească tranzacțiile cu echipament militar în schimbul prizonierilor, a venit din partea lui David Kimmche[79], înalt funcționar din Ministerul de Externe israelian. Kimche nu era străin de operațiuni clandestine. Înainte de a intra în diplomația oficială, el a activat în Mossad, devenind chiar adjunctul acestuia. Tocmai de aceea se afla în postura de a apela la serviciile lui Yaacov Nimrodi, un antreprenor devenit milionar, în vârstă de 60 de ani, evreu iranian, născut la Hamadan, lângă Teheran și care emigrase în Israel în 1946. Acesta era chiar fericit să iasă din rezervă pentru a se ocupa de operațiunea americano-israeliană ce-și propusese, pentru început, găsirea unor persoane moderate printre iranienii influenți. Vechiul său prieten, Shimon Peres[80], pe atunci prim-ministru, i-a încredințat lui Nimrodi această misiune, pentru care avea o excepțională pregătire.

Ardent patriot israelian, Nimrodi nu a încetat însă niciodată să se gândească la Iran ca la patria sa. În calitate de om al Mossadului la Teheran între, 1956-1970, având statutul oficial de atașat militar, el a construit o extrem de eficientă rețea prin care era la curent cu secretele vecinilor arabi ai Iranului. El dezvoltase puternice legături cu Savak, poliția secretă a Shahului, unii dintre ofițerii superiori ai acestuia fiind antrenați de serviciile secrete israeliene. Mossadul făcea, la acea vreme, parte dintr-un grup trilateral (care cuprindea Israelul, Turcia și Iranul), care funcționa sub numele de cod Trident. Sarcina era

de a face schimb de informații, în care scop șefii serviciilor respective se întâlneau, regulat, de două ori pe an pentru a discuta probleme de interes mutual. În ciuda faptului că intervenise o revoluție, Nimrodi mai avea destule legături utile sus-puse, fiind capabil să intre în contact cu un număr destul de mare de funcționari superiori ai Savak. Căci, chiar dacă poliția Shahului fusese epurată și denigrată, nu puțini membri ai acesteia se folosiseră de cunoștințele lor de specialitate pentru a ocupa poziții în cadrul poliției secrete a noului regim. Nimrodi, vorbitor fluent al limbii Farsi[81], căpătase experiența negoțului cu arme grație prieteniei cu Shahul. Dar, oricâte rezerve ar fi avut el în vânzarea de arme mullahilor, el era fericit să fie rechemat în serviciu, pentru a sluji cauzei eliberării ostaticilor. Trebuie spus că ulterior, el va fi acuzat că a câștigat 10 milioane de dolari de pe urma negocierilor, acuzație respinsă în proces.

Primul obiectiv al lui Nimrodi era de a-i contacta pe iranienii din Europa care aveau legături cu regimul lui Khomeiny și care ar fi putut acționa în calitate de intermediari. La început s-a întâlnit cu Adnan Khashoggi, prosper comerciant de arme saudit, om care se afla, concomitent, în mai multe tabere. Al doilea pe listă era Manucher Ghorbanifar, cunoscut sub numele de „Gorba", pe care-l întâlnise, pentru prima dată, cu 10 ani în urmă, pe când era ofițer al Savak. Gorba - care se ocupa cu comerțul de anvelope și făcuse investiții într-o companie maritimă - se arăta dispus să colaboreze cu Mossad sau cu C.I.A., pentru a-și fructifica astfel legăturile sale la nivel înalt de la Teheran. Ciudata echipă alcătuită la inspirația Mossadului se va întâlni, în final, la

Londra. David Kimche, însoțit de Amiram Nir - fost ziarist de televiziune și devenit consilierul primului ministru în probleme de terorism - vor colabora cu Nimrodi și cu prietenul israelian al acestuia, Al Schwimmer, binecunoscut ca fondator al industriei aeronautice israeliene și, totodată, ca prieten al primului ministru. „Gorba" era prezent și el la întâlnire, reușind să-l convingă pe David Kimche că el era omul capabil să-i pună pe americani în legătură cu interlocutorii „moderați" din Iran, în schimbul livrării, unui număr de rachete antitanc de tip TOW. „Gorba" a creat impresia că va negocia chiar cu primul ministru iranian, sugerându-se, astfel, că William Buckley ar putea fi eliberat din captivitate ca parte a tranzacției pe care o propunea.

Existau, însă, și dificultăți, deoarece a trimite rachete ar fi implicat încălcarea embargoului internațional asupra vânzării armelor către Iran. Principala legătură a lui Kimche cu partea americană era reprezentată de Robert McFarlane, consilier pentru securitatea națională, care credea că această dificultate ar putea fi depășită deoarece cantitatea de arme ce urma să fie livrată nu altera echilibrul militar din regiune. În august 1985, 100 de rachete tip TOW erau transportate, pe calea aerului, de la Tel Aviv la Tabriz, în Iran, la bordul unui DC 8 închiriat special de Al Schwimmer, avionul fiind pilotat de un columbian.

În privința ostaticilor nu s-a luat însă nici o măsură. Aceasta, dovedește că legătura domnului Ghorbanifar din Teheran nu era, de fapt, puternica figură pe care voia el s-o acrediteze, ci un om de mai mică importanță, cu titlu mare. Tot cu ajutorul israelienilor, o a doua încărcătură de rachete a zburat, nu peste

mult timp, spre Tabriz, la bordul a două avioane. Într-unul dintre ele se afla și Ghorbanifar, purtând asupra lui un pașaport argentinian. Aceasta nu va împiedica, însă, arestarea sa chiar la sosire, căci el fusese condamnat la moarte, în contumacie, acuzat fiind de complot împotriva lui Khomeiny. Numai că el a fost imediat eliberat și, curând, va raporta reușita misiunii sau, în orice caz, succesul parțial al acesteia. Pentru că, în loc să obțină eliberarea a patru ostatici, așa cum se aștepta - a fost eliberat doar unul, și anume reverendul Benjamin Weir, presbiterian care fusese luat ostatic în Liban cu un an în urmă. De la William Buckley nici o veste; el fusese torturat și murise în chinuri groaznice cu puțin timp înainte.

De acum înainte, americanii preiau comanda în problema ostaticilor, cu locotenent-colonelul Oliver North în funcția de coordonator al Operațiunii Recovery („Redobândirea"), el fiind, deocamdată, răspunzător de politica S.U.A. față de Iran. Revenind la arme, pentru a ajunge în Iran acestea continuau să fie tranzitate prin Israel. David Kimche a fost înlocuit de Amiram Nir, consilierul în probleme de antiterorism al primului ministru, care menținea, astfel, prezența israeliană în afacere. Nimrodi și Schwimmer au rămas, la rându-le, implicați, la fel cum făcea și extravagantul domn Ghorbanifar.

Modalitatea în care a abordat administrația S.U.A. chestiunea ostaticilor a fost astfel comentată de Amir Taheri, bine informatul ziarist iranian expatriat, în cartea sa *Nest of Spies* („Cuibul de spioni"): „Destul de surprinzător este faptul că ei au refuzat să cerceteze informațiile furnizate de exilați, de negustorii de arme, de agențiile străine de spionaj, fiecare

promovându-și propriile interese și, ceea ce trebuie socotit cel mai grav, profitori de rea credință fuseseră recunoscuți chiar printre oamenii apropiați Administrației".

Nu a fost un capitol glorios nici pentru istoria operațiunilor clandestine israeliene; atunci când, după misiunea eșuată a lui Robert McFarlane și a colonelului Oliver North la Teheran, iranienii au dezvăluit întreaga afacere, Israelul a intrat sub focul criticii din cauza rolului său în scandalul Irangate. Singura scuză provenea din faptul că Shimon Peres, primul ministru, era dornic să-i ajute pe aliații americani, mai ales într-un moment în care cazul spionului Jonathan Pollard[82] stârnise serioase resentimente față de Israel, dincolo de Atlantic.

Israelienii insistaseră ca Amiram Nir să participe la misiunea condusă de colonelul american Oliver North, probabil pentru a o ține sub observație, așa explicându-se de ce el s-a alăturat acesteia în partea finală, în timpul zborului de la Tel Aviv la Teheran, din mai 1986. După un an de intense vânzări de arme și aparate de zbor către Iran (1500 de rachete TOW și părți componente pentru 240 avioane Hawk) la prețuri exorbitante, nu fusese obținut, în schimb, mare lucru[83].

Mai târziu au fost puse în circulație păreri conform cărora colonelul North plănuia și alte demersuri pentru a elibera ostaticii din Liban. Sursa acestor informații era Amiram Nir. După moartea sa într-un accident de avion, survenit în timpul unei misterioase călătorii în Mexic, *Washington Post* a dezvăluit detalii ale unui interviu confidențial pe care i-l luase la Londra cu câteva luni înainte. Nir relatase atunci ziariștilor despre un aranjament secret americano- israelian, care autorizase efectuarea de operațiuni antiteroriste supervizate de

el însuși și de colonelul North în intervalul 1985-1986. Conform sursei citate, convenția ar fi fost semnată chiar de primul ministru Peres și de președintele Reagan. O asemenea înțelegere nu fusese niciodată dezvăluită, iar Casa Albă s-a arătat reticentă cu privire la discutarea chestiunii. Numai că domnul Nir a insistat, făcând referiri la o serie de acțiuni clandestine bine gândite și organizate. Punctul de pornire era un plan de recrutare a unei forțe de 40 de luptători druzi în Liban, care să fie antrenați pentru operațiuni de salvare a ostaticilor. Exista, totodată, un plan de răpire a unor cunoscuți teroriști, pentru a realiza un schimb cu ostaticii americani, operațiune respinsă, însă, de americani, ca fiind o operațiune ilegală. În Israel, Nir nu era luat foarte în serios, deși reușise să irite Mossadul prin participarea sa în stil de amator la „aventura Teheran", ca și prin faptul că devenise mult prea apropiat de americani. Cea mai notabilă contribuție a sa la negocieri a fost atunci când a insistat în favoarea unor prețuri mai mari în schimbul armelor livrate. Înainte de a pleca în fatala călătorie spre Mexic, el părăsise deja serviciul guvernamental.

16. Zona crepusculară

A treia armă a spionajului israelian, și încă una de cea mai bună reputație, este Shin Beth - cunoscut, uneori, sub numele *Șabak* - serviciul de securitate internă. Metodele sale sunt aspre, de obicei în concordanță cu o anumită disciplină regulamentară, dar adesea pot apărea și episoade marcate de brutalități. Activitatea sa se bazează pe munca informatorilor, oameni care sunt uneori plătiți, alteori obligați să acționeze ca atare. Membrii unității sale de interogări sunt inițiați în arta de a obține informațiile dorite de la suspecți în legătură cu HTA (Hostile Terrorist Activity) - adică Activitatea Teroristă Ostilă. Atunci când a devenit, pentru prima dată, prim-ministru, Menahem Begin - în nici un caz bănuit a fi un liberal moderat - a emis un ordin către Shin Beth, recomandându-i să-și folosească mai degrabă creierul decât mușchii în chestiunea informațiilor.

Prin natura muncii lor, de „câini de pază", ofițerii din Shin Beth îi privesc pe toți străinii, dar și pe mulți dintre compatrioții lor, cu multă suspiciune. De aceea, interceptează convorbirile, fac apel la mijloacele electronice de ascultare și urmărire, deschid scrisorile etc. Serviciul trebuie să-și dovedească prezența pentru a demasca spionii, pentru a înăbuși acțiunile

subversive din orice parte ar veni ele, precum și pentru a combate terorismul și sabotajul. Denumirea politicoasă a acestor datorii este „contraspionaj și securitate internă".

Ca și cum toate aceste atribuții n-ar fi fost de-ajuns, Shin Beth mai are în sarcina sa și asigurarea securității aeroporturilor și cea a liniilor aeriene naționale, EL AL - misiune împlinită, de altfel cu mare eficacitate. Totodată, Shin Beth asigură paza clădirilor guvernamentale și pe cea a ambasadelor. Dar principalele obiective în cadrul activității de contraspionaj sunt statele arabe, precum și serviciile secrete ale U.R.S.S., ca și ale statelor din „blocul răsăritean". În cadrul departamentului pentru afaceri arabe se păstrează o evidență strictă pe calculator a tuturor datelor necesare aprecierii cu un ochi atent a ceea ce se petrece în rândurile palestinienilor rezidenți în Israel și în teritoriile ocupate.

Și, cum mișcarea de rezistență palestiniană căpăta proporții, Shin Beth și-a extins activitatea, devenind puternic implicat în acțiuni acoperite îndreptate împotriva agitatorilor din interiorul Israelului. A fost o sarcină pe care a îndeplinit-o cu mult elan. Mai puțin entuziasm și mai multă circumspecție s-au manifestat pe celălalt palier al asigurării securității interne: în cadrul operațiunilor îndreptate împotriva teroriștilor israelieni care atacau populația arabă. În ciuda reticenței unora dintre ofițeri, s-a trecut, în final, la acțiune, după ce extremiștii au atacat mașinile a trei primari arabi, plănuind să arunce în aer Moscheea din Ierusalim, unul dintre minunatele temple ale Islamului. 27 de persoane au fost arestate și acuzate de apartenență la „Grupul Terorist Evreiesc Clandestin".

În cadrul departamentului „nonarab", al cărui titlu pare, el însuși, să indice ordinea priorităților, ofițerii de securitate sunt instruiți pentru descoperirea atât a activității subversive comuniste, cât și a celei necomuniste. Contraspionajul avea misiunea de a realiza nu numai infiltrarea serviciilor secrete ostile, ci și a celor prietene. Shin Beth are, de asemenea, responsabilitatea interogării imigranților din U.R.S.S. și din estul Europei, deoarece este evident faptul că Israelul trebuie să-și ia măsuri de precauție față de acei evrei care au fost recrutați și antrenați de K.G.B. înainte de a începe noua lor viață în Israel.

Având la dispoziție mulți agenți care câștigaseră experiență datorită durelor confruntări dintre grupurile de evrei înaintea proclamării independenței, Shin Beth a dobândit un număr important de succese în primii ani după 1948, în special prin descoperirea unor rețele de spionaj sovietice. Cea mai notabilă acțiune, realizată cu ajutorul MI5 britanic, a fost aceea de a surprinde cu „mâinile roșii" (adică pătate) o înaltă oficialitate din Ministerul Apărării, pe nume Israel Beer, în momentul în care acesta înmâna un material unui agent sovietic. A mai fost arestat și un alt spion, profesorul Kurt Sitte, specialist în fizica atomică, care fusese recrutat de spionajul cehoslovac, înainte de a-și prelua postul de la Institutul din Haifa.

Așa cum s-a menționat mai sus, activitățile Shin Beth-ului nu sunt legate doar de țările inamice sau potențial inamice. În destule ocazii, agenții săi au fost surprinși făcând spionaj în rândurile personalului ambasadei americane. Într-una dintre situații s-a încercat chiar recrutarea unei persoane care lucra la Consulatul general al S.U.A. din Ierusalim, acesta având o

legătură cu o fată israeliană. Cum tentativa de a-l șantaja a eșuat, au încercat s-o convingă pe fată să dezvăluie secrete despre iubitul ei.

Informații despre această ramură a serviciilor de securitate provin - în mare număr - dintr-un raport al C.I.A. despre serviciile secrete israeliene. În 1964, un microfon ascuns, plasat de israelieni, a fost descoperit în biroul ambasadorului. Un echipament asemănător a fost găsit în rezidența atașatului militar. Conform raportului, „israelienii și-au dovedit lor înșile că sunt adepții supravegherii și ai operațiunilor făcute pe furiș. Bărbați și femei sunt, frecvent, folosiți împreună, pentru a forma echipe de urmărire în ideea îndepărtării suspiciunilor. Personalul angajat de Shin Beth este expert în pătrunderea în locuințe particulare, unde controlează bagajele și hârtiile personale". Au fost plasate microfoane în birouri i departamente - în casetofoane, în căni de cafea cu fund fals și în mașini de gătit.

O serie de informații referitoare la diplomați, ziariști și la persoane expatriate, dobândite de Shin Beth, vin din partea unor informatori care, prin natura muncii lor, se aflau în compania străinilor, cum era cazul șoferilor de taxi, barmanilor, ospătarilor sau personalului din hoteluri. Firește, aceste date înlesneau munca Shin Beth privitor la demascarea spionilor și a teroriștilor.

În 1979, Shin Beth, alertat de informatorii săi, a început s-o țină sub strictă supraveghere pe Rhona Ritchie, o scoțiană recent numită ofițer de presă la ambasada britanică din Tel Aviv. Curând, ei au descoperit că aceasta întreținea o legătură cu Rifaat al-Ansari, un chipeș diplomat egiptean, cunoscut a fi

ofițer de spionaj. În urma unui amplu raport informativ conceput de israelieni, în care se arăta că ea înmânase iubitului documente confidențiale, domnișoara Ritchie a fost rechemată la Londra, unde și-a recunoscut vinovăția și a fost condamnată cu suspendare.

În cadrul campaniei împotriva spionajului arab, întreprinsă în anii '60, Serviciul a reușit să fisureze rețelele egiptene și siriene, fără a scăpa din vedere un inginer german condamnat pentru a fi făcut spionaj în favoarea Libanului, ca și un inginer britanic care făcea același lucru pentru Iordania. A fost deconspirat chiar și un israelian, fost membru al trupelor paramilitare - pe nume Dan Vered - trădător „ideologic" și spion al sirienilor, el încercând să recruteze evrei pentru a fi trimiși peste graniță în vederea însușirii unor tehnici de sabotaj. Printre aceștia se afla un alt fost membru al trupelor paramilitare, Ehud Adiv, care s-a deplasat în Siria pentru a se specializa în explozibile și în folosirea codurilor. Ambele persoane au primit condamnări la închisoare pe termen lung. În activitatea sa Shin Beth era nevoit să se confrunte frecvent cu spionajul sirian, cel mai activ dintre serviciile secrete arabe. La un moment dat, prin anii '70, a fost descoperită o rețea siriană de spionaj în Galileea - 150 de oameni, atât evrei, cât și arabi, erau implicați în activitățile rețelei, 30 dintre aceștia fiind arestați.

Deoarece rezistența palestiniană în Gaza și în teritoriile ocupate a devenit din ce în ce mai manifestă, apelând chiar la forme violente, Shin Beth s-a văzut în fața unei situații de o neașteptată complexitate. În cadrul negocierilor cu arabii care trăiau atât în Israel, cât și în teritoriile ocupate, ofițerii din Shin

Beth se bazau, din ce în ce mai mult, pe informatori recrutați din rândul comunității arabe. Ofițerii săi primeau, totodată, informații și de la prietenii arabi, mulți dintre aceștia fiind numiți primari de către israelieni. Dar extinderea revoltei după 1987[84] face ca multe dintre aceste surse să devină inoperante. Activiștii palestinieni au început prin a intimida, iar în unele ocazii prin a asasina asemenea „colaboratori", așa încât a devenit tot mai dificil de obținut rapoarte complete despre ceea ce se întâmpla în rândul comunității arabe, ai căror reprezentanți se ciocneau deschis cu patrulele armatei și cu coloniii evrei.

Din ce în ce mai dezamăgiți de ceea ce puteau să facă, ofițerii din Shin Beth au început, la un moment dat, să se manifeste, în anumite ocazii, chiar cu ferocitate. Datorită acestui fapt, Serviciul va fi grav compromis prin izbucnirea unui mare scandal în 1984. Totul a început lângă Ashkelon, unde patru teroriști palestinieni au atacat autobuzul 300 ce venea dinspre Tel Aviv și l-au forțat să se îndrepte către Gaza, cu cei 35 de pasageri aflați în el. Se cerea, în schimbul vieții pasagerilor, eliberarea a 500 de prizonieri palestinieni. Trupe speciale, însoțite de agenți ai Shin Beth, au organizat un atac specializat asupra vehiculului. În urma unui schimb dur de focuri, s-a anunțat că un ostatic și toți cei patru teroriști au fost omorâți. Doi dintre teroriști - avea să se comunice oficial - muriseră pe drumul spre spital, ceea ce a creat falsa impresie că fuseseră răniți în timpul asaltului.

Numai că Alex Levac, fotoreporter la un ziar israelian, prezent la fața locului, a reușit să ia câteva imagini care, fiind publicate, au arătat cu claritate că, după atac, doi teroriști erau

încă în viață, fiind transportați într-un loc retras. *New York Times*, descriind fotografia, atrage atenția asupra incomodelor întrebări care s-ar fi putut pune cu referire la ceea ce se întâmplase în realitate. Imaginea apărută în ziarul israelian *Hadashot* înfățișa doi bărbați puternici, îmbrăcați în civil, care imobilizau un tânăr palestinian uluit și, identificat ca fiind Majdi Abu Jumaa. Unul dintre ei se uită amenințător la aparat. Această fotografie dovedea clar că Majdi era încă în viață după schimbul de focuri, ca și vărul său, Subhi, ambii în vârstă de 18 ani. Implicațiile erau limpezi.

Încet-încet, crudul adevăr a ieșit la iveală. După încheierea schimbului de focuri, agenți de securitate i-au condus pe cei doi tineri arabi spre un câmp izolat unde au fost, mai întâi, interogați, apoi schingiuiți și omorâți cu sânge rece prin lovituri în zona capului. Moshe Arens, ministrul apărării, a condamnat acest act ucigaș ca fiind o „sfidare a regulilor și normelor elementare care incumbă tuturor și, în special, forțelor de securitate". El a promis, de asemenea, că va lua măsuri împotriva celor vinovați. Întrucât în timpul atacului palestinienilor opinia publică din țară era extrem de îngrijorată, s-a spus că ministrul și un număr de ofițeri superiori se precipitaseră pe urmele lor, gata să vegheze la declanșarea contraatacului. Numai că domnul Arens a mărturisit că nici el, nici șeful de Stat Major, generalul Moshe Levy, nu se aflaseră acolo în acel moment critic.

Ca urmare a dezvăluirilor și a presiunilor venite din partea membrilor Parlamentului, Guvernul l-a însărcinat, la scurt timp, pe Meir Zorea - un general de armată în rezervă - să investigheze cazul. El avea să concluzioneze că, deși nu exista

nici o dovadă că ordinele formale au fost de a-i ucide pe arabi, existau, în schimb, semne de brutalitate care ar fi trebuit să fie, ulterior, examinate în cadrul unei investigații penale. Liderii Shin Beth erau serios implicați, căci mărturiile unor soldați prezenți atunci și acolo evidențiau, cu claritate, faptul că prizonierii au fost interogați și, apoi, asasinați de ofițerii din Shin Beth. Unul dintre martori a descris modul în care persoanele care interogau au izbit un terorist cu capul de o stâncă, culcându-l pe celălalt la pământ cu lovituri puternice. În apărarea lor, ofițerii acuzați au afirmat că au acționat la ordinele lui Avraham Shalom, șeful Shin Beth.

Pentru a înrăutăți lucrurile, ancheta dovedea că Serviciul se jucase cu dovezile, falsificând unele documente, distrugând altele, pentru a-și justifica afirmația conform căreia nu erau implicați în asasinate. Martorii Shin Beth, chemați în fața comisiei de anchetă, și-au coordonat mărturisirile astfel încât să sprijine nevinovăția colegilor lor. Dovezile fuseseră falsificate, pentru a se arunca întreaga vină asupra generalului Yitzhak Mordechai, comandantul unității paramilitare care participase la atacul teroriștilor-pirați. Generalul a admis că i-a amenințat cu pistolul pe cei doi arabi, pentru a obține mai repede informații despre asaltul asupra autobuzului, dar a afirmat că, ulterior, i-a predat agenților de securitate. Pe lângă Avraham Shalom însuși, au fost nominalizate mai multe persoane de rang înalt din Shin Beth, afacerea căpătând, o nouă dimensiune din momentul în care șeful Shin Beth a afirmat că primise aprobarea stăpânilor săi politici, inclusiv cea a lui Yitzhak Shamir[85]. Mai târziu, o anchetă a Ministerului de Justiție va dovedi că nu acesta era adevărul și că nu existau

dovezi privind anumite instrucțiuni de la nivel înalt pentru a-i omorî pe cei doi teroriști. La acea vreme, Yitzhak Shamir devenise prim-ministru în urma înțelegerii încheiate între Likud și Partidul Muncii, de a alterna la putere, astfel încât să creeze un guvern de unitate națională. Nici el, nici predecesorul său Shimon Peres, nu au ieșit totuși curați din scandal.

Reacția firească a politicienilor - așa cum s-a întâmplat mereu în Israel, când țara ajungea să se confrunte cu un primejdios scandal care să implice securitatea națională și serviciile secrete - a fost aceea că lucrurile au mers și-așa prea departe, orice dovadă suplimentară putând dăuna interesului național. Ținuta morală în Serviciu era în declin, iar ofițerii, erau văzuți certându-se și denunțându-se reciproc în mod public. Trei persoane cu răspundere au decis, la un moment dat, că era de datoria lor să atragă atenția asupra vinovăției domnului Shalom, șeful Serviciului. El trebuia să fie făcut responsabil pentru lichidarea palestinienilor; de la el venea ordinul de a ucide. Nu este lipsit de interes să amintim că respectivele persoane au fost silite să demisioneze.

În iunie 1986, doi ani după evenimentele în discuție, Shimon Peres, pe atunci prim-ministru, l-a sfătuit pe procurorul general, Yitzhak Zamir, că ar trebui să stopeze investigațiile pe motiv că - dacă ar continua - aceasta ar putea avea un efect nedorit asupra luptei împotriva terorismului. Întrucât el a refuzat să se conformeze a fost nevoit să demisioneze. În aceeași lună, președintele Haim Herzog a fost rugat să facă uz de prerogativele sale și să manifeste clemență față de Avraham Shalom și de alți trei adjuncți de-ai săi, cu toate că aceștia nu fuseseră găsiți vinovați de nici o instanță. El a răspuns că venise

timpul să se sfârșească cu „vânătoarea de vrăjitoare care însoțea întreaga afacere și să-și facă simțită înțelegerea față de serviciul de securitate publică". Președintele a continuat prin a recunoaște meritele Shin Beth, care, printr-o muncă asiduă și de un înalt profesionalism a zdrobit 320 de grupuri teroriste răspunzătoare pentru sute de atacuri în toată țara. „Publicul israelian nu are idee cât datorăm tuturor acestor luptători necunoscuți... și câte vieți au fost salvate datorită lor". O parte a prețului plătit a fost demiterea lui Avraham Shalom care devenise șeful Serviciului în 1981, după o activă carieră de agent secret. El făcuse parte din echipa Mossad care îl capturase pe Eichmann în America de Sud.

Îndatoritor pentru a fi fost degrevat prin decret prezidențial, Cabinetul a respins orice idee despre vreo investigație ulterioară asupra acestui subiect. O atitudine clementă s-a manifestat și din partea Curții Supreme cu privire la alți șapte ofițeri ai Shin Beth. Opinia publică va fi mai puțin satisfăcută în comparație cu Guvernul, un mare număr de ziare exprimându-și îngrijorarea în legătură cu modul în care s-a rezolvat ceea ce a fost numit „complotul tăcerii". Este una dintre trăsăturile specifice ale vieții publice din Israel - aceea că, în adevăratul spirit democratic, presa se află într-o continuă alertă în fața pericolului reprezentat de conspirațiile oficiale care ascund faptele nu tocmai onorabile. Gestul președintelui Herzog de a îngădui iertarea a fost sever criticat. Ziarul *Ha'aretz* a simțit că - permițându-se Shin Beth-ului să asasineze teroriști și să facă false mărturii - fuseseră stabilite noi norme de apreciere.

Oricum, serviciul de securitate internă a ieșit din această afacere cu o reputație grav compromisă, dar a continuat să lucreze în vechiul stil, constant susținut de înalții politicieni din aripa dură, ca generalul Ariel Sharon, care mergea mult mai departe decât președintele în a justifica acțiunile Shin Beth - considerând că acesta este îndreptățit să întreprindă orice acțiune pe care o consideră corectă. Moshe Katzav, în calitate de ministru al muncii, a admis că au fost violate legile de bază, dar în viziunea sa, practica respectivă trebuia recunoscută și legitimată deoarece „Israelul este un stat angajat în războiul împotriva terorismului... și aici legile normale nu-și au locul".

O dovadă despre comportamentul necorespunzător al Shin Beth a apărut în 1987, atunci când Curtea Supremă a schimbat o decizie a Curții Marțiale, luată cu mai mulți ani înainte, deci anterior afacerii „Buss 300" („Autobuzului 300"). Izat Nafsu, locotenent în Armata israeliană, de origine circaziană, ispășea o pedeapsă de 18 ani închisoare, sub acuzația de a fi spionat pentru sirieni în timp ce făcea parte din trupele dislocate în sudul Libanului. Curtea Supremă a făcut apel, schimbându-i condamnarea pe motiv că mărturisirea, deseori retractată, îi fusese smulsă de Shin Beth în timpul unui interogatoriu care durase două săptămâni. S-a aflat că ofițerii folosiseră „metode de interogatoriu lipsite de etică" și că mințiseră în timpul procesului militar inițial al lui Nafsu. Existau dovezi că fusese bătut, șicanat, umilit și obligat să stea, ore în șir, la interogatoriu într-un frig îngrozitor. Pentru a-i forța mărturisirea, cei care- l interogau îl mai amenințaseră că îi vor expune soția și mama, nude, în public. Fapta incriminatorie pentru Nafsu fusese aceea

că, în timpul serviciului său în Liban, el nu raportase despre întâlnirile pe care le-a avut cu un oficial al O.E.P.-ului; pentru această abatere a fost retrogradat la gradul de sergent major.

Efectul combinat al afacerilor „Autobuzul 300" și „Nafsu" au convins Guvernul să instituie o Comisie de anchetă pentru a analiza comportamentul Shin Beth-ului în general, prezidată de judecătorul Moshe Landau, fost președinte al Curții Supreme, ceilalți membri fiind judecătorul Yahov Maltz și generalul-maior Yitzhak Hofi, fost șef al Mossadului. În concluziile sale Comisia a analizat și a eliminat paragraful: „datorită intereselor cruciale ale securității de stat, activitatea serviciilor de securitate, angrenate în războiul împotriva terorismului, se desfășoară într-o <zonă crepusculară>, aflată în afara prevederilor legii. De aceea, este nevoie ca aceste servicii să fie eliberate de asemenea prevederi și să li se permită, astfel, abateri de la lege".

De pe această poziție, Comisia a descoperit că ofițerii serviciului de securitate internă au mințit, într-adevăr, mult și sistematic, în fața tribunalului, de-a lungul unei perioade de 16 ani. Au făcut-o pentru a obține admisibilitatea mărturisirilor obținute în timpul interogatoriilor. Condamnarea unor astfel de stări de lucruri s-a răsfrânt asupra a trei șefi ai Serviciului care s-au succedat, în acest interval, în respectiva funcție, ca și asupra consilierilor lor juridici, care au permis să se instituie asemenea reguli de conduită. Obiceiul mărturiei false s-a extins tocmai din dorința ofițerilor din unitatea de interogatoriu de a evita dezvăluirile metodelor pe care aceștia le foloseau; dacă s-ar fi întâmplat așa ceva, ar fi fost sigur că tribunalele ar fi respins mărturiile ca inadmisibile. „Ei au ales cea mai ușoară

cale de a ieși din impas", a fost opinia Comisiei Landau. De fapt, nu fusese luată niciodată vreo decizie deliberată în legătură cu politica mărturiilor mincinoase în fața instanțelor. Practica înflorise, însă, iar angajații Serviciului o acceptau ca fiind stabilită și tolerată.

În concluziile sale, Comisia a mai invocat principiul că legea trebuie să fie în favoarea unei munci intense vizând investigarea și prevenirea acțiunilor teroriste. În partea finală, a fost redactat și un document cu valoare de ghid pentru interogatorii, publicat într-o secțiune a raportului care va rămâne secret. Procedându-se astfel, se perfecționau vechile linii directoare, din perioada în care investigațiile asupra terorismului căpătaseră noi dimensiuni în urma Războiului de Șase Zile din 1967, după ce Israelul preluase administrația teritoriilor arabe.

În cadrul materialului amintit, apar destule sugestii care vorbesc despre ceea ce avea în minte judecătorul Landau. De exemplu, printre referirile precaute ale Comisiei se găseau și cele referitoare la „faptul că o moderată presiune fizică nu poate fi evitată", în cazul în care alte metode ar fi eșuat pentru a obține informațiile necesare. Înainte de toate, se recomandă celor ce interoghează să încerce presiunea psihologică, trucurile, înșelăciunea, nonviolența, dar prelungite, viguroase și cu multe întrebări.

Pe scurt, se recunoștea că Shin Beth avea o sarcină grea și importantă, fiindu-i permis, de aceea, să folosească metode aspre, dar nu brutale, pentru dezvăluirile adevărului în legătură cu actele teroriste. Rolul său era diferit față de cel al Poliției, care, pentru a obține condamnări, avea nevoie de dovezi spre

a convinge Curtea Supremă; serviciile de securitate internă aveau însă nevoie de informații pentru a preveni actele de terorism. Pentru acest motiv, necesitatea păstrării secretului dovezilor poate duce la situația ca o persoană incriminată să nu fie adusă în fața instanțelor de judecată. O introspecție în filozofia serviciilor secrete ne este oferită de un text inclus în raport de unul dintre înalții oficiali:

„Rețeaua care operează cu toate acestea este, în principal, un sistem de colectare a datelor. În final, am crezut, și mai credem și azi, că metodele de interogare constituie o modalitate sau un sistem de procurare a informațiilor secrete. Aceasta explică, totodată, de ce am fost mai puțin interesați sau de ce am avut mai puțină grijă pentru a trimite o persoană în judecată imediat, după prinderea ei și după dovedirea crimei; este necesar să se meargă spre viitoarea etapă. Adică, după următorul suspect".

Comisia spera că Shin Beth ar fi putut „deschide o nouă și imaculată pagină", printr-o muncă sistematică și în respectul legii. Raportul n-a trecut cu vederea acea imagine "întunecată și regretabilă" oferită de un Serviciu care, oricare i-ar fi fost realizările, își permisese să violeze legea de-a lungul multor ani, mergând atât de departe, încât și-a încurajat ofițerii să facă mărturii false în fața tribunalului.

Partea a V-a

Aliații

17. Salvându-l pe Sadat

Caruselul evenimentelor care au condus la realizarea primei întâlniri istorice dintre liderii Israelului și Egiptului a pornit de la interpretarea rezultatelor unei operațiuni de supraveghere înfăptuite de Mossad la începutul anului 1973. Unul dintre agenții săi din Beirut semnalase faptul că doi membri ai grupării Wadi Haddad, din cadrul P.F.L.P., urmau să plece la Londra și la Paris în misiune. Sarcina urmăritorilor era să afle scopul acestei misiuni. După mai multe săptămâni de tatonări, a reieșit că P.F.L.P.-ul antrena, în vederea unei operațiuni ultrasecrete, un grup de 20 de bărbați, special selectați. Prin descinderi în apartamente, prin procurarea, pe căi oculte, de documente și prin exercitarea de presiuni asupra furnizorilor de armament, agenții Mossad au descoperit, cu stupoare, intențiile teroriștilor: grupul palestinian plănuia - cu ajutorul și cu încurajarea Libiei - asasinarea președintelui Egiptului, Sadat.

Ideea complotului a apărut, în primul rând, ca urmare a justificatei supărări a colonelului Moammar Gaddafi, prilejuite de doborârea unui avion libian de tip Boeing 727, cu 108 pasageri la bord, de către forțele aeriene israeliene, după ce acesta survolase Sinaiul ocupat. S-a încercat să se justifice acest act, afirmându-se că, în momentul în care comandantul avionului a refuzat să răspundă avertismentelor, Cartierul

general al aviației israeliene a decis că avionul s-ar putea afla într-o misiune kamikaze, cu ordin de a se prăbuși în centrul unui oraș israelian - de unde hotărârea de a-l distruge.

În revanșă, liderul libian intenționa să lanseze un raid asupra orașului Haifa, dar președintele egiptean l-a convins să abandoneze asemenea intenție. Gaddafi nu renunță însă și pune la cale un alt plan. Anume, să folosească un submarin sub pavilion egiptean, împrumutat, pentru a torpila vasul britanic de linie „Queen Elizabeth II", aflat atunci în drum spre Ashdod[86], având la bord mulți pasageri evrei care intenționau să comemoreze cea de-a 25-a aniversare a întemeierii statului Israel. După ce a primit comanda, căpitanul egiptean - înțelept - a transmis un mesaj codificat către Cartierul general naval din Alexandria, întrebând dacă se confirmă ordinul. Conform ziaristului egiptean Mohammed Hassenein Heikal, președintele Sadat a fost trezit la ora 1 noaptea, pentru a fi informat în legătură cu semnalul primit. Prompt și ferm, el a contramandat ordinul lui Gaddafi. Numai că trebuia avută în vedere o întârziere de două ore înainte ca submarinul să fie din nou în emersiune, pentru a putea recepționa mesajul.

Acest incident a avut ca urmare sporirea indignării colonelului Gaddafi. El se va simți și mai umilit, amintindu-și de eșecul recentei sale vizite la Cairo, în timpul căreia egiptenii l-au tratat ca pe un tânăr și lăudăros țăran venit la oraș, și nu ca pe un erou și succesor spiritual de drept al colonelului Gamal Abdel Nasser, cum se considera el însuși. Un alt factor care a influențat modul său de a gândi l-a constituit proiectul de reconciliere dintre Egipt și Israel, ale cărui semnale se profilau la orizont. Gaddafi a decis, în consecință, că președintele

Sadat[87] era un trădător care trebuia eliminat. Omul ales pentru a îndeplini această misiune a fost Wadi Haddad, energicul lider de atunci al P.F.L.P.-ului, facțiunea desprinsă din O.E.P., care avea deja reputație în organizarea unor atacuri teroriste, în special de piraterie aeriană. Din acest motiv, Mossadul va acorda o mare atenție supravegherii rețelelor sale. Astfel, pornind de la rezultatele muncii de filaj de la Paris și de la Londra, echipa specială a fost capabilă să furnizeze detalii despre acest complot vizând asasinatul.

Menahem Begin tocmai devenise prim-ministru, ca rezultat al succesului partidului său, Likud, în alegeri, după 19 ani de opoziție politică. Atât el, cât și fostul prim-ministru, Yitzhak Rabin[88], au primit - din partea șefului Mossadului detalii referitoare la complot. Spre uimirea oamenilor săi din serviciile secrete, Begin a fost de părere că Sadat trebuie să fie avertizat că viața îi este în pericol. A fost o mișcare la care, pentru început, șefii Mossadului s-au opus. Dar, domnul Begin a sesizat, cu înțelepciune, că aceasta era o șansă: grație gestului de bunăvoință, putea să izoleze Egiptul de restul statelor arabe și să-l determine să colaboreze cu Israelul, sporind, totodată, șansele încheierii unui tratat bilateral de pace. Cabinetul va fi de acord ca președintele Sadat să fie încunoștințat despre revelațiile Mossadului, se punea, însă, problema cum?

Existau precedente în ceea ce privește transmiterea de către Israel a unor asemenea informații către lideri arabi. Regele Hussein al Iordaniei, spre exemplu, fusese avertizat din timp în legătură cu amenințările la care era expus regatul său. Sau, în momentul în care serviciile secrete israeliene au descoperit complotul menit să-l asasineze și pe regele Hassan[89] al

Marocului, informația a fost transmisă monarhului datorită bunelor oficii ale C.I.A., care a îndeplinit rolul de intermediar. Domnul Begin a părut uimit atunci când Mossadul i-a relatat despre aceste precedente. El era hotărât să ducă la bun sfârșit demersul conform propriei viziuni, astfel încât președintele Sadat să primească informația direct din partea Israelului. Ceva mai târziu, el va face referiri publice, chiar și voalate, la eveniment, spunând: „Am aflat dintr-o sursă foarte serioasă despre un complot vizând un asasinat și nu l-am ținut secret, atâta timp cât respectivele autorități erau interesate".

Decizia implica, însă, unele probleme, întrucât era firesc ca liderul egiptean să fie suspicios la rapoartele venite din partea unei surse normal ostile. Apoi, era greu de admis că ar fi putut fi trimis șeful Mossadului într-o țară arabă neprietenă, pentru a oferi informații despre îngrozitorul complot. De aceea, regele Hassan putea fi socotit, eventual, un intermediar foarte potrivit. Legături diplomatice secrete fuseseră deja stabilite cu monarhul, care, pentru un timp, cultivase relații cu Israelul, deși asemenea demersuri erau condamnate de lumea arabă. Colonelul Gaddafi pusese atunci la cale și uciderea regelui, ca pedeapsă pentru o asemenea comportare. Numai că garda de corp a regelui Hassan era antrenată chiar de Mossad, iar schimburile de informații între cele două părți funcționau bine. În octombrie 1976, Yitzhak Rabin însuși (era prim-ministru), vizitează Marocul incognito, în vederea unor discuții discrete, ca parte a tentativei de a aranja contacte cu președintele Sadat. El și-a rugat, așadar, gazda, regele Hassan, să aranjeze o întâlnire cu acesta. Regele marocan s-a conformat, numai că Sadat nu se simțea încă pregătit pentru o asemenea mișcare.

Cel care l-a sfătuit să nu se ducă a fost Henry Kissinger, consilierul american fiind, poate, îngrijorat că acest fapt ar fi putut slăbi influența S.U.A. în regiune, dacă Israelul și Egiptul ar ajunge la negocieri.

Informația referitoare la operațiunea teroristă libiană trebuia să ajungă la generalul Kemal Hasan Ali, șeful Mouhabarat - serviciul secret egiptean - și această sarcină i-a revenit generalului Yitzhak Hofi, șeful Mossadului. S-a considerat prudent ca acest lucru să fie făcut în prezența unor martori marocani, căci exista probabilitatea ca egiptenii, la fel de bine ca și libienii, să fie amestecați în complot. Un alt motiv pentru care martorii erau considerați esențiali a fost acela că, în absența lor, șeful serviciului secret egiptean ar fi putut să treacă sub tăcere raportul decât să admită că a fost elaborat de israelieni.

Raportul a relevat că Mossadul descoperise două planuri - alternativă de a-l asasina pe Anwar Sadat: fie în timpul unei parade militare, fie în apropierea reședinței sale din Alexandria. El a furnizat, totodată, detalii referitoare la acea echipă de șoc formată din șapte oameni, care se antrena special într-o tabără din Libia, ca și la localizarea ascunzătorilor pentru arme, care fuseseră introduse în Egipt prin valize diplomatice libiene.

Nu toți egiptenii s-au lăsat convinși de datele care le fuseseră furnizate. De pildă, ziaristul egiptean Hassanein Heikal, în nici un caz mare admirator al lui Sadat, considera cele relatate drept o poveste neplauzibilă. Mai ales că se ridica o întrebare jenantă: cum de fusese posibil ca agenții Mouhabarat să eșueze în descoperirea unui complot menit să ducă la asasinarea propriului șef de stat, în timp ce Mossadul, care aparținea inamicului Israel, reușise s-o facă? În orice caz,

președintele Sadat nu a dat libienilor nici o șansă. Poliția sa i-a arestat pe cei nominalizați în raport, iar interogatoriul la care au fost supuși părea să confirme corectitudinea informațiilor oferite de Mossad. La Cairo, afacerea a fost ținută secretă, singurul indiciu de suprafață fiind un articol din presă, în care se relata despre mai mulți bărbați care au fost executați, sub acuzația de a fi conspirat împotriva statului. O săptămână mai târziu, în iulie 1977, președintele Sadat avea să maseze trupe la graniță și să lanseze raiduri punitive în teritoriul libian, pentru a-l avertiza pe colonelul Gaddafi că planul său de a răsturna regimul egiptean fusese descoperit și anihilat. Ofensiva, care a inclus și raiduri aeriene spre vest, până la El Adem, la sud de Tobruk, a durat șase zile.

Între timp, fuseseră inițiate demersuri diplomatice menite a pregăti drumul spre o reconciliere israelo-egipteană, înlesnite, acum, de revelațiile furnizate de Mossad. Șeful statului marocan raportase că președintele Sadat mărturisise că era pregătit pentru o întâlnire secretă cu domnul Begin. Așadar, primul rezultat concret al prevenirii din timp a președintelui Sadat de către Mossad l-a constituit întâlnirea secretă a acestuia cu Menahem Begin, totul fiind aranjat în august 1977, la București, în timpul unei vizite efectuate de o delegație parlamentară egipteană, care urma să-l întâlnească pe președintele român, Ceaușescu.

Mossadul programase această vizită și pentru a deruta S.U.A. în legătură cu aranjamentele sale secrete cu Egiptul. Aceasta era miza urmărită cu mult interes de guvernul israelian. Menahem Begin venise la putere în calitate de lider de mână forte, care nu accepta compromisuri, iar alegătorii săi din țară

nu erau prea fericiți la ideea că el devenise, aparent, mai „moale" și că ajunsese un „făcător de pace", în condiții care nu garantau succesul manevrelor sale. Domnul Begin era însă convins că numai printr-o diplomație ultrasecretă existau șanse de succes. Cum S.U.A. nu erau cunoscute ca fiind foarte discrete, orice știre - detaliată și prematură - în legătură cu contactele egipteano-israeliene în curs ar fi putut compromite succesul acestora. În Israel exista, totodată, suspiciunea că americanii, dornici de a-și impune propriile relații cu Egiptul, ar fi putut să nu se dovedească prea bucuroși la ideea că Israelul face demersuri pentru o apropiere de președintele Sadat, cu ajutorul căreia s-ar fi putut schimba raportul de forțe în regiune.

Pentru toate aceste motive la un loc, secretul era considerat vital. De aceea, Mossadul a solicitat ajutorul departamentului special de relații internaționale al Ministerului de Externe, care purta negocieri cu multe țări în care Israelul nu avea ambasade; el era răspunzător pentru stabilirea de viitoare contacte cu autoritățile egiptene. Pentru atingerea acestui obiectiv, Viena a fost aleasă ca loc de contactare a fostului delegat egiptean la Centrul internațional atomic din capitala Austriei, Mohammed Hassan Tohami. El devenise, între timp, vicepreședinte și, totodată, coordonator al serviciilor secrete egiptene.

Moshe Dayan[90], ministrul de externe al Israelului, va folosi ca pretext o vizită la Bruxelles, la 16 septembrie 1977 - pentru o întâlnire cu generalul Alexander Haig, comandantul suprem al N.A.T.O. - în ideea de a face o călătorie secretă în Maroc. În după-amiaza acelei zile, el trebuia să se urce într-o cursă a liniilor aeriene belgiene SABENA cu destinația New York. Dar, deși pe aeroportul din Bruxelles au fost văzuți la controlul

de rutină atât Dayan, cât și soția sa Rachel, la New York a ajuns doar Rachel. Înaintea decolării, un Citroen 2CV negru a oprit lângă avion și generalul Dayan - deghizat grație unei perechi de ochelari de soare și a unei pălării - a sărit din mașină și s-a îndreptat către o altă pistă, unde un avion marocan îl aștepta pentru a-l transporta la Tanger. Acolo, el l-a întâlnit pe Tohami, care i-a confirmat că președintele Sadat era gata de a merge în Israel. Cu o condiție, însă: aceea ca Israelul să-și dea acordul pentru o eventuală retragere din Sinai. A doua zi, Dayan va apărea, pentru scurt timp, la Paris, după care se va deplasa la New York, pentru a desăvârși procesul de inducere în eroare.

Către începutul lunii noiembrie, atunci când președintele Sadat a anunțat public că era pregătit pentru a se duce la Ierusalim, C.I.A. își dăduse deja seama de ceea ce se petrece de fapt. Zece zile mai târziu, liderul egiptean va face călătoria în Israel[91], marcând, astfel, începutul unei noi ere, dacă nu de prietenie, atunci cel puțin una de nonostilitate între Israel și Egipt. La început, ofițerii Mossadului - obișnuiți cu ideea că Egiptul era principalul lor dușman - aveau serioase dubii în ceea ce- l privește pe Sadat în postura de om al păcii. Nu cu mult înaintea încheierii acordului de pace, serviciul secret israelian făcuse progrese în stabilirea de legături amicale și eficiente cu serviciul secret egiptean. Ofițeri care își dedicaseră mulți ani din viața lor profesională încercând să descopere ce intenționează Moukhabarat să întreprindă și care fuseseră devorați de curiozitatea cunoașterii lumii arabe, descopereau, dintr-o dată, plăcerea de a trăi la Cairo și de a lucra împreună cu foștii lor dușmani.

Oamenii Mossadului erau, bineînțeles, activi și în S.U.A. Persoana care îi preocupa era Andrew Young, ambasadorul S.U.A. la O.N.U., un fervent și fățiș sprijinitor al cauzei palestiniene. Dintotdeauna politica israeliană a urmărit descurajarea oricărei posibilități ca S.U.A. să recunoască O.E.P.-ul și exista impresia că domnul Young se îndrepta prea hotărât în această direcție. De aceea, Yitzhak Hofi, șeful Mossadului, a pus la cale un complot menit să-l discrediteze pe domnul Young și, cu aprobarea venită din partea primului ministru, a trecut la înfăptuirea sa. Agenții israelieni aflaseră, în 1979, din două surse, că fusese aranjată o întâlnire între domnul Young și Zehdi Labib, reprezentantul palestinian la O.N.U., în vederea realizării unui schimb de idei. Aceasta trebuia să aibă loc la o petrecere oferită de reprezentantul Kuweitului la O.N.U., și Mossadul se afla deja pe fir, gata să intercepteze conversația.

Israelienii au furnizat apoi informații despre discuția înregistrată săptămânalului *Newsweek*. Deși, la început, domnul Young a negat că întâlnirea avusese loc, în final el se va vedea nevoit, să admită că acesta era adevărul. Ca rezultat al acestei manevre, Young și-a pierdut postul, deoarece se considera că indiscreția comisă a dat un fel de legitimare O.E.P.-ului, într-un moment în care politica Administrației era de a nu recunoaște această organizație. A fost, de fapt, o clasică acțiune de dezinformare, una dintre specialitățile Mossadului, ea fiind, de altfel, pregătită cu grijă, pentru a pune capăt la ceea ce Israelul considera a fi un periculos flirt între americani și O.E.P. Nu se putea afirma că operațiunea a avut succes total, întrucât atunci când a devenit public faptul că oamenii din

serviciile secrete acționau în New York, au apărut speculații pe tema: „cine altcineva în afara israelienilor ar fi putut proceda astfel?" Revista *Time* afirma, în acest sens, că israelienii merseseră mai departe chiar decât K.G.B.-ul în privința ascultării clandestine a convorbirilor la Washington. Întreaga afacere a avut ca urmare creșterea suspiciunii față de activitățile acoperite ale unui serviciu secret străin în S.U.A. Mossadul, la rându-i, a reacționat negând orice implicare în afacerea Young. Numai că americanii au rămas sceptici.

Aceeași tendință a Israelului de a suspecta pe oricare dintre aliații săi de lipsă de loialitate la cea mai neînsemnată aluzie despre O.E.P. va afecta, de asemenea, relațiile cu R.F.G.-ul. Prietenia dintre Israel și Germania Occidentală, concretizată atât în relațiile diplomatice, cât și în cele dintre serviciile secrete, a fost întotdeauna una de nuanță. Pentru israelienii de o anumită vârstă, Germania rămânea țara holocaustului și, în ciuda apariției unei republici democratice și liberale acolo, în ciuda generoaselor reparații și bineintenționatelor acțiuni de reconciliere, vechile suspiciuni dispăreau cu greutate. Ceea ce continua să ofenseze și să irite Israelul era aparenta predilecție a liberalei Germanii de a favoriza cauza palestiniană. Moshe Dayan nu era singura figură proeminentă care atacase R.F.G.-ul pentru faptul de a fi recunoscut dreptul la autodeterminare al palestinienilor.

Atunci când teroriștii vest-germani au apărut, pentru prima dată, în taberele de antrenament din Orientul Mijlociu, în anii '70, iar terorismul internațional înflorise începând cu momentul în care gruparea Baader-Meinhof s-a unit cu bandele palestiniene, Mossadul - văzând că sprijinul serviciilor

antiteroriste germane va deveni esențial - a folosit ocazia ivită pentru a dezvolta cooperarea pe acest tărâm în Europa. Deja, cu mult timp în urmă, serviciile secrete israeliene începuseră să furnizeze pentru B.K.A. și BfV[92] informații referitoare la teroriști și la mișcările acestora, ca și date referitoare la planurile de piraterie aeriană, denunțându-i pe agenții arabi din interiorul grupurilor teroriste germane.

Până în momentul în care președintele de Gaulle a devenit critic față de politica agresivă a Israelului, alianța cu francezii fusese extrem de avantajoasă Mossadului. Parisul era locul preferat pentru Cartierul său general european. Baza se afla în incinta ambasadei din Rue Rabelais, în apropiere de Champs Élysées, acolo unde se aflau birourile controlorilor regionali, atât ale celor din departamentul de colecționare a informațiilor, cât și ale celor din departamentul de acțiune politică și de relații. Înaintea Războiului de Șase Zile, Mossadul făcuse mari eforturi în cadrul unor tentative diplomatice ce aveau menirea să ajute Franța. Despre ce era vorba? Membrii O.A.S. - armata secretă care dorea să-l înlăture pe președintele de Gaulle, ca semn de dezaprobare față de politica sa algeriană - au încercat să câștige sprijinul israelian, bazat pe adversitatea lor mutuală față de arabi. Cu siguranță că Mossadul avea legăturile sale cu O.A.S.-ul, dar în momentul în care a devenit evident că această armată subversivă plănuia să-l asasineze pe președintele francez, serviciul secret israelian și-a folosit toate resursele pentru a zădărnici complotul. Cu toate acestea președintele de Gaulle n-a întreprins nimic pentru a se întoarce la vechea-i alianță, ridicând chiar obiecții față de modul în care Mossadul folosea capitala Franței ca bază operațională.

Cea mai dificilă parte a legăturilor internaționale ale Mossadului o constituiau însă relațiile cu U.R.S.S.-ul și cu K.G.B.-ul. Este ușor acum, în lumina evenimentelor care au avut loc în Orientul Mijlociu, în ultimele decenii, să presupunem că U.R.S.S. - susținător și furnizor de arme pentru statele arabe (majoritatea acestora opuse implacabil Israelului) - a fost, prin natura lucrurilor, dușman al Israelului. Impresia este întărită, indubitabil, de asprul tratament și persecuția la care au fost supuși evreii în U.R.S.S. Numai cu mare dificultate au putut fi convinși sovieticii să permită fie și o emigrare limitată a evreilor.

Este important să amintim, totuși, că lucrurile nu au stat mereu astfel în istoria recentă. De pildă, sovieticii au fost printre primii care au recunoscut noul stat Israel. Ei știau că mulți dintre liderii proeminenți ai Israelului erau născuți fie în Rusia, fie în statele europene din sfera de influență a U.R.S.S. Ei erau oameni care înțelegeau cultura Europei răsăritene. Un stat Israel socialist - se aprecia la Kremlin - s-ar putea ușor transforma într-un foarte folositor aliat în Orientul Mijlociu. Rușii au făcut considerabile eforturi pentru a se infiltra în sindicatele comerciale și în grupările politice de extremă stângă din Israel, în speranța de a realiza o alianță. Desigur, lucrurile nu au evoluat chiar așa. Numai că, pentru un timp, a părut rezonabil să se ia în calcul posibilitatea ca un Israel de extremă stânga sau, chiar, un Israel comunist să răsară din idealurile kibbutzurilor[93] și din experiența vieții comunitare. În prima perioadă, în Israel existau nu puțini oameni cu convingeri comuniste. Unii dintre ei, într-adevăr, erau pregătiți să lucreze pentru K.G.B. Israel Beer, de exemplu, un apropiat prieten și

confident al lui David Ben-Gurion, a furnizat rușilor documente oficiale, existând, de asemenea, și un alt caz, al profesorului Kurt Sitte, specialist în fizica atomică de la Institutul de tehnologie din Haifa, dovedit a fi fost agent al sovieticilor.

La începutul anilor '60, conducerea sovietică a operat o schimbare radicală în politica sa și, conștientă de giganticile resurse petroliere controlate de națiunile islamice, a decis că aici trebuie să acționeze, prin promovarea și sprijinirea mișcărilor de „eliberare" ale arabilor; credința că, în viitor, Israelul ar putea deveni o bază comunistă în regiune nu i se mai părea viabilă. În 1967, după Războiul de Șase Zile, sovieticii și-au închis ambasada din Tel Aviv, iar relațiile diplomatice au fost întrerupte. După această dată, cele două țări au menținut și întreținut, oricum, relațiile dintre ele prin Mossad. Chiar dacă acest fapt a rămas un subiect învăluit în mister, există indicii conform cărora Mossadul a stabilit legături cu organele de stat sovietice, în calitatea sa de promotor al diplomației secrete. Serviciul secret a fost, cu siguranță, implicat în procesul de salvare a compatrioților evrei din mai multe țări străine, așa că de ce să nu procedeze la fel și în U.R.S.S.? Nu poate exista nici un dubiu că Institutul a negociat, de exemplu, cu arabii, pentru a-i aduce pe coreligionarii din diaspora yemenită și nord-africană în patrie, așa că este normal să se fi încercat același tip de negocieri cu sovieticii, chiar dacă aceștia se identificau tot mai mult cu cauza arabă.

Una dintre rarele dovezi privitoare la relațiile Mossad - K.G.B. a ieșit la lumină în primăvara lui 1989, o dată cu publicarea unei cărți de memorii, intitulată *The Vipers*

(„Viperele"). Autorul ei este Aharon Moshel, fost agent al Mossadului, stabilit mai de mult în Germania de Vest, acolo unde, conform propriilor afirmații, lucrase, un timp, infiltrat, în rândurile grupurilor neonaziste. Domnul Moshel afirmă că, în 1963, a fost rechemat din vacanță și i s-a ordonat să stabilească, la Beirut, o legătură cu Kim Philby, trădătorul britanic, care lucra ca agent dublu pentru K.G.B. Sarcina lui Moshel a fost aceea de a-l preveni pe Philby că serviciile secrete britanice erau pe punctul de a-l aresta și să-i ofere ajutor, dacă avea nevoie de el.

Unele indicii în legătură cu rațiunile care au îndemnat Institutul să acționeze în favoarea rușilor decât în cea a britanicilor - într-un moment în care MI6 (serviciul secret britanic), încerca să-l aducă pe trădător înapoi la Londra - ne sunt oferite de cartea lui Aharon Moshel. De la hotelul Commodore din vestul Beirutului unde-și avea reședința de bază - el ieșea deseori pentru a supraveghea apartamentul lui Philby, căutându-l la telefon atunci când acesta se găsea singur acolo. „Îți transmit salutări de la Kohlmann", era el instruit să spună. Acest mesaj a fost înțeles imediat de Philby, explicația fiind că prima soție a lui Philby, Lisl Kohlmann, o austriacă, era atât evreică, cât și comunistă. Fostul om al Mossadului își pune întrebarea: „A servit, oare, Philby și interesele Israelului?"

În orice caz, spionul britanic a refuzat oferta de ajutor din partea Mossadului, care prevedea scoaterea sa din Liban. „Nu" - a replicat el. „Cu siguranță că știți totul despre mine și, în consecință, îmi pot imagina cine v-a trimis. Le puteți spune că nu voi uita. Pentru rest, prefer să mă bazez pe proprii mei prieteni". Mai târziu, Mossadul va avea de dezlegat problema

rutei de salvare organizate de K.G.B., atunci când Philby a fugit din Liban în U.R.S.S., în ianuarie 1963. Conform unor informații, el a luat un taxi de la Beirut la Damasc, apoi, sub protecția rebelilor kurzi pro-sovietici, a fost strecurat, prin nordul Irakului, în așezarea numită Dogubayazit, de unde a fost preluat de agenți ai K.G.B.-ului pentru restul călătoriei în U.R.S.S.

O interpretare a interesului Mossadului de a-l ajuta pe Kim Philby într-un moment critic al furtunoasei sale cariere poate fi aceea că, într-o perioadă anterioară, acesta făcuse israelienilor unele servicii, probabil acționând în calitate de „canal de legătură" către organele de securitate ale statului sovietic. Din punct de vedere psihologic, acest mare spion-trădător a fost influențat de antipatia față de tatăl său St. John Philby și el agent secret și, totodată, un simpatizant romantic convins al arabilor, în tradiția prietenului său T.E. Lawrence. Faptul că St. John Philby a fost și un extremist de dreapta - care se pronunța în favoarea nazismului și care avea opinii antisemite - l-a influențat, cu putere, pe Kim Philby, în convertirea sa la comunismul sovietic. Nu este, în nici un caz, imposibil ca disensiuni apărute în familie să-l fi determinat, la un moment dat, pe Kim să-și modifice opțiunile în favoarea Israelului, pentru că - extrapolând - el ar fi fost, spre ciuda tatălui, gata să facă servicii atât de urâtului Mossad. În timp ce lucra în calitate de corespondent în Orientul Mijlociu, o zonă pe care o cunoștea foarte bine, Kim Philby ar fi putut avea, cu ușurință, ocazii de a intra în contact cu serviciile secrete israeliene.

Alte dovezi ale abilității K.G.B.-ului de a obține informații secrete grație legăturilor cu serviciile secrete israeliene au reieșit în timpul afacerii Pollard, atunci când oficialii americani apreciau ca foarte dureroase efectele activității sale de spionaj pentru Israel în rândurile serviciilor secrete americane. Un purtător de cuvânt al Departamentului de Justiție al S.U.A. a recunoscut, în 1988, că o parte din informațiile furnizate de Jonathan Pollard - inclusiv cele referitoare la tehnologia militară și la datele de interes strategic despre sistemele defensive ale Turciei, Pakistanului și ale statelor arabe moderate, inclusiv Arabia Saudită - au ajuns la organele interesate din U.R.S.S. Dacă lucrurile au stat astfel, devine clar că ele au fost transmise de un informator din rândurile serviciilor secrete israeliene.

O altă ipoteză susținută de analiștii americani se sprijină pe ideea că informațiile secrete au fost oferite rușilor în schimbul încercării de a-i convinge să permită cât mai multor evrei ruși să emigreze. Ne putem imagina, cu oarecare certitudine, că Mossadul nu și-ar fi făcut prea multe griji dacă ar fi fost vorba de divulgarea secretelor privitoare la sistemele defensive ale statelor arabe.

18. Alianța cu C.I.A.

Mai multe persoane care s-au succedat la conducerea Mossadului și-au manifestat încrederea în oportunitatea dezvoltării și strângerii legăturilor pe tărâmul achiziționării și folosirii informațiilor cu țările prietene și, în mod special, cu S.U.A. Peste ani, atât aranjamentele publice, cât și cele secrete, aveau să asigure o strânsă cooperare între Mossad și omologul său militar Aman, cu o mare diversitate de agenții americane, inclusiv cu C.I.A., F.B.I., D.I.A. (Defence Intelligence Agency), N.S.A. (National Security Agency) etc. Asta nu înseamnă, însă, că Mossadul neglija celelalte țări capabile să-i înlesnească activitățile și să-l alimenteze cu informații. Serviciul francez de contraspionaj, D.S.T., a împărtășit experiența sa atât în beneficiul Shin Beth-ului, cât și în cel al Mossadului.

Din partea americană, cel care a pus bazele acestei importante alianțe pe plan informațional a fost James Jesus Angleton, un introvertit, cu înclinație naturală către spionaj. Pe durata prestației sale în Europa - în timpul celui de-al doilea război mondial - pentru nou înființatul Office of Strategic Services - predecesorul C.I.A. - el a luat legătura cu liderii organizațiilor clandestine evreiești din Londra. Mai târziu, pe vremea când se găsea la Roma, acolo unde făcea demersuri asidue pentru a menține Italia postbelică în afara

comunismului, el a lucrat concomitent cu agenții evrei clandestini, care, ulterior, se vor afla în rândurile primilor ofițeri superiori ai serviciilor secrete ale noului stat Israel. În 1945, O.S.S. va fi dizolvat, dar, în momentul în care va fi înlocuit de C.I.A., Angleton va deveni un om cu putere în rândul noii Agenții. În calitate de șef al Statului Major al contraspionajului, el va reuși să reînnoiască contactele cu foștii săi prieteni israelieni, devenind, astfel, pilonul strânsei cooperări dintre serviciile secrete din S.U.A. și Israel. Marea sa pasiune pentru contraspionaj era bazată pe ferma credință în existența unei conspirații mondiale organizate de K.G.B., fiind convins că Israelul, ai cărui cetățeni aveau - în majoritatea lor - o mare experiență de viață sub „binecuvântarea" sovietică, putea deveni un aliat valabil.

Prietenia sa cu Mossadul va fi bine răsplătită, C.I.A. primind din partea acestuia, în 1956, un material extrem de valoros. Este vorba despre textul secret al raportului pe care Hrusciov îl prezentase la al 20-lea Congres al Partidului. În cadrul acestuia, șeful de la Kremlin deconspira liderilor de partid unele detalii referitoare la nelegiuirile și crimele lui Stalin. Cum doar anumite părți ale discursului ajunseseră în Vest, fiecare spion a făcut mari eforturi și tentative pentru a obține cât mai multe detalii. Allen Dulles, șeful C.I.A., era extrem de dornic de a avea o viziune asupra întregului material. Modul în care a reușit rețeaua Mossadului din Europa să procure discursul lui Hrusciov nu a fost niciodată deconspirat, dar s-a presupus că succesul misiunii s-a datorat unui diplomat dintr-o țară a blocului răsăritean care a acceptat să vândă o copie a acestui raport. Desigur, șeful Mossadului - Isser Harel - a fost tentat să

înmâneze această captură propagandistică propriului Guvern, pentru a face vâlvă în jurul acestei mari lovituri. În cele din urmă însă, el a decis că cel mai nimerit ar fi ca documentul să fie transmis S.U.A. Era un gest care se va dovedi mult mai folositor, din acest târg israelienii sperând să obțină un aranjament care le va permite achiziționarea altor materiale accesibile doar prin intermediul C.I.A. Mossadul avea toate motivele să spere că acest negoț cu americanii va fi extins.

În 1957, Angleton va înființa în cadrul C.I.A. o unitate specială de legătură, menită a negocia cu Mossadul, aceasta având responsabilitatea de a obține informații referitoare la Orientul Mijlociu, în folosul ambelor țări. Și cum războiul rece se extindea, americanii erau dornici să acorde ajutor Israelului, în schimbul valorosului material despre U.R.S.S. furnizat - după cum am mai spus - de Mossad. În câțiva ani, cele două guverne vor încheia o înțelegere în vederea schimbului de informații secrete. C.I.A. și F.B.I. se angajau, totodată, să înzestreze Israelul cu echipament top-secret, inclusiv computere moderne pentru criptanaliză, și să instruiască un număr de ofițeri israelieni.

Dar Angleton își va face mulți inamici în rândurile C.I.A., acolo unde marea sa putere de dicizie va atrage invidia celor din jur, oamenii mai tineri din Agenție privindu-l drept un excentric om cu vederi de stânga. Unul dintre principalii săi rivali era William Colby; în momentul în care acesta va deveni, în 1974, directorul Agenției, Angleton va fi eliberat din funcția de conducere și, ulterior, va fi chiar concediat. Puntea de legătură cu Israelul, pe care el o crease, a fost desființată, iar responsabilitatea afacerilor în această țară a fost transferată unei

direcții regionale a Agenției. Și, pentru un timp, C.I.A. se va distanța de Mossad, efectuând operațiuni pe cont propriu în zona Orientului Mijlociu.

După 1975, pe măsură ce criza petrolului se adâncea, iar S.U.A. deveneau din ce în ce mai conștiente de dependența economică a Occidentului față de Orientul Mijlociu, C.I.A. a considerat necesar să strângă legăturile cu statele arabe. Trebuia cultivată prietenia Arabiei Saudite, întrucât resursele petroliere ale acesteia erau foarte importante, dar și pentru că ea constituia o potențială piață pentru armament și tehnologie. Cairo devenise din nou un centru focalizator al activității diplomatice, cu atât mai mult cu cât președintele Sadat, care venise la putere cu sprijin american, adoptase o linie moderată. Americanii începuseră să spere într-un tratat de pace în Orientul Mijlociu. În plus, pentru a descuraja eventualele tentative arabe vizând o nouă agresiune împotriva Israelului, americanii au lansat informații despre reala superioritate militară a acestei țări. Se refereau și la armele nucleare israeliene.

Scandalul Watergate [94] a avut repercusiunile sale asupra modului de a gândi al israelienilor, ducând la un anumit grad de suspiciune în ceea ce privește societatea americană. Mossadul, nu prea îngrijorat de agitația creată, a ajuns totuși la concluzia realistă că aranjamentul confortabil și convenabil încheiat cu C.I.A. era amenințat de lipsa caracterului său confidențial, așa cum reieșise din investigațiile publice despre comportamentul serviciilor secrete americane. Ca o precauție suplimentară, Mossadul va deveni și mai atent în momentul în care s-a pus problema acceptării americanilor ca parteneri de încredere în operațiunile și negocierile secrete. Meir Amit va

explica acest lucru în următorii termeni: „După Watergate, întregul serviciu secret american s-a văzut adus sub luminile rampei. În cadrul activității noastre poți lucra doar cu cei care sunt pregătiți să garanteze un anumit grad de conservare a secretului. În 1976, transmiterea de informații către C.I.A. putea fi, la fel de bine, înlocuită cu o conferință de presă".

În timpul unei vizite oficiale întreprinse la Washington, în iulie 1977, primul ministru al Israelului, Menahem Begin, a prezentat președintelui Carter o listă cu date utile importante pe care - de-a lungul anilor - Mossadul le furnizase C.I.A. Noul prim-ministru era foarte mândru de această listă de oferte, dintre care multe au devenit, pentru el, cunoscute după ce a venit la putere, la capătul unei lungi perioade când partidul său s-a aflat în opoziție. Vechiul agent al Mossadului a făcut acest gest în ideea de a crea o atmosferă proprie accelerării și extinderii cooperării dintre cele două servicii secrete, exprimându-se speranța ca răcirea relațiilor dintre cele două servicii să înceteze. Lobby-ul evreiesc din S.U.A. și-a folosit, din plin, influența pentru a ajunge la certitudinea că Israelul se va bucura, în continuare, de un puternic sprijin din partea aliatului său de dincolo de Atlantic. Oricum, israelienii aveau multe de oferit în domeniul informativ. Aceasta, întrucât, aflându-se într-o permanentă mobilizare împotriva statelor arabe ce-l înconjurau și care primeau cel mai recent echipament militar produs în U.R.S.S., armata israeliană se afla în postura de a furniza multe și diverse informații, așa cum a reieșit din atenta examinare a materialelor militare capturate. Atunci când l-am intervievat pe generalul Yitzhak Hofi la Cartierul său general, imediat, după încetarea războiului de Yom Kippur, el

a aruncat pe masă un prospect al unui tanc rusesc tip T-72, întrebându- mă în glumă: „Cum ați dori o copie a acestuia?" I-am răspuns că nu mi-ar fi prea folositoare, și el mi-a replicat: „Cunosc foarte mulți oameni care ar vrea să pună mâna pe el". Și dacă prețul negociat se dovedea corect, serviciul secret al armatei era gata să ofere tehnicienilor americani acces la sistemele militare capturate. În schimbul acestora, serviciile israeliene vor primi date despre performanțele acestora, pe care americanii, cu sistemele lor electronice superioare le-ar fi putut obține și furniza.

După Războiul de Șase Zile din 1967 și, încă o dată, după campania Yom Kippur din 1973, Israelul a oferit S.U.A. mostre ale unor noi rachete sovietice, atât sol-aer, cât și aer-sol. Armament antitanc, ca și piese de artilerie ușoară, erau trimise, la rându-le dincolo de Atlantic, în vederea unor teste detaliate și pentru evaluări. Specialiștii americani au fost, cu deosebire, recunoscători pentru intrarea în posesie a tancurilor T-72, folosite de Siria și de Egipt, în războiul din 1973. Ei au descoperit, de exemplu, că acestea erau echipate cu filtre speciale de apărare. Analizele multiple elaborate ulterior asupra tuturor acestor arme s-au dovedit utile în proiectarea armelor și în stabilirea tacticilor de luptă în S.U.A.

Afacerile încheiate între serviciile secrete israeliene și cele americane se vor ține lanț. S-a stabilit, de asemenea, ca, atunci când armele capturate erau trimise în S.U.A., experți israelieni să le însoțească, pregătiți pentru a culege roadele cercetării americane. Numai că Mossadul era suspicios în legătură cu încrederea ce trebuia acordată serviciilor secrete ale unor țări din cadrul N.A.T.O., cerând, în consecință, instituirea unui

embargo privind furnizarea de către americani a unor date și informații țărilor aliate. La Cartierele generale din Tel Aviv exista chiar temerea că agenții sovietici infiltraseră deja sistemul militar occidental și că, astfel aliații lor arabi ar putea căpăta informații detaliate despre pregătirea teoretică și dotarea tehnică a israelienilor.

În 1983, Administrația americană a început să privească cu teamă ofertele israelienilor privitoare la o mai adâncă cooperare, gândindu-se că acestea ar putea prinde S.U.A. în capcana unei dependențe pe termen lung de sursele israeliene. Lucrurile s-au clarificat însă în momentul în care Menahem Begin, pe atunci prim-ministru, s-a oferit să furnizeze informații militare de mare importanță, obținute după intervenția forțelor aeriene siriene, în timpul invaziei Libanului din 1983. Begin afirma că o invenție israeliană a permis forțelor sale defensive să distrugă rachetele sol-aer construite în U.R.S.S., afirmând, totodată, că era gata să ofere S.U.A. această armă secretă. Caspar Weinberger, Ministrul Apărării, se temea că afacerea ar putea confrunta partea americană cu noi și periculoase manevre în sprijinirea cauzei israeliene. S.U.A. pretindeau , oricum, că știu să combată rachetele în discuție. Dar, nu peste mult timp, fluxul informativ în ambele sensuri se va relua. Cum Siria dădea semne că intenționează o escaladare a intervenției sale din Liban - ca măsură de contracarare a invaziei israeliene - și cum situația acolo devenea tot mai complicată, National Security Agency, ale cărei informații din Orientul Mijlociu erau de o foarte bună calitate, a recomandat adoptarea unei atitudini pozitive față de Israel.

Israelul avea cel mai mult nevoie de informațiile provenite în special de la sateliții de observație americani. Chiar dacă Mossadul și celelalte servicii secrete israeliene nu au rivali în culegerea de informații despre vecinii lor din Orientul Mijlociu, un stat atât de mic cum este Israelul nu-și poate permite folosirea unor mijloace de spionaj atât de costisitoare. În schimbul serviciilor aduse în alte domenii, guvernul israelian a reușit să-l convingă pe William Casey - care preluase directoratul C.I.A. în 1981 - să furnizeze Israelului fotografii și diferite informații culese de sateliți în spațiul extraterestru. Șeful serviciului secret al președintelui Carter, amiralul Stansfield Turner, a întrerupt, la un moment dat, accesul Israelului la asemenea material informativ. Dar, în 1984, generalul-maior Yehoshua Saguy, șeful Amanului, afirma că C.I.A. furniza asemenea date, „nu numai informative, ci și fotografii". Israelul a beneficiat, totodată, de datele complexe obținute ca urmare a zborurilor la mare altitudine deasupra Orientului Mijlociu, făcute din Cipru, de avioane-spion tip SR-71. În intenția de a reduce riscul unor noi confruntări arabo-israeliene, metoda aleasă a fost furnizarea de informații despre eventualele pregătiri de război inamice.

William Casey, noul șef al C.I.A., era, aidoma lui James Angleton, un veteran al O.S.S. Prieten apropiat al președintelui Reagan, el se afla într-o poziție bună pentru a-i ajuta pe prietenii săi israelieni. În comunitatea serviciilor secrete israeliene începuse să se vorbească despre informațiile de la sateliți furnizate de S.U.A. ca despre „cadoul lui Casey". Necazul în ceea ce privește aprovizionarea Amanului și Mossadului cu asemenea material provenea din faptul că

americanii nu puteau fi niciodată siguri de scopul în care acesta va fi utilizat. Una era să-ți ajuți aliatul din Orientul Mijlociu să se apere de agresiunea arabă, și cu totul altceva era să-i furnizezi informații care să-i permită efectuarea de raiduri de recunoaștere - și nu numai - în teritorii străine. Așa cum s-a întâmplat în momentul în care fotografii oferite de americani au fost folosite de forțele aeriene israeliene pentru planificarea operațională a atacului împotriva reactorului nuclear irakian. Americanii au încercat, după acest episod, să restricționeze accesul la informațiile lor secrete, dar și să facă o distincție clară între scopurile defensive - care să protejeze frontierele Israelului - și scopurile ofensive, presupunând agresiunea. Și chiar dacă S.U.A. erau în măsură să ofere material informativ despre pregătirile de război din statele arabe ostile, ele nu puteau să ofere în mod normal nici un fel de date referitor la dispunerea forțelor armate ale Iordaniei și ale Egiptului. La urma urmei, aceste două țări erau aliate ale S.U.A.

Sigur că șefii serviciilor secrete de la Tel Aviv și de la Ierusalim și-ar fi dorit un satelit-spion propriu, lansat și finanțat de americani. Dar, cum această posibilitate căzuse, ei au încercat, în repetate rânduri, să convingă Administrația americană că ei ar fi trebuit să aibă, cel puțin, acces direct la satelitul american special atunci când acesta trecea deasupra Orientului Mijlociu și transmitea informațiile obținute.

Un element perpetuu în cadrul relațiilor dintre serviciile secrete ale Israelului și ale S.U.A. era că Mossadul și serviciile sale „sorori" voiau, mereu, mai mult. Ar fi fost, desigur, o greșeală să tragi concluzia că era vorba de o afacere unilaterală. S.U.A au avut, la rându-le, beneficii substanțiale, căci

Mossadul se afla în posesia a numeroase informații despre Europa de Est și despre U.R.S.S. Asta, în special, grație emigranților evrei, care, la sosire în țara râvnită, erau, toți, supuși unui adevărat interogatoriu. Materialele rezultate în urma acestor „interviuri" luate de Mossad se dovedeau dacă nu senzaționale, erau cel puțin folositoare pentru schițarea unui tablou, la zi, al vieții în cadrul unei superputeri comuniste și al sateliților ei. Au ieșit, de asemenea, la lumină numeroase situații în care Israelul a cooperat, sprijinind, astfel, S.U.A. în realizarea de acțiuni clandestine în diferite părți ale lumii. De exemplu, echipamentul militar de fabricație sovietică capturat fusese destinat sprijinirii diferitelor grupări anticomuniste care duceau lupte de gherilă în țări îndepărtate, cum ar fi Afganistanul sau cele din America Centrală. Pentru că Israelul a urmărit, în timp, consolidarea influenței sale în Africa, era capabil să furnizeze aliatului nord-american informații extrem de utile despre acest continent.

Era firesc ca Mossadul să fie cel mai bine informat despre „afacerile" existente în propria-i regiune - Orientul Mijlociu. Nu poate exista nici un dubiu că Washingtonul a avut motive să-i fie recunoscător pentru *avertismentele*, receptate în timp util, privind evenimentele care urmau să aibă loc în această parte zbuciumată a lumii. În particular, amintim cunoștințele fără egal ale Mossadului despre grupurile teroriste palestiniene puse la dispoziția agenților americane, care luptau împotriva terorismului ca flagel internațional. Atunci când, în 1985, un grup de teroriști palestinieni a sechestrat vasul de linie italian *Achille Lauro*, Mossadul a fost cel care a raportat poziția navei; un pasager american fusese omorât la bord[95]. Și mai folositoare

s-au dovedit informațiile furnizate de Institut despre avionul Companiei Egypt Air care îi transporta pe pirați înapoi spre Tunis, după ce aceștia părăsiseră vasul. Și a fost tot meritul Mossadului intervenția unor avioane de vânătoare americane din cadrul Flotei a Șasea, care au forțat avionul egiptean să aterizeze la o bază a N.A.T.O. din Sicilia, arestându-l, apoi, pe liderul grupului.

Fiecare serviciu secret occidental este dator Mossadului pentru ajutorul dat în identifficarea rețelelor teroriste arabe din Orientul Mijlociu și din Europa. Succesul obținut de agenții israelieni în a se infiltra în rândurile bandelor teroriste și în a le analiza tacticile avea să inspire activitatea serviciilor britanice, franceze, dar și a celor americane. S-a extins, totodată, filosofia israeliană adoptată în fața amenințării teroriste, aceasta punându-și amprenta pe munca serviciilor secrete străine și pe tactica folosită de agenții lor. Gândirea americană a fost influențată de limbajul, ca și de faptele Mossadului. Aceasta s-a demonstrat atunci când George Shultz - pe atunci secretar de stat - a făcut, în iunie 1984, o declarație publică, marcând, totodată, crearea de rețele informative specializate în vederea organizării represaliilor militare împotriva teroriștilor:

„O atitudine defensivă pur pasivă nu poate ajuta îndeajuns la combaterea terorismului și a politicii statelor care îl sponsorizează. Este timpul pentru o reflecție îndelungă, adâncă și responsabilă despre mijloace mai active de apărare, ca și asupra apărării prin acțiuni preventive împotriva grupurilor teroriste. Va trebui să ne fortificăm capacitatea de a acționa în domeniul informațional optând

pentru reacțiile rapide. Ne vom baza pe inteligența umană, întrucât societățile noastre ne cer să știm exact ceea ce avem de făcut. Experiența ne-a învățat, de-a lungul anilor, că unul dintre cele mai bune antidoturi împotriva terorismului este certitudinea că vor fi luate măsuri rapide și sigure împotriva celor angrenați în el".

Această viziune, expusă în cadrul unei conferințe organizate de Institutul Jonathan - înființat de Israel în vederea studierii terorismului și numit astfel în memoria eroului raidului de la Entebbe - a oglindit, de fapt, însăși concepția Israelului asupra acestui gen de probleme. Strategia factorilor de decizie israelieni cu privire la combaterea terorismului evidențiază, în fond, importanța acțiunilor de represalii bazate pe informații de primă mână.

Precedentele create de israelieni au condus la primejdioase efecte secundare atunci când au devenit parte a doctrinei americane oficiale. Negocierile care au urmat deturnării unui avion de linie al Companiei TWA la Beirut, în 1986, constituie un caz specific în acest sens. Opinia americanilor a fost de vizibilă indignare la aflarea știrii uciderii unui scafandru din Marina S.U.A., care se afla printre pasagerii avionului, de către teroriștii Hezbollah. Israelul va fi implicat în discuțiile care au urmat, întrucât piratii aerului au pretins eliberarea prizonierilor deținuți în această țară. În ciuda liniei dure afirmate oficial atât de israelieni, cât și de americani au avut loc negocieri și, după ce nefericiții pasageri s-au văzut eliberați, prizonierii vor fi la rându-le, scoși din închisori. Nu era pentru prima dată când agenții israelieni tratau cu teroriștii. Chiar dacă ei condamnă, public, asemenea practici, în realitate ele au loc.

După afacerea TWA, atenția fiind focalizată asupra ostaticilor americani și britanici reținuți în Beirut de Hezbollah și de alte organizații extremiste șiite, Terry Waite, reprezentantul arhiepiscopului de Canterbury, a încercat să ia legătura cu răpitorii, căzându-le, apoi, el însuși, victimă. Oliver North, care stabilise contacte cu Waite, a încercat, și el, să ia legătura cu iranienii din Liban. Cum experiența americanilor în negocieri cu lumea Islamului era mult mai redusă, nu în puține rânduri, ei s-au găsit în pericol participând la tratative cu revoluționarii iranieni.

Serviciile secrete israeliene au dat un prost exemplu luând parte la negocierile secrete vizând livrarea de armament către Iran. Traficanți de arme clandestini au început prin a vinde, în 1980, anvelope de rezervă pentru avioane de luptă construite în S.U.A. În următorii ani ei vor vinde arme și armament în valoare de 60 milioane de dolari. Numai atunci când unul dintre avionele lor de transport (închiriate în străinătate) a dispărut pe ruta Cipru - Teheran a devenit de domeniul public că acesta era doar unul dintre cele 12 avioane speciale cu ajutorul cărora Israelul alimenta Iranul cu piese pentru tancuri și muniție, în vremea războiului său împotriva Irakului. Asemenea afaceri erau, însă, doar niște secvențe în cadrul efortului comercial clandestin al Mossadului.

În multe zone ale lumii, acolo unde C.I.A. se retrăgea, acolo intra Mossadul. Israelienii nu-și permiteau luxul de a avea mustrări de conștiință pentru păcatul de a trata cu dictatorii, cu generalii oportuniști sau cu guvernele mai puțin binevoitoare. Atâta timp cât se considera că a face afaceri cu ei corespundea

interesului național, Mossadul era fericit să aranjeze aprovizionarea pentru oricine era gata să plătească - singura condiție fiind ca negocierile să rămână secrete.

De exemplu, Israelul a ignorat embargoul instituit de O.N.U. referitor la vânzările de arme către Africa de Sud și a livrat guvernului de la Pretoria 6 vase de război. A vândut, de asemenea, tancuri de tip Chieftain și Centurion, ca și mortiere și rachete Gabriel. Asemenea afaceri erau perfectate prin intermediul Companiei Koor din Tel Aviv și prin filialele sale, Tadiran, Iskoor și Telkoor. Până în anul 1978, Meir Amit - fostul șef al Mossadului - a avut calitatea de manager general al acestor trusturi. În schimb, Israelul a achiziționat din Africa de Sud uraniu, fiindu-i acordată permisiunea de a folosi, ca loc de testare, Deșertul Kalahari. Toate aceste afaceri displăceau profund americanilor.

Devenise o practică obișnuită pentru Israel să furnizeze arme și armament țărilor boicotate de americani, așa cum a fost cazul rachetelor aer-aer de tip Safir, livrate în Chile, în 1976. Iar atunci când S.U.A. promovând o politică de reconciliere cu China, a decis, în 1978, să sisteze furnizarea de armament ofensiv către Taiwan, Israelul a vândut acestei țări 50 de bombardiere de tip Kfir. Mossadul a fost cel care a înlesnit aranjamentul. În același an, când președintele Carter a sistat ajutorul acordat lui Somosa în Nicaragua, Israelul a umplut golul, trimițându-i arme automate Uzi, precum și camioane militare, contribuind astfel la prelungirea războiului civil. Prin vânzarea de arme unor asemenea țări și ignorând protestele americane, Israelul a creat un fel de alianță a ostracizaților. În timpul anilor '70, exporturile de arme s-au triplat, negoțul cu

arme devenind una dintre cele mai importante activități industriale din țară. Ofițeri ai Mossadului și ai *Lekemului* (Serviciul pentru culegerea de informații științifice) figurau, cu precădere, printre cei care înlesneau aranjamentele de asemenea natură. Acesta este doar un aspect al îndatoririlor lor extraprofesionale: agentul secret - traficant de arme.

Partea a VI-a

Mossadul și bomba atomică

19. Lechaim *Lekem*

După K.G.B., serviciul secret israelian se află în topul serviciilor naționale de profil care au investit un mare efort în activitatea de achiziționare a secretelor industriale și tehnice. Era în anii '60 când Shimon Peres - la acea vreme ministrul apărării - a stabilit un cadru organizatoric menit să stimuleze culegerea de informații tehnice și științifice. Inițial, a fost vorba de un organism de cercetare și spionaj nuclear, organizat sub conducerea lui Binyamin Blumberg, om cu experiență în domeniul securității, primul șef al inocent numitului Birou de Relații Științifice, cunoscut, în general, prin acronimul său ebraic *Lekem*[96] (Leshkat Kesher Madao). Ofițerilor aflați în subordinea Agenției li s-a ordonat să culeagă date și informații de ordin științific și tehnic, interesând, în mod special, aspectele referitoare la echipamentul defensiv și la sistemele de armament. Ei trebuiau să folosească atât sursele informaționale cunoscute, cât și cele păstrate sub secret. De aceea, mulți au plecat să acționeze în țări străine, în calitate de oameni de știință sau de oameni de afaceri, ori au fost trimiși ca atașați în cadrul ambasadelor Israelului.

O mare parte a muncii acestui birou a rămas confidențială, dar au fost situații când agenții de teren fiind descoperiți, activitățile lor au devenit cunoscute. O realizare notabilă a reprezentat-o înlesnirea obținerii de informații tehnice care vor

permite Israelului să-și construiască propria flotă aeriană. În timpul bătăliilor aeriene din timpul Războiului de Șase Zile, Israelul a pierdut 10% din avionele de luptă, o mare parte a celorlalte fiind avariată. Se impunea, de urgență, înlocuirea acestor pierderi cu aparate noi, ca și procurarea de anvelope și alte părți componente, în vederea unor eventuale reparații. Numai că atingerea acestui obiectiv va fi îngreunată de embargoul instituit de Occident asupra exportului de material de război pentru Orientul Mijlociu. Personal, președintele de Gaulle era domic să-și exprime dezaprobarea față de aventurile militare ale Israelului, prin sistarea livrării de bombardiere de tip Mirage și de avioane de luptă de tip Mystère pe care s-au bazat forțele aeriene israeliene în perioada în care Franța era un constant aliat. Căci, chiar dacă Israelul avea planuri de perspectivă pentru realizarea unei forțe aeriene proprii, acestea nu erau într-o fază îndeajuns de avansată pentru a putea umple repede golul.

Tocmai de aceea s-au făcut tentative spre a-i convinge pe francezi să-și schimbe intențiile printr-o ofertă ce viza testarea avioanelor într-un război adevărat. Numai că președintele de Gaulle a rămas neclintit. Următoarea mutare a fost încercarea de a se apropia de guvernul elvețian, care tocmai cumpărase o cantitate destul de mare de avioane de război franceze pentru propria-i flotă aeriană. În consecință, s-a făcut o ofertă de 150 milioane de franci elvețieni pentru ca Elveția să livreze Israelului doar piese de schimb pentru motor de avion. Elvețienii vor refuza însă oferta, întrucât clauzele înțelegerii de vânzare-cumpărare cu Franța interziceau, în mod expres, revânzarea de părți componente.

Deoarece prin mijloace cinstite eșuaseră în obținerea de „unelte" de război, serviciile Lekemului, ajutate de Mossad, au fost mobilizate spre a obține informații tehnice care să permită Israelului să-și construiască avioane de luptă proprii. Agentul de legătură însărcinat să ducă la bun sfârșit această acțiune era un om de afaceri elvețian, spion amator, pe nume Alfred Frauenknecht. El a livrat fără probleme, în tranșe săptămânale, o foarte mare cantitate de prospecte și fotocopii ale planurilor versiunii elvețiene a avionului Mirage III. Această activitate de spionaj la scară mare a permis israelienilor să-și construiască propriul avion de luptă de tip Kfir, cel care va deveni cunoscut, în mod ironic, drept „fiu al lui Mirage".

Frauenknecht era inginer-șef în cadrul unei divizii de luptă a Companiei Sluzer Brothers din Winterthur (Elveția). După ce fusese contactat de agenți israelieni, care-i ceruseră să le furnizeze părți componente ale avioanelor Mirage, el a mărturisit că se afla într-o poziție favorabilă pentru a le procura planurile necesare. Partea curioasă a poveștii lui Frauenknecht este că el s-a lansat în spionaj din simpatie pentru cauza israeliană, nefiind evreu. El a oferit acest ajutor pentru a se elibera de vinovăția germană pe care o resimțea gândindu-se la comportamentul naziștilor față de evrei.

Punerea în aplicare a inteligentului său plan de a face rost de scheme a pornit de la o sugestie pe care a făcut-o Companiei sale, conform căreia aceasta ar putea economisi bani și spațiu prin arderea hârtiilor care nu mai sunt necesare (după ce, în prealabil, acestea au fost fotocopiate). El însuși și-a asumat sarcina de a duce la bun sfârșit distrugerea acestora în crematoriul municipal, sub supravegherea ofițerilor de

securitate elvețieni. Oricum, între fabrică și crematoriu, el și vărul său (în calitate de șofer) opreau timp de 5 minute la un garaj particular pe care-l închiriase, depozitând acolo planurile obținute de la Oficiul de Patente al Elveției. Planurile avioanelor Mirage au fost, deci, stocate în garaj, în timp ce hârtiile vechi, fără valoare, au fost arse sub ochii vigilenți ai Securității elvețiene, care nu s-a deranjat niciodată să le examineze cu grijă.

Următoarea etapă a operațiunii avea să implice un om misterios, cunoscut sub numele de Hans Strecker. Manager al unei companii de transport ce dispunea de depozite de mărfuri la Kaiseraugst, la frontiera cu R.F.G., Strecker a fost introdus, inițial, ca „prieten" al colonelului Nehemiah Kain, un agent al Mossadului, care lucra în Europa. Sarcina lui era de a prelua baloturile cu cartoane și hârtii din portbagajul Mercedesului lui Frauenknecht și de a le duce în Germania, la un mic aerodrom, de unde acestea urmau să fie transportate, pe calea aerului, în Italia și, apoi, în Israel. Operațiunea s-a desfășurat netulburată timp de un an. Doar atunci când oamenii care locuiau în apropierea depozitelor au atras atenția proprietarilor acestora, frații Rotzlinger, că un străin apare acolo în fiecare sâmbătă, lucrurile au luat o altă întorsătură. Iar atunci când cei doi frați s-au deplasat acolo pentru a investiga cazul, ei au reușit să identifice personajul ca fiind unul dintre angajații lor. Acesta a fugit imediat, nemaifiind văzut vreodată acolo, lăsând în urma sa un teanc din valoroasele documente. În momentul în care proprietarii au examinat conținutul materialului abandonat, ei

au fost uimiți să descopere faptul că hârtiile dinăuntru purtau ștampila „Strict Secret. Proprietate a Departamentului Militar al Elveției".

Securitatea elvețiană a declanșat, imediat, investigațiile de rigoare, care au condus la arestarea lui Frauenknecht. Conștient de necazurile pe care le-ar pricinui - prin depozițiile sale cu privire la afacerea Mirage - relațiilor dintre Elveția și Franța, inginerul a sugerat un târg, propunând ca, în schimbul eliberării sale, să garanteze păstrarea tăcerii cu privire la întreaga întâmplare - prevenind, astfel, o criză politică. Oferta a fost însă respinsă, așa încât 18 luni mai târziu, el va fi adus în fața tribunalului. Frauenknecht nu a încercat nici un moment să nege faptul că ar fi furat materialele și că le-ar fi înmânat agenților israelieni. Dar nici nu a exprimat vreun regret față de acțiunile sale, declarând că a avut motive serioase pentru a se decide să ajute Israelul. În aprilie 1971, Curtea l-a găsit vinovat de spionaj industrial și de violare a securității militare elvețiene. Iar sentința a fost: patru ani și jumătate de închisoare. După eliberarea sa, în 1975, Frauenknecht vizitează, pentru prima dată, Israelul. El nu a avut parte de nici un fel de primire oficială, în semn de recunoaștere a rolului său important în facilitarea construirii în Israel a avionului de luptă Kfir, care se va dovedi atât de prețios în războiul de Yom Kippur. Căci, dacă israelienii ar fi arborat drapele pentru a-și exprima, astfel, recunoștință, ei ar fi recunoscut public că erau implicați în operațiunile de spionaj efectuate pe teritoriul neutrei Elveții. Și, să nu uităm că Alfred Frauenknecht ceruse doar 200 000 de dolari - un fel de poliță de asigurare și asta în beneficiul soției sale - pentru eventualitatea că ar fi fost descoperit și arestat.

În această afacere, Lekemul a probat capacitatea sa de partener real al serviciilor secrete cu care a cooperat îndeaproape. Este evident faptul că Lekemul își poate aroga paternitatea multor succese în obținerea de informații științifice și tehnologice, el reușind să păstreze o remarcabilă discreție până la afacerea Pollard' din America. Acest lucru a fost posibil întrucât Serviciul a operat cu discreție, cooperând, în cei mai buni termeni cu reprezentanții industriilor de armament occidentale. Atunci însă când una dintre unitățile sale care își desfășura activitatea în S.U.A. a depășit măsura, a izbucnit un mare scandal public. Și, datorită acestuia, Lekemul a fost, oficial, dizolvat. Ministerul Apărării, ajutat de colegii din Ministerul Științei și Tehnologiei, a continuat însă activitatea de cercetare vizând descoperirea unor tipuri noi, calitativ superioare de armament, dar în colaborare cu Mossadul, de această dată. Mossadul era, desigur, cel care avea o necontestată longevitate în activitatea de spionaj și în operațiunile speciale proiectate pentru a întări capacitatea de apărare a națiunii. Un important câmp de activitate a fost consacrat alimentării cu informații despre cele mai recente arme furnizate puterilor arabe de U.R.S.S.

La puțin timp după ce Meir Amit a devenit șeful Mossadului, el a primit o cerere specială din partea generalului Mordechai Hod, comandantul forțelor aeriene. Acesta cerea Institutului să-i facă rost de un avion de luptă de tip Mig-21, astfel încât să existe posibilitatea evaluării exacte a performanțelor acestuia. Eli Cohen a furnizat o fotografie a noului tip de avion, care, însă, nu a satisfăcut curiozitatea. Întrucât, la vremea respectivă, Mig-21 era cel mai performant

avion de luptă sovietic - și acest avion se afla în serviciul Egiptului, Irakului și Siriei - comandanții flotei aeriene a Israelului erau dornici să primească informații detaliate referitoare la caracteristicile și la posibilitățile sale. Ei nu dețineau date nici despre viteza sa, nici în legătură cu armamentul aflat la bord, sau cu echipamentul electronic de contracarare a inamicului, iar cunoașterea tuturor acestor lucruri era strict necesară pentru angajarea cu succes într-un război aerian. Sub o asemenea presiune venită din partea forțelor aeriene, Cartierul general al Mossadului a trecut așadar la elaborarea unui vast plan de acțiune menit să ducă la obținerea - cu orice preț - a acestui avion. S-a apreciat că speranța reușitei într-o asemenea acțiune era legată de găsirea unui pilot arab care urma să fie convins să aducă cu el avionul, în Israel.

Cel ales a fost un ofițer irakian, comandantul de escadrilă Munir Redfa, fiu al unei prospere familii creștine maronite, care trăia în Bagdad, nu prea încântat de viața ce i-o oferea regimul irakian. După lungi și grijulii tentative de apropiere, făcute de agenți ai Mossadului care au vizitat respectiva țară arabă sub acoperirea unor oameni de afaceri, Redfa va fi de acord să zboare cu avionul său Mig, în schimbul a 500 000 de lire sterline, dar și a garanției că, înaintea acțiunii, soția și copilul, împreună cu întreaga-i familie (părinți, bunici, mătuși și unchi), vor fi scoși peste graniță.

Această cerere a făcut ca afacerea să devină extraordinar de primejdioasă și de complicată. Presat de urgența operațiunii ca și de dorința de a se afirma ca șef incontestabil al Mossadului, Meir Amit a mobilizat, în acest scop, majoritatea echipelor sale

secrete. El a cerut, totodată, întăriri din partea Amanului - serviciul secret al armatei. Pentru a evacua numeroasa familie a lui Redfa a fost necesară găsirea unor agenți în Kurdistan, pentru a obține ajutor din partea rebelilor kurzi, dar și în Iran, de unde familia trebuia preluată cu un helicopter - operațiune încununată, bineînțeles, de succes. Pentru că era vorba și de pregătirea unei asistențe din străinătate, Amit însuși a zburat la Washington, pentru a obține ajutor din partea C.I.A. care era, la rându-i, nerăbdătoare să intre în posesia unor date detaliate despre acest Mig-21. Un diplomat american din Bagdad a fost apoi convins să vorbească cu Redfa și să-l asigure că era de importanță vitală - atât pentru întreaga alianță occidentală cât și pentru Israel - cunoașterea secretelor avionului Mig.

A fost argumentul care, în final, avea să-l determine pe tânărul ofițer de aviație să primească oferta. În august 1966, el decola cu rezervoarele pline de la baza aeriană de lângă Mosul, în nordul Irakului, într-o misiune de antrenament. Bineînțeles, la bordul unui avion Mig. Odată ajuns la altitudine, el s-a îndreptat către Turcia, unde avioane de tip Phantom ale US Air Force îl așteptau pentru a-l escorta către o bază a C.I.A. Acolo, pilotul irakian a realimentat și a pornit într-un nou zbor peste Marea Mediterană, spre întâlnirea cu avioanele de luptă israeliene, care l-au escortat până în Israel. Operațiunea a fost una clasică de spionaj militar, cu o mare doză de risc, dusă însă la bun sfârșit, cu precizie și vigoare. Era, cu siguranță, genul de acțiuni care i-au conferit Mossadului marea sa reputație de a duce la bun sfârșit misiuni pe care alte servicii secrete ar ezita chiar numai să le încerce.

Veterani ai Serviciului încă mai privesc înapoi cu mândrie la măreţele zile ale anilor '60, când nimic nu părea imposibil, şi aventură după aventură aducea triumf după triumf. Trei ani după capturarea avionului Mig, Institutul a fost din nou chemat, de astă dată cea care îl solicita fiind Marina, cea mai neglijată ramură a forţelor armate. Ea avea încă în dotare - ca fiind funcţionale - vechi vapoare rămase din cel de-al doilea război mondial. Marina resimţea nevoia unor ambarcaţiuni rapide de patrulare, dotate cu torpile şi cu rachete, motiv pentru care comandase opt asemenea vase la un şantier naval din R.F.G. Sub presiunea arabilor, care cereau să se stopeze livrarea de arme către Israel, germanii vor rezilia, la un moment dat, unilateral contractul, lucrările finale fiind transferate constructorilor de nave din portul francez Cherbourg. Deşi, în 1969, preşedintele Franţei îşi manifestase dezaprobarea faţă de politica Israelului blocându-i livrarea de arme, vasele de patrulare au reuşit să evite embargoul, motivându-se că ele nu vor naviga cu echipament militar la bord.

Dar, pe 28 decembrie 1969, comandourile israeliene efectuau un raid aerian, cu helicopterele, deasupra aeroportului din Beirut, distrugând 13 avioane de linie ale Companiei MEA aflate la sol. Guvernul francez a reacţionat, imediat, ca urmare a acestui raid, sechestrând, pur şi simplu, vasele de război israeliene aflate la Cherbourg. O săptămână mai târziu, însă, câteva echipe special instruite vor subtiliza trei dintre vase, care erau aproape de finisare, pregătindu-le, în trei ore, pentru navigaţie - încălzindu-le motoarele, arborând drapelul cu

Steaua lui David și punându-le în marș. Celelate cinci vase lăsate în urmă, vor fi puse sub o și mai strictă pază de către francezi și vor fi mutate din respectivele docuri.

Israelul era, totuși, decis să recupereze și aceste nave, atât de necesare flotei lor maritime. Familiarizați cu primejdioasele misiuni împotriva palestinienilor din Beirut, militarii și unele elemente mai dure din cadrul unităților speciale abia așteptau să se confrunte cu francezii. Au existat, chiar, discuții referitoare la luarea prin forță a acestor vedete rapide. Analiza „la rece" a situației a temperat spiritele și Mossadul, ajutat de serviciile secrete ale armatei, a început să elaboreze un plan mult mai rațional, care să fie îndeplinit de o unitate specială, sub numele codificat de Operațiunea „Arca lui Noe".

Ca o mișcare preliminară, amiralul Mordechai Limon - care conducea discuțiile în Franța - a început negocierile referitoare la complicata chestiune a compensațiilor cuvenite pentru nerespectarea condițiilor privind finisarea lucrărilor de construcție a navelor. Întrucât se avea în vedere „vânzarea" vaselor unui alt partener, tehnicienii israelieni urmau să rămână la Cherbourg până la finalizarea lucrărilor. Și, pentru a convinge autoritățile franceze de bunele intenții ale Israelului de a vinde vasele de război, Mossadul a trecut la aranjamente și mai complicate. Martin Siem, director al Companiei navale norvegiene Starboat, acționând, mascat, ca om al israelienilor, a sosit la Cherbourg, declarând că era interesat în cumpărarea, cât mai curând posibil, a vapoarelor, pentru a le folosi, ulterior, în munca de exploatare petrolieră. Și, întrucât se părea că respectivele vase puteau fi folosite în acest scop, vânzarea a primit aprobarea din partea unui comitet francez însărcinat cu

controlul exportului materialelor de război. Dacă ar fi verificat cu mai multă atenție, autoritățile franceze ar fi descoperit că Starboat - o Companie „norvegiană" înregistrată în Panama - fusese înființată, de fapt, de Maritime Fruit, cea mai mare companie navală din Israel.

Planul prevedea ca tranzacția dintre navigatorii francezi și cei norvegieni să se facă prin intermediul noii companii. Pentru ca regia să fie completă, 60 de navigatori israelieni, cu înfățișare vag galică sau nordică, trebuiau să fie introduși clandestin în Cherbourg, gata de a deveni membri ai echipajelor și de a porni rapid la drum spre Canal, în cazul în care planul ar fi fost încununat de succes. Adunați ca niște oi de Mossad și de oamenii serviciilor secrete ale armatei, tineri recruți au fost trimiși la Cherbourg în mici grupuri și cazați, discret, în hoteluri, chiar înaintea Crăciunului anului 1969. Ei urmau să fie primii agenți cvasi-secreți din istoria spionajului, dotați doar cu simple bucăți de hârtie, în care li se indica precis doar locul în care trebuiau să se ducă.

Crăciunul a fost cu grijă ales, întrucât, atunci, vigilența francezilor era la cea mai scăzută cotă. Israelienii, deja figuri familiare în oraș, puteau da impresia că sunt în vacanță, mai ales că un grup de ofițeri rezervase, ostentativ, o mare masă, pentru prânz, la Café du Théâtre. În fine, totul era pregătit. În ziua de Crăciun cinci căpitani au pornit motoarele simultan, iar cele cinci vase de război din Cherbourg s-au angajat prin Canal[97], într-o primă etapă a voiajului lor spre Israel. Pe drum, ele vor fi realimentate, în larg, de tancuri petroliere ale Companiei Maritime Fruit, care staționau de-a lungul rutei. Georges Pompidou[98], care i-a succedat generalului de Gaulle

în funcția de președinte al Franței, a fost nevoit să admită: „Am fost aduși în situația de a arăta ca niște proști din cauza incredibilei complicități a salariaților noștri civili". A fost vorba, în fond, de o operație nonviolentă, încununată de succes. Mossadul a reușit să-și anihileze adversarul printr-o acțiune de o maximă discreție.

Peste numai două zile, Mossadul și-a manifestat din nou capacitatea de acțiune, de această dată organizând un raid în Egipt. O echipă specială aflată sub comanda sa a debarcat la baza navală Ras Ghaleb, de la Marea Roșie, și, după înfrângerea rezistenței trupelor de pază, a luat cu sine, bucată cu bucată, o întreagă instalație radar, care cântărea șapte tone... Aparatul a fost încărcat la bordul helicopterelor și transportat în Israel. Radarul, proiectat în ideea de a detecta, pe distanțe lungi, orice mișcare a flotei aeriene din bazele israeliene din Sinai, furnizase până atunci primele semnale de avertizare sistemului defensiv egiptean.

20. Operațiunea rușinii

Sub privirile uimite ale agenților F.B.I., Jonathan Jay Pollard își conducea Mustangul verde printre porțile ambasadei Israelului din Washington. Era o după-amiază de noiembrie a anului 1984. Cu el se aflau soția sa și pisica familiei, Dusty. „Sunt un spion israelian!" - a strigat el celor ce asigurau paza ambasadei.

Așa a luat sfârșit una dintre cele mai bizare întâmplări din istoria spionajului israelian. Ea va deveni o afacere care va clătina până la temelii edificiul strânselor relații dintre S.U.A și Israel. Pollard era un agent „benevol", un spion voluntar și amator. Evreu american, el era un intelectual fantezist, care se lăudase, eronat, față de prieteni, că deținea un grad înalt în Mossad, cu mult înainte de a stabili vreun contact cu spionajul israelian. El lucrase pentru mai multe agenții de informații secrete ale Marinei S.U.A., fiind numit, în 1979, la Washington, în funcția de analist în cadrul serviciului secret al Marinei americane. Acest om bine educat și capabil s-a identificat cu victoriile și cuceririle Israelului, admirându-i eroii și, de aceea, a dorit să facă ce putea mai bine pentru țară. Șansa a apărut atunci când o influentă relație a sa din New York i-a vorbit, în mod entuziast, despre întâlnirea pe care o avusese de curând cu un adevărat erou israelian, încă în viață: colonelul Aviem Sella - un as al aviației, care zburase la Bagdad

împreună cu escadrila ce reușise să distrugă reactorul nuclear irakian. Colonelul, care se găsea într-o misiune în S.U.A. vorbise, de asemenea, despre rolul pe care îl jucase în bătăliile aeriene din Liban, în timpul invaziei acestei țări, când aviația israeliană spulberase, practic, escadrilele siriene formate din avioane de luptă de tip Mig. Asemenea povești de vitejie aveau să-l transpună și să-l inspire pe Pollard, care izbutise, între timp, să-l cunoască pe viteazul aviator. Rezultatul a fost că s-a oferit imediat să furnizeze Israelului documente secrete, la care avea acces grație muncii sale specifice, în cadrul serviciilor cu un asemenea profil.

Colonelul Sella, pilot pe avioane de război, cu experiență redusă în munca de spionaj, a raportat imediat despre această ofertă serviciilor secrete din țară. Mossadul știa deja ceva în legătură cu Pollard, numele acestuia figurând în dosarele sale. Agenții Mossad de la Washington aveau, însă, dubii în legătură cu el, bazate, fără îndoială, pe faptul că își oferise singur serviciile, dar și pe acela că se dovedea o personalitate ciudată, înclinată spre lăudăroșenie, drept pentru care au ezitat de la început să-i accepte oferta. Aidoma tuturor profesioniștilor în spionaj, ei erau, firesc, suspicioși în legătură cu toți voluntarii, temându-se că, unul dintre aceștia i-ar putea atrage într-o capcană întinsă chiar de C.I.A., cu intenția de a descoperi dacă Mossadul avea rețele în acest teritoriu prieten. Și apoi, regulile de bază ale Mossadului, nu încurajau recrutarea evreilor din diaspora, pentru că eventuala lor descoperire ar fi avut consecințe nedorite asupra coreligionarilor lor.

Optica Mossadului nu era împărtășită de o parte a colegilor săi de la Lekem - biroul înființat cu intenția de a furniza Ministerului Apărării material științific, de obicei achiziționat în mod deschis, dar și pe căi subterane dacă ar fi fost necesar. Lekemul avea reprezentanți care lucrau în Consulatele Israelului din New York, Boston și Los Angeles. Joseph Yagur - atașatul cu probleme științifice și omul Lekemului de pe lângă Consulatul de la New York - consultat atunci când a apărut problema apropierii încercate de Pollard - a trimis un raport către Cartierul general de la Tel Aviv. Raportul va atrage atenția lui Raphael Eitan, noul șef al Lekemului (fost cadru operațional al Mossadului, care, după aproape 20 de ani de serviciu, fusese eliberat din această funcție). Cunoscut în Israel sub numele de „Rafi Împuțitul", se știa că este un prieten apropiat al lui Menahem Begin și al generalului Ariel Sharon, influentă și puternică personalitate a conducerii partidului de guvernământ, Likud, în vremea când prim-ministru era Menahem Begin. Cum în această perioadă, el avea și calitatea de consilier al primului ministru în probleme de contraterorism, Eitan era o persoană cu o poziție privilegiată. Considerând apariția lui Pollard drept o ocazie pentru a-și promova acțiunile în calitate de șef al spionilor, Eitan și-a folosit influența pe care o avea în cercurile înalte în scopul de a obține colonelului Sella autorizația de principiu solicitată pentru a verifica posibila sursă americană în cadrul unei întâlniri private.

Pollard și-a reînnoit, bineînțeles, oferta de a furniza informații secrete, așa încât colonelul Sella i-a dat unele instrucțiuni de bază referitoare la stabilirea legăturii prin intermediul telefoanelor publice, sugerându-i, totodată, să

folosească un cod simplu, compus din litere ale alfabetului ebraic. Joseph Yagur de la Consulatul din New York, trebuia să fie intermediarul lui Pollard. Dar Raphael Eitan voia să-l întâlnească personal pe noul agent, așa încât a aranjat ca Jonathan Pollard și soția acestuia să efectueze o excursie în Europa (prima lor întâlnire va avea loc, în 1984, la Paris). Excursia era, firește, plătită de israelieni, care insistaseră, totodată - așa cum procedează, de altfel, toate serviciile secrete, pentru a-l lega pe spion mult mai strâns de ele - să accepte și primirea unei sume de bani. În cazul în care cineva ar fi remarcat că noul prieten cheltuiește mai mulți bani ca de obicei, se convenise asupra inventării unei istorii despre existența unui unchi bogat în Franța. Reticent la început, Jonathan Pollard a acceptat, în cele din urmă, primirea sumei de 30 000 de dolari anual, plata urmând să fie făcută într-un cont dintr-o Bancă elvețiană. Soția sa, Anna, va profita, curând, de noua bunăstare a familiei, lansându-se în adevărate „expediții" prin magazine.

Reîntors în S.U.A., Jonathan Pollard începe să sustragă de la locul său de muncă seturi întregi de materiale secrete, multe dintre acestea fiind comandate prin instrucțiuni venite special de la Tel Aviv, care specificau chiar titlul și numărul documentului. Israelienii erau avizi după materiale referitoare la progresele înregsitrate de statele arabe în producerea armelor nucleare și la localizarea instalațiilor producătoare de arme chimice din Irak și din Siria. Căci Israelul s-a temut, dintotdeauna, că inamicii săi arabi ar putea ajunge în stadiul de a folosi arme nucleare și chimice împotriva sa - această temere fiind mai veche, de când Egiptul colonelului Nasser a purces, în anii '50, la recrutarea oamenilor de știință germani.

Cuplul Pollard va efectua, în iulie 1985, o altă excursie în Europa, vizitând, de astă dată, și Israelul, în intenția unor consultări directe cu Raphael Eitan. Două luni mai târziu, Jonathan va procura, cu aceeași dezinvoltură, de la o altă agenție americană, informații detaliate referitoare la sistemele defensive aeriene ale Libiei, Tunisiei și Algeriei, date de care israelienii aveau neapărată nevoie pentru a pregăti un raid de represalii, decis ca urmare a unui incident de sorginte teroristă. El a furnizat, de asemenea, informații cu privire la mișcările navelor sovietice, franceze și americane în Marea Mediterană.

Ocazia de a folosi roadele activității sale de spionaj a apărut imediat, la mijlocul lunii septembrie, când Israelul a decis să-și ia revanșa pentru atacul palestinian de la Larnaca (Cipru), unde doi pistolari arabi și un britanic recrutat de Force 17 a O.E.P. au atacat un iaht aflat în rada portului, omorând trei cetățeni israelieni. O săptămână mai târziu, opt avioane de tip F-16s, aparținând forțelor aeriene israeliene, au pornit într-o lungă misiune peste Mediterana, având ca obiectiv atacarea Cartierului general a O.E.P., unde se afla și Yasser Arafat - pe plaja Hammam, situată imediat în afara Tunisului. În această confruntare au fost uciși 60 de oameni, inclusiv Mahommed Natour, comandantul unității Force 17[99]. Toate avioanele s-au întors fără nici o avarie, succesul acestei acțiuni datorându-se, în mare parte, informațiilor furnizate de agenții americani și de sateliții S.U.A., care fotografiaseră Cartierul general al O.E.P. și instalațiile sale defensive - informații care, la rându-le, fuseseră sustrase de Jonathan Pollard.

Zelosul agent din S.U.A. își va dubla eforturile menite să cerceteze și să sustragă, în continuare, alte importante documente. Astfel, el va reuși să scoată, fără probleme, din zona atât de riguros supravegheată în care lucra, o mulțime de asemenea informații secrete. Legătura sa era Irit Erb, secretara atașatului cu probleme științifice al ambasadei Israelului, cu care se întâlnea într-un apartament de bloc, închiriat în mod secret și utilat cu echipament special de fotocopiere, capabil să prelucreze fotografii luate din satelit, tot atât de bine cum putea să prelucreze orice alt gen de documente secrete. Pollard trebuia, apoi, să strângă documentele și să le ducă înapoi, la sursă. Lekemul avea o întreagă echipă care lucra la procesarea acestui tip de secrete. Peste un oarecare timp, un alt om îl va prelua pe Pollard. Era un tip misterios, numit Uzi, dar a cărui identitate reală nu a fost niciodată dezvăluită. El a fost descris ca un traficant de arme israelian care lucra în S.U.A. și care vânduse armament Iranului, în timpul scandalului Irangate.

Pollard acționa, într-un fel, solitar având drept sarcină trimiterea cuceririlor spionajului american direct Mossadului. El devenise, însă, imprudent și mișcările sale au început să atragă atenția colegilor, care-l vedeau părăsind adesea biroul cu documente vizibil speciale - după înscrisuri. Jerry Agee, șeful său, care nu-l agrea prea mult, a devenit, la rându-i, suspicios. Cercetând, la un moment dat, documentele pe care Pollard le-a subtilizat, Agee a descoperit că printre ele se aflau materiale referitoare la sistemele militare sovietice și la capacitățile militare arabe - lucruri care păreau să nu aibă nimic de-a face cu munca pe care o presta Pollard pentru Marina americană și pentru care era, de fapt, plătit. După o bună perioadă de

frământări și circumspecție, Agee a ajuns la concluzia că singura explicație a conduitei lui Pollard o constituie faptul că acesta face spionaj pentru o altă țară. Drept care a decis să informeze serviciile de securitate și F.B.I.-ul. Folosind o cameră video mascată, ei l-au ținut pe Pollard sub supraveghere în propriul birou observând cum acesta selecta anumite documente. Apoi, după ce au cercetat documentele respective l-au reținut și l-au interogat. Până să fie pus sub stare de arest, i s-a permis să-i telefoneze soției și să-i spună că va întârzia la serviciu. În conversație, el a folosit cuvântul „cactus", care - se va descoperi mai târziu - era, de fapt, un cuvânt de cod, semnificând faptul că avea necazuri.

Acesta a fost momentul critic al întregii afaceri. Pentru că, în chiar seara respectivă, cei doi Pollard aveau întâlnire, la cină, cu colonelul Sella, care se afla din nou la Washington, de această dată cu soția. Intrând în panică, Anne Pollard i-a telefonat colonelului, întâlnindu-se, apoi, cu el. Noaptea târziu, Sella s-a văzut brusc confruntat cu o situație de urgență. El nu beneficia de imunitate diplomatică și a înțeles imediat că se găsea în pericolul de a fi arestat ca spion. Rămăsese, deci, un singur lucru de făcut: să părăsească S.U.A. cât mai repede posibil. Numai că, la ora respectivă, nu mai existau zboruri externe din Washington. Așa că Sella și soția sa au închiriat în cel mai scurt timp o mașină, s-au îndreptat spre New York și s-au urcat - folosind pașapoarte false - dis-de- dimineață, într-un avion cu destinația Londra.

Joseph Yagur a fost alertat la Consulatul din New York, numai că acesta nu putea face mare lucru. În stilul său profesionist, Mossadul are mereu pregătite planuri de salvare

pentru oricare dintre agenții săi aflați în încurcătură. Dar, în această operațiune au fost angrenați oameni din afara Serviciului și din Lekem, care, aparent, nu reușiseră să facă nici un aranjament menit să vină în sprijinul omului lor, o dată ce acesta ar fi dat de necazuri. „Să se salveze cine poate", a fost strigătul care a răzbătut din rândurile diplomaților israelieni implicați în afacerea Pollard, precum Joseph Yagur, Irit Erb și Ilar Ravid, ultimul fiind alt ofițer-om de știință compromis în afacere, toți aceștia părăsind imediat S.U.A., fie că beneficiau sau nu de imunitate diplomatică.

Jonathan Pollard, în necunoștință de cauză referitor la tot ce se întâmplase, era cuprins, la rându-i, de teamă, chiar dacă fusese asigurat că recunoscătorul Israel va avea grijă de el. Din dragoste pentru această țară se implicase și realizase atât de mult. De altfel, în răspunsurile la interogatoriu, el a specificat că nu a făcut spionaj împotriva S.U.A. și că nu intenționează să facă vreun rău Americii. Cei care-l chestionau au manifestat, la început, reticențe în a-l aresta, din cauza lipsei de probe evidente. Cu toate acestea, el va fi ținut sub o strictă supraveghere de o echipă a F.B.I. care-l urmărea la tot pasul. Neștiind ce să facă, Pollard și soția și-au făcut bagajele, au luat cu ei pisica și s-au îndreptat pe o rută ocolită, spre drapelul cu stea albastră, care marca ambasada Israelului. Agenții F.B.I. urmăreau surprinși scena. Gărzile, aveau consemnul să-i spună lui Pollard simplu: „Nu intra!". Asta, întrucât Israelul nu dorea să fie compromis prin prezența unui spion demascat pe teritoriul ambasadei. Și, astfel, Jonathan Pollard s-a văzut nevoit să părăsească curtea ambasadei și, imediat după ce a ieșit pe poartă, a fost arestat.

La Ierusalim, panica a fost mare, așa cum a fost și cea din rândurile diplomaților israelieni din S.U.A. implicați în afacere. Prima reacție a fost intrarea serviciilor secrete israeliene într-o adâncă tăcere. În timpul operațiunii de evaluare a daunelor, între serviciile secrete israeliene au apărut acuze reciproce. Mossadul însuși a condamnat desfășurarea în stil amator a Operațiunii Pollard, iar unii dintre oamenii săi au sugerat că, dacă întreaga acțiune ar fi fost lăsată în seama lor, această neplăcută situație nu ar fi apărut niciodată. În ceea ce-l privește pe Jonathan Pollard, acesta a avut unele cuvinte de reproș la adresa lui Raphael - „Rafi" - Eitan. Wolf Blitzer, de la ziarul *Jerusalem Post* scria: „Calitatea prestației lui Rafi în această afacere a fost nu numai extrem de slabă; ea a fost criminal iresponsabilă". Iar purtătorul de cuvânt al Ministerului de Externe, Aviem Pazner, avea să declare că Guvernul nu avea cunoștință despre acest Pollard. „Nu avem nici cea mai mică idee despre această problemă. Cercetăm", a fost comentariul său.

Pe de altă parte, președintele Reagan întreba, de la Washington, pe un ton vexat: „De ce fac asemenea lucruri?" Shimon Peres, primul ministru, și ministrul său de externe, Yitzhak Shamir, s-au aflat, ei înșiși, sub tirul îndreptat împotriva lor de liderii evrei americani, care îi semnaleseră domnului Shultz, de la Departamentul de Stat, că întâmplarea i-a luat prin surprindere. De aceea, ei îi vor convoca pe șefii diferitelor agenții pentru a descoperi ce se întâmplase, de fapt. Domnul Eitan a venit cu o serie de scuze ciudate. Operațiunea, a afirmat el, ar fi fost lansată pentru a descoperi: în ce măsură S.U.A. spionau Israelul. Ei au gândit că nu vor face nici un rău,

atâta timp cât nu există nici o acțiune de spionaj îndreptată împotriva intereselor securității S.U.A. Raphael Eitan a mai raportat, cu nonșalanță, că a avut convingerea că Lekem era autorizat să desfășoare operațiunea.

În consecință, o Comisie formată din Avraham Shalom (de la Shin Beth), Hanan Bar-On (director general în Ministerul de Externe) și Ram Caspi (un avocat din Tel Aviv, prieten al lui Peres) a demarat, în grabă, o anchetă oficială. În noiembrie, raportul lor va concluziona: Pollard făcea parte dintr-o „unitate de spionaj mizerabilă", de ale cărei activități Guvernul nu avea cunoștință. În Israel, Cabinetul de coaliție a acceptat, formal, raportul asupra anchetei și a fost obligat să-și asume responsabilitatea pentru acest episod menit să tulbure relațiile dintre Israel și S.U.A. Guvernul israelian a dat, bineînțeles, asigurări în privința cooperării cu instanțele judecătorești americane și în ceea ce privește returnarea documentelor care fuseseră înstrăinate. Dar, toate acestea, nu au satisfăcut, sub nici un motiv, Departamentul de Stat continuând să critice Israelul pentru a nu fi asigurat întreaga și prompta cooperare promisă. Domnul Peres, după ce a cerut scuze domnului Shultz, secretarul de stat, a dat asigurări că nu va permite ca lucrurile să se mai repete, garantând, totodată, că unitatea Lekem va fi dizolvată.

În răstimpul în care Pollard aștepta, în S.U.A., judecarea procesului său, o importantă delegație americană a vizitat Israelul, cu intenția de a superviza investigațiile în legătură cu cele întâmplate. Condusă de Abraham Sofaer, consilier juridic la Departamentul de Stat, membrii săi au început prin a-i audia pe Raphael Eitan, Yagur, domnișoara Erb, pe Ravid și pe alți

oficiali implicați. Audierile au avut loc lângă Tel Aviv. În acest context, chiar dacă rolul jucat de colonelul Aviem Sella a fost menționat, numele său nu a ieșit la iveală, întrucât implicarea acestuia în afacere ar fi făcut imposibilă susținerea afirmației că Operațiunea a fost neoficială. Un ofițer de rang superior, bine cunoscut, nu putea fi angajat în acțiuni de spionaj de o asemenea importanță, fără ca de acest fapt să aibă cunoștință măcar comandantul forțelor aeriene sau șeful Statului Major. Aviem Sella fusese trimis, desigur, din țară pentru a nu ajunge în fața comisiei. Atât de frustrată s-a simțit delegația americană în eforturile sale de a descoperi adevărul, încât Abraham Sofaer a amenințat cu reîntoarcerea în țară în cazul în care nu vor fi furnizate informații suplimentare.

Directorul de atunci al F.B.I.-ului, William Webster, ai cărui ofițeri investigau afacerea în America, pentru a pregăti procesul lui Jonathan Pollard, avea deja dovezi conform cărora Israelul mințea în legătură cu acțiunea sa de spionaj. În decursul câtorva luni, oamenii legii au reușit să cunoască întreaga dimensiune a afacerii Pollard, descoperind, totodată, și o altă fațetă, anume aceea a implicării colonelului Sella. Numai că guvernul israelian continua să nege că afacerea de spionaj fusese aprobată de cele mai înalte autorități israeliene. Conform purtătorului său de cuvânt: „A fost o deviere neautorizată de la politica cinstită a Israelului de a nu organiza vreo acțiune de spionaj în S.U.A. și nici vreo altă activitate îndreptată împotriva intereselor S.U.A., dat fiind faptul că S.U.A. sunt un prieten adevărat al Israelului".

Atitudinea de aparentă pocăință a fost, însă, subminată de faptul că Raphael Eitan - demis din fruntea Lekemului și din funcția de consilier special în probleme de terorism - a fost numit șef al Companiei „Israeli Chemicals", proprietate a Guvernului. În ochii americanilor, acest gest a apărut ca o recompensă pentru serviciile aduse. Așa cum se va întâmpla și în cazul colonelului Sella, promovat în funcția de comandant al bazei de la Tel Nof, a doua bază aeriană a Israelului, care fusese construită cu ajutor american. Este de imaginat cât de lezați s-au simțit americanii pentru asta. Nu după mult timp colonelul se va vedea nevoit să demisioneze din funcție, „spre binele Israelului și pentru păstrarea bunelor relații cu S.U.A.", cum a declarat el. Dar asta s-a întâmplat numai după ce personalul american a primit instrucțiuni să boicoteze baza și activitatea acesteia. În schimb, el va fi numit în fruntea Colegiului pentru personalul militar. La 3 martie 1987, Curtea Supremă a S.U.A. formula împotriva colonelului Sella, în lipsă, trei capete de acuzare: conspirație vizând transmiterea de informații referitoare la apărarea națională a S.U.A.; furt de documente care urmau să fie transmise în cadrul activității de spionaj și primirea ilegală de informații cu conținut secret.

Din acest moment israelienii au început să înțeleagă că, într-adevăr, merseseră prea departe. În cadrul procesului lui Jonathan Pollard, Secretarul de stat în probleme de apărare al S.U.A., Caspar Weinberger, a depus mărturie sub jurământ, mărturie care, la acea vreme, a fost ținută secretă. Weinberger a vorbit despre „semnificația răului provocat de inculpat securității naționale a S.U.A.". El și-a justificat intervenția în următorii termeni: „Deoarece Curții poate să nu-i fie clar că

activitățile inculpatului au cauzat importante daune, am socotit că este necesar să prezint o analiză bine informată, care să poată conduce la o sentință corectă". El a punctat, totodată, faptul că activitățile de spionaj, când sunt descoperite, chiar dacă sunt ale unor țări prietene, pot fi, totuși, dăunătoare intereselor S.U.A. O informație ar putea crea o imagine despre capacitățile și cunoștințele americanilor - sau despre lipsa de cunoștințe - în unele sfere de activitate. În cadrul schimburilor oficiale de material confidențial, există o clauză în care se cere protejarea surselor și metodelor de culegere a informațiilor, fie că este vorba de agenții secreți ca persoane fizice, fie că se referă la materialul rezultat prin supraveghere fotografică sau interceptare electronică. Asemenea garanții nu pot exista, desigur, atunci când materialul este obținut ilegal, prin spionaj. Weinberger susținea că americanii și forțele combatante ale S.U.A. s-ar putea afla „în primejdie prin exploatarea cu succes a acestor date". Pollard a trebuit să recunoască, în final, că a transmis o apreciabilă cantitate de documente de o mare valoare informativă șefilor săi israelieni. El le dăduse nu mai puțin de 800 de asemenea piese secrete și 1 000 de mesaje.

Un alt pericol care se profila era acela că, folosind materialul secret pentru propriile sale scopuri, Israelul ar putea provoca serioase prejudicii politicii externe americane. Trebuie specificate în acest sens informațiile furate care se refereau la Cartierul general al O.E.P.-ului din Tunis, ca și cele despre stațiile radar amplasate în Africa de Nord și care au fost folosite în atacurile organizate de Israel în respectiva regiune. Un alt dezavantaj ce decurgea din această afacere pentru S.U.A. a fost că, după cazul Pollard, ele au avut de suferit în privința

normalului schimb de informații secrete cu Israelul. Căci, din *moment ce* Israelul a pus mâna pe atâtea secrete, nu mai exista nici un motiv pentru ca acesta să ofere informații în contrapartidă. În consecință, afacerea a reprezentat un pas înapoi în cadrul reglementărilor privind schimburile informative între Israel și S.U.A. Ținând seama de toate implicațiile gestului său, Jonathan Pollard a fost condamnat la închisoare pe viață. Soția sa, Anna, împreună cu ceilalți complici, la cinci ani detenție.

Dar ceea ce îi îngrijora cel mai mult pe americani decurgea din faptul că documentele care ajunseseră în mâinile israelienilor etalau, de fapt, o mare parte a colecției lor informaționale, furnizate de surse umane identificabile. Anumite informații secrete care parveniseră israelienilor i-ar fi putut conduce pe aceștia la respectivele surse, dintre care unele erau, probabil, arabe, și care ar fi putut fi, logic, exploatate de Israel și, astfel, expuse anumitor riscuri.

Afacerea Pollard a avut consecințe pe termen lung și asupra relațiilor dintre Israel și evreii din diaspora. Evreii americani au fost puternic șocați de dezvăluirea ce privea Lekemul, care, printr-o „operațiune mizerabilă" sau nu, a furat, în mod deliberat, secrete de interes strategic aparținând S.U.A. Și alte comunități din afara Israelului și-au exprimat neliniștea și nemulțumirea. Chiar și în rândurile sioniștilor, susținerea necondiționată a „patriei mamă" se afla, acum, pus sub semnul întrebării. În momentul declanșării afacerii, fuseseră deja exprimate semne de întrebare referitoare la invazia armatei israeliene în Liban, ca și la implicarea serviciilor secrete în masacrele de la Sabra și Chatila. Evreii de dincolo de frontiere

erau, de asemenea, îngrijorați de controversata problemă a ajutorului militar acordat de Israel Africii de Sud, ca și de atitudinea dură a Israelului față de imigrarea evreilor sovietici. Guvernul de la Ierusalim era de părere că acești oameni aveau obligația de a se stabili în Israel, numai că această optică avea să fie modificată după intervenția unor lideri din S.U.A., care insistau asupra faptului că respectivele persoane aveau dreptul să aleagă locul în care să trăiască, după ce au părăsit teritoriul U.R.S.S.

În momentul în care afacerea Pollard a ieșit pentru prima dată la iveală, William Safire, editorialistul ziarului *New York Times* avea să scrie: „Evreii americani se simt trădați de două ori. În primul rând, în calitatea lor de americani care văd cum dolarii acordați ca ajutor extern Israelului sunt folosiți pentru a cumpăra secretele S.U.A. Suntem trădați, apoi, de facila exploatare a sionismului domnului Pollard de către șefii spionajului israelian - imuni la imoralitatea actului de trădare în sine și la consecințele ce ar decurge din situația în care persoana ar fi prinsă". În rândurile comunității evreiești americane, majoritatea a considerat că serviciile secrete israeliene au dat dovadă de imprudență și de prostie încercând să infiltreze un spion în rândurile serviciilor secrete americane. Un act criminal fusese comis împotriva Guvernului lor și, de aceea, ei s-au simțit indignați și revoltați pentru faptul că loialitatea lor patriotică față de Administrația S.U.A. fusese pusă, astfel, sub semnul întrebării. Un sondaj de opinie, efectuat în 1987, de postul de televiziune CBS News și de ziarul *New York Times*, a arătat că majoritatea americanilor considerau că afacerea Pollard nu va atrage după sine

deteriorarea relațiilor dintre cele două țări. Dintre evreii chestionați, covârșitoarea majoritate a replicat că evreii americani nu plasează interesele Israelului deasupra celor ale S.U.A. Interesele comune - ale Israelului și ale S.U.A. - au stat la baza alianței și prieteniei capabile să supraviețuiască acestui moment. Comunitatea de interese dintre cele două țări, care împărtășesc țeluri politice, economice și strategice similare nu putea fi subminată fie și de un asemenea grav scandal. Numai că toate acestea nu au putut împiedica să se facă simțite, pentru un timp, răceala și suspiciunea.

Oficiali ai serviciilor secrete americane au făcut referire și la alte operațiuni de spionaj în favoarea Israelului în S.U.A., enunțând cazuri în care cetățeni americani nonevrei, cu profunde convingeri proisraeliene, au transmis informații secrete. John Davitt, fost șef al serviciului de securitate internă din cadrul Departamentului de Justiție, a mers atât de departe, încât a afirmat că „serviciile secrete israeliene erau mult mai active decât oricare altele, cu excepția K.G.B.-ului. Ele vizau - prin acțiunile lor - S.U.A. în aceeași măsură în care îi interesau țările arabe".

Ca urmare a afacerii Pollard, israelienii au vizat, în continuare, serviciile secrete în vederea elucidării cazului. Adevărul este că serviciile armatei dăduseră lui Pollard propriile liste de „cumpărături", ceea ce însemna că mulți oameni trebuie să fi știut ceea ce se petrecea. Dacă - așa cum s-a afirmat - Mossadul nu a fost amestecat în manevrarea spionului, se poate presupune că Serviciul a dat dovadă de o eficiență mult sub limita admisă, din moment ce nu a reușit să descopere ce pune la cale Lekemul.

Două rapoarte guvernamentale redactate în anul 1987 au condamnat lipsurile manifestate în conducerea, supervizarea și administrarea serviciilor secrete. Unul dintre motivele care au condus la această stare de lucruri a fost cel al aranjamentelor și înțelegerilor dintre partidul lui Yitzhak Shamir - Likud - și cel al lui Shimon Peres, astfel încât ele să ajungă la putere alternativ. Coaliția guvernamentală, deci, a dus la o guvernare slabă. Conform spuselor domnului Peres: „Virtual, noi formăm același guvern, doar ne conducem campaniile electorale unii împotriva celorlalți". În asemenea condiții nu s-a mai considerat surprinzător faptul că serviciile secrete erau tentate să ia anumite hotărâri pe propria răspundere, punând la cale operațiuni imorale, pe care le considerau a fi în interesul țării. Mai multe personalități israeliene proeminente și-au exprimat îngrijorarea în legătură cu atât de slabul control exercitat asupra lor de către organele de stat. Profesorul Yitzhak Zamir, fost procuror general, a avertizat: „Lucruri teribile au avut loc recent tocmai din cauza unui ineficient control și a unei slabe supravegheri a activității serviciilor secrete. Nu va mai trebui să permitem reeditarea unor asemenea situații care aduc grave prejudicii Israelului".

21. Dimona

Vechii combatanți ai Mossadului au fost nevoiți să se adapteze rapid pentru a intra într-o lume stranie pentru ei, atunci când liderii israelieni au devenit hotărâți să inaugureze aderarea statului lor la era nucleară. S-a dovedit curând că, și în condițiile în care subiectul nu le era familiar, metodele ce se cereau aplicate erau similare celor adoptate în așa-zisa activitate „clasică" de agenți secreți. Înainte ca Israelul să poată construi prima sa instalație nucleară, devenise clar că materia primă necesară pentru industria atomică trebuia achiziționată ilegal - Mossadul ocupându-se de toate tertipurile necesare pentru a realiza importul de uraniu. Agenții săi, obișnuiți cu transportul clandestin de arme, nu au ezitat să folosească aceleași vechi trucuri menite să zădărnicească eforturile agențiilor internaționale, a căror sarcină era de a preveni proliferarea armamentului nuclear, prin controlarea livrărilor de uraniu. Materialul radioactiv destinat scopurilor militare era rezervat în exclusivitate acelor națiuni membre ale așa-numitului Club nuclear: S.U.A., Marea Britanie și Franța. De cealaltă parte a baricadei, U.R.S.S.-ul și China - membre ale aceluiași club - împărtășeau, până la un punct, dorința occidentalilor de a lua măsuri preventive pentru ca puterile mai mici să nu pună mâna pe această armă devastatoare. Avantajul militar suprem, acela de a dispune de capacitate nucleară, preocupa, în mod evident,

Israelul, la fel cum obsedate de el se arătau și unele țări din lumea islamică. Iar Israelul s-a hotărât să fie primul care să-l dobândească. Așa încât Guvernul a început să planifice achiziționarea cantităților necesare de uraniu.

Trebuie spus că, de fapt, temelia programului nuclear al Israelului a fost pusă imediat după proclamarea independenței. Haim Weizmann, primul președinte al țării, el însuși un distins biochimist, i-a încurajat, de la început, pe oamenii de știință israelieni în munca lor prin crearea unui departament special de fizică nucleară în cadrul principalului Institut științific, care, în onoarea sa, îi va purta numele. Construirea unui reactor nuclear era socotită un imperativ național și cel mai indicat loc pentru acest scop era Deșertul Negev, acolo unde fuseseră deja descoperite zăcăminte de uraniu. Crearea acestei industrii, la Dimona, a fost justificată, inițial, de necesitatea unei noi surse de energie într-o țară deloc binecuvântată cu resurse convenționale. Energia nucleară, s-a afirmat, ar putea fi pentru irigații cheia realizării lor.

O decizie formală în privința dezvoltării unei industrii de armament nuclear a fost luată în 1955, dar momentul nașterii ei a avut loc în zilele de după Războiul de Șase Zile, atunci când S.U.A. sistase livrările de arme, în timp ce U.R.S.S. continua alimentarea statelor arabe cu arme și muniții. David Ben-Gurion, primul ministru, și-a afirmat convingerea sa că „Statul Israel are nevoie de un program propriu de cercetare defensivă, astfel încât să nu ne mai aflăm niciodată în postura de miei în fața abatorului".

Omul de știință ales pentru demararea proiectului a fost Ernst David Bergmann, care lucrase cu Albert Einstein. În calitate de consilier științific la Ministerul Apărării din Israel, Bergmann avea sarcina de a recruta oameni de știință evrei care să-l ajute în îndeplinirea proiectului menționat.

Shimon Peres[100], pe atunci unul dintre strălucitii tineri aflați în jurul lui Ben-Gurion, a fost cel care, după insistente tentative, a reușit să convingă guvernul francez să acorde ajutor extern pentru construirea unui reactor nuclear la Dimona. În 1956, el se întâlnise în repetate rânduri cu miniștri din guvernul socialist al lui Guy Mollet, care plănuiau Operațiunea Suez; profitând de aceste strânse relații, el a putut aborda și subiectul ajutorului nuclear.

În schimbul participării israeliene în cadrul complotului vizând Suezul[101], Bourges Maunoury, ministrul apărării, s-a declarat, în final, de acord. El și ministrul de externe au semnat un document strict secret, conform căruia Franța va furniza Israelului un reactor, cu puterea de 24 MW împreună cu prospectul de utilizare și cu uraniul necesar. Semnatarii din partea Israelului au fost Peres și Asher Ben-Natan, un vechi agent care reprezenta Ministerul Apărării. Aranjamentul a fost făcut cu atâta discreție, încât doar nouă persoane au avut cunoștință de el. După venirea la președinția țării a generalului de Gaulle, în 1958, programul s-a văzut amenințat. Președintele francez nu vedea rațiunea pentru care Israelul să beneficieze de un reactor nuclear și a obținut, de la David Ben-Gurion, doi ani mai târziu, promisiunea conform căreia acesta va fi folosit exclusiv în scopuri pașnice.

Operațiunea Dimona a decurs într-un secret desăvârșit. Shimon Peres a creat chiar o agenție specială de spionaj nuclear. Mossadul și Shin Beth, împreună, și-au dat mâna pentru a menține un strict control asupra întregii regiuni Negev. Atât de obsedați erau ei de posibilitatea unui atac asupra instalației, încât, la un moment dat, comandantul militar a luat decizia de a doborî un avion israelian de tip Mirage, care se întorcea, avariat, dintr-un raid, din simplul motiv că acesta survola spațiul aerian de deasupra Dimonei și pentru că el nu a *putut fi identificat în prealabil.*

Dar, în ciuda precauțiilor israeliene, americanii nu puteau fi împiedicați să afle ceea ce se întâmpla, ei fiind preocupați, îndeaproape, de perspectiva proliferării armamentului nuclear în Orientul Mijlociu. Secretul instalației de la Dimona a fost deconspirat, *pentru prima dată*, în 1960, atunci când un avion de spionaj american de tip U-2 a fotografiat-o de la mare altitudine. Dar și rușii aveau cunoștință despre această evoluție a evenimentelor. Guvernul a persistat, nici mai mult, nici mai puțin, în a susține că instalația aflată în stadiul de construcție era, de fapt, o instalație textilă. Knessetului i s- a spus că reactorul nuclear din deșert era destinat activităților de cercetare, și nu construirii de arme nucleare.

Se impunea elaborarea de noi strategii pentru a obține alte cantități de uraniu, această cerință fiind discutată în cadrul unei întruniri la care au participat Bergmann și Isser Harel, pe atunci șeful Mossadului. Aici începe rolul dr. în științe Zalman Shapiro, un evreu sionist care lucrase, în timpul războiului, ca cercetător chimist în cadrul Proiectului Manhattan - inițiat, în S.U.A., de americani și de britanici pentru realizarea primei

bombe atomice. Shapiro a fost ales în calitate de consilier științific și, în ideea de a urni lucrurile, el înființează, în S.U.A., în 1957, „Numec", o corporație pentru material și echipament nuclear, finanțată de Israel. Chiar dacă C.I.A. era îngrijorată de posibilitatea ca documentele păstrate la Cartierul general al corporației din Pennsylvania, să ajungă în mâini străine - bănuind acest lucru din cauza frecventelor vizite ale dr. Shapiro în Israel - nu putea face mare lucru în acest sens. Comisia pentru Energia Atomică a investigat totuși, la un moment dat, dispariția de la instalație a 206 livre de uraniu îmbogățit, raportul ei concluzionând: „Chiar dacă nu se poate afirma cu certitudine că *nu* au avut loc un furt sau o diversiune, controlul efectuat nu a găsit nici o dovadă care să sugereze aceste posibilități". C.I.A. a estimat că mai mult de 200 de livre de uraniu dispăruseră de acolo de-a lungul a 10 ani. O parte a acestuia a fost, pur și simplu, deturnată și dusă în Israel. Iar corporația a fost amendată cu un milion de dolari.

După războiul din 1967, au fost întărite măsurile de securitate americane privind uraniul, o dramatică schimbare fiind înregistrată și din partea președintelui de Gaulle. Franța fusese singura țară dornică să acorde Israelului asistență militară după afacerea Suez. Aceasta, întrucât, atâta timp cât conflictul algerian continua, cele două țări erau, în mod firesc, aliate, statele arabe fiindu-le adeversar comun. O dată cu încetarea conflictului, însă, generalul de Gaulle a început să privească Israelul și strânsa prietenie care existase între cele două state drept piedici în calea planurilor sale de reconciliere cu lumea arabă. În *Memoriile* sale, generalul a afirmat că el a fost cel care a sistat efectiv cooperarea cu Israelul în domeniul

nuclear. Dar Francois Perrin, Înaltul Comisar francez pentru energia atomică, a admis, public, că în 1957, Franța a fost de acord să construiască un reactor menit să producă uraniu, spunând: „Am considerat că putem da secretele Israelului, convinși fiind că le va păstra pentru el însuși".

Înalte personalități militare, printre care și generalul Moshe Dayan, și-au manifestat totuși convingerea că existența unui stoc de arme nucleare era absolut esențială pentru strategia de apărare. Așa se explică de ce, atunci când Franța a renunțat la înțelegerea inițială, Meir Amit - care îl înlocuise pe Isser Harel în funcția de șef al Mossadului - și-a asumat imediat responsabilitatea de a folosi toate resursele Serviciului pentru a găsi modalități de obținere a materiei prime, dar și informații despre cele mai recente cercetări în domeniul fizicii nucleare. Chiar dacă toate acestea ar fi implicat eludarea controalelor internaționale menite să prevină proliferarea armelor nucleare. Obictivul era acela de a se acumula o cantitate suficientă de uraniu pentru a construi 20 de bombe. Experții Mossadului erau solicitați la maximum, pentru a se căpăta asigurări că instalația de la Dimona va primi materia primă necesară. Cum s-a ajuns la realizarea scopului propus s-a aflat din revista americană *Rolling Stone*. Howard Kohn și Barbara Newman au scris, în acest sens, că Institutul (Mossadul, adică) înființase o unitate specială, care avea sarcina de a procura uraniu cu orice preț și cu orice mijloace. În acest scop a fost creată, în Europa, o companie fantomă. Ziariștii au relatat, între timp, și despre o echipă israeliană, înarmată cu gaze lacrimogene, care a atacat și, apoi, a deturnat camioane încărcate cu uraniu, pe teritoriul Franței.

Prin urmare, așa cum s-a procedat în S.U.A., așa s-a făcut și în Europa; Compania fantomă a fost, într-adevăr, creată de Mossad. De această dată, însă, ea era condusă de un fost pilot de avioane german, pe nume Herbert Schulzen, co-patron la „Asmara Chemie", o mică și lipsită de succes Companie chimică din Wiesbaden. Contactat de un agent israelian, Elijah Saharov, care se afla în căutare de agenți acoperiți și purtând numele de cod „The Nazi Pilot" („Pilotul Nazist") - întrucât el activase, în timpul celui de-al doilea război mondial în Luftwaffe - Schulzen a fost invitat pentru convalescența de după o operație pe care o suferise, în Israel, acolo unde Mossadul a pus la punct întreaga afacere. Și, contra unei anumite sume, Compania sa urma să fie folosită ca paravan pentru afacerile cu uraniu.

În martie 1968, Schulzen încearcă o tentativă de apropiere față de Société Générale des Minéraux, o companie belgiană care avea mari stocuri de oxid de uraniu importat din minele din Zair. El i-a spus lui Denis Dewez, director în respectiva Companie, că oxidul de uraniu îl interesa ca material catalizator în industria petrochimică și că, în acest scop, el trebuia transportat la Casablanca, în Maroc. Chiar dacă Dewez a avut unele reticențe cu privire la ofertă - dat fiind faptul că nu auzise niciodată de un asemenea tip de catalizator - contractul a fost, în cele din urmă, semnat în casa lui Schulzen din Wiesbaden. Conform acestuia era prevăzută plata sumei de 8,5 milioane DM prin intermediul unei Bănci elvețiene. Dewez n-a putut să nu remarce, cu surprindere, că această Companie germană făcea, de regulă, afaceri la o scară foarte modestă. Dar târgul fusese încheiat.

Ceea ce Mossadul scăpase însă total din vedere era faptul că, pentru a putea transporta uraniul în mod legal în Maroc, trebuia obținută o aprobare din partea Euratom, agenția Comunității Economice Europene însărcinată cu controlul mișcărilor tuturor materialelor radioactive. De aceea, în rândurile unității speciale și-a făcut apariția o oarecare neliniște. Urmarea a fost că unul dintre comandanții ei superiori a fost imediat transferat în alt loc, cu alte îndatoriri. A fost improvizat, apoi, în grabă, un nou plan implicând transportarea uraniului în Italia, acolo unde Francesco Serterio - proprietarul puternicei Companii Saica din Milano - fusese convins să-l preia, deși întreprinderea sa nu lucrase niciodată cu un asemenea material. Pentru prelucrare, el a fost nevoit să cumpere echipament special.

Planul era, deci, de a transporta materia primă belgiană, pe mare, în Italia, astfel încât ea să poată fi prelucrată acolo. O asemenea mișcare era legală, atât Belgia, cât și Italia, fiind membre ale Pieței Comune. Singurul impediment era, însă, acela că, pe o anumită porțiune vaporul trebuia să navigheze în afara apelor teritoriale ale țărilor membre ale C.E.E. Mossadul s-a bazat pe faptul că nimeni din partea autorităților abilitate cu controlul atomic nu va verifica companiile respective și că nimeni nu ar nota acest parcurs. Presupunerea lor a fost, până la urmă, corectă: nici un inspector nu a venit la bord.

O fregată sub pavilion liberian, *Scheersberg A*, de 1 062 tone, a fost achiziționată la Hamburg pentru 160 000 de lire sterline. Cumpărătorul era un turc, pe nume Burham Yarisal, iar Compania care opera cu atâta grabă a fost înregistrată ca fiind Biscayne Traders, al cărui director s-a dovedit a fi un

agent israelian născut în Danemarca, pe nume Dan Aerbel. I octombrie, acest vas, sub comanda căpitanului Persy Barrow după certificat, un londonez în vârstă de 35 de ani, dar realitate agent al Mossadului, ca și restul echipajului, de altfe - era gata să pornească pentru o cursă-test spre Napoli. Singu dificultate ivită a fost o interpelare venită din partea lui Feli Oboussier, un oficial vest-german de la Euratom, care dorea s știe în ce măsură Compania italiană poate folosi uraniul în calitate de catalizator. El a primit asigurări că, într- adevăr, e putea fi folosit. Până la sfârșitul lunii, echipa a putut confirma că totul era pregătit pentru declanșarea operațiunii.

Cele 560 de recipiente care conțineau uraniul, au fost îmbarcate pe *Scheersberg A*, sub supravegherea lui Schulzen. Pe 15 noiembrie, vasul a ridicat ancora la Antwerpen pentru portul italian Genova. Numai că el nu a ajuns niciodată acolo. Căci, în loc să meargă în acea direcție, el s-a îndreptat către est, prin Marea Mediterană, spre întâlnirea - două săptămâni mai târziu - cu un vapor israelian, în dreptul coastelor Ciprului. Acolo, recipientele au fost transbordate spre a fi transportate spre portul israelian Haifa, de unde au fost duse la Dimona. Trecuseră 14 luni de la decizia Cabinetului de a ordona Mossadului procurarea ilegală a uraniului necesar construirii bombei atomice. Operațiunea Plombat fusese dusă la bun sfârșit.

De-abia în decembrie nava *Scheerberg A* a fost văzută din nou, acostând în portul turcesc Iskenderun. Ultimele două săptămâni ale voiajului nu fuseseră înregistrate în jurnalul de bord. Nici de la căpitanul Barrow, nici de la restul echipajului, nu fusese primit vreun semn, iar atunci când s-a efectuat o

investigație referitoare la înregistrările transporturilor maritime internaționale, a ieșit la iveală faptul că acest căpitan a fost, de fapt, o persoană fictivă, inventată special pentru această operațiune. I-a trebuit Euratom-ului, organizația europeană pentru control atomic, șapte luni pentru a obține dovezi că încărcătura, de fapt, dispăruse. Ancheta poliției, la rându-i, a eșuat în tentativa de a descoperi ceea ce s-a întâmplat în realitate, în timp ce companiile implicate au refuzat să facă orice declarație. În cele din urmă, Comisia Europeană a decis să claseze dosarul referitor la această afacere, fiind de acord ca el să rămână secretă.

Comandanții Mossadului erau, în mod firesc, foarte mulțumiți de succesul operațiunii. Dan Aerbel, agentul care făcuse atât de mult pentru *îndeplinirea misiunii*, a fost promovat și numit în Norvegia. El era unul dintre puținii agenți ai Mossadului care se simțea în Scandinavia ca acasă și, din aceste rațiuni, a fost selectat, în 1971, pentru a face joncțiunea cu echipa care-l vâna pe Ali Hassan Salameh - omul bănuit a fi fost răspunzător de masacrul de la München. Acea operațiune s-a încheiat însă cu un fiasco, întrucât respectiva echipă a omorât în Norvegia pe cine nu trebuia. Dar, printre agenții arestați după operațiunea eșuată s-a aflat nimeni altul decât Dan Aerbel, motiv pentru care a devenit public și rolul său în mai vechea afacere a uraniului.

Probabil că cei ce-l recrutaseră pe Aerbel ca agent al Mossadului nu știau că acesta suferea de claustrofobie. Pentru a scăpa de persecuțiile din timpul celui de-al doilea război mondial el a stat multă vreme ascuns într-o pivniță, ceea ce l-a marcat pentru tot restul vieții. De aceea el s-a dovedit a fi

excesiv de cooperant atunci când a fost chestionat de poliția norvegiană după ce petrecuse o noapte în celulă. Pentru a-i induce, probabil, pe norvegieni în eroare, el a mărturisit: „Eu am fost proprietarul lui *Scheersberg A*". Derutat, cel care îl interoga l-a auzit, apoi, pe Aerbel explicându-i: „Uraniul a fost transportat în Israel". Și, bucată cu bucată, toată povestea a ieșit la iveală. Mossadul s-a folosit din nou de *Scheersberg A* în 1969, atunci când o echipă a sa a furat cele cinci vase de război de la Cherbourg. Această navă, care aparținea lui Biscayne Traders Shipping Corporation, al cărui proprietar era Dan Aerbel, a așteptat respectivele vase și le-a realimentat pe mare, în dreptul portului spaniol La Coruña.

Politica guvernelor care se vor succeda a fost de a nega faptul că Israelul posedă arme nucleare, numai că, în 1969, primul ministru Golda Meir, întrebată fiind la Washington de președintele Nixon în ce măsură posedă Israelul vreo asemenea jucărie periculoasă, s-a simțit în stare să răspundă: „Da, posedăm!" Adevărul cuprins în această replică avea să fie confirmat de criza militară din timpul războiului de Yom Kippur, atunci când forțele unite egipteano-siriene s-au aflat la un pas de a învinge Israelul. Generalul Yitzhak Hofi, comandantul frontului nordic care se îndoia de capacitatea armatei sale de a rezista mult timp asaltului sirian de pe Înălțimile Golan, a ridicat atunci problema recurgerii la atacul nuclear. Și Moshe Dayan credea, la rându-i, că sosise momentul folosirii acestei arme de ultimă instanță. 13 încărcături atomice depozitate în tunelurile de sub Deșertul Negev așteptau, să fie pregătite pentru lansare. În răstimpul unei perioade de 24 de ore, în timp ce Cabinetul cântărea

gravitatea luării unei asemenea decizii, când încărcătura atomică era plasată la bordul avioanelor de luptă de tip Phantom și Kfir, Orientul Mijlociu a fost în mare pericol. Și nu numai el. Mișcarea a devenit, însă, imediat cunoscută atât în S.U.A., cât și în U.R.S.S., căci sateliții- spion ai acestor țări înregistraseră pregătirile pentru războiul nuclear. Reacția sovietică a venit sub forma amenințării cu furnizarea de arme nucleare Egiptului, pentru a fi folosite împreună cu rachetele de fabricație sovietică aflate deja acolo. Contra-amenințările americane au sugerat posibilitatea declanșării unui război nuclear între cele două superputeri. În cele din urmă, situația s-a stabilizat, numai că secretul Israelului era, de-acum, de domeniu public[102].

22. Isis și Osiris

După momentul de cumpănă prin care Israelul a trecut în toamna anului 1973 (a folosi sau a nu folosi arma nucleară în războiul de Yom Kippur), nu mai exista nici un dubiu referitor la faptul că, în extremis, Israelul ar face uz de această armă, într-o tentativă ultimă și disperată de a salva țara de cucerirea arabă. Serviciile secrete israeliene erau preocupate, în continuare, de problema nucleară, dar la alt nivel. După ce înlesnise Israelului să devină o putere nucleară avea, acum, sarcina - mult mai agresivă - de a lua măsuri de prevenire ca armele nucleare să nu intre în posesia puterilor arabe. Nimeni nu cunoștea mai bine decât Mossadul modalitatea în care legislația internațională poate fi eludată, astfel încât un stat ambițios să poată fi capabil să achiziționeze uraniu și reactoare. Ceea ce Serviciul reușise pentru propria-i țară trebuia, acum, să prevină ca forțele arabe să reușească același lucru. Bomba islamică punea în pericol existența statului Israel, așa încât era datoria Mossadului și cea a Amanului să ia măsuri ca această amenințare să nu devină realitate. Împreună cu Shin Beth, ei erau răspunzători și de protejarea secretelor cercetărilor nucleare de eventualii spioni străini.

Pakistanul, de pildă, care se afla în posesia instrumentelor tehnice și științifice necesare pentru construirea armei nucleare, era privit cu mare suspiciune. Se știa bine că pe subcontinentul

indian cercetarea în domeniul nuclear făcea mari progrese. Îngrijorarea se vedea alimentată și de faptul că banii necesari pentru proiect erau furnizați de statele arabe exportatoare de petrol. Amenințarea venea și din partea altor țări islamice. Moammer Gaddafi[103] făcuse, la rându-i, publică hotărârea de a obține arme nucleare, fie prin cumpărare (ceea ce încercase în repetate rânduri), fie prin contribuție la fabricarea lor de către unele puteri prietene.

Dar amenințarea imediată venea din partea Irakului. La un moment dat, s-a conturat clar posibilitatea ca această putere militară, condusă de președintele Saddam Hussein, să devină prima țară arabă care să posede propria-i armă nucleară. Irakienii au cumpărat, în acest scop, din Franța, un reactor de tip Osiris, care, la vremea respectivă, era unul dintre cele mai avansate modele experimentale din lume. Un al doilea reactor, numit Isis, fusese, de asemenea, livrat și pregătit pentru amplasare în apropierea Bagdadului. Costul total al acestei tranzacții era de 275 milioane de dolari, incluzând și livrarea de 12 kg uraniu, cu puritate de 93 la sută, suficient pentru producerea a trei sau patru încărcături nucleare. Înțelegerea semnată în 1976, prevedea obligația Irakului de a vinde, în schimb, Franței, o anumită cantitate de petrol și de a cumpăra armament convențional francez. După marea criză de pe piața petrolului provocată de războiul din ziua de Yom Kippur, guvernul lui Jacques Chirac este de acord cu afacerea.

Președintele Franței Giscard d'Estaing[104] avea, de altfel, să declare: „În timpul negocierilor am avut personal ocazia să mă asigur că armele nucleare nu vor fi folosite în Orientul Mijlociu". În ciuda asigurărilor date de cele două părți - Franța

și Irakul - conform cărora instalațiile nucleare de la Bagdad nu erau destinate producerii de arme atomice, Israelul era convins de contrariul. Președintele Saddam Hussein avea intenția ca Irakul să devină prima putere nucleară arabă, succes care ar fi sporit ambițiile sale de a deveni numărul unu în Orientul Mijlociu. Dacă ar fi reușit să producă și să stocheze bombele, acestea ar fi devenit de neprețuit ca arme de șantaj sau, și mai rău, ele ar fi dat Irakului atuul de a declanșa un război nuclear împotriva Israelului, dar și a Iranului, celălalt inamic al său.

Evoluția evenimentelor se arata extrem de îngrijorătoare pentru Israel. În cazul în care această națiune arabă ar fi avut propria-i bombă atomică, orice amenințare a Israelului pe această temă n-ar mai fi avut efectul scontat. Atât Mossadul cât și Ministerul de Externe au ținut sub un control foarte strict proiectul nuclear al Bagdadului. Agenți de teren și diplomați se convertiseră, am putea spune, din braconieri în paznici ai vânatului. Cunoșteau jocul făcut de cealaltă parte întrucât ei înșiși contribuiseră la achiziționarea de material nuclear și la introducerea sa în Israel, în ideea construirii propriei arme secrete în deșert, la Dimona. Această experiență le-a dat posibilitatea de a elabora planuri apte să prevină un eventual succes al statelor arabe în acest domeniu atât de sensibil.

În Franța existau oameni de știință și tehnicieni care fuseseră implicați în cooperarea nucleară cu Israelul, într-o vreme în care Franța se considera a fi un ferm aliat, înainte ca președintele de Gaulle să-și exprime dezacordul și să abandoneze cooperarea. Așa se explică de ce informații detaliate despre noua afacere a Franței cu Irakul au devenit curând accesibile echipelor Mossad. În plus, oamenii săi de la

Bagdad au intrat în posesia unor informații valabile despre progresele realizate la instalațiile aflate la 14 mile depărtare de capitala Irakului. Infiltrarea cu „observatori" a instalației nucleare irakiene era, de mult, o sarcină primordială a serviciului secret israelian, care avea puternice legături la Bagdad. Dorința politică era de a preveni, cu orice preț, ca președintele Saddam Hussein să-și realizeze ambițiile de pătrundere în clubul puterilor nucleare.

În primăvara anului 1979, Compania franceză C.N.I.M. (Constructions Navales et Industrielles de la Méditérranée) din La Seyne, în apropierea orașului Toulon, terminase construirea a două reactoare nucleare comandate de Irak. Denumite, inițial, după zeitățile egiptene Isis și Osiris, ele au fost rebotezate Tamuz 1 și Tamuz 2. Această schimbare a fost cerută de însuși Saddam Hussein, ca reacție la gestul președintelui Sadat de a încheia pace[105]. Echipamentul era pregătit pentru a fi transportat în Irak. Faptul că aceste containere erau gata pentru export și ținute încuiate în depozitul numărul 3 al unei clădiri ascunse din port se considera că este un secret bine păzit, cunoscut doar de un grup de tehnicieni și de fizicieni francezi atent selectat. Dar toate acestea n-au putut împiedica Mossadul să obțină informațiile de ultimă oră ce-l interesau de la o persoană din cadrul întreprinderii constructoare. Astfel, Mossadul a aflat că, în noaptea de 8 aprilie, părți componente ale reactorului vor fi încărcate în camioane și transportate la Marsilia, unde aștepta un vapor care să le ducă mai departe, în Irak. Trebuia întreprins ceva. Cu două zile înainte de termen, o echipă a intrat în depozit și, folosind explozibil din plastic, a aruncat în aer echipamentul pentru reactoare. Serviciile secrete

israeliene s-au abținut de la a face publică victoria, dar rapoarte ale poliției franceze nu au lăsat nici un dubiu asupra implicării Mossadului. *Misiunea fusese denumită Operațiunea Biglift.*

Poliția franceză a descoperit că o echipă israeliană formată din trei oameni, cu două zile înaintea exploziei, zburase de la Paris la Hyères, aeroportul cel mai apropiat de Toulon. Israelienii au sosit cu o cursă târzie, pe 4 aprilie, prezentând acte de identitate franceze în momentul în care s-au prezentat, separat, la trei hoteluri, unde au plătit în avans. Ei au fost preluați apoi de un Renault 12 și conduși la o vilă închiriată, din afara orașului, unde s-au întâlnit cu alți patru bărbați care sosiseră înaintea lor. În următoarea zi, acest trio din Paris a făcut o călătorie de recunoaștere a fabricii din La Seyne, notându-și că paznicii făceau un rond la miezul nopții și unul altul la ora 3 a.m. După ce pregătirile finale pentru intervenție au fost efectuate, întregul grup de șapte s-a urcat în două camioane, deplasându-se spre zona depozitelor de pe malul mării. Acolo au escaladat un perete și au scos sistemul de alarmă din funcțiune. O dată ce aceste operații au fost realizate, următoarea parte a misiunii a fost înfăptuită mai ușor, ei având asupra lor și o cheie duplicat pentru ușa dincolo de care se găsea materialul căutat.

Anchetatorii au mai descoperit că intrușii făcuseră tentativa de a demonta echipamentul respectiv înainte de a-l arunca în aer, ceea ce a dus la bănuiala că echipa de sabotaj a avut, inițial, ordinul de a fura părți esențiale ale reactorului pentru a le transporta ulterior în Israel. Aceasta a fost, de altfel, explicația că ei au ales ca mijloc de deplasare spre docuri camioanele și nu mașinile. Planul inițial a fost însă abandonat, lipsindu-le

timpul necesar de a demonta echipamentul. Ei au recurs din acest motiv la un alt plan, de urgență, care prevedea folosirea explozibilului. A fost distrus reactorul destinat Irakului, evitându-se provocarea de daune subansamblelor de aceeași factură destinate Belgiei și R.F.G.-ului.

După acest raid, trei persoane din echipă au părăsit Franța pe mare, ca membri ai echipajului unui vapor care naviga spre Haifa.

Ceilalți patru agenți au mai rămas câteva luni în Franța. Una dintre sarcinile lor era de a lansa o pistă falsă și de a distrage, astfel, atenția poliției franceze. Aceasta s-a realizat grație unor apeluri telefonice anonime, care susțineau că sabotajul a fost opera Grupului Ecologic Francez, un grup protestatar total necunoscut, care lua atitudine împotriva a tot ceea ce însemna arme nucleare.

Ambele reactoare destinate Bagdadului au fost foarte grav avariate, estimându-se că programul președintelui Saddam Hussein va fi întârziat, în consecință, cu cel puțin alți doi ani. Întrucât după acest accident guvernul francez a insistat să convingă Irakul să accepte un alt model de reactor, capabil să lucreze cu uraniu de calitate inferioară, au existat persoane care au mers până acolo încât au pus pe seama francezilor întâmplarea. Raidul purtând caracteristicile operațiunilor puse la cale cu grijă de Mossad, nu putea exista nici un dubiu că distrugerea părților componente ale reactorului a fost în avantajul Israelului.

Următoarele evenimente au rămas, la rându-le, învăluite în mister. În vara anului 1980, poliția din Paris a descoperit cadavrul profesorului Yahia el-Meshad, un egiptean, om de

știință în domeniul nuclear, în vârstă de 48 de ani, găsit în camera sa din hotelul Méridién, din apropierea Arcului de Triumf. El fusese înjunghiat mortal. Om de știință, pregătit în S.U.A. și la Moscova, el lucra sub contract cu autoritățile nucleare irakiene. Sosise în Franța pentru a lua parte la conferințele organizate de Agenția pentru energia atomică franceză, în suburbia Fontenoy-aux-Roses. Moartea sa a fost tăinuită timp de patru zile, din ordinul Ministerului de Externe al Franței. Singurul comentariu venit din Israel a fost făcut la o emisiune radio, care deplângea moartea profesorului, unul „dintre puținii fizicieni arabi cu cunoștințe de fizică nucleară, a cărui dispariție va întârzia progresul producției de arme nucleare a Irakului pentru cel puțin doi ani". Dosarul a fost închis și nimeni nu va fi vreodată arestat pentru acestă crimă, deși bănuiala a planat, firesc, asupra agenților Mossadului.

Și totuși guvernul lui Menahem Begin nu considera că se făcuse tot ce trebuia pentru a preveni crearea armei nucleare islamice. Ze'ev Schiff, un influent corespondent militar israelian, avea să scrie, la un moment dat, în ziarul *Ha'aretz*: „Israelul trebuie să folosească orice mijloace pentru a întârzia și a opri, chiar, progresul arab în acest domeniu". El a concluzionat că eforturile „trebuie să se manifeste atât în sfera politică, cât și în alte domenii de activitate".

Hotărârea fermă de a împiedica Irakul - cu orice preț - să construiască o armă nucleară a dus, inevitabil, la suspectarea multor incidente ca fiind de inspirație israeliană. În toamna lui 1980, două avioane de tip Phantom au lansat rachete deasupra centrului de cercetări Tamuz, din apropierea Bagdadului. S-a spus că ele aparțineau Iranului, dar nu s-a putut împiedica

răspândirea versiunii că atacul constituia un avertisment venit din partea forțelor aeriene israeliene, care efectuau zboruri sub culori false, ca să-i înfricoșeze pe oamenii de știință francezi care lucrau acolo.

Existau indicii clare că Mossadul se pregătise intens până în anul următor, când, 15 avioane israeliene de tip F16s, protejate de altele de tip F15s, au organizat un raid la mică altitudine, pentru a bombarda complexul de reactoare de la Daura, situat pe malurile râului Tigru. A fost primul atac aerian efectuat vreodată împotriva vreunei instalații nucleare, succesul său demonstrând cât de bine informați erau piloții despre obiectivul pe care trebuiau să-l atingă. Generalul maior David Ivri, șeful forțelor aeriene israeliene, avea să afirme că fiecare bombă și-a atins obiectivul. Programarea acestui lung raid se bazase pe informațiile furnizate de agenții Mossadului, conform cărora reactorul urma să devină operațional în trei luni. S-a considerat, deci, esențial ca atacul să fie efectuat cât mai repede, evitându-se astfel o explozie nucleară într-un loc atât de apropiat de Bagdad. De altfel, o înaltă oficialitate guvernamentală israeliană comenta: „Din surse a căror credibilitate este deasupra oricărei îndoieli, am aflat că acest reactor - în ciuda camuflajului - este destinat producerii de bombe atomice. Iar obiectivul acestor bombe ar fi Israelul".

Mossadul, însă, furnizase nu numai planuri detaliate despre instalații, ci și informații referitoare la apărarea antiaeriană, ceea ce a permis avioanelor să efectueze atacul fără să sufere vreo pierdere. A duce la bun sfârșit incursiunea aeriană era, desigur, o treabă delicată, întrucât acolo lucrau și oameni de știință și tehnicieni francezi, pentru viața cărora israelienii își

făceau mari probleme. De aceea au fost efectuate studii referitoare la programul lor de lucru, pentru a se asigura când nu sunt în zonă. „Ceea ce am făcut a fost, de fapt, să ne apărăm", afirma Menahem Begin. „I-am avertizat pe francezi. Le-am spus să nu continue aprovizionarea irakienilor cu echipament". Astfel justifica primul ministru decizia de lansare a raidului, menționând că informațiile sale sugerau, cu claritate, că irakienii ar fi putut produce deja patru sau cinci bombe. „În ultimii doi ani am trăit un coșmar", a declarat el. Și israelienii erau unanimi în credința că Mossadul a fost cel care i-a salvat, eliberându-i de acest coșmar.

23. Spionul public

Istorisirile cu spioni care plac cel mai mult israelienilor - dotați, de altfel, cu un gust înnăscut pentru relatări despre aventuri pline de risc și cu un sfârșit incredibil - sunt cele cu happy-end, în care deznodământul este neapărat o strălucită izbândă pentru Institut (Mossad - *n.t.*). Mai puțin populare sunt, însă, acelea care atrag atenția asupra faptului că Israelul însuși este spionat și că serviciile secrete nu prind întotdeauna persoana urmărită înainte ca paguba să fie comisă. Așa încât, în martie 1988, atunci când un tribunal din Ierusalim l-a găsit, în cele din urmă, pe Mordechai Vanunu vinovat de grave acte de spionaj împotriva Israelului lumea nu s-a bucurat prea mult. Acuzațiile care i s-au adus acestui cetățean în vârstă de 32 de ani, născut în Maroc, au fost cele de trădare și de strângere de informații secrete despre instalația nucleară Dimona, din Deșertul Negev, acolo unde lucrase, ca tehnician, timp de nouă ani. Vanunu era, însă, un tip de spion aparte. Și asta datorită faptului că activitatea de spionaj nu se desfășura în beneficiul unui seviciu secret rival. Ziarul londonez *The Sunday Times*, care, în 1986, a publicat toate documentele furnizate de acesta, se lăuda că a dezvăluit „Secretele Arsenalului Nuclear al Israelului".

Sentința de 18 ani închisoare pronunțată în cazul lui Vanunu părea, la prima vedere, o pedeapsă aspră pentru ceea ce, în fond, era o informație furnizată unui ziar. Numai că israelienii - care țineau, în mod special, ca secretul să fie păstrat (ei nu recunoscuseră oficial faptul că posedau această armă) - priveau lucrurile într-o altă lumină. Asta, întrucât producția clandestină de arme nucleare este, prin natura lucrurilor, un subiect extrem de sensibil. Iar relatările lui Vanunu mergeau până în cele mai mici detalii privind capacitatea nucleară a Israelului[106]. Acest bărbat, care lucrase în inima instalațiilor defensive, făcuse și fotografii pentru a-și argumenta punctul de vedere.

Conform datelor furnizate de el, inginerii francezi care construiseră instalația de la Dimona, în 1957, săpaseră în nisip un buncăr aflat la 25 de metri adâncime, în care au instalat o unitate care va fi cunoscută sub numele Machon 2. Acolo, ei au pus la punct acea „tehnologie interzisă Israelului" - după cum susținea de Gaulle. Vanunu pretindea că, sub proaspăt construita clădire de două etaje din Deșertul Negev, se afla un alt edificiu subteran, care cobora pe șase nivele. Componentele armelor nucleare erau produse în acest loc. Această dezvăluire care părea să vină din partea unei persoane avizate, furniza, totodată, o descriere detaliată, a proceselor de extragere a plutoniului, procese care se efectuau la Dimona, prin folosirea materiei prime radioactive brute aduse în Israel, ilegal, de Mossad. Relatarea era, fără îndoială, fascinantă și autentică. Totuși, cea mai importantă dezvăluire cu conotație politică a constituit-o aceea că Israelul devenise „o mare putere nucleară, clasându-se pe locul 6 în tabelul ligii atomice, după S.U.A., U.R.S.S., Marea Britanie, Franța și China". Căci el posedă toate

componentele, dar și priceperea de a construi bombe atomice, cu neutroni sau cu hidrogen. Prin urmare era departe de a fi un „pigmeu nuclear", așa cum se presupunea. Vanunu a mai informat că oamenii de știință lucrau la un nou program de proiectare, numit codificat Operation Hump (Operațiunea Cocoașa), dar și că, la nivelul 4, exista echipament de producere a armelor termonucleare.

Pentru guvernul de coaliție al Israelului lectura celor mai bine păstrate secrete în coloanele unui ziar, după ce (nu fără unele ezitări) *The Sunday Times* s-a decis să publice, în cele din urmă, povestea - a însemnat o mare lovitură. La acea vreme, Vanunu se găsea la Londra, fiind chestionat de diferiți experți, solicitați de conducerea ziarului pentru a verifica dacă informația nu era un bluf. Printre cei care au analizat, cu mare atenție, documentele și fotografiile lui Vanunu se afla și Theodore Taylor, fost șef al Programului de testare a armelor atomice din cadrul Pentagonului. El avea să declare că nu mai trebuie să existe nici un dubiu în privința faptului că, de cel puțin zece ani, Israelul era o reală putere nucleară. Programul era mult mai avansat decât sugera orice alt raport prealabil. El a estimat, conform dovezilor pe care le obținuse, că Israelul avea capacitatea de a produce zece focoase nucleare în fiecare an.

Mordechai Vanunu părăsise Israelul pentru a întreprinde o expediție în Extremul Orient, pentru a se „regăsi" (cum explicase el prietenilor săi). Ajuns în Australia, el primește acolo botezul creștin. Prin intermediul activităților bisericești, el întâlnește, la un moment dat, un ziarist columbian, căruia îi povestește totul despre Dimona. Și, acest individ, Oscar

Guerrerro, s-a oferit să vândă povestea presei. Legăturile sale, ca și marea lăudăroșenie a acestuia au alertat Mossadul - probabil prin intermediul serviciului secret australian - și, în timp ce Vanunu a fost chemat la Londra, agenții secreți se aflau deja pe urmele lui, urmărindu-i toate mișcările.

După câteva zile de la publicarea dezvăluirilor despre Dimona, Vanunu a dispărut din Londra, imediat făcându-și apariția poveștile conform cărora fusese răpit de Mossad. Reverendul John McKnight, un cleric australian care-i fusese mentor spiritual, a zburat imediat în Israel, pentru a încerca să afle ce se întâmplase cu discipolul său. Ziarul londonez, la rându-i - ale cărui măsuri de pază a sursei sale nu fuseseră atât de blindate cum crezuse securitatea britanică - dădea semne de stinghereală.

În Israel, furtuna s-a abătut - cum era și firesc - asupra serviciilor secrete. Evident, ceva nu era în ordine la Dimona, dacă un tehnician, care semnase Actul Secretelor Oficiale, reușise să subtilizeze planuri ultrasecrete ale instalației și să ia cu el fotografii interzise, grație unei camere de luat vederi pe care, în mod normal, nu ar fi trebuit să o poată introduce, mai ales în interiorul unei instalații nucleare. Nedescoperit, deci, el izbutise să copieze detalii și diagrame din registre secrete. În ianuarie 1986, atunci când zbura spre Australia, el purta asupra lui numeroase note scrise de mână, precum și 57 de fotografii pe care le făcuse în interiorul Dimonei. Aici era adevăratul mister. Cum reușise el să treacă de posturile de control, care - s-a presupus dintotdeauna - erau extrem de vigilente în a proteja cele mai sfinte dintre secretele de apărare israeliene?

Prima reacție a fost aceea de a condamna serviciul de securitate internă, pentru grotesca incompetență în descoperirea activității lui Vanunu, înainte ca răul să se fi produs. S-a aflat, în plus, că tehnicianul cu pricina își manifestase public dubiile și îngrijorările față de proliferarea nucleară. De altfel, Vanunu însuși a recunoscut că fusese chestionat de trei ori referitor la orientările sale de stânga. Mai mult, purtând asupra sa asemenea documente el a reușit să treacă, într-un mod uimitor, de strictele controale din porturile și aeroporturile israeliene, instituite pentru a-i combate pe teroriști. Părea imposibil ca o persoană să poată părăsi aeroportul din Tel Aviv fără a fi serios percheziționată. În ciuda unor astfel de bariere, spionul a reușit să treacă. Nu a fost, deci, surprinzător că anumiți oameni au început să se întrebe dacă nu cumva întreaga afacere a fost pusă la cale chiar de Mossad, cu intenția de a pune în circulație știrea că țara sa posedă un formidabil stoc de arme nucleare, avertizând, astfel, statele arabe că n-ar fi bine să îndrăznească să declanșeze un nou război. Această temă va reveni în actualitate, o dată cu înaintarea afacerii Vanunu.

Sub focul criticilor, în prima linie, s-a aflat Shin Beth, serviciul de securitate internă, responsabil și pentru paza secretelor de la Dimona. El a fost rapid acuzat de membri ai Knessetului pentru incapacitatea de a demasca un trădător. S-au făcut auzite imediat și voci cerând epurări în rândurile Serviciului; un înalt oficial a fost chiar demis. O dată cu dezvăluirea poveștii vieții lui Vanunu a reieșit faptul că acesta avea tendința de a atrage atenția asupra sa - prin convertirea la creștinism, prin aderarea la comunism, prin acordarea creditului său O.E.P.-ului - acte prea bătătoare la ochi în Israel.

A mai reieșit că era, în plus, o persoană cu un caracter instabil. Deci, se punea acum problema reușitei sale în trecerea testelor necesare tuturor angajaților din centrele de cercetări nucleare.

Atenția s-a concentrat, apoi, asupra a ceea ce devenise Vanunu după brusca sa dispariție din hotelul Mountbatten, unde locuise la Londra. În acest sens, de la Washington a parvenit o poveste, apărută în *Newsweek*, conform căreia Shimon Peres, pe atunci prim-ministru, ordonase Mossadului să-l readucă pe Vanunu în Israel. Reacția Guvernului de coaliție - aidoma celei din perioada „scandalului Irangate", conform căruia țara vânduse arme ayatollahului Khomeiny - a fost de a minți. „Nu știm nimic despre această problemă", a declarat purtătorul de cuvânt al primului ministru. Dar, practic, toată lumea din Israel știa că nefericitul Vanunu era, în acel timp, ținut, fără posibilitatea de a comunica, într-o celulă de închisoare, undeva în Israel. Yitzhak Shamir - următorul lider al coaliției - a replicat, tăios, că Guvernul „va spune ceea ce va găsi de cuviință să spună".

Aceasta, însă, nu a satisfăcut guvernul britanic, întrucât acum era vorba mai mult decât de o puternică suspiciune legată de faptul că Mossadul îl răpise, într-adevăr, pe trădător la Londra, aducându-l înapoi, acasă. Cererile guvernului britanic pentru clarificarea modului în care a dispărut Vanunu din Marea Britanie au fost întâmpinate, la început, cu tăcere. Guvernul israelian l- a asigurat pe ambasadorul Marii Britanii în Israel, William Squire, că nici o lege britanică nu a fost încălcată în acțiunea de recuperare a lui Vanunu, chiar dacă alte detalii despre circumstanțele dispariției nu i-au fost furnizate;

nu au existat explicații nici în legătură cu motivele pentru care israelienii au eșuat în tentativa de a cere arestarea și extrădarea unui om căutat pentru săvârșirea unui grav delict.

Guvernul Israelului a fost nevoit să ia măsuri împotriva spionului evreu, care, în viziunea sa, trădase statul. Șefului Mossadului i s-a ordonat, prin urmare, să găsească o cale de a-l aduce înapoi în Israel pentru a fi judecat, cu specificația că, orice plan s-ar fi aplicat, el nu trebuia să deranjeze guvernul britanic. Căci Israelul nu dorea s- o supere pe doamna Thatcher, care se bucura de o mare stimă pentru acțiunile ei prompte și în forță în relațiile diplomatice cu Siria, după procesul lui Hindawi - omul prins în timp ce încerca să plaseze o bombă la bordul unui avion al Companiei EL AL, ce zbura pe ruta Londra-Tel Aviv. Această întâmplare va da, de altfel, ideea „extragerii" tehnicianului cu pricina din Marea Britanie... într-un bagaj diplomatic.

Mai întâi, însă, Mossadul trebuia să-și captureze omul. Atunci când Mordechai Vanunu a sosit la Londra, la invitația ziarului *Sunday Times*, lungul braț al Mossadului se afla deja pe urmele sale. Lăsat singur să se plimbe agale pe străzile Capitalei, răstimp în care își sonda conștiința, cea care - după cum a afirmat el ulterior - l-a împins să dezvăluie secrete nucleare, a căzut, „printr-o șansă", în brațele unei atrăgătoare femei, numită Cindy. Ea era, de fapt, un agent al Mossadului, întâmplarea fiind pusă cu grijă la cale. După mai multe întâlniri, ea i-a sugerat că ar zbura cu el în Italia, pentru a consuma legătura dintre ei în apartamentul surorii ei din Roma. Faptul că Vanunu a fost atras să părăsească Marea Britanie a făcut

posibilă susținerea, de către Israel, a afirmației că acesta nu a fost „răpit" de pe sol britanic - și asta pentru ca doamna Thatcher să accepte „precizarea".

Dar ceea ce s-a întâmplat în realitate a rămas învăluit în mister pentru o oarecare perioadă de timp. Israelienii l-au declarat pe Vanunu „în detenție legală", intenționând să-l judece. El fusese, de fapt, sechestrat cu ajutorul momelii Mossadului și adus în Israel la bordul unui vapor care naviga dinspre Italia. Maniera în care s-a îndeplinit această misiune n-ar fi ieșit, poate, niciodată la iveală dacă, la primul proces al lui Vanunu, acesta n-ar fi reușit să transmită un mesaj reporterilor care-l așteptau în fața Curții Districtuale din Ierusalim. El a pictat, în podul palmei, trei rânduri în limba engleză. Și, cum a ținut palma îndreptată spre fereastră, aceștia au putut citi: „Vanunu M WAS HIJACK en IN ROME ITL 30.9.86 21.00 Came to Rome BY BA FLY 504". Descifrarea era: fusese răpit la Roma, la 30 septembrie 1986, la ora 21.00 și că sosise la Roma cu o cursă a Companiei British Airways, zborul 504, de la Londra. Iar atunci când fotografiile cu mâna lui Vanunu au fost tipărite în ziarele israeliene, cenzura militară a fost cuprinsă de amnezie.

Fie datorită faptului că nu mai avea loc în palmă, fie pentru că Vanunu nu știa ce s-a întâmplat după sosirea la Roma, el nu a dat nici o indicație referitoare la modul în care a fost adus în Israel. Meir Vanunu, care-și vizitase fratele la închisoare, a furnizat noi informații: doi agenți secreți îl atacaseră pe Mordechai în apartamentul din Roma în care îl dusese Cindy. În timp ce era țintuit la pământ, ea i-a injectat un puternic anestezic. Se pare că din Italia a fost dus în cala unui vapor și

nu a ajuns în Israel mai devreme de 7 octombrie, la o săptămână după ce fusese răpit; legat și aruncat într-o celulă, a fost ținut acolo timp de două zile.

Chiar dacă povestea a fost, în general, acceptată, Domenico Sica, procurorul general al Italiei, a dorit să ancheteze cele întâmplate la Roma și, chestionându-l pe Vanunu, nu s-a lăsat convins de unele detalii. El a remarcat, bunăoară, că un bloc cu trei etaje în centrul unui popular cartier al Romei constituia „cel mai dezavantajos și primejdios loc de unde să cari un corp fără cunoștință". Sica a comentat mai departe: „Este evident că un grup de specialiști nu ar fi comis niciodată o asemenea eroare". Înalta oficialitate italiană și-a exprimat, totodată, mirarea în legătură cu scrierea unui asemenea mesaj coerent în limba engleză în palma mâinii lui Vanunu fără colaborarea cuiva. Dar ceea ce l-a impresionat cel mai mult a fost seria de fotografii făcute de Vanunu, care demonstrau întregul proces de elaborare a unei arme nucleare. Asemenea dovezi l-au convins pe signor Sica că fotografiile au putut fi făcute doar într-un centru „top secret", de către adevărați profesioniști. Concluzia sa: acest bizar episod a fost o „foarte bine organizată operațiune de dezinformare și intoxicare".

În cele din urmă, a devenit cât se poate de clar că Vanunu nu s-a reîntors de bunăvoie pentru a se prezenta la proces și că Mossadul era implicat în „necurate activități" pe sol britanic, ba chiar într-o operațiune și mai dubioasă, în Italia. Metodele Institutului nu erau prea delicate. Impresia care s-a creat a fost aceea că Mossadul a pus la cale un plan fără obișnuita-i prevedere. Un indiciu al acestui fapt a fost sugerat de slaba acoperire a femeii-agent, identificată rapid la Londra ca fiind

Cheryl Ben-Tov, o israeliană născută în America și măritată cu un bărbat numit Ofer, cu care locuia la Natanya. Femeie de statură mică, dar atrăgătoare, ea a fost trimisă de Mossad la Londra, unde a acționat în așa fel încât să se întâlnească cu Vanunu pe Leicester Square. Ea locuia la hotelul Eccleston și folosea numele de acoperire Cindy Hanin, prezentându-se ca fiind cosmeticiană în Florida. A făcut, însă, o mare greșeală, preluând numele și ocupația unei rude apropiate, ceea ce a permis aflarea adevăratei ei identități. Mossadul nu a reușit s-o antreneze îndeajuns de bine pentru a evita lăsarea unor asemenea urme stânjenitoare.

Afacerea Vanunu a reprezentat pentru Mossad, ca și pentru comunitatea serviciilor secrete israeliene o sursă de serioase reproșuri. Unul dintre ele: n-a reușit să descopere prezența la Dimona a unui tehnician nevrotic, în timp ce celălalt a fost: punerea la cale, în grabă și stângaci, a unui plan de reparare a erorii prin răpirea unui om de pe un teritoriu european prieten, dar după ce secretele acestuia fuseseră făcute publice. Așa încât, încă o dată, activitatea serviciilor secrete israeliene devenise de domeniu public. Ea a creat, de asemenea, serioase incidente diplomatice atât în Marea Britanie, cât și în Italia. Ca întotdeauna, enunțul favorit al israelienilor era unul reținut, atunci când situația o cerea. Yitzhak Shamir, care îi succedase, ca prim-ministru, lui Shimon Peres, se referea la întâmplare ca la un „serios eșec". Singura cale prin care afacerea Vanunu ar fi putut fi prezentată ca un succes al serviciilor secrete israeliene ar fi fost acceptarea ideii că Vanunu a fost exploatat de Mossad,

în scopul de a convinge inamicii Israelului de forța nucleară a țării, fără a fi jenați că trebuie să răspundă americanilor pentru ceea ce făcuseră.

Chiar dacă opinia publică din Israel s-a declarat destul de mulțumită cu condamnarea lui Vanunu, un grup de oameni de știință și avocați din străinătate și-au exprimat dezaprobarea, cerând respectarea dreptului acestuia de a face dezvăluiri - justificate de afirmația că, inspirat de oroarea pe care o resimțea față de armele nucleare, el a acționat din rațiuni ideologice. Mai mult chiar, el a fost propus pentru Premiul Nobel pentru pace, fiind singurul spion căruia i s-a făcut, vreodată, o asemenea onoare. Atât de ciudată a fost întreaga afacere, încât după proces au început să apară serioase suspiciuni referitoare la motivele care au determinat guvernul israelian să acționeze astfel. Probabil că, într-adevăr, Vanunu a fost folosit în mod deliberat, pentru a face cunoscut cât de puternic era arsenalul nuclear al Israelului. Această teorie va fi promovată cu convingere de Frank Barnaby, în cartea sa *Bomba invizibilă*. El era fizician și cadru universitar în domeniul studiilor despre pace, fiind unul dintre cei chemați să-l chestioneze pe Vanunu și să evalueze informațiile pe care le deținea, înaintea publicării lor în ziar. Profesorul Barnaby susține că Mossadul descoperise intențiile lui Vanunu și a decis să-i dea o șansă pentru a spune povestea. În această versiune, atât răpirea, cât și procesul secret, au servit pentru a spori autenticitatea informațiilor lui Vanunu. El notează: „Nu sugerez nici un moment că Vanunu a fost o unealtă docilă a Mossadului. Dar este posibil ca el să fi fost folosit, fără să-și dea seama, în scopul de a vorbi lumii despre activitățile nucleare ale Israelului".

Adevărul este că liderii israelieni nu puteau anunța singuri, cu surle și fanfare, existența formidabilului lor stoc de arme nucleare, - declarându-se satisfăcuți de faptul că, astfel, inamicii lor au putut-o afla indirect. Apoi, oficial, Guvernul a adoptat vechea și atât de uzitata formulă declarând că Israelul nu va fi niciodată prima putere care va introduce arme nucleare în Orientul Mijlociu. Dar, când Vanunu a făcut cunoscut că țara are un puternic potențial de război nuclear, oficialitățile, în sinea lor, erau mulțumite.

Partea a VII-a

Epilog londonez

24. Un african în bagaj diplomatic

Prima întâmplare din seria celor trei care au provocat noi divergențe între Mossad și guvernul britanic a fost legată de mașinațiunile Israelului în Africa. De mai mulți ani, unul dintre țelurile guvernului de la Ierusalim era acela de a întări legăturile cu țările independente de pe acest continent. Demersurile au fost, într-un fel, grăbite din dorința de a impresiona opinia publică a lumii a treia - vădit favorabilă aspirațiilor naționaliste ale palestinienilor - dar și pentru a- și asigura ajutorul în cadrul O.N.U., atunci când Israelul s-ar afla sub presiunea evenimentelor. Orice mutare prin care s-ar fi putut câștiga aliați, precum și voturi prietenești la O.N.U., reducând astfel izolarea Israelului, era binevenită la Ministerul de Externe, chiar dacă uneori se făceau unele compromisuri cu regimuri nepopulare, precum cel al lui Idi Amin, devenit apoi un brutal dictator în Uganda. Mossadul și-a jucat, într-adevăr, rolul în conspirația care l-a răsturnat pe Milton Obote, fostul președinte, aducându-l la putere pe Idi Amin[107]. De asemenea, se urmărea contracararea politicii Islamului de-a lungul și de-a latul continentului, întrucât țările cu această credință au fost dintotdeauna ostile sionismului. Moammer Gaddafi, conducătorul libian implicat în atâtea tulburări, în permanență

dornic de a-și extinde influența de lider african, era, la rându-i, ocupat în Africa cu promovarea propriilor interese, opuse celor ale Israelului.

În cadrul relațiilor cu Africa Neagră, fiecare guvern israelian avea de rezolvat o dublă sarcină, care presupunea o politică de balans extrem de delicată. Evreii din Africa de Sud erau printre cei mai activi sprijinitori ai noului stat Israel, aproximativ 85000 dintre ei - majoritatea bine instruiți și influenți - emigrând în Israel. Ei au reprezentat pe parcurs și un puternic suport financiar; mai târziu, Israelul a fost capabil să se revanșeze oferind Africii de Sud arme și asistență militară. În mod special, acest ajutor militar a devenit prețios în momentul în care guvernele occidentale au început să impună boicotarea Africii de Sud, ca expresie a dezaprobării apartheidului. Nu a fost, deci, deloc surprinzător că s-au dezvoltat legături atât de puternice între Mossad și B.O.S.S. - Biroul Securității de Stat Sud-africane. Multe dintre succesele serviciilor de securitate din Africa de Sud s-au datorat, fără îndoială, ajutorului primit din partea echipelor Mossad, specializate în operațiuni de contraspionaj, ca și în tehnici de interogare. Într-o analiză a C.I.A. referitoare la spionajul extern practicat de Israel se făcea următorul comentariu:

„Legăturile Israelului în Africa au variat considerabil de la țară la țară, depinzând de imperativele situației. Activitățile de spionaj ale Israelului în Africa au fost, de obicei, purtate sub acoperirea de antrenament polițienesc, de vânzări de arme către forțele militare naționale și de programe de ajutor și dezvoltare. Națiunile arabe, în colaborare cu Organizația Unității Africane, au exercitat o mare presiune asupra

majorității națiunilor africane, în scopul întreruperii tuturor legăturilor formale cu Israelul. În ciuda ruperii relațiilor diplomatice dintre Israel și multe țări africane, Israelul menține, încă, bune legături informative cu serviciul kenyan. În Africa Centrală, israelienii sunt încă activi în Zair. În Africa de Vest, ei antrenează serviciile secrete și polițienești ale Liberiei. Ei ajută, totodată, la înființarea serviciului secret al armatei în Ghana. În sudul Africii, israelienii au relații cu serviciul secret din Africa de Sud".

Acest document american demonstrează natura de „tactică la două capete" a activităților Mossadului pe continentul african. Institutul a stabilit o excelentă rețea informativă în statele Africii Negre, ceea ce i-a dat puterea de a exercita o influență „acoperită" acolo, reușind, în cursul acestui proces, să obțină o mare cantitate de informații prețioase, dar să și transmită asemenea achiziții de valoare aliatului său, Africa de Sud. În 1976, cele două țări au încheiat o înțelegere care se va dovedi a fi în beneficiul ambelor părți. În măsura în care Africa de Sud era interesată, ea avea să primească o neașteptată moștenire în urma ofensivei Israelului în Liban, din 1982. Din buncărele Cartierului general al O.E.P., au fost capturate, atunci, mari cantități de documente care dezvăluiau o serie de secrete despre rețelele teroriste internaționale sprijinite de palestinieni. Toate - și pentru analiza lor au fost necesari mai mulți ani - alcătuiau un depozit de informație importantă și detaliată referitoare la ajutorul dat de grupuri palestiniene Congresului Național African (A.N.C.), principalul inamic al guvernului sud-african. Acest material va fi transmis Biroului Securității de Stat Sud-africane (B.O.S.S.).

În ciuda strânsei cooperări cu țara etichetată drept inamic al tuturor statelor Africii Negre, diplomații și agenții secreți israelieni au avut un remarcabil succes în tentativele de apropiere de unele dintre aceste state. Secretul izbânzii lor a constat în reputația de viabilitate militară pe care Israelul și- a construit-o în timpul neîntreruptelor războaie cu arabii. Pentru nerăbdătorii conducători ai unor guverne instabile, protejați de armate preocupate, în permanență, de iminența unei lovituri de stat, perspectiva de a primi ajutor extern din partea unor consilieri și instructori reputați pentru eficacitatea lor, devenise irezistibilă. Idi Amin purta cu perversă mândrie tresele de parașutist oferite de israelieni - deși nu participase măcar la vreun curs de sărituri cu parașuta. Într-o duzină de republici africane, Mossadul a fost capabil să se facă util prin consilierii săi militari și economici, descinși acolo pentru a acorda o mână de ajutor „nonimperialistă" noilor state. O formidabilă rețea informativă a fost, astfel, alcătuită, iar prietenii din țările cărora le acorda asistență erau plini de solicitudine față de Israel, atunci când situația o impunea. Așa s-a întâmplat, de exemplu, atunci când Mossadul a avut nevoie de ajutor local, în operațiunea militară de salvare a ostaticilor luați în cursa Companiei Air France, deturnată la Entebbe[108], în inima Africii.

Marele proiect, menit să câștige influență în întreaga Africă a fost întrerupt însă de războiul din 1967, care, a arătat, în mod public, cât de strâns era legat Israelul de Africa de Sud. Arme și bani au fost pompați atunci pentru susținerea Israelului în timpul Războiului de Șase Zile, multe sute de evrei din Africa de Sud venind să se înroleze în forțele armate israeliene. Dar,

după războiul de Yom Kippur din 1973, statele arabe, foarte încrezătoare datorită valorii crescânde a petrolului lor, au început, la rându-le, o veritabilă ofensivă diplomatică în întreaga Africă, oferind atât programe de ajutorare, cât și combustibil ieftin. Ca rezultat al acestor demersuri, un mare număr de state s-au întors împotriva fostului lor prieten, Israelul, - un exemplu notabil în acest sens fiind Tanzania.

Douăzeci și cinci de țări africane au rupt, atunci, relațiile diplomatice cu Israelul, chiar dacă au fost făcute eforturi concertate pentru a le recâștiga bunăvoința. Un caz cu titlu de exemplu a fost cel al Nigeriei, de două ori importantă pentru Israel: în primul rând, ca furnizor de petrol, iar în al doilea rând pentru rolul său în lumea statelor africane - aici existând o potențială piață de desfacere pentru industria israeliană de armament. Mai mult de 2 000 de israelieni au lucrat, la un moment dat, în Nigeria. În condițiile în care relațiile diplomatice erau restricționate, cele economice și de altă natură nu au fost afectate, Israelul ajutându-i pe nigerieni să construiască școli, hoteluri, dar și instalații militare, furnizându-le, totodată, instructori pentru antrenamentul militar.

În 1984, evenimentele politice din Nigeria au oferit serviciilor secrete israeliene ocazia de a câștiga bunăvoința noului guvern instalat la Lagos. De Anul Nou, generalul-maior Muhammed Buhari a preluat puterea, în urma unei lovituri de stat, răsturnându-l pe președintele Shagari. Armata nu putea sta cu brațele încrucișate în timp ce țara se îndrepta spre un periculos colaps economic și politic - a declarat Buhari. Cumnatul fostului președinte, Umaru Dikko, fost ministru al

transporturilor, se aprecia că făcuse avere cât timp se aflase în această funcție. El condusese, de asemenea, și campania electorală a celui răsturnat acum de militari. Dikko s-a aflat, de la bun început, pus pe „lista neagră" de noul regim, fiind acuzat de săvârșirea unor grave delicte. De fapt, era cel mai căutat om. El, însă, nu a așteptat să i se aducă acuzații și, după câteva zile de la lovitura de stat, se afla la Londra.

Câteva luni mai târziu, într-o zi de iulie, imediat după prânz, când Umaru Dikko tocmai ieșea din somptuoasa sa casă din Porchester Terrace, din vestul Londrei, grăbindu-se spre întâlnirea cu un prieten, doi negri înarmați s-au postat în spatele său, forțându-l să intre într-o mașină galbenă, după care au demarat în viteză. Singurul martor a fost Elizabeth Hayes, secretara sa particulară, care a auzit o lovitură urmată de un țipăt, așa încât a chemat, imediat, poliția. Era evident pentru ea că Dikko fusese răpit.

William Hucklesby, comandantul unității antiteroriste a Scotland Yardului este chemat la telefon și, într-o jumătate de oră, toți agenții acestei unități speciale din porturi și aeroporturi intră în alertă. În atenția lor părea să fie aeroportul Stansted, situat la 30 de mile depărtare la Londra, loc folosit în repetate rânduri pentru probleme speciale de transport. Și, în momentul în care un avion Boeing 727, aparținând Companiei Nigerian Airways, se pregătea pentru decolare, cu destinația Lagos, mai multe mașini ale poliției au pătruns pe pistă și s-au așezat în fața avionului. Ce se întâmplase, între timp? Un ofițer al vămii, cu ochi de vultur, Charles Morrow, devenise bănuitor la vederea a două mari lăzi de lemn, care urmau să fie încărcate la bord. Destinate Ministerului de Externe nigerian, ca bagaj

diplomatic, ele purtau însemne speciale așa încât autoritățile britanice nu aveau permisiunea să le deschidă. Până la urmă, s-a găsit o ieșire din situație, vameșii afirmând că bagajele fuseseră incorect marcate, acesta fiind și motivul pentru care ele au fost coborâte din avion și duse într-un hangar. Întrucât din interiorul lăzilor puteau fi auzite sunete ciudate, poliția a fost convinsă că în ele se aflau ființe omenești. Temându-se că oricine s-ar găsi înăuntru ar fi putut fi înarmat, ei au fost nevoiți să aștepte sosirea unui diplomat nigerian, a cărui prezență era neapărat necesară pentru ca cele două cufere de lemn să fie deschise.

În momentul în care le-au spart, ofițerii au descoperit că în prima dintre ele era Umaru Dikko, legat și lipsit de cunoștință, drogat, în comă. Stând lângă el, în același spațiu strâmt, se afla un om înarmat cu o seringă și cu o rezervă de droguri, menită să-l țină pe Dikko în această stare pe întregul parcurs al lungului zbor până în Nigeria. Nefericitul Dikko avea introdus un tub endotraheal, care să-i permită să respire, stând ghemuit, legat la mâini și având un căluș la gură. El nu își va recăpăta cunoștința decât după 24 de ore. În cel de al doilea bagaj, poliția a găsit alți doi oameni, fără să fie legați sau lipsiți de cunoștință. Ambii erau israelieni - Alexander Barak și Felix Abithol.

Omul cu seringa s-a dovedit a fi dr. Lev-Arie Shapiro, un reputat medic consultant și militar rezervist, care locuia în Petah- Tiqva[109]. Cei trei cetățeni israelieni au fost imediat arestați și acuzați de răpire și administrare de droguri, care aproape că îl omorâseră pe Dikko. De asemenea, a fost arestat și un diplomat nigerian, maiorul Mohammed Yusufu, agent al serviciilor secrete nigeriene. Era evident că polițiștii aveau de-a

face cu un complot menit să-l răpească pe fostul ministru, să-l transporte în Nigeria, pentru ca, ulterior, să-l aducă în fața tribunalului, pentru un proces public, sub acuzația de sabotaj economic și de corupție pe timpul deținerii funcției. Probele au arătat că Organizația pentru securitate națională - serviciul secret al Nigeriei - pusese la cale întrega operațiune, cu sprijin operațional din partea Mossadului. Maiorul Yusufu era cel care concepuse operațiunea, având ca acoperire pretextul turnării unei scene de film. El a fost cel care a stabilit primul contact cu Alexander Barak, agent secret operativ israelian.

Memoria publică a fost, probabil, tulburată de acest incident, ce i-a amintit de un altul, petrecut cu ani în urmă, și care a implicat, de asemenea, transportul clandestin al unui om într-un bagaj diplomatic. Era în 1964. Serviciile secrete israeliene s-au angajat atunci în tentativa de a salva un tânăr israelian de origine marocană, pe care serviciile secrete egiptene intenționau să-l transporte la Cairo într-un cufăr. Se numea Mordechai Louk și era unul dintre puținii dezertori din Armata israeliană; plictisit de satisfacerea stagiului militar, el fusese racolat apoi de egipteni pentru a-i spiona pe israelieni în Europa. Vorbind prea necontrolat el a intrat, nu peste mult timp, în dizgrația noilor stăpâni, care l-au pus într-un cufăr, pe aeroportul din Roma, pregătindu-l pentru îmbarcarea, ca bagaj diplomatic, cu destinația Cairo. Alertată de agenții israelieni poliția italiană, l-a eliberat pe tânărul dezertor. Întors, însă, în Israel, el a trebuit să ispășească pedeapsa cu închisoarea.

Revenind la afacerea Dikko, lăzile folosite pentru răpire fuseseră pregătite de maiorul Yusufu și de Alexander Barak. Ele au costat 550 de lire sterline și au fost livrate ambasadei

nigeriene, aflată în apropierea casei lui Dikko. Între timp, Barak s-a reîntors în Israel și, cu ajutorul unui fost ofițer superior al Mossadului, a mobilizat o echipă care urma să zboare spre Londra.

Cei care se făceau răspunzători pentru afacerea Dikko au apărut în fața instanței judecătorești la Old Bailey, în 1985. Cei trei israelieni și nigerianul și-au recunoscut vinovăția. Alexander Barak a specificat că acționase în favoarea unui grup de oameni de afaceri nigerieni, care hotărâseră că trebuie să-l aducă pe Dikko înapoi în țară. Avocatul apărării, George Carman, a spus Curții: „Poate că cea mai plauzibilă explicație este aceea că rețeaua de spionaj israeliană nu a fost străină de această operațiune". Cu certitudine că Barak a fost cel care l-a recrutat pe dr. Shapiro. Inițial, Barak i-a oferit bani pe care, însă, doctorul i-a refuzat, spunând că va ajuta la îndeplinirea operațiunii din pur patriotism, ca un bun cetățean israelian. Barak, intermediarul, a spus, de asemenea, că a avut impresia că dr. Shapiro bănuia că lucrează pentru Mossad. Decizia de a recruta pentru misiune israelieni îi aparține, întrucât aprecia că ei erau singurii oameni în care se putea avea încredere.

Doctorul Shapiro, care acceptase, până la urmă, 2 000 de dolari pentru a-și procura, de la Londra, echipament medical de specialitate, a mărturisit că a luat parte la răpire doar pentru că a vrut să ajute Mossadul. Născut în U.R.S.S., dr. Shapiro a emigrat, împreună cu vârstnicii săi părinți, în Israel, acolo unde a avansat în carieră; grație prietenei sale cu un important și influent israelian, care, într-adevăr, l-ar fi putut convinge să ajute la realizarea complotului de mai sus. Acuzarea, condusă de Roy Amlot, a hotărât, dând dovadă de tact, să nu aducă în

prim- plan nici o dovadă în legătură cu implicarea serviciilor secrete israeliene. În final, Curtea l-a condamnat pe Alexander Barak, organizatorul complotului, în vârstă de 27 de ani, la 14 ani de închisoare; ceilalți doi israelieni au primit câte 10 ani, iar nigerianul 12 ani.

Rațiunea care s-a aflat în spatele acestei participări a Mossadului a fost aceea că Israelul considera că poate întreține relații comerciale și politice profitabile cu noul guvern din Nigeria în schimbul ajutorului dat pentru răpirea lui Dikko, ce urma să fie adus, acasă, în fața tribunalului, pentru a-și primi pedeapsa. Nu era pentru prima oară când Mossadul era implicat într-o acțiune de acest tip. În 1965, generalul Mohammed Oufkir, ministrul de interne al Marocului și prieten al regelui Hussan, i-a solicitat lui Meir Amit, șeful Mossadului, ajutorul într-o situație oarecum asemănătoare: regele, exasperat de activitățile de stânga, cu iz republican, ale lui Mehdi Ben Barka, unul dintre liderii opoziției, aflat în exil, i-a sugerat ministrului său de interne că ar fi foarte bine dacă lumea ar scăpa de o asemenea sursă de necazuri. Chiar dacă Marocul - monarhie constituțională, regat ereditar arab - era, în principiu, diametral opus statului Israel, existau între cele două țări relații cordiale, bazate pe interesul mutual. Regele Hassan[110] trăia cu frica izbucnirii unei revoluții în țară, sprijinite de Gamal Abdel Nasser, președintele Egiptului, așa încât începe negocierile cu Mossadul și cu Shin Beth în vederea asigurării unor măsuri de protecție. Astfel, Shin Beth este cel care a antrenat o echipă de securitate specială pentru rege. Ea era formată din evrei marocani, care, după emigrarea în Israel, fuseseră special antrenați și echipați de experții Mossadului. Aceeași asistență

a fost dată și în ceea ce privește înființarea unui serviciu marocan de securitate și de spionaj. În schimbul acestor servicii, Israelul a realizat o breșă folositoare în cadrul lumii arabe, regele Hassan garantând siguranța minorității evreiești care trăia în țara sa.

În asemenea circumstanțe, cererea de ajutor și de îndrumare în problema lui Ben Barka nu a fost o surpriză. Cu toate acestea, Mossadul era departe de a fi entuziasmat la ideea că este folosit ca o organizație de asasini profesioniști. Israelienii și-au dat acordul să ajute doar la răpirea politicianului marocan, în colaborare cu o facțiune a serviciilor secrete franceze, S.D.E.C.E. (Serviciul de Documentare Externă și de Contraspionaj). Odată realizată această operațiune, Mossadul a adoptat atitudinea lui Pilat din Pont, referitor la ceea ce i s- ar fi putut întâmpla nefericitului Ben Barka.

El a fost răpit, de fapt, de un ofițer francez de poliție ajutat de un altul de la spionaj, în momentul în care părăsea braseria Lipp, un celebru restaurant parizian din St. Germain des Prés, frecventat de politicieni și de intelectuali. Răpitorii l-au dus în casa de la țară a unui gangster francez. Mai precis, la Fontenay-le-Vicomte. Acolo a fost ucis, iar cadavrul îngropat.

Nu a existat nici un indiciu că israelienii au luat parte, în vreun fel, la crimă, dar blamul președintelui de Gaulle s-a abătut asupra lor. Furios că membri ai serviciilor secrete franceze erau implicați în ceea ce el aprecia a fi fost un complot lugubru demn de o republică bananieră, el și-a epurat propriul serviciu secret în momentul în care a izbucnit scandalul care s-a abătut, apoi, asupra Israelului. Implicarea Israelului a fost ținută secret în Franța, numai că președintele s-a arătat hotărât

să pedepsească Mossadul pentru activitățile sale ilegale pe teritoriul francez, ordonând Israelului să sisteze toate operațiunile din Paris și să-și retragă spionii din ceea ce fusese principala lor bază din Europa. El nu a iertat niciodată Israelul pentru rolul jucat în această afacere, iar ostilitatea sa a costat Israelul un embargou instituit asupra ajutorului militar.

Acasă, Meir Amit, la rândul său, s-a aflat într-un greu impas, din cauză că aprobase această afacere neplăcută și imorală. Guvernul Eshkol a fost informat despre detaliile acesteia și, pentru a elucida cazul, l-a chemat pe fostul șef al Mossadului, Isser Harel, spre a face investigațiile de rigoare. Încă o dată, în cadrul unui scandal de spionaj, răspunderea a fost pasată la cel care a dat ordinul. Principala recomandare a fost aceea ca Meir Amit să demisioneze imediat. Fiindcă atunci când greșise, Isser Harel procedase și el la fel.

În ciuda gravelor consecințe internaționale ale afacerii Mossad- Ben Barka, agenții serviciilor secrete israeliene au mers mai departe nepedepsiți, chiar dacă au comis un act monstruos. După cum s-a văzut, 20 de ani mai târziu, Serviciul era dispus să lupte de astă dată împotriva legii britanice, așa cum o făcuse și împotriva celei franceze în 1965. Și, din nou, întinzând o mână unei tentative de răpire pe un teritoriu străin. Pentru a câștiga prieteni în Africa, Israelul a ajutat, la un moment dat, serviciile secrete nigeriene - cu care avea strânse legături - pentru a comite unele acte ilegale în Marea Britanie. Englezii nu au făcut publică această evidentă ofensă adusă dreptului internațional, de către Mossad, iar procesul s-a desfășurat cu ușile închise. Guvernul și-a exprimat însă indignarea față de răpirea unui fost ministru al unui stat african

membru al Commonwealth, tocmai în centrul Londrei. Incidentul va cauza și alte necazuri guvernului britanic, venite din partea administrației nigeriene. Nemulțumită de a fi fost prinsă folosind străini angajați să comită un act criminal la Londra, ea amenința cu represalii în cazul în care omul pe care-l voiau în fața tribunalului nu ar fi fost „returnat" la Lagos.

În cercurile britanice de spionaj, blamul a fost aruncat, bineînțeles, asupra Mossadului, acuzat de a fi înlesnit - fie și într-o manieră nu prea competentă - declanșarea incidentului. Scuzele prezentate de Israel, conform cărora oamenii implicați nu erau angajați ai Mossadului, ci liber profesioniști, nu au fost acceptate, iar MI5 a amintit că aceeași poveste acoperitoare fusese folosită și pentru a scăpa de responsabilitate în afacerea Ben Barka, din Franța. Afacerea Sowan - despre care vom relata în capitolul următor - a fost doar una din mai multele incidente provocate de comportamentul arogant al Mossadului, în Marea Britanie.

25. Moartea unui caricaturist

Următoarea întâmplare care a făcut vâlvă își are originea în odiseea europeană a unui palestinian - maiorul Abdul-Rahim Mustapha. Spre sfârșitul anilor '80, O.E.P.-ul devenise atât de convențională, încât agenții săi teroriști aveau deja grade militare. Este una dintre realizările fascinante ale trupelor militare neregulate - aceea că, cu mult timp înainte de a ști ceva despre ținuta militară, își acordă singure grade, însemne, își fac steaguri. Un asemenea exemplu de ofițer de modă nouă al unității pe care O.E.P.-ul o considera a fi unitatea ei specială, de elită - cu denumirea „Force 17" - era maiorul Abdul-Rahim Mustapha. Momentul în care a început să intre și să iasă din Marea Britanie - cu un Mossad aflat, fără ca el să știe, pe urmele sale - coincide cu începutul unui incident diplomatic, care va deveni cunoscut sub numele de afacerea Sowan. În centrul acesteia se aflau mișcările pe care le făcea la Londra Ismael Sowan, un agent arab aflat în serviciul Mossadului, arestat de poliția britanică și, apoi, condamnat la închisoare, fiind acuzat de port ilegal de arme și de muniție. Biografia sa va scoate în evidență o mare parte a complicatelor și ostilelor relații dintre serviciul secret israelian și O.E.P.

De cealaltă parte este povestea vieții maiorului Mustapha, un ofițer recrutat în O.E.P., a cărui carieră poate servi ca un bun ghid pentru istoria recentă a palestinienilor. În 1970, el va

deveni membru al Fatah, pentru ca, după terminarea studiilor să avanseze în grad, așa cum s-ar fi întâmplat într-o armată regulată. Numai că operațiunile pe care trebuia să le îndeplinească - fiind trimis în Europa - nu erau nici regulate, nici, vorbind în sens strict, militare. Prima sa misiune a fost aceea de a da o mână de ajutor în tentativa de deturnare a unui avion israelian în R.F.G., în 1970. Mai târziu, el face antrenamente la Pakistan Military Academy, pentru ca, în 1980, să fie numit la comanda unui grup operațional al lui „Force 17", specializat în acțiuni clandestine și în operațiuni speciale. După invazia israeliană a Libanului, va fi și el evacuat în Tunisia și, apoi, trimis la Londra. În 1985, O.E.P.-ul îl transferă înapoi la Beirut, la una dintre unitățile sale, reînființate acolo. Într-una din numeroasele confruntări dintre palestinieni și milițiile șiite ale Amalului[111], el va fi capturat și va petrece patru luni într-o închisoare din Siria. După eliberare, în 1985, se va reîntoarce la Londra.

Unitatea „Force 17" în care servea acum maiorul Mustapha, își avea originile în echipa de zece oameni desemnată în 1970, spre a-l proteja pe Yasser Arafat, în special de atentatele puse la cale de compatrioții din organizațiile rivale. Sediul gărzii, era în vechiul Cartier general al O.E.P.-ului din Beirut. Comandantul său era Ali Hassan Salameh - cel ucis de Mossad, fiind acuzat de organizarea răpirii atleților israelieni în timpul Jocurilor Olimpice de la München. La acea vreme, unitatea teroristă a O.E.P. ființa sub numele de „Septembrie Negru". În Liban, garda de corp a liderului palestinian se va transforma rapid într-o unitate specială de o mie de oameni. Atunci când O.E.P. s- a văzut nevoită să se retragă la Tunis, „Force 17" a

fost reprofilată într-o unitate de comando, foarte bine antrenată, formată din oameni aleși pe sprânceană și a căror loialitate, dincolo de orice fel de îndoială, ar fi garantat protecția liderului.

În același timp, „Force 17" a fost restructurată pentru a deveni o unitate specializată în operațiuni ofensive. Șefilor li s-au acordat grade și titluri militare, iar noii recruți, care fuseseră aduși pentru a înființa celule atât în Europa, cât și în Orientul Mijlociu, au fost cu grijă selectați, pentru a se preîntâmpina orice infiltrare a Mossadului. Căci O.E.P., conștientă de faptul că Mossadul îi infiltrase comandamentul din Beirut, lua acum măsuri pentru a încerca să prevină apariția aceluiași fenomen la Tunis.

Yasser Arafat avea nevoie de protecție personală împotriva ostilității deschise manifestate din partea unor oameni precum Abu Nidal, șeful propriului său corp de pază, care - afirma el - era un autentic reprezentant al facțiunii armate Fatah. Abu Nidal[112] amenința cu uciderea vechiului său stăpân, după ce Arafat îl condamnase la moarte, din cauza ofenselor aduse mișcării. Dar Abu Nidal nu era singurul șef dizident care voia să scape de Arafat. Un mare număr de lideri ai unor grupuri răzlețe ale mișcării palestiniene și-au renegat șeful, au dezertat din rândurile forțelor sale și au intrat, la Damasc, sub protecția președintelui Siriei, Hafez al-Assad.

O.E.P. declara, în 1987, că a sistat operațiunile „externe", ceea ce însemna abandonarea terorismului în afara granițelor Israelului. Dar, conform declarației lui Yehosophat Harkabi, fost șef al serviciilor secrete militare ale Israelului, „ei, totuși, s-au angajat, din când în când, în atacuri acoperite, în special între ei". Capcana pentru Arafat era: el trebuia să-și justifice

poziția de șef prin acțiuni militare, chiar dacă încerca să pozeze, în principal, ca om al păcii. Pentru a obține un consens în rândurile lumii arabe, el a fost forțat să joace pe două planuri, întrucât doar un lider cu abilitate dovedită în a declanșa război îndrăznește, pe propria-i mână, să facă pace în Orientul Mijlociu. Același principiu se aplică, de altfel, și liderilor israelieni.

„Force 17" și-a demonstrat înclinația sa agresivă prin tentativa de a plasa o bombă în incinta ambasadei Siriei din Madrid. Dar poliția spaniolă a arestat doi membri suspecți ai „Forței", tocmai în momentul când preparau bomba. Această încercare demonstrează că arabii considerați a fi neprieteni față de O.E.P. erau incluși printre „obiective", la fel ca și israelienii.

Noua unitate va lucra în strânsă legătură și cu un alt grup operațional ofensiv, Oficiul Vestic, al cărui rol era de a se specializa în acțiuni plasate, în special, în interiorul Israelului și care, de aceea, nu intrau sub incidența ordinelor lui Arafat, care oprise doar terorismul extern. Cu toate acestea, sferele de activitate uneori se suprapuneau. Operând, la început, în Iordania, Oficiul Vestic era plasat sub comanda lui Khalil al-Wazir, un lider veteran al O.E.P., care folosea numele conspirativ de război Abu Jihad, el fiind, după Yasser Arafat, al doilea, în ierarhia O.E.P. După ce Arafat a început să facă tentative de apropiere față de alți lideri arabi - situație intervenită după expulzarea O.E.P.-ului din Beirut, în 1982 - el se va concentra asupra demersurilor diplomatice. Negocierile fuseseră stabilite, în ideea de a se ajunge la un aranjament, grație căruia palestinienii să obțină spațiu pentru patria lor[113], pe malul vestic al Iordanului și în Gaza. Dar, în timp ce acest

proces era în plină desfășurare, și pentru că rezultatele nu erau vizibile, s-a considerat necesar ca O.E.P.-ul să se afirme mult mai activ în lupta directă, armată.

Cum sarcina Oficiului Vestic era de a-și folosi oamenii pentru operațiuni armate în Israel, problema care se ridica în fața lui Khalil al-Wazir - lider palestinian antrenat în China - era aceea că avându-și Cartierul său general în Tunis se afla la aproximativ 1 700 de kilometri de potențialul câmp de bătălie. Iordania nu era dispusă să permită folosirea teritoriului său drept bază de lansare a acestor operațiuni împotriva Israelului, astfel încât măsurile severe de securitate luate în țară au făcut ca aceste comploturi să devină mai dificil de realizat. În asemenea condiții, Abu Jihad a decis să încerce lansarea de raiduri dinspre mare, folosind Ciprul ca bază de plecare. În aprilie 1985, unul dintre grupurile sale, antrenat în Algeria, s-a îmbarcat pe fregata *Atavirus*, având la bord armamentul necesar pentru ofensiva de uscat. Dar, vaporul va fi interceptat de vasele de patrulare israeliene și scufundat înainte ca operațiunea să înceapă. Abu Jihad va fi blamat, făcându-și, totodată, apariția incriminări conform cărora Oficiul său Vestic fusese infiltrat cu spioni ai Mossadului. În acest moment intră în acțiune „Force 17" care își va încerca și el șansa, adoptând tactici similare, dar, din nou, navele israeliene au reușit să dejoace planurile palestinienilor. Iahtul *Casselredit* va fi capturat în sudul Libanului, iar cei opt luptători de gherilă aflați la bord, împreună cu Faisal Abu Shahr, adjunctul comandantului unității „Force 17" vor fi arestați. Câteva zile

mai târziu, un alt iaht, tot cu oameni ai O.E.P.-ului la bord, anume *Ganda*, va fi interceptat de vase de război israeliene în afara apelor teritoriale ale Ciprului.

Întorcându-ne la Cartierul general al O.E.P.-ului de la Tunis, liderii acestei organizații au trebuit să recunoască faptul că fuseseră învinși, încă o dată, de Mossad și că eșecul operațiunilor pe mare trebuia pus pe seama spionilor israelieni care, din Cipru, le urmăreau toate mișcările. De sărbătoarea evreiască a iertării păcatelor (Yom Kippur), un grup înarmat ce aparținea unității „Force 17", format din trei oameni, a abordat un iaht israelian în raza portului Larnaca. În urma atacului, ei au ucis o femeie israeliană și au luat ca prizonieri pe soțul acesteia și pe un alt bărbat. La început, teroriștii au cerut, în schimbul vieții prizonierilor, eliberarea tovarășilor lor deținuți în Israel, dar, mai târziu, îi vor împușca, în cap, pe amândoi. Israelul insistase să-i convingă că cei aflați la bordul iahtului erau simpli turiști.

Chiar dacă echipa de șoc a O.E.P.-ului a ales sau nu corect obiectivul, nu pot exista dubii referitoare la faptul că agenții Mossadului erau extrem de activi în Cipru, o insulă care a devenit, din punctul de vedere al organizării comploturilor și spionajului, o zonă cu o poziție strategică comparabilă cu cea a Elveției în timpul celui de-al doilea război mondial. Pe de o parte există aici o numeroasă reprezentanță a O.E.P.-ului, iar pe de alta se găsea și o Ambasadă a Israelului, care oferea serviciilor secrete facilități spre a folosi insula pentru amplasarea stațiilor de interceptare a convorbirilor, la o distanță acceptabilă față de lumea arabă. Atunci când Shimon Peres - pe atunci prim-ministru - a justificat raidul aerian efectuat

împotriva Cartierului general al O.E.P.-ului de lângă Tunis[114], el a declarat că Israelul a avut informații sigure că, într-adevăr, „Force 17" a fost cea care i-a omorât pe cei trei israelieni în Cipru. Una dintre curiozitățile afacerii „Iahtului din Larnaca" a fost aceea că echipa de ucigași arabi a fost condusă de un englez blond din North Shields, care se alăturase O.E.P.-ului cu trei ani mai devreme. Recrutat de „Force 17", el era folosit probabil pentru operațiuni în locuri în care unui anglo-saxon i-ar fi fost mult mai ușor să lucreze, decât unui arab. Acest englez ispășește, actualmente, o închisoare pe viață la Nicosia.

În timp ce aceste evenimente se derulau în Mediterana, O.E.P.-ul avea echipe la lucru și în Europa. Una dintre ele era condusă de maiorul Mustapha - amintit la începutul acestui capitol - ofițer deja înregistrat în dosarele Mossadului. Uzând de vechile sale tactici, încercate și testate în Liban, Mossadul a obținut informații referitoare la trecutul acestui ofițer prin folosirea compatrioților săi arabi, recrutați special în acest scop.

Agentul Mossad însărcinat cu atenta supraveghere a maiorului Mustapha era un tânăr și ambițios iordanian, pe nume Ismael Sowan. El provenea dintr-un sat situat între Bethleem și Ierusalim, unde se născuse în 1960 - cu șapte ani înainte ca israelienii să cucerească partea estică a capitalei. El a fost recrutat de serviciile secrete israeliene, când nu era decât un adolescent, perioadă în care, aidoma multor tineri arabi care s- au găsit, pe neașteptate, sub stăpânire israeliană, a căzut victimă conflictului de loialitate. Ca orice arab lacom și ambițios, dorind să devină student în științe, el a fost foarte fericit să lucreze pentru Mossad, în schimbul banilor necesari studiilor și călătoriilor în străinătate. După arestarea sa în Marea

Britanie, el a declarat că în cazul în care nu colabora cu Mossadul, urmau represaliile asupra familiei. Dar părinții săi, care, formal, îl dezmoșteniseră, conform unei declarații publicate într-un ziar arab, nu au făcut nici o mențiune despre această întâmplare. „Toată așezarea știa că Ismael lucra pentru serviciile secrete israeliene", a spus fratele său, Ibrahim. „Toți erau foarte supărați".

După ce s-a antrenat în domeniul spionajului, Sowan a plecat, în 1977, la Beirut, prin Iordania, întrucât era relativ ușor pentru arabii din Israel și pentru cei din teritoriile ocupate să-și facă drum peste podul Allenby[115], care leagă malurile râului Iordan. Odată ajuns în Liban, conform instrucțiunilor israelienilor, el s-a alăturat O.E.P.-ului. Organizația i-a oferit posibilitatea unui curs de antrenament militar, trimițându-l, chiar, într-o misiune la Ierusalim. Prima sarcină pe care i-au dat-o israelienii în noua sa carieră a fost de a ajuta la demascarea unui traficant de arme. Multe „cârtițe" din cadrul serviciilor secrete israeliene au fost, la vremea respectivă, folosite pentru a afla cât mai multe despre conducerea palestiniană și despre planurile sale operaționale. O altă îndatorire a lui Sowan a fost aceea de a descoperi locul în care se găseau depozitele de armament ale palestinienilor. După cinci ani petrecuți în Liban, șefii săi din O.E.P. i-au ordonat să plece la Paris și să învețe limba franceză. Ulterior se va dovedi că, acolo, întâlnirile cu agenții israelieni aveau loc, în mod regulat, în cafenele și în alte locuri publice; Mossadul îl plătea, lunar, cash. Ofițerul său de legătură de la Ambasada israeliană din 3 Rue Rabelais, în apropiere de Champs Elysées, era un

om pe care-l cunoștea sub numele Adam. Ambasada fusese, de altfel, folosită timp îndelungat de Mossad ca centru de supraveghere a operațiunilor sale din Europa.

Următoarea etapă în cariera de spion a lui Sowan a fost Londra, unde, în 1984, a achiziționat un apartament (plătit de israelieni), situat în anonimul district Maida Vale. Mossadul îi plătea, totodată, 600 de lire sterline pe lună pentru serviciile sale. Obligația profesională era de a urma un curs de inginerie la Bath. Nu la mult timp după sosirea sa la Londra, el s-a îndreptat, ca mulți alți studenți arabi, spre biroul din centrul Londrei, pe care O.E.P.-ul îl împărțea cu Liga Arabă. Aidoma celorlalți, el a spus că se află în căutare de bani, pentru a-și putea continua studiile. Un oficial palestinian va afirma, după proces, că lui Ismael Sowan i se dăduseră adrese ale unor secții de educație și că i s-a recomandat să nu se mai întoarcă la această adresă. Aceasta, însă, a sunat mai degrabă a scuză.

Era, într-adevăr, un semn de noroc faptul că primul om întâlnit a fost Mustapha, omul lui „Force 17" care preluase, temporar, sarcina de menținere a securității Agenției. Cei doi oameni se cunoșteau deja în urma unor întâlniri avute la Beirut, pe timpuri. Același Mustapha era ofițerul cunoscut la Cartierul general al O.E.P.-ului ca maiorul Abdul-Rahim Mustapha. Cei doi au devenit prieteni, așa cum, fără nici o îndoială îi indicase chiar ofițerul său de legătură. Se vedeau din ce în ce mai des. După afirmațiile apărătorului lui Sowan, David Cocks, „el s-a amestecat în O.E.P., dar a lucrat pentru serviciile secrete israeliene. Și s-a aflat, la un moment dat, într-o situație oribilă,

primejdioasă". Prietenia cu Mustapha a continuat chiar și în perioada în care Sowan s-a înscris ca student în inginerie, la Bath.

Mustapha i-a povestit noului său prieten și tovarăș din O.E.P. despre viața în „Force 17" și despre faptele sale eroice, oferindu-i informații în legătură cu acțiunile întreprinse, printre care și tentativa de deturnare a unui avion israelian, în R.F.G., în 1970. De asemenea, el s-a lăudat și cu misiunile în care s-au plătit polițe, în Iordania, Cipru și Spania. Chiar dacă, mai târziu, Sowan îl va descrie ca pe „o vulpe, un om foarte inteligent", nu exista, atunci, nici un motiv de suspiciune și de păstrarea secretelor între cei doi palestinieni, aflați într-o țară străină. Oricum, fotografia lui Mustapha era inserată într-o carte ilustrată despre „Force 17", carte care circula liber în rândurile palestinienilor; în ea, el apare fotografiat stând în picioare, pe un vehicul blindat, în Liban - acest aspect atrăgând, probabil, în primul rând atenția Mossadului.

Mustapha și Sowan, agentul Mossadului de la Londra, erau în asemenea termeni de intimitate, încât, atunci când Sowan s-a însurat cu o englezoaică pe nume Carmel Greensmith, Mustapha a fost cavalerul său de onoare, semnând, în calitate de martor, în certificatul de căsătorie. La mijlocul lui 1986, Sowan s-a mutat la Hull[116], pentru a ocupa un post de cercetător, la Humberside College of Further Education. Începând din acel moment, el se va întâlni din ce în ce mai rar cu omul de la „Force 17". Din acest punct, el a încercat - conform versiunii sale - să rupă legăturile și cu Mossadul, în

intenția de a se dedica carierei sale academice. „Dar nu poți demisiona dintr-un asemenea gen de slujbă", avea să afirme avocatul său.

Cei doi palestinieni nu se vor mai întâlni până în anul următor, când Mustapha era pe punctul de a pleca din țară. Fusese expulzat de autoritățile britanice din cauza dificultăților financiare; el s-a văzut nevoit să închidă chiar și garajul pe care-l conducea la Leigh-on-Sea, în Essex. Cum Mustapha avea nevoie de un loc în care să-și depoziteze armele, l-a vizitat, de câteva ori, pe prietenul său la Hull, spunându-i că vrea să lase un anumit număr de geamantane spre păstrare sigură. Conform apărării lui Sowan în instanță, el a declarat că n-avea de unde să știe că bagajele în cauză conțineau explozibil, arme și muniție. Numai că aceasta nu pare a fi o poveste plauzibilă. În orice caz, Sowan a plecat la Londra, intenționând să raporteze cuiva de la Ambasada Israelului că Mustapha se întoarce în țară. Dar - a afirmat el - atunci când a ajuns acolo, a constatat că Ambasada era închisă, fiind în week- end. Dacă, într-adevăr, a spus adevărul, acesta ar demonstra fie că nu a fost un agent prea serios, fie că șeful său nu l-a instruit destul de bine. Ceea ce pare mai veridic este faptul că suntem în prezența unei povești acoperite, care a intenționat să ascundă faptul că Mossadul știa, în acea etapă, despre depozitul de arme, dar că nu voia să aducă nimic la cunoștința autorităților britanice. În ceea ce-l privește pe Sowan, acesta a zburat în Israel la 14 iulie 1987 și a recunoscut că, odată ajuns acolo, i-a informat pe israelieni despre activitățile lui Mustapha. Din motive pe care numai el le cunoaște, Mossadul nu a vrut să împartă informația cu nimeni altcineva.

Într-adevăr, afacerea ar fi putut rămâne secretă, dacă, în chiar luna respectivă, la Londra, nu ar fi avut loc un eveniment violent. Un desenator numit Ali al-Adhami, a fost împușcat mortal de asasini necunoscuți, în apropierea sediului ziarului arab *Al Qabas*, din Ives Street, Chelsea. Cine - te-ai putea întreba - ar ucide un caricaturist? Era o întrebare căreia Scotland Yardul a încercat să-i dea un răspuns uitându-se, mai întâi, la desene. Printre ele se afla unul sarcastic, înfățișând o persoană care mărturisește că a murit de râs din cauza unui articol din ziar care se referea la alegerile din O.E.P. În alt desen, un om spunea: „Ei m-ar omorî dacă le-aș spune că am fost în O.E.P. și mă vor ucide, de asemenea, dacă le-aș spune că nu am fost".

De mai multe ori, al-Adhami fusese avertizat că activitatea sa, care, în repetate rânduri, îl arăta pe Yasser Arafat conducând un avion supersonic și trăind în lux, în mare contrast cu suferințele oamenilor săi din Orientul Mijlociu, irita conducerea O.E.P.-ului. Ținând seama de această informație, părea posibil ca o echipă de șoc palestiniană, ofensată și lipsită de simțul umorului, să-l fi asasinat, cu de la sine putere, pe acest arab.

Din Franța tocmai sosise o informație despre Mustapha din „Force 17", al cărui nume apărea pe lista persoanelor date în urmărire la Paris. De fapt, conform programului de televiziune „World in Action", informația a fost transmisă direct la ordinele lui Charles Pasqua, pe atunci ministrul francez de interne. O echipă antiteroristă din Londra începuse deja să caute urmele lui Mustapha, deoarece era suspectat de a fi organizat asasinarea lui Ali al-Adhami. Luându- se legătura cu

oamenii care l-au cunoscut a ieșit în evidență că acesta folosea un mare număr de pașapoarte, el ieșind și intrând de foarte multe ori în țară, pentru a organiza operațiunile O.E.P.-ului; era unul dintre ce mai căutați oameni din Europa. În ultimii trei ani, trăise liniștit în Romford, Essex, preferând să lucreze uneori la Londra, în corpul de pază al Agenției palestiniene. Altă activitate acoperită o constituia și garajul de la Leigh-on-Sea. Poliția a descoperit, bineînțeles, că el era prieten cu Ismael Sowan și a stabilit că, în trei ocazii, Mustapha s-a deplasat la Hull, în Yorkshire, unde locuia Sowan. Deplasările lui Mustapha, efectuate într-un Volkswagen roșu, au fost ușor descoperite, întrucât el folosea o carte de credit specială pentru a cumpăra benzină, având marcat numărul de înmatriculare al mașinii, astfel că acesta apărea la mai multe stații de alimentare. Odată stabilită legătura cu Sowan, casa acestuia din Westbourne Avenue, Hull, a fost percheziționată. Acolo poliția a găsit o mare cantitate de arme, împachetate în șase valize. În plus, ascuns într-un dulap din baie, un adevărat depozit de explozibil de tip Semtex, grenade și arme de asalt Kalașnikov, de tipul celor care sunt preferate în atacurile teroriste. Era, deci, destul material pentru a susține o campanie teroristă, iar amprentele lui Mustapha se aflau pe multe „piese".

În vreme ce avea loc această descoperire, Sowan se întorcea din concediul petrecut în Israel; maiorul Mustapha, bineînțeles, dispăruse. În ziua imediat următoare asasinării lui al-Adhami, palestinianul încercase, dar nu reușise, să prindă o cursă care făcea legătura între aeroportul Heathrow și Cipru. A izbutit, în schimb, să închirieze o mașină, cu care s-a deplasat la Manchester și, de acolo, a decolat spre insula mediteraneană,

preferând, însă, o rută ocolită, prin Belgrad. Maiorul Mustapha a scăpat, astfel, de arestare și a rămas operațional, realăturându-se Cartierului general al lui „Force 17" din Nordul Africii, gata pentru noi însărcinări. Vina pentru acest eșec s-a abătut asupra Mossadului, din cauză că nu a reușit să furnizeze informațiile necesare pentru capturarea lui în timp util. Și tot din pricina tăcerii sale, el a devenit răspunzător pentru arestarea și pedepsirea propriului său agent, Ismael Sowan, omul lăsat să ducă cu el secretul stocului de material terorist. La procesul de la Old Bailey, el a fost condamnat la 11 ani de închisoare, pentru posesie ilegală de arme și muniție.

26. Reproșuri de la Whitehall

Întreaga comportare a cadrelor operaționale aparținând Mossadului în cazul Sowan și Mustapha - avea să furnizeze noi dovezi în legătură cu inițiativele neinspirate și lipsite de tact ale agenților care activau în Marea Britanie. Încă o dată a ieșit în evidență excesul de zel al oamenilor Institutului, în cadrul vânătorii „fără frontiere" a teroriștilor arabi, care le creaseră de fapt atâtea necazuri. Dar, investigațiile efectuate de unitatea antiteroristă a Scotland Yard-ului, condusă de comandantul John Churchill-Coleman, în legătură cu asasinarea unui caricaturist arab, la Londra, aveau să intrige, producând chiar neliniște, prin descoperirea unora dintre tacticile specifice serviciilor secrete israeliene în țări străine.

Numai că nu ele erau responsabile pentru asasinat. Atunci când operațiunea secretă a devenit, în toate detaliile ei, publică, Mossadul a fost însă acuzat că a acționat fără prudență, neacordând importanță transmiterii de informații - a căror sursă era omul său, Sowan - autorităților britanice. Era vorba de acea mare cantitate de arme, aparținând O.E.P., despre care se știa că ar putea fi folosită, de teroriștii arabi care acționau atunci în Marea Britanie. Apoi, doar Mossadul știa că teroristul palestinian Mustapha - pe numele căruia fusese emis un mandat de arestare internațional, fiind expulzat cu o altă ocazie din Marea Britanie, ca persoană deosebit de primejdioasă - se afla

din nou în țară, după ce reușise să treacă, în mod fraudulos, frontiera. Guvernul britanic a reacționat, față de Israel, prin proteste energice.

Te puteai aștepta, într-adevăr, ca Mossadul să nu dezvăluie toate detaliile acestei operațiuni, deoarece ar fi riscat să pericliteze viața lui Sowan sau pe cea a lui Bashar Samara, un alt agent care se afla în strânsă legătură cu celula O.E.P. din Marea Britanie. Dar, o dată ce agenții săi au descoperit o apreciabilă cantitate de explozibil și de arme ale O.E.P într-o țară prietenă, ei ar fi fost, - orice s-ar spune - obligați să aducă aceste fapte la cunoștința autorităților. Numai că n-au făcut-o. Dar n-au raportat nici despre prezența unui om atât de periculos ca maiorul Mustapha la Londra, într-o perioadă în care Scotland Yard-ul nu avea cunoștință despre reîntoarcerea sa. Mai mult, ofițerul israelian acoperit și-a trimis oamenii în locuința lui Mustapha de unde aceștia au subtilizat anumite documente - din nou fără a informa nici serviciile secrete britanice, nici poliția.

Așa încât nu trebuia să mai surprindă pe nimeni supărarea britanicilor. Arie Regev, unul dintre atașații de la ambasada Israelului, a fost înștiințat că prezența sa în Marea Britanie nu mai este dorită, din cauza activităților incompatibile cu statutul diplomatic. Serviciile secrete britanice descoperiseră că el a fost cel care i-a îndrumat pe Ismael Sowan și pe celălalt agent al Mossadului, Bashar Samara, un druz cu cetățenie israeliană. Unui alt diplomat israelian, Jacob Barad, i s-a interzis, de asemenea, să revină în Anglia. Ambasada Israelului, la rându-i, indignată, a luat atitudine, declarând: „Regretăm că guvernul Majestății Sale a considerat oportun să recurgă la măsuri de

acest gen. Israelul nu a acționat împotriva intereselor Marii Britanii. Singurul și adevăratul motiv a fost lupta împotriva terorismului". Încă o dată, Israelul formula justificări în nota sa obișnuită pentru comportamentul său nediplomatic: „atâta timp cât luptăm împotriva terorismului, totul e permis", sau „nu vă facem nici un rău, în nici un mod". Atitudinea defensivă adoptată de Israel la momentul respectiv a condus, însă, la bănuiala că persoana cu rang diplomatic nu era, sub nici un chip, curată. Acuzațiilor aduse Israelului de doamna Thatcher, primul ministru Shamir le-a răspuns prin intermediul unui interviu acordat unui ziar: „Voi spune doar că eu cred că aici este o neînțelegere. Este regretabil". Motivul pentru care Mossadul nu dorea să transmită informațiile pe care le obținuse unui serviciu secret aliat era supraîncrederea în sine. Având agenți plasați atât de aproape de maiorul Mustapha, știind, totodată, locul în care se aflau depozitele sale de arme, tentația firească a șefilor Mossadului a fost de a păstra operațiunea între limitele deja existente și de a ține armele sub supraveghere. Procedând astfel, el spera să descopere legăturile lui Mustapha cu ceilalți membri ai unității „Force 17" și cu celulele sale din Europa. Mossadul este o instituție care nu-și face prea multe scrupule atunci când se pune problema ca arabii să omoare arabi, așa cum se întâmplase în cazul caricaturistului ucis pe străzile Londrei. Principala grijă era, însă, aceea de a menține operațiunea în siguranță și ca pe o afacere privată, în timp ce aveau alți oameni din rândurile palestinienilor apropiați de teroriști, care să le furnizeze informații - tratându-i pe aceștia nici ca inamici, nici ca prieteni.

S-ar fi putut ca intenția de a-l captura sau omorî pe Mustapha să fie una de ultimă instanță. La fel și în cazul legăturilor sale. După masacrul de la München, din 1972, Mossadul a lansat o campanie de „eliminare" a tuturor liderilor bănuiți a fi vinovați. Numai că, în această întreprindere, s-a mers prea departe, ordinele date mai târziu prevăzând cu claritate interzicerea uciderii liderilor teroriști suspecți, cu excepția circumstanțelor speciale. Ofițerilor din serviciile secrete occidentale li se părea că această politică se schimbase din nou - credință întărită de asasinarea lui Khalil al-Wazir[117], considerat a fi principalul pretendent la succesiunea lui Yasser Arafat - la Tunis, în 1988.

La Londra, simultan cu acțiunea diplomatică împotriva Israelului, Foreign Office l-a expulzat pe Zaki al-Hawa, un oficial al O.E.P.-ului, care activa și în calitate de purtător de cuvânt al reprezentanței acesteia de la Londra. El era cunoscut și ca membru al „Force 17". Acest gest a fost făcut în intenția de a-i avertiza pe palestinieni în ceea ce privește acțiunile lor teroriste de la Londra, întrucât ei erau principalii suspecți în cadrul investigațiilor privind asasinarea caricaturistului. Israelul, a cărui ambasadă fusese tratată pe picior de egalitate cu reprezentanța Palestinei, care nici măcar nu se bucura de statut diplomatic deplin, s-a arătat, cum era firesc, profund nemulțumit.

Imediat cum au devenit cunoscute operațiunile clandestine desfășurate în Marea Britanie de agenți ai Mossadului, doamna Thatcher însăși a adresat o scrisoare confidențială de protest primului ministru Yitzhak Shamir. Ea a avertizat că, în cazul în care ofițerii Mossadului se vor comporta la fel în viitor,

Mossadul va fi șters de pe lista serviciilor secrete prietene, cărora li se permite stabilirea de legături cu Whitehall[118] și cu oamenii politici, putându-i-se, totodată, refuza orice ajutor din partea statului britanic. Până atunci, Mossadul, împreună cu serviciile secrete ale unor state aliate, precum Australia, Canada și S.U.A., fuseseră clasificate drept agenții de spionaj prietene. Statutul preferențial acordat tacit Israelului era, de altfel, demonstrat - în acest caz - de faptul că numele diplomatului său expulzat, domnul Regev, nu a apărut pe lista diplomaților israelieni acreditați la Londra; aceasta confirma faptul că agenților Mossadului, atașați pe lângă ambasada țării lor, li se permitea să-și păstreze anonimatul. După afacerea Sowan a urmat un ferm avertisment în care se preciza că un eventual comportament ulterior de aceeași natură ar putea obliga Marea Britanie să așeze Mossadul alături de K.G.B. și de alte servicii secrete considerate ca neprietene, ale căror activități erau puternic descurajate.

Această atitudine oficială a dat o oarecare satisfacție ofițerilor britanici de spionaj, care considerau, că uneori, Mossadul era tentat să se întindă mai mult decât îl ținea plapuma. Serviciile secrete încearcă, întotdeauna, o mare mulțumire văzându-și rivalii - chiar și atunci când aceștia sunt membri ai unor servicii secrete prietene - prinși. Dar părea neobișnuit ca bunele relații dintre cele două țări, care datau de ani nenumărați, să sufere atât de mult. Adevărul e că fiecare avea nevoie de celălalt, din timp în timp. Cu siguranță că Marea Britanie dorea cu ardoare să profite, de pildă, de documentele Mossadului referitoare la legăturile dintre grupurile teroriste arabe și I.R.A.[119], iar Israelul ar fi fost fericit să aibă în Europa

un prieten așa cum era doamna Thatcher, decisă să adopte o linie dură față de terorism, refuzând să negocieze cu pirații aerului și cu cei care luau ostatici.

Cele două țări erau, fără nici un dubiu, afectate de afacerea Sowan, relația lor devenind și mai complicată datorită asprelor critici formulate de Israel cu privire la o tranzacție de arme preconizată pentru acea vară a lui 1988: firme britanice încheiaseră un contract de vânzare, către Arabia Saudită, a unor avioane de luptă de tip Tornado, vase de război și infrastructură defensivă. Britanicii intraseră în afacere după ce americanii au fost obligați să renunțe datorită opoziției Congresului, sponsorizată de lobby-ul evreiesc. Lovitura va fi resimțită și mai greu, deoarece încă din 1982, Marea Britanie instituise un embargou privind vânzările de arme către Israel. Yitzhak Shamir a mers atât de departe, încât a acuzat guvernul britanic de „promovarea iresponsabilă a unor interese în dauna principiilor". A fost o acuzație care a iritat mulți miniștri la Londra, determinându-i să ceară serviciilor lor secrete un raport complet referitor la operațiunile clandestine ale Israelului în Marea Britanie. Acesta va releva faptul că, după avertismentul doamnei Thatcher, deși Israelul dăduse asigurări că își va desființa rețelele din Marea Britanie, ambasada Israelului din Kensington menținea cel puțin o unitate clandestină, cu cinci agenți încă operaționali în capitală. Li s-a cerut, și lor, să plece. În același timp, Mossadului i s-a pus în vedere că, în viitor, activitățile oamenilor săi vor fi doar tolerate în Marea Britanie, cu obligația acestora de a informa, în permanență, autoritățile.

Yehuda Azner, ambasadorul Israelului, a acuzat Ministerul de Externe de a fi deformat, delíberat, informațiile despre ceea ce făcea Mossadul în Marea Britanie. Sir Patrick Wright, subsecretar la Ministerul de Externe , a fost solicitat, de aceeași persoană, să pună capăt scurgerii de informații, care dăunează relațiilor dintre cele două țări. Totuși, unii politicieni israelieni sugerau că asemenea atitudini erau, de fapt, simple secvențe ale unei campanii regizate de Mossad pentru a ieși singur din încurcătură. Un ziar a cerut, chiar, o anchetă cu privire la întreaga afacere, pe motiv că, dacă lucrurile nu vor fi puse la punct, spionajul israelian va pierde accesul la Londra, capitală apreciată a fi „o primă etapă vitală pentru orice grup cu interese în Orientul Mijlociu".

O oficialitate nenominalizată, citată de ziarul *Yevioth Ahronoth*, declara: „În ceea ce privește repercusiunile negative, aceasta este o versiune, la scară redusă, a cazului Pollard". Comparația, însă, nu era pe de-a-ntregul valabilă. Jonathan Pollard, condamnat la închisoare pe viață în S.U.A. pentru spionaj în favoarea Israelului, era condus nu de Mossad, ci de o altă secțiune a serviciilor secrete, controlată, la rându-i, de Guvern. În cazul Sowan, iese în evidență aroganta supraîncredere a șefilor serviciului de spionaj, din genul acesta de operații decurgând, din nefericire, primejdioase consecințe de ordin politic și diplomatic.

Un lucru bine știut de guvernele prietene era acela că Mossadul obține cele mai spectaculoase succese ale sale împotriva teroriștilor prin infiltrarea de agenți în interiorul mișcării palestiniene. Numai că, din momentul în care au folosit în Europa aceeași tactică de infiltrare uzitată la Beirut,

au început și necazurile. La acea vreme pentru ofițerii israelieni era relativ simplu să dea bărbaților și femeilor lor sarcini precise. Dar, una dintre consecințele imprevizibile ale succesului armatei israeliene în timpul invaziei din Liban (1982) - în urma căreia O.E.P.-ul a fost forțat la un nou exil - a fost aceea că operațiunile de spionaj au devenit mult mai dificile: unitățile O.E.P. străbăteau Europa la fel de bine ca în lumea arabă. Așa încât, în vara lui 1988, în timp ce incidentul de la Londra se afla la apogeu, Mossadul a decis să se reîntoarcă la vechile-i metode, punând la cale asasinarea unuia dintre liderii O.E.P., răspunzător pentru raidurile navale, ca și pentru crearea unei noi rețele de spionaj în Europa. Moartea lui Khalil al-Wazir, sub o ploaie de gloanțe trase dintr-o armă automată, în vila sa din Cartierul general al O.E.P.-ului din Tunis, a răpit organizației unul dintre cei mai importanți oameni. El fusese comandantul forțelor ei armate și lider al *Intifadei*. După cum considera aripa dură israeliană acestea erau motive suficiente pentru a-l asasina; el era unul dintre „Capi" și membru fondator al Fatah, ramura operațională a O.E.P. Din cauza firii sale aparte, al-Wazir era cunoscut drept „omul tăcut". Organizator capabil, el călătorea prin toată lumea și folosea numele de război „Abu Jihad" („Tată al Războiului Sfânt"). Operațiunile de gherilă împotriva a ceea ce el a numit, dintotdeauna, „Palestina ocupată" erau sub comanda sa.

De obicei, metodele de lichidare a adversarului folosite de Mossad sunt, mai degrabă, individualiste decât în stilul comando, așa cum fusese conceput raidul de la Tunis, care încheiase cariera lui Abu Jihad. Numeroase au fost ocaziile când Mossadul a aruncat în aer inamicii, sau a aranjat mici

operații „chirurgicale". Dar, uneori, așa cum a fost cazul raidului asupra Cartierului general palestinian din Beirut, s-au folosit mai mult unități militare, și nu echipele de șoc ale Mossadului. Iar atunci când serviciul secret cere puteri depline, el folosește o unitate armată contrateroristă specializată, numită Saycret Matkal.

27. Dispar tabuurile

Pentru a răspunde la întrebarea: „ce s-a întâmplat cu serviciul secret israelian?" este necesară, mai întâi, formularea unei alte întrebări fundamentale: „ce a mers rău în Israel?" Scandalurile, confuziile și greșelile care au afectat Shin Beth, Aman și Mossadul însuși au fost, de fapt, boli cărora, din timp în timp, toate serviciile secrete și de securitate le cad victimă. Nu există nici o garanție a succesului continuu în spionaj sau în munca de securitate. Nici un serviciu secret dintr- o democrație nu este imun în fața unor asemenea întâmplări, iar exemplele oferite de S.U.A. și de Marea Britanie o demonstrează din plin. Ascensiunea și declinul Mossadului, de-a lungul unei perioade de 40 de ani, oglindesc, în fond, istoria Israelului - de la un început caracterizat prin optimism și entuziasm, la o existență statală care prezintă toate simptomele unui individ în criza vârstei mijlocii.

Pentru această stare de lucruri poate fi pusă în discuție politica dusă de liderii israelieni, confruntați, în permanență, cu insolubilele probleme ce decurgeau din simpla existență a Israelului ca stat independent în inima Orientului Mijlociu. Nobilul vis sionist de reîntoarcere în patrie a milioane de evrei răspândiți în toată lumea, cu intenția de a crea, în Țara Făgăduinței un nou Ierusalim pentru oprimați a avut de înfruntat realitatea: existența unei populații aflate, deja, în

posesia majorității acestui teritoriu. Cei 656 000 de arabi care au fugit din Palestina sau care au fost terorizați și alungați atunci când într-o parte a acesteia a luat ființă statul Israel, nu erau dispuși să-și piardă casele pentru totdeauna, așa cum nu fuseseră de acord nici evreii la vremea fugii lor. Nesimțitoare la suferințele refugiaților, puterile arabe i-au ținut în lagăre situate în zona de graniță - ca o armă îndreptată spre inima Israelului. Din rațiuni politice, aceste țări au refuzat chiar să reflecteze asupra ideii reașezării celor deposedați.

În sordidele lor lagăre, refugiații așteptau să-și ia revanșa, înmulțindu-se. Populația arabă de pe Malul Vestic[120] al Iordanului din Gaza și din Ierusalimul de Est, totaliza, în anii '80, mai mult de un milion și jumătate de suflete. La începutul secolului XXI, rata natalității în rândurile arabilor fiind mai mare decât cea a israelienilor, evreii vor deveni o minoritate.

Într-o dezbatere din Camera Comunelor, care a avut loc în 1939, ministrul coloniilor din acea vreme, Malcolm MacDonald, declara cu amărăciune: „Nu există soluție la problema Palestinei. Este o chestiune de drept împotriva dreptului". Vorbele sale par a fi la fel de actuale și astăzi și mulți oameni, inclusiv eu însumi, atunci când sunt întrebați: sunteți pentru israelieni sau pentru arabi? - perpetua problemă a Orientului Mijlociu - răspund: pentru ambii.

În perioada care a urmat după războiul de independență din 1948, arabii masați în lagăre au început să reprezinte o reală amenințare pentru zona de frontieră. Din această cauză noul Israel, imaginat de pionierii săi ca un paradis comunitar-pacifist și bucurându-se de protecția Celui de Sus, s-a transformat într-o Spartă militaristă, protejată de un din ce în

ce mai complicat sistem de securitate internă. La început, atunci când amenințarea noului stat era de natură militară - prin armatele Egiptului, Siriei, Irakului și Iordaniei - statura de Goliath a pericolului a inspirat spiritul invincibil al lui David. Căci nu există nici o chemare la acțiune mai stimulativă și mai dătătoare de vigoare decât perspectiva de a fi un erou care înfruntă teribile încercări, mai ales atunci când acest erou învinge. Israelienii au profitat de ocazie și, în admirația opinici publice mondiale, au respins oștile dușmanilor lor, ori de câte ori situația a impus-o, probând, în acest fel, forța sa militară.

Din păcate pentru ei, atât de sărbătorita victorie din 1967, cu ocuparea Ierusalimului de Est, a Sinaiului și a întregului mal vestic al Iordanului, a fost cauza care a declanșat manifestarea naționalismului palestinian, însoțit de amenințătorul flagel al terorismului. Și tocmai războiul împotriva terorismului a fost cel care a împins Israelul spre invazia Libanului, implicând Armata și celelalte servicii secrete în imoralele operațiuni încheiate cu masacrele de la Chatila și Sabra[121] pentru care a trebuit să-și asume responsabilitatea. Aceste ultime evenimente, care au lăsat urme de neșters în istoria modernă a Israelului, au generat îndoieli, frământări și dezbinări în interiorul țării. Lipsa de încredere în forțele proprii s-a manifestat chiar și în rândurile Armatei, a cărei aparentă invincibilitate fusese, dintotdeauna, elementul forte al coeziunii națiunii israeliene. Scăderea tonusului a fost detectabilă și în cadrul Mossadului, cel care a purtat o mare parte din povara războiului.

Rezerviștii reîntorși de pe frontul din Liban erau dezamăgiți și demoralizați, greu de recunoscut ca soldați ai aceleiași armate care, din războaiele anterioare, se întorseseră cu aureolă de eroi cuceritori. În perioada post-Liban, ofițeri și soldați au fost obligați să apară în fața Curții Marțiale, datorită comportamentului diletantist al membrilor unei unități, care a eșuat în respingerea unui atac terorist. Pentru prima oară, tinerii încercau acum să se eschiveze de la serviciul militar, pe care părinții lor erau atât de mândri să-l îndeplinească. O altă fațetă a „Complexului Vietnam" a fost aceea că soldații au adus, din Liban, practica drogurilor.

Cum în țară Partidul Muncii și Partidul Likud s-au înțeles să alterneze la putere, aceasta însemna că Guvernul era condus într-o perpetuă atmosferă de luptă politică și electorală, cu influențe deloc pozitive asupra structurilor de comandă ale Armatei și ale serviciilor secrete. Întrucât, în perioada dominației laburiste (1948-1977)Israelul a fost condus ca un stat monopartinic, s-a dezvoltat un sistem în cadrul căruia politicienii controlau instituțiile. Un funcționar de la Ministerul Apărării, Shimon Peres, a devenit prim-ministru. Un politician de partid, Moshe Dayan, a devenit general. Dar au fost și generali care au devenit șefi de spionaj, oameni de partid care au devenit consilieri în probleme de antiterorism. Deficiențele înregistrate în funcționarea serviciilor secrete și Armatei, care puseseră, la un moment dat, țara în pericol - în timpul războiului de Yom Kippur - explică, în parte, victoria în alegeri, în 1977, a Partidului Likud, sub conducerea lui Menahem Begin, sprijinitorii săi revendică roadele victoriei, cerând posturi atât în instituțiile civile, cât și în cele militare, până

atunci ocupate de oamenii Partidului Muncii. Dar cele două partide au început iar să se rotească la putere, când s-a creat o nouă stare de confuzie în rândurile înalților funcționari, care se divizaseră în funcție de loialitățile politice.

În această atmosferă, devenise din ce în ce mai dificil să conduci cu eficiență instituții de stat, inclusiv serviciile secrete și de securitate. În anii '80, lipsa unui control și a unei direcții de acțiune păreau a fi punctele slabe ale Mossadului. I-au ofensat pe americani, prin declanșarea afacerii Pollard; au înfuriat-o pe doamna Thatcher și au nemulțumit guvernul britanic, în urma afacerilor Dikko și Sowan, printr-un comportament neortodox și necooperant. Atunci când guvernele occidentale, convinse că Yasser Arafat și O.E.P. vor abandona cu adevărat terorismul, în schimbul unor concesii referitoare la teritoriu, pentru ca poporul palestinian să poată trăi independent în patria sa, Administrația lui Yitzhak Shamir[122] n-a dat curs presiunilor iar Mossadul continua lupta în vechiul stil. Apoi, în anul 1987, Mossadul este luat prin surprindere de revolta arabilor, care, începută în teritoriile ocupate din Cisiordania și din Gaza, s-a extins rapid chiar și în Israel.

După dificilii ani ai unei lupte încrâncenate împotriva terorismului, cu bombe și gloanțe, forțele de securitate păreau acum neputincioase în fața demonstrațiilor spontane ale grupurilor de tineri naționaliști arabi, care doar cântau și aruncau cu pietre. Societatea militară a Israelului și-a pregătit tinerii pentru a lupta ca soldați într-un război adevărat, puțini israelieni dorind să fie polițiști, din cauza imaginii care se asocia cu persecuțiile polițienești de tristă amintire din Rusia și

din estul Europei. În loc de a contracara aceste manifestări cu ajutorul poliției obișnuite, israelienii au folosit soldați pregătiți pentru activități de securitate internă, așa că, aidoma tuturor soldaților antrenați pentru un război real, de fiecare dată când apar probleme, ei își fac drum cu armele de foc. Un tânăr ofițer rezervist i-a spus, în mod public, domnului Shamir, cu ocazia unei inspecții, că el și oamenii săi sunt rușinați de ceea ce trebuie să facă atunci când intră în acțiune împotriva tinerilor palestinieni.

Din teamă față de extinderea revoltei arabe, ultranaționaliștii evrei au început să acționeze după propriile impulsuri, năpustindu-se asupra arabilor, bătându-i, omorându-i. Dar, *intifada* continua și - supremă ironie! - copiii care aruncau cu pietre au câștigat din partea opiniei publice internaționale mai mult sprijin pentru cauza palestiniană decât toate acțiunile teroriste ale mișcărilor de eliberare a Palestinei luate la un loc. „Cum să rezolvi problema revoltei?" se întrebau israelienii mai divizați ca niciodată. În vara lui 1989, Yitzhak Shamir însuși a fost interpelat de extremiști, care l-au numit „trădător". Fanaticii israelieni au intrat și ei în scenă atacându-i pe arabi, fără discriminare, sub ochii îngroziți ai compatrioților lor liberali. Vechiul spectru al războiului civil între evrei, descris de primul ministru ca fiind „cel mai periculos lucru care s-ar putea întâmpla" putea, oricând, întuneca orizontul.

În mlaștina de autocompătimire și de îndoială, în care au fost aduși de toate aceste evenimente, israelienii au devenit din ce în ce mai virulenți și mai critici față de autorități. Israelul a fost, întotdeauna, o democrație liberală, aparținând unor oameni ce-și susțin ferm punctul de vedere, astfel încât

societatea seamănă uneori, cu o imensă tribună parlamentară. Securitatea națională a rămas însă o problemă sacrosanctă, în această privință existând un consens general, conform căruia unele lucruri trebuie făcute cu o mare discreție. Dar chiar și cele mai secrete dintre instituții nu au scăpat multă vreme de focul criticilor - pentru că multe lucruri s-au schimbat în Israel de când Mossadul era un nume niciodată menționat în ziare și în publicații. Astfel, în 1988, o tentativă făcută de șeful cenzurii militare, de a interzice publicarea unui articol care folosea cuvinte aspre la adresa serviciilor secrete și la cea a șefilor acestora a fost repinsă de Înalta Curte de Justiție. Era pentru prima dată când se întâmplă așa ceva. Scris de Aluf Ben - într-o vreme în care fusese numit un nou șef al Mossadului - articolul respectiv, apărut în săptămânalul *Ha'ir* din Tel Aviv, manifesta dubii cu privire la competența ex-șefului Mossadului, pe care îl decria ca fiind o „mediocritate". Curtea fusese de acord ca numele șefului Mossadului să nu fie publicat, dar respinsese argumentul conform căruia critica liderilor serviciilor secrete le-ar putea aduce acestora deservicii. Șeful cenzurii militare, Yitzhak Shani, susținea că orice referire în presă la conducătorii Mossadului ar putea înlesni organizațiilor ostile să-i identifice și să le pună viața în pericol.

Judecătorii au invocat un principiu de bază, conform căruia presa are dreptul și chiar datoria de a-i critica pe deținătorii de funcții publice. Raționamentul lor se baza pe faptul că trebuie făcut orice efort pentru a minimaliza posibilitățile ca rațiunile de securitate să împieteze asupra libertății cuvântului - una dintre valorile fundamentale pe care însuși aparatul de securitate are datoria să o protejeze. Iată cum sună argumentația

lor: „Realizarea unui echilibru între securitate și libertatea cuvântului se poate înfăptui prin menținerea libertății cuvântului, urmând a fi aplicate restricțiile doar acolo unde există certitudinea unei reale amenințări la adresa securității țării". Comentând, la rândul său, verdictul *Jerusalem Post* îl considera ca fiind „o decizie istorică". Este ilustrativ faptul că s-a lăsat, timp de 40 de ani, cenzurii militare dreptul de a pune în balanță cât de departe poate merge libera exprimare atunci când în cauză se află securitatea țării. Modul ei de funcționare fusese importat de sistemul israelian direct din cel al foștilor mandatari britanici ai Palestinei. Era vorba de regulamente - de fapt, măsuri excepționale decretate de Marea Britanie la izbucnirea celui de-al doilea război mondial - adaptate în mod specific, pentru a fi folosite în cazuri de urgență.

Primul rezultat al abandonării cenzurii a fost acela că Mossadul, subiect tabu, protejat, timp de 40 de ani, „s-a dat pe față" și a devenit motiv de controversă publică. Cititorii ziarelor s-au bucurat de deliciul interzis; zilnic, noi acuzații și contraacuzații din partea unor surse nenominalizate, țineau socoteala celor înfăptuite de Mossad - un subiect, până atunci, doar la îndemâna câtorva persoane. Nahum Adnonni, unul dintre șefii Serviciului, era citat - la un moment dat - chiar dacă nu și nominalizat, în ziarul israelian *Hadashot*; el afirma: „Sunt îngrijorat în legătură cu soarta Mossadului, care a devenit un subiect târât în noroi. Prejudiciile provocate Serviciului, ca rezultat al recentelor articole, mă supără mai mult decât răul personal".

Opinia Înaltei Curți va avea, fără nici o îndoială, un efect pe termen lung, asupra a ceea ce poate fi publicat în presa israeliană, și va schimba maniera în care se va exercita cenzura. Totuși, nu prea există indicii că Mossadul intenționează să ridice vălul care îl înconjură mai mult decât este obligat s-o facă. Astfel, influentul ziar *Maariv* comentează: „Acum, când Înalta Curte a făcut posibil să se pună, în public, întrebări despre Mossad, sunt foarte multe lucruri care se cer clarificate". Autorul editorialului sugerează că, poate, a venit timpul să se constituie o comisie judiciară, formată din persoane publice obiective - personalități, de bună credință - care să investigheze Serviciul. Deja au fost inițiate anchete care au cercetat comportamentul serviciului secret militar, ca rezultat al erorilor sale dinaintea războiului de Yom Kippur. Shin Beth, la rându-i, a fost supus tirului necruțător al opiniei publice, după regretabila sa comportare din timpul afacerii Autobuzul 300. Chiar dacă în cadrul investigațiilor cu privire la Aman, s-a stabilit și rolul Mossadului în contactele sale cu falangiștii libanezi - înaintea și în timpul masacrelor din lagărele de refugiați - niciodată nu s-a examinat cu atenție acest aspect de către autoritățile din afara acestor servicii. Și nici nu pare posibil ca transparența să fie întronată la Cartierul general al Mossadului, chiar și în circumstanțele în care unele dintre tabuurile sale au fost sfărâmate.

Problema modului în care poate fi exercitat un control politic asupra serviciillor secrete este una de care se lovește fiecare societate democratică. Americanii au parcurs un anume drum prin asigurarea controlului asupra C.I.A.; britanicii încă se gândesc cum să fie supravegheate MI5 și MI6 și, în ciuda

numeroaselor solicitări pentru o implicare parlamentară, serviciile secrete sunt cunoscute doar de primul ministru și de alți câțiva oameni „aleși". În Israel există deja un subcomitet parlamentar, dar el are puteri limitate de a ancheta. Aharon Yariv, unul dintre membrii acestuia, a afirmat public că, atunci când s-a considerat oportun, serviciile secrete au venit cu răspunsuri detaliate la întrebările puse. El a considerat că acest comitet a supervizat decent și a devenit capabil să exercite o oarecare influență. Adevărata dificultate a fost aceea că, în cadrul acestui organism, anumite persoane, fără cunoștințe de specialitate în domeniu, au întâmpinat reale greutăți în ceea ce privește formularea întrebărilor. Acesta este, de fapt, motivul pentru care ei au mici șanse de a-și exercita controlul asupra serviciilor de informații.

O parte a moștenirii israeliene - pe care o împarte cu alte țări din lumea a treia - este aceea că s-a pornit de la stadiul de fostă colonie; după obținerea independenței, liderii erau preocupați, mai ales, să asigure securitatea decât să se gândească la instituirea unui control democratic asupra serviciilor sale secrete. Nici un guvern israelian nu și-a precizat, încă, în mod public, poziția față de controlul executivului asupra sistemului serviciilor secrete, care rămân, astfel, ca un fel de stat în stat.

În ianuarie 1989 - când, în fine, articolul din *Ha'ir* a văzut lumina tiparului - Yitzhak Shamir, primul ministru, trebuia să opteze între doi candidați la șefia Mossadului. Cel ales trebuia, însă, să fie acceptat și de Shimon Peres, cel care urma să preia, alternativ, funcția de premier; alegerea urma să se facă între cineva din afară, care ar fi putut revitaliza Serviciul, și un om

din interiorul acestuia, favorit al Partidului Likud. Atunci când vine momentul desemnării unui nou „mare preot al secretului", fiecare țară se confruntă cu aceeași dilemă: favorizează fie pe noul venit din afară, fie „vechea mână", care știe locul în care sunt îngropate cadavrele. Opinia liberală din Israel spera că, în situația în care un om politic din afara Serviciului ar accede la funcție, acest fapt va aduce serviciul secret mai aproape de controlul Parlamentului. Conform unei practici încetățenite în Israel, nu s-a făcut nici un anunț referitor la alegerea finală, numele noului șef rămânând confidențial.

Directorul care părăsea funcția, după un serviciu de șase ani, Nahum Adnonni, era cel care, în septembrie 1982, îi urmase lui Yitzhak Hofi, a cărui reputație avusese de suferit din cauza implicării în evenimentele nefericite legate de invazia Israelului în Liban. La scurt timp după ce Adnonni a preluat comanda Mossadului, comisia Kahan și-a început interogatoriile referitoare la masacrele din lagărele de la Sabra și Chatila, chestionându-l despre rolul Mossadului și al serviciilor secrete militare în această afacere, chiar dacă, personal, nu fusese implicat în ea.

În rândurile Serviciului, el era cunoscut mai degrabă ca un birocrat decât ca un om de acțiune, cariera sa începând în cadrul serviciului de securitate internă Shin Beth, înainte de a se transfera la Mossad, în anii '50. Colegii spuneau despre el că niciodată nu s-ar fi așteptat ca acest ofițer - a cărui recunoscută experiență era aceea de om de legătură cu serviciile secrete străine - să ajungă în frunte. În momentul în care a fost numit, de Yitzhak Hofi, adjunct, s-a crezut că această funcție era tot ceea ce putea el obține. Aluf Ben, tânărul jurnalist care a scris

articolul din *Ha'ir* și care, părea să fie la curent cu flecărelile din cadrul Mossadului, a relatat că Adnonni „are manierele unui european", fiind un om inteligent, căruia îi place să facă conversație, să ducă o viață bună, dar și un om care muncește din greu și căruia îi place extrem de mult disciplina. O altă publicație israeliană avea să scrie că, din cauza eleganței sale, colegii îl porecliseră „domnul Gucci".

Ron Ben-Yishai, un distins comentator militar, și-a făcut cunoscut punctul de vedere în legătură cu povestea din *Ha'ir*: era furnizată de oficiali ai Mossadului, dornici să-și sape șeful și să-i ia locul. El a mai afirmat că cei care așteaptă postul de director se folosesc de mass-media: „Cei a căror profesie este însăși manipularea oamenilor, se folosesc cu ușurință de un tânăr ziarist care caută senzaționalul, scandalul". Și a adăugat că blamul pentru necazurile Mossadului nu trebuia aruncat doar asupra lui Adnonni; sunt vinovați, în egală măsură, liderii politici care au exercitat un control insuficient.

În ceea ce privește promovarea oamenilor mediocri în posturi înalte din cadrul Serviciului, mulți politicieni influenți și-au exprimat, în acest sens, punctul de vedere și neliniștea. Vremea oamenilor aspri, duri și cosmopoliți care formaseră staff-ul Mossadului în anii de pionierat părea să fi rămas undeva în urmă. Conducătorii de odinioară, numiți în momente tulburi și de mari primejdii, erau gata să pornească la atac, să preia inițiativa și să-și asume riscuri. În perioade mai puțin dramatice, însă, tinerii recruți, mulți dintre ei având un „spate" confortabil, tind să fie ceva mai precauți și ceva mai înclinați pentru birocrație. Combinația dintre oamenii activi și severul control ierarhic condusese, în trecut, la reușite de referință.

Foștii agenți ai Mossadului opinează că nu mai există flexibilitate în coordonare și în controlul operațiunilor clandestine. Chiar dacă o bună parte a blamului, pentru recentele eșecuri, a fost suportat de director, responsabilitatea trebuie să se extindă și asupra conducerii politice. Or, răspunderea pentru eficiența Mossadului revine, în ultimă instanță, primului ministru. Într-adevăr, s-au făcut sugestii conform cărora a venit, din nou, timpul pentru reînființarea „Comitetului X", adică a unui grup restrâns de persoane avizate de Cabinet; până la mijlocul anilor '70, acesta superviza operațiunile mai delicate.

Oameni din interior îl criticau pe Adnonni și pentru că era un om liniștit, căruia îi plăcea să evite complicațiile; el a fost capabil să afirme că, în timp ce s-a aflat în Mossad, treaba a mers de la sine. Într-adevăr, era perioada în care Mossadul pierduse puterea de a influența evenimentele, alte agenții infiltrându-se în teritoriu. Lekemul, de pildă, își conducea propriile operațiuni în S.U.A., prin manevrarea lui Pollard, iar atunci când s-a ajuns la demascarea acestuia, Mossadul a afirmat că nu are nimic de-a face cu acea operațiune. Suspiciunea pornea de la faptul că Adnonni, știind că Raphael Eitan, omul însărcinat cu operațiunea, era prieten al primului ministru, a decis să nu se implice în nici un chip. Armele pentru afacerea Iran nu au fost oferite de Mossad, ci de David Kimche, fost director adjunct, dar care a folosit unii oameni ai Institutului, fără să colaboreze cu directorul său. Celălalt oficial al non-Mossadului, adânc implicat, era fostul reporter de televiziune Amiram Nir, devenit consilierul primului ministru

în probleme de antiterorism. Atât de mare era conflictul dintre director și Nir, încât Adnonni l-a exclus de la ședințele restrânse de Consiliu.

Perioada 1982-1989 a fost una extrem de incertă pentru cei aflați în vârful piramidei serviciilor secrete israeliene. După Liban, Yehoshua Saguy, șeful serviciilor secrete militare, va fi demis; după afacerea Pollard, Guvernul a fost nevoit să-l retragă pe Eitan din fruntea Lekemului, în timp ce Avraham Shalom și-a pierdut postul de conducere din Shin Beth, în vâltoarea creată de afacerea Autobuzul 300. Singurul șef al spionajului care și-a dus mandatul până la capăt a fost Adnonni. Și aceasta, în ciuda faptului că atitudinea subalternilor nu îi era favorabilă.

Oricare ar fi adevărul despre aceste învinuiri, este cert că Mossadul nu mai este însoțit, ca altădată, de acea aură de eroism și nici nu mai deține faima unei organizații secrete care realizează miracole. Eșecurile sale, ca și comportamentul ce i se reproșează în străinătate, nu mai pot fi trecute cu vederea. Atunci când o echipă a Mossadului s-a aventurat în America Latină pentru a-l răpi pe Eichmann, realizările sale au stârnit admirație. Dar atunci când aceasta s- a deplasat în Europa și l-a răpit, în chip atât de stângaci, pe cel ce informase opinia publică despre arsenalul nuclear israelian - Mordechai Vanunu - apelând la un vechi truc cu sex- capcană, admirația s-a transformat în dezgust. Mossadul a suferit o umilință și mai mare atunci când agenții săi din Londra au fost expulzați de guvernul britanic. Una dintre acuzațiile aduse de presa israeliană, la vremea acelui scandal, a fost aceea că Mossadul însuși a greșit atunci când mai multe pașapoarte britanice,

confecționate de Mossad, au fost uitate într-o cabină telefonică din R.F.G. Se pare că Mossadul are o predilecție în a se folosi de pașapoarte britanice.

Chiar și în Israel - unde mândria resimțită în perioade de glorie și gratitudinea pentru nemărginitul devotament al serviciilor secrete explică protecția acordată acestora față de curiozitatea și critica publică - *suspiciunile* prind contur din ce în ce mai clar, până la a se constitui în afirmația că totul nu este în regulă. Popor inteligent, care cântărește bine lucrurile, israelienii au pus, până de curând, serviciile secrete sub beneficiul îndoielii. Dar, dovezi ulterioare, bazate nu numai pe zvonuri, vorbesc despre corupție și risipă în rândurile Institutului. Un film TV a îndrăznit, chiar, să afirme că o conducere neinspirată și o prea mare presiune din partea Cartierelor generale trebuie să fi contribuit din plin la arestarea, în Siria, a celui care este un erou printre agenții israelieni - Eli Cohen.[123]

În zilele noastre succesele Mossadului sunt păzite de legea secretului, în timp ce eșecurile sunt date în vileag. Dar, în situația prezentă a Israelului, când amenințarea imediată vine mai degrabă din partea demonstrațiilor de stradă palestiniene care provoacă dorul de revanșă al extremiștilor israelieni, decât din partea armatelor arabe, este dificil să vezi cum ar putea, din nou, serviciul secret să obțină acele strălucitoare succese - de genul celor care i-au făurit reputația în timpurile lui de glorie. Vechea ordine se schimbă, lăsând locul unor noi mentalități, așa cum și visurile, dragi inimii lui Menahem Begin sau a lui Yitzhak Shamir - de a construi un Israel Mare - azi sunt doar fantasme. În asemenea vremuri, țelul serviciilor secrete

israeliene poate părea confuz. Ofițerilor lor poate să li se sugereze să urmeze exemplul generalului Ariel Sharon, care a cerut, în mod public, „eliminarea" lui Yasser Arafat, ca și a tuturor teroriștilor. Dar, s-ar putea ca următoarea mare misiune a Mossadului să fie una legată de diplomația secretă[124]. Chiar dacă este o treabă „dezagreabilă" - așa cum li s-ar părea celor din vechea gardă - alternativa este de a realiza noi contacte „acoperite" cu vechiul inamic - Yasser Arafat și O.E.P.-ul, în intenția de a pune capăt unei vechi confruntări în care regulile militare, împreună cu manevrele serviciilor secrete, au eșuat așa cum au eșuat...

Șefii Serviciilor Secrete israeliene

Mossad

Reuben Shiloach	1951-1952
Isser Harel	1952-1963
Meir Amit	1963-1968
Zwicka Zamir	1968-1974
Yitzhak Hofi	1974-1982
Nahum Adnonni	1982-1989

Aman

Isser Be'eri	1948-1949
Haim Hertzog	1949-1950
Benjamin Gibli	1950-1955
Yehosophat Harkabi	1955-1959
Haim Hertzog	1959-1962
Meir Amit	1962-1963
Aharon Yariv	1964-1972
Eli Zeira	1972-1974
Shlomo Gazit	1974-1978
Yehoshua Saguy	1979-1983
Ehud Barak	1983-1985
Amnon Shahak	1986

Shin Beth

Isser Harel	1948-1963
Amos Manor	1963
Yosef Harmelin	1964-1974
Avraham Ahituv	1974-1981
Avraham Shalom	1981-1986
Yosef Harmelin	1986-1988

Lekem

Binyamin Blumberg	1957-1981
Raphael Eitan	1981-1986

Notă Datele conținute în respectivul tabel nu reflectă situația „la zi", din motive lesne de imaginat. Singurele informații - care ne-au parvenit prin intermediul presei - ce ar putea completa tabelul existent ar fi: *Aluf Yekutel Adam* (1989), pentru Mossad, și *Ami Aylon* (1996), pentru Shin Beth.

Bibliografie

Bar-Zohar, Michael, *Spies in the Promised Land*, Davis Poynter, Londra, 1972.

Barnaby, Frank, *The Invisible Bomb*, I.B. Tauris, Londra, 1989.

Copeland, Miles, *The Game of Nations*, Simon and Schuster, New York, 1976.

Davenport, Elaine; Eddy, Paul; Gillman, Peter, *The Plombat Affair*, Futura, Londra, 1978.

Dayan, Moshe, *Story of my Life*, Weidenfeld & Nicolson, Londra, 1976.

Deacon, Richard, *The Israeli Secret Service*, Hamish Hamilton, Londra, 1977.

Derogy, Jacques & Carmel, Hesi, *The Untold History of Israel*, Grove Press, New York, 1979.

Eisenberg, Dennis; Landau, Eli & Portugali, Menahem, *Operation Uranium Ship*, Corgi, Londra, 1978.

Golan, Aviezer & Pinkas, Danny, *Codename: The Pearl*, Allen Lane, Londra, 1980.

Hirst, David, *The Gun and the Olive Branch*, Faber, Londra, 1977.

Laqueur, Walter, *World of Secrets*, Weidenfeld & Nicolson, Londra, 1985.

Moshel, Aharon, *The Vipers*, Facta Oblita, Hamburg, 1989.Posner, Steve, *Israel Undercover*, Syracuse University Press, New York, 1987.

Steven, Stewart, *The Spymasters of Israel*, Hodeer & Stoughton, Londra, 1980.

Taheri, Amir, *Nest of Spies*, Hutchinson, Londra, 1988.

Anexă

Note

1 - În ziua de 27 iunie/1976, un avion al Companiei Air France, care zbura pe ruta Atena - Tel Aviv, este deturnat de pirați ai aerului palestinieni (secondați de teroriști germani), și obligat să se îndrepte spre aeroportul din **Entebbe** - Uganda, pe malul Lacului Victoria, în inima Africii oriental-ecuatoriale. Cei peste 100 de israelieni și evrei din alte țări aflați la bord și reținuți ca ostatici sunt salvați de un comando al trupelor speciale Mossad, cu concursul tacit al țării vecine, Kenya.

2 - În timpul Jocurilor Olimpice de la München, din anul 1972 (5-8 septembrie), 11 atleți israelieni cad victime unui incredibil atac terorist, pus la cale de gruparea de gherilă „Septembrie Negru" - facțiune armată a O.E.P. **Masacrul de la München** va rămâne o pagină neagră atât în istoria sportului, cât și în cea a spionajului.

3 - **Beer Israel** Colonel în rezervă și consilier în probleme de apărare al primului ministru israelian David Ben-Gurion, demascat de serviciile secrete ca fiind în serviciul spionajului sovietic.

4 - **Organizația pentru Eliberarea Palestinei (O.E.P.)** A luat ființă în anul 1964 (sub patronajul președintelui Egiptului, Gamal Abdel Nasser), ca reprezentant legitim al poporului palestinian, vizând constituirea unui stat independent arab pe teritoriul Palestinei. În deceniile 7-9 inițiază acțiuni armate și

acte teroriste împotriva statului Israel și a populației israeliene. Pentru a curma această campanie subversivă, Israelul distruge, pe rând, bazele O.E.P. din Iordania, Liban și Tunisia. Liderul Yasser Arafat și oamenii săi sunt efectiv vânați de Mossad peste tot, unii dintre ei fiind anihilați. După 1993, relațiile dintre Israel și O.E.P. cunosc o schimbare radicală - puterile occidentale, cu deosebire S.U.A., mediind pentru reconcilierea dintre cele două părți. În 1993 este semnat, la Washington, Tratatul de pace israeliano-palestinian, document istoric care pune bazele principiale ale instituirii Autonomiei palestiniene. După semnarea Acordului final privind extinderea Autonomiei (septembrie, 1995), a început transpunerea în practică a prevederilor Tratatului de bază din 1993. Așezările urbane: Jenin, Tulkarem, Ramallah, Bethleem, Nablus sunt deja controlate de Autoritatea Națională Palestiniană, cea care administrează teritoriile autonome Gaza și Cisiordania - Districtul Gaza și Districtul de Nord, după noua lor denumire. A.N.P. a organizat alegerile din 20 ianuarie 1996, pentru desemnarea unui Consiliu al Autonomiei și a unui președinte. Yasser Arafat câștigă primele alegeri libere palestiniene cu o majoritate confortabilă de 88% și devine astfel președintele Autorității Naționale Palestiniene. Mandatul său va expira la 4 mai 1999, când regimul de autonomie va lua sfârșit. Yasser Arafat speră „ca alegerile să devină cea mai importantă platformă pentru viitorul stat palestinian". Shimon Peres subliniază, în legătură cu acest subiect, că problema noului stat va constitui obiectul unor negocieri aparte abia în 1999. Yasser Arafat, ca și liderii israelieni Yitzhak Rabin și Shimon Peres primesc, în 1994, Premiul Nobel pentru Pace. Între O.E.P. și

Israel, reconcilierea nu este însă perfectă. Punctele nevralgice țin de: statutul Ierusalimului de Est și de crearea unui stat palestinian în zonă. De asemenea, partea israeliană insistă ca instituțiile legitimate prin vot să treacă neîntârziat la amendarea Cartei O.E.P., prin eliminarea capitolelor ce prevăd că unul dintre principalele obiective ale O.E.P. este distrugerea statului evreu.

5 - **Intifada** este mișcarea de rezistență a populației palestiniene din teritoriile ocupate de Israel, în 1967, pe malul de vest al Iordanului (West Bank) - Cisiordania - și care s-a extins apoi în toate zonele locuite de arabi de pe teritoriul Israelului. Acțiunile Intifadei au început în decembrie 1987, sub conducerea O.E.P. Tergiversarea extinderii autonomiei palestiniene, se apreciază că poate declanșa, oricând, o a doua Intifada.

6 - După distrugerea bazelor militare ale O.E.P. de pe teritoriul Libanului și alungarea lui Yasser Arafat (iunie, 1982), trupele israeliene asediază Beirutul - în ideea de a-i îndepărta pe toți palestinienii și sirienii din Liban, țara care urma să intre sub influența Israelului. Falangele creștine libaneze - aliate ale armatei israeliene - scapă însă de sub control, la aflarea veștii asasinării președintelui falangist al Libanului, Bechir Gamayel, și masacrează peste 1 000 de palestinieni din taberele de refugiați Sabra și Chatila. Primul ministru israelian și ministrul apărării se pare că au ignorat rapoartele serviciilor secrete privind eventualitatea unei asemenea reacții violente.

7 - **Begin Menahem** (născut 1913, în Polonia; moare în 1992). Personalitate proeminentă a vieții politice israeliene, artizan - alături de Yitzhak Rabin - al Acordului de pace dintre

Israel și Egipt, semnat în 1979. Laureat al Premiului Nobel pentru Pace (1978). Lider al partidului de extremă dreapta, Likud. Prim- ministru al țării sale, 1977-1983.

8 - Harel Isser Fondator al serviciilor secrete israeliene. Șef al Shin Beth (departament care se ocupă cu securitatea internă), între 1948-1963, și șef al Mossadului, 1952-1963.

9 - Ben-Gurion David (născut 1886, în Polonia; moare în 1973). Remarcabil om de stat israelian, unul dintre fondatorii statului Israel. Șeful primului Guvern, 1948-1953. Al doilea mandat de prim-ministru, 1955-1963.

10 - Palestina Teritoriu încărcat de istorie situat în sud-vestul Asiei, pe țărmul de est al Mării Mediterane. În Palestina pătrund, în secolul XIII î.Hr. triburile semite ale israeliților, care pun - în vremea lui Saul (cca 1029 î.Hr.) - bazele unui regat independent, ajuns sub David și Solomon la apogeul dezvoltării sale. La moartea lui Solomon (928 î.Hr.) statul se dezmembrează. Începând cu secolul VIII î.Hr., Palestina este ocupată de babilonieni, perși, macedoneni, romani. În secolul II î.Hr. ia naștere un regat iudeu elenistic, care va intra în sfera de influență a Romei. Răscoala antiromană a iudeilor din anul 70 s-a soldat cu luarea Ierusalimului de către Titus și împrăștierea evreilor în întregul Imperiu roman. După ocupația bizantină (secolul VII), Palestina intră sub dominația arabă. În Evul Mediu, Palestina devine „Țara Sfântă", iar Ierusalimul - „Oraș Sfânt", atât pentru evrei și creștini, cât și pentru musulmani. În 1516, Palestina este asimilată Imperiului Otoman, după a cărui destrămare este ocupată de Marea Britanie. La 2 noiembrie 1917, guvernul englez dă publicității *Declarația Balfour* (după numele semnatarului ei: ministrul de

externe, lordul Arthur James Balfour), prin care se recunoaște dreptul istoric al poporului evreu de a-și reconstrui în Palestina un cămin național. În aprilie 1918, o comisie sionistă alcătuită din personalități ale evreilor din Anglia, Franța, Italia, Olanda, Rusia - condusă de dr. Haim Weizmann (eminent chimist, care adusese servicii Angliei și care va deveni primul președinte al Israelului), capătă permisiunea să viziteze Palestina. La 29 noiembrie 1947, în cadrul Adunării generale a O.N.U. se hotărăște împărțirea teritoriului Palestinei între două state: unul israelian și altul arab (Transiordania, aflată tot sub Mandat britanic din 1921, este recunoscută ca regat independent în 1946, schimbându-și numele în Iordania, patru ani mai târziu).

11 - În aprilie 1920 are loc Conferința Consiliului Suprem al Puterilor Antantei pentru încheierea păcii cu Turcia. La această conferință se hotărăște incorporarea *Declarației Balfour* în Tratatul de pace cu Turcia. Anglia capătă **Mandatul asupra Palestinei**, cu misiunea de a înlesni colonizarea aici a evreilor, în vederea creării, pe acest teritoriu, a unui stat național evreiesc. Apreciind beneficiile materiale ce decurgeau din colonizarea cu evrei a Palestinei, populația arabă a arătat, la început, un interes manifest pentru că se preconizau ample lucrări privind drenarea mlaștinilor, împădurirea povârnișurilor dezgolite, construirea de drumuri, depistarea surselor de apă potabilă, organizarea agriculturii. Ulterior, în fața imigrației evreiești în creștere, arabii au declanșat o opoziție violentă.

Dintr-o excepțional de documentată carte scrisă de un ziarist american de origine olandeză, Pierre van Paassen, și intitulată *Aliatul uitat* (apărută în 1943, în patru ediții, și în 1944 în cinci ediții!), unde Palestina formează tema centrală, aflăm date care

contrazic prezenta lucrare. Rolul jucat de Marea Britanie în timpul exercitării *Mandatului* asupra teritoriului palestinian n-a fost unul fast pentru poporul evreu. Guvernul britanic s-a condus după propriile interese în Orientul Mijlociu, descurajând sistematic și cu cinism tentativele evreilor de a se stabili în Palestina - după cum le dădea dreptul cele stipulate în *Declarația Balfour*. Un document aprobat în Parlamentul britanic în 1939 (*Cartea Albă*) preconiza chiar limitarea drastică a imigrației evreiești în Palestina în următorii cinci ani și sistarea totală a acesteia după 1944. Dar războiul transformă Țara Sfântă într-o fortăreață a puterii britanice, în această zonă de un interes strategic de prim ordin. Ceea ce a urmat se cunoaște.

12 - Herzog Haim (Belfast, 1918) General și personalitate poltică a Israelului: atașat militar al țării sale la Washington (1950); șef al serviciilor secrete ale armatei (1949-1950 și 1959-1962), înființate - la propunerea sa - de primul ministru Ben-Gurion; președinte al Israelului între 1983-1993

13 - Dayan Moshe ((1915-1981) Lider politic și militar; general, șef de Stat Major al Armatei (1953-1958); ministru al apărării (1967; 1969-1974); ministru de externe al Israelului (1977-1979).

14 - Haganah Denumire a organizației evreiești clandestine angajată în mobilizarea tuturor resurselor din teritoriul viitorului stat Israel pentru grăbirea declarării sale printre statele independente ale lumii. Populația civilă și grupările armate de gherilă luptau sub conducerea Haganah.

15 - La 14 mai 1948, o dată cu expirarea Mandatului britanic în Palestina, este proclamat noul stat Israel de către un guvern condus de David Ben-Gurion. Funcția de președinte este încredințată eminentului om de știință **Haim Weizmann** (1874- 1952), care o va îndeplini până la moartea sa.

16 - **Weizmann Haim** (1874-1952) Doctor în chimie și om de stat israelian, născut la Motyl, în Bielorusia. A fost primul președinte al statului Israel.

17 - În urma refuzului țărilor Ligii Arabe (Egipt, Transiordania, Siria, Liban, Irak, Arabia Saudită) de a recunoaște Hotărârea O.N.U. privind apariția pe harta lumii a noului stat Israel, în ziua următoare proclamării independenței, 15 mai 1948, se declanșează **primul război arabo-israelian**. Israelul rezistă cu succes agresiunii și armistițiul semnat în 1949, recunoaște o configurație a frontierelor foarte apropiată de cea stabilită de O.N.U. Mediatorul O.N.U. la negocieri - contele **Folke Bernadotte** - este asasinat de teroriștii arabi.

18 - **Pollard Jonathan Jay** Cetățean american, provenind dintr-o familie de evrei, de numele căruia se leagă un adevărat scandal diplomatic între S.U.A. și Israel. Angajat, în 1979, în funcția de analist în cadrul serviciului secret al Marinei S.U.A., devine și agent al Mossadului. A fost condamnat la închisoare pe viață. Vezi capitolul 20.

19 - La 1 feb. 1979 ayatollahul Khomeiny se întoarce în Iran, după alungarea Șahului. Se declanșează Revoluția Islamică. La 4 nov. studenți aparținând **Gărzilor revoluționare ocupă cu forța ambasada S.U.A.** din Teheran și membrii acesteia sunt luați **ostatici**.

20 - Astăzi, există un singur stat **Yemen**, prin unirea - la 25 mai 1990 - a Republicii Arabe Yemen (fostul Yemen de Nord) cu Republica Democratică Populară a Yemenului (vechiul Yemen de Sud).

21 - **Falasha** Trib ebraic de origine arhaică ce s-a stabilit în Țara Kush (identificată, în textele biblice, cu Etiopia), probabil în timpul migrațiilor străvechi sau imediat după fuga din Egipt. Falasha păstrează toate ritualurile premozaice din iudaismul primitiv. În 1975, întrega populație a tribului număra 30 000 de persoane. În perioada 1 noiembrie 1984 - 4 ianuarie 1985 Israelul organizează Operațiunea Moise, de strămutare (în trei etape, cu avioane speciale și „în secret") a 27 000 de evrei din ramura etiopiană în Israel - pretextându-se foametea ce amenința respectiva țară. Neconcordanța dintre numărul persoanelor invocate ține, probabil, de confidențialitatea cifrelor. Numărul evreilor de culoare din Israel ajunge la 80 000.

22 - **Numeiri Gaafar** Președinte al Sudanului, 1969-1985.

23 - **Talmud** (ebr. *talmûdh* - învățătură, doctrină, inițiere) Codice complex ebraic, devenit carte sacră pentru iudaism, elaborat oral între secolul IV î.Hr. - IV și transcris, după tradiție, între secolele III-IV. Există două versiuni: *Talmudul din Ierusalim* și *Talmudul din Babilon* (mai complet).

24 - **Birmania** (din 1988 cu denumirea de Uniunea Myanmar) devine, în anul 1943, teatrul luptelor din timpul celui de al doilea război mondial - în cadrul ofensivei trupelor aliate de eliberare a țării de sub ocupație japoneză.

25 - Războiul de Yom Kippur (6-23 octombrie 1973) Israelul trebuie să facă față atacului prin surprindere declanșat de Egipt și Siria, în timpul celei mai importante sărbători mozaice, *Yom Kippur* - de căință și iertarea păcatelor. A fost o încercare dramatică pentru israelieni, care au reușit să contraatace eficient și în timp util pentru a scăpa din încercuire.

26 - În anul 1988 (16 aprilie) agenți ai serviciilor secrete israeliene l-au asasinat pe **Khalil-al Wazir** (supranumit „Abu Jihad") - persoana numărul doi în ierarhia conducătorilor Organizației pentru Eliberarea Palestinei (O.E.P.) și principalul fondator al **Fatah** (facțiune a O.E.P., care a evoluat spre formațiune politică). Organizația **„Septembrie Negru"** este tot o formațiune armată, acoperită, a Fatah.

27 - Mila terestră în sistemul anglo-saxon este echivalentă cu 1609,344 m.

28 - Muntele Hermon (2810 m) Masiv din culmea Munților Antiliban, situat în zona de graniță a Israelului cu Siria.

28 bis - Emiratul autohton al Transiordaniei este creat în 1928 și rămâne sub protectorat britanic până în 1946, când este proclamat Regat independent (25 mai 1946). Participă la războiul israelian din 1948-1989 și înglobează partea de est a Palestinei și Ierusalimul de Est (orașul vechi). În 1950, adoptă numele de **Regatul Hașemit al Iordaniei**, pe al cărui tron se urcă, în 1952, regele Hussein II. Cum acțiunea relatată în carte se petrece după 1954, trebuia folosită cea de a doua titulatură.

29 - **Faruk I** (1920-1965) Rege al Egiptului din 1936 până în 1952, când a abdicat - în urma unei lovituri de stat (1952, iulie 23) a „Ofițerilor liberi", în fruntea cărora s-a aflat Gamal Abdel Nasser.

30 - **Nasser Gamal Abdel** (1918-1970) Lider militar și politic egiptean; prim-ministru 1954-1956; președinte al Egiptului 1956-1958; președinte al Republicii Arabe Unite 1958- 1970 (uniune între Egipt și Siria, aceasta din urmă părăsind formațiunea în 1961).

31 - **Canalul Suez** Până în 1956, Canalul a fost administrat de Compania Canalului Suez, ale cărei acțiuni aparțineau Angliei, Franței și S.U.A. La 26 iulie 1956, Compania este naționalizată de șeful statului egiptean, colonelul Nasser, ceea ce declanșează un violent conflict (octombrie 1956) între coaliția anglo-franco-israeliană și Egipt. Canalul Suez este închis navigației internaționale în 1967 și redeschis la 5 iunie 1975.

32 - La 19 octombrie 1954, între Marea Britanie și Egipt are loc semnarea unui Tratat ce reglementează prezența britanică în zona Canalului Suez, aceasta urmând să ia sfârșit după 20 de luni de la data respectivă. Conform înțelegerii, **forțele britanice** părăsesc zona la 14 iunie 1956.

32 bis - **Churchill (sir Winston)** (1874-1965) Om de stat englez. Prim-ministru: 1940-1945 și 1951-1955. Laureat al Premiului Nobel 1953. **Eisenhower (Dwight, David)** (1980-1969). General și om de stat american. Președinte al S.U.A. 1953-1961

33 - Astăzi, **Tel Aviv - Yafo** formează un singur areal urbanizat, cu o densitate a populației de 6000 loc./km^2, aici fiind concentrată peste 1/3 din populația Israelului.

34 - **Meir Golda** (1898-1978) Lider politic israelian; s-a născut în Rusia, la Kiev. Prim-ministru 1969-1974; demisionează după Războiul de Yom Kippur din 1973. Îi urmează în funcție Yitzhak Rabin (de la 4 iunie 1974).

35 - **Negev** Regiune deșertică în partea meridională a Israelului, cu ieșire la Marea Moartă (Golful Akaba).

36 - După al doilea război mondial, în Algeria (integrată sistemului administrativ francez după 1847), Mișcarea de eliberare națională - având ca model Egiptul colonelului Nasser - declanșează, în 1954, insurecția armată, încheiată la 3 iulie 1962 cu proclamarea independenței de stat.

37 - După armistițiul israeliano-arab din 1949, lupta dintre Israel și statele arabe rămâne deschisă - Egiptul fiind cel care refuză Israelului libera trecere a navelor sale prin Canalul Suez. În 1956 (29 octombrie), Israelul se angajează într-o nouă acțiune militară împotriva Egiptului, fiind susținut de Marea Britanie și Franța, care încearcă, în acest fel, să preia controlul asupra Canalului. Dând curs presiunii O.N.U., englezii și francezii sunt de acord, până la urmă, să înceteze ostilitățile și să se retragă din zonă, până la 22 decembrie 1956.

38 - La 23 mai 1960, Israelul anunță capturarea, în Argentina, a colonelului **Adolf Eichmann** (1906-1962), conducătorul programului nazist de exterminare a evreilor. După un proces care a durat 4 luni, la Ierusalim, Eichmann a fost condamnat la moarte (va fi spânzurat la 31 mai 1962).

39 - Ziua națională a Argentinei (aniversarea revoluției din 1810) este sărbătorită pe 25 mai.

40 - Afrika Korps Corpul expediționar german din Africa de Nord, condus de feldmareșalul Erwin Rommel. La 2 noiembrie 1942, Armata a 8-a engleză, sub comanda mareșalului Bernard Montgomery învinge armata italo-germană la *Al Almain* - localitate în Egipt, pe țărmul Golfului Alexandria.

41 - Războiul de Șase Zile (5-10 iunie 1967) Conflict militar arabo (Egipt, Siria, Iordania) - israelian soldat cu victoria Israelului și cu însemnate cuceriri teritoriale.

41 bis - În timpul Războiului de Șase Zile (1967), Israelul ocupă Ierusalimul de Est - aflat, până atunci, sub controlul forțelor iordaniene. Ierusalimul reîntregit devine capitala statului Israel. La începutul lunii septembrie 1995 au avut loc ceremoniile ce au marcat împlinirea a 3 000 de ani de la proclamarea, de către regele David, a orașului Ierusalim drept capitală a poporului evreu. Premierul israelian Yitzhak Rabin declara atunci că „Ierusalimul unit este inima poporului evreu". Dar, liderii O.E.P. nu renunță la gândul că, într-o zi, Ierusalimul de Est va deveni capitala unui stat palestinian. După semnarea istoricului Tratat de pace israeliano- palestinian din 1993 s-a convenit ca „bătălia pentru Israel" să fie amânată pentru 1996. După alegerile palestiniene termenul s-a modificat: 1999.

42 - Iordanul (252 km.) Râu ce izvorăște din Munții Hermon, străbate o depresiune tectonică și se varsă în Marea Moartă. Este axa vitală a Israelului, fiind folosit intens pentru irigații; la ieșirea din Lacul Kinneret (Tiberiada) - aflat, în întregime, pe teritoriul Israelului - este construit un sistem de

hidrocentrale. În anexa la Tratatul de pace iordaniano-israelian (semnat în octombrie 1994) este prevăzută și alimentarea Iordaniei cu apă din Lacul Kinneret, printr-o conductă deja funcțională.

43 - La începutul lunii ianuarie 1965, israelienii au depistat o bombă ce plutea, simbolic, în apropierea unui baraj de pe râul Iordan. Sistemul de irigații de pe râul Iordan putea fi în pericol oricând - acesta era mesajul terorismului arab.

44 - Pe 22 mai 1967, Gamal Abdel Nasser, președintele Egiptului, închide strâmtoarea Tiran (din sudul Golfului Akaba) pentru Israel. Astfel, navigația spre portul Eilat - situat în partea de sud a Israelului, în Golful Akaba (Eilat) - este întreruptă. O nouă încleștare armată se profila la orizont.

45 - În Războiul de Șase Zile (5-10 iunie 1967) dintre Israel și statele arabe Egipt, Siria, Iordania, Israelul a învins într-un mod decisiv, cucerind de la vecinii săi: Peninsula Sinai și Zona Gaza - de la Egipt (61 561 km^2), 390 700 locuitori în 1972), Cisiordania sau zona arabă a Palestinei - de la Iordania (5505 km^2, 639 300 locuitori în 1972) și Înălțimile Golan - de la Siria (1150 km^2). De asemenea, Israelul a mai ocupat atunci și Ierusalimul de Est, aflat înainte sub controlul forțelor iordaniene, realizând unificarea acestui oraș.

45 bis - **Hussein I** (n.1935 la Amman) Rege al Iordaniei, din 1952. Deși Iordania participă alături de alte state arabe la războaiele împotriva Israelului din 1949, 1956, 1967 - după această dată politica sa externă se modifică. Regele Hussein ia parte efectiv la negocierile dintre Israel și O.E.P. - țara sa jucând rolul unui factor stabilizator în zonă. În timpul războiului din Golf (1990), Iordania își păstrează neutralitatea,

ceea ce accentuează tendința de izolare a acestei țări în cadrul lumii arabe. În 1994 este semnat Tratatul de pace dintre Israel și Iordania.

46 - **Libanul** - se proclamă republică independentă la 22 noiembrie 1941. Până în decembrie 1946 rămâne însă sub controlul trupelor anglo-franceze. Libanul participă, în 1948-1949, la primul război arabo-israelian, după care nu mai ia parte la alte conflicte similare. Până în deceniul 7, Libanul era o Elveție a Orientului Mijlociu. Între 1975-1990 este pradă unui război civil devastator.

47 - Luptele dintre armata iordaniană și formațiile palestiniene de gherilă s-au desfășurat între 7-10 iunie 1970; acord de încetare temporară a focului între regele Hussein și Yasser Arafat.

48 - **P.F.L.P.** Frontul Popular pentru Eliberarea Palestinei, condus de dr. George Habash, medic creștin, de orientare marxistă.

49 - La 30 august 1970, după o perioadă de încetare a focului, războiul dintre armata iordaniană și formațiunile palestiniene de gherilă

ale O.E.P. reizbucnește, cu intensitate sporită: în capitala Iordaniei, Amman, se luptă pe fiecare stradă; tancurile siriene pătrund pe teritoriul Iordaniei. Un acord semnat, la Cairo, între liderii țărilor arabe și Yasser Arafat pune capăt ostilităților. Armata iordaniană reușește să alunge gherilele palestiniene de pe teritoriul său.

50 - În anul 1972 (8-9 mai), un avion de pasageri aparținând Companiei Sabena este atacat de teroriști palestinieni pe **aeroportul din Lod** (sud-est de Tel Aviv), Israel. Trupele israeliene au ucis doi pirați ai aerului.

51 - Se referă la capitala Libanului, **Beirut.**

52 - **Assad Hafez-al** (născut în 1930) General locotenent, accede la putere în Siria la 13 noiembrie 1970, printr-o lovitură de stat nesângeroasă. Devine președintele Siriei în anul 1971. Siria participă în prima linie a conflictelor armate arabo-israeliene (1948, 1967, 1973). Negocierile de pace dintre Siria și Israel trenează de multă vreme. După asasinarea liderului israelian Yitzhak Rabin, președintele Assad și-a anunțat, totuși, disponibilitatea pentru dialog în problema spinoasă a Înălțimilor Golan. Acordul dintre Israel și Siria nu va fi încheiat, însă, curând, oficialitățile de la Damasc refuzând să condamne actele teroriste comise, la începutul anului 1996, de extremiștii palestinieni pe teritoriul israelian.

53 - **Sadat Anwar el** (1918-1981) Lider politic și om de stat egiptean. Președintele Egiptului (1970-1981) după moartea lui Gamal Abdel Nasser. Premiul Nobel pentru Pace, 1978. Vizitează Israelul și se adresează Knessetului (1977); se întâlnește, la Camp David, cu președintele S.U.A., Jimmy Carter, și cu premierul israelian Menahem Begin (1978); semnează, la Casa Albă, Tratatul de pace dintre Egipt și Israel (1979), care pune capăt stării de război dintre cele două state; în 1980, Egiptul și Israelul stabilesc relații diplomatice. În 1981 (6 octombrie) președintele Egiptului, Sadat, este asasinat de

fundamentaliștii islamici. În urma unui referendum, funcția supremă în stat revine, la 13 octombrie 1981, lui Muhammad Hosni Mubarak.

54 - Yom Kippur (**Yom** = zi; **Kippur** = ispășire) Zi de ispășire și iertare; zi de post și rugăciune, întru răscumpărare; zi în care îl ierți pe cel ce se căiește și care renaște din ruga sa. În concepția mozaică despre Yom Kippur, în această zi parteneriatul dintre Dumnezeu și om se exprimă prin credință. Cea mai mare sărbătoare mozaică, care are darul de a-l smulge pe omul credincios din vâltoarea existenței cotidiene spre a-l înălța către Dumnezeu. La pomenirea morților, celebrată în această zi, sinagogile sunt pline. Serviciul divin începe dimineața, în zori, și se încheie târziu, la ivirea stelelor. Într-o asemenea zi (6 octombrie 1973), Egiptul și Siria atacă, concertat, Israelul - țară aflată în rugăciune, pentru căință și iertare. Și Israelul a reușit să supraviețuiască încă o dată.

55 - Marea Galileei este numele ce-l poartă Lacul Kinneret (Lacul Tiberiada) - 165 km^2 - situat în partea de est a Galileei.

56 - Be'er Sheva Oraș important din Israel, situat la limita de nord a Deșertului Negev, deci în sudul țării.

57 - Arnhem Oraș situat pe Rin, în partea centrală a Olandei, în apropierea granitei cu Germania.

58 - La 11 noiembrie 1973, generalii israelieni și egipteni semnează Acordul de încetare a focului, la km 101, pe drumul dintre Cairo și Suez, după Războiul de Yom Kippur. Acordul de dezangajare a forțelor militare este parafat în 1974, după negocieri mediate de Henry Kissinger.

59 - Entebbe este un oraș în Uganda cu numai 40 000 locuitori, situat, pe malul Lacului Victoria. Răpirea avionului Air France s-a petrecut la 27 iunie 1976. Salvarea ostaticilor are loc la 4 iulie, cu ajutorul unei echipe de comando trimise de Mossad. Capitala Ugandei este Kampala (700 000 locuitori). Vezi și nota 1.

60 - Fatah - fracțiunea operativă a O.E.P. - acționa în zona de graniță dintre Israel și Liban, acolo unde se concentrau taberele de refugiați palestinieni. Vezi și notele 4 și 26.

61 - Fragilul echilibru etnico-confesional din Liban - Elveția Orientului Mijlociu - a funcționat până în deceniul 7. Conflictele arabo-israeliene și afluența de refugiați palestinieni, la care se adaugă confruntările sângeroase dintre facțiunile politice și religioase rivale (creștini și musulmani), izbucnite în 13 aprilie 1975, la Beirut - aruncă Libanul într-un **război civil** devastator. Până la 21 septembrie 1990, bilanțul era tragic: 200 000 de morți, alte sute de mii de mutilați, aproximativ 1 milion de expatriați (numai în 1990, 150 000 de libanezi creștini au luat calea pribegiei) și o țară în ruină.

62 - Druzi Comunitate religioasă independentă care trăiește, mai ales, în zona montană de pe teritoriile Siriei și Libanului. În credința lor se regăsesc influențe ale religiilor creștină, islamică și mozaică.

63 - Începute sub auspicii favorabile, relațiile dintre Israel și **Amal** - mișcarea unei grupări a musulmanilor șiiți de pe teritoriul Libanului - au luat o turnură nedorită, deși previzibilă. Dacă în timpul invaziei israeliene, din 1982, în Liban, Amalul era o grupare pro-israeliană, ea devine în zilele noastre (prin influențele pe care le-a suferit) de orientare pro- siriană, având

drept câmp de acțiune sudul Libanului. Gherilele sale încalcă, frecvent, zona de securitate dintre Israel și Liban, atacând Armata Sud-Libaneză (S.L.A.). Din 1987, milițiile șiite Amal își mută sediul la Chatila, lângă Beirut. După 1980, în mișcarea Amal se resimt și influențe iraniene.

64 - **Muhammad Reza Pahlavi Aryamehr** (1919-1980) Șah al Iranului, 1941-1979. Este nevoit să părăsească țara la 16 ianuarie 1979. Puterea este preluată de către Consiliul Revoluționar Islamic, avându-l în frunte pe ayatollahul Khomeiny (întors în țară după 15 ani de exil), care proclamă, la 1 aprilie 1979, Republica Islamică Iran.

65 - În Liban există aproximativ 100 de partide, mișcări și organizații politice, dintre care 20 de organizații politico-militare (milișii), aparținând celor 17 comunități religioase. Partidele se grupează în funcție de orientarea religioasă: partide ale comunității musulmanilor șiiți (5) - între care Mișcarea Amal, Partidul lui Dumnezeu (Hezbollah), Amalul islamic, Partidul Baas Arab Socialist etc.; partide ale musulmanilor suniți (4); partide ale musulmanilor druzi (1); ale creștinilor maroniți (3); ale creștinilor armeni (1).

66 - O altă grupare a musulmanilor șiiți intră sub influența iraniană și, astfel, ia naștere **Organizația pro-iraniană Hezbollah**, *mișcare fundamentalistă* îndreptată împotriva Israelului și a aliatului acestuia Armata Sud-Libaneză (S.L.A.). În urma atacurilor repetate ale extremiștilor Hezbollah, în zona de graniță israeliano-libaneză - controlată, din 1985, de Israel - la 11 aprilie 1996, elicoptere israeliene bombardează Cartierul general Hezbollah de lângă Beirut, capitala Libanului. În partea de sud a Libanului confruntările armate continuă. *Conflictul*

poate lua amploare. Organizația ilegală Hezbollah de pe teritoriul Libanului este susținută de Siria și este manevrată de Iran.

67 - **Falangă** 1. (în Grecia antică) Unitate militară de infanterie, înarmată cu sulițe (*Falangă tebană*) sau lănci înclinate în direcția dușmanului (*Falangă macedoneană*). 2. (fig.) Grup de oameni strâns uniți, care luptă pentru o cauză comună. Adoptarea acestui termen pentru a desemna grupările de luptători creștini - folosind, desigur, alte arme - poate fi sugestivă. Formațiunea creștinilor maroniți din Liban are și un partid cu acest nume - Partidul Falangist.

68 - **Asediul Beirutului** de către armata israeliană a avut loc în lunile iulie - august 1982. O.E.P. este somată să părăsească teritoriul Libanului (precum, odinioară, fusese obligată s-o facă și în Iordania). Yasser Arafat se îndrepta, la 30 august, spre Tunisia.

69 - În urma tragicelor evenimente petrecute în taberele de refugiați palestinieni de la Sabra și Chatila (Liban), din 18 septembrie 1982, ministrul israelian al apărării, Ariel Sharon, a fost nevoit să-și dea demisia, la 11 februarie 1983. Era o palidă satisfacție oferită de Israel, care trebuia să înfrunte, oricum, oprobriul lumii întregi.

70 - **Mullah** (în țările islamice) Nume atribuit celui ce predă sau interpretează textele sacre.

71 - **Jihadul Islamic** Organizație extremistă islamică care contestă Autoritatea Națională Palestiniană (A.N.P.) și Tratatul de pace israeliano-palestinian din 1993. Jihadul Islamic luptă împotriva Israelului și a aliaților acestuia.

72 - În sistemul anglo-saxon al unităților de măsură *pound avoirdupois* (lb) - *livra engleză* - echivalează cu 453,592 g. În alte țări o livră este egală cu 317,62 g (Italia), 560,01 g (Austria), 500 g (Germania, Danemarca, Olanda). Sinonim: *funt.*

73 - Membrii personalului ambasadei S.U.A. din Teheran sunt luați ostatici de Gărzile revoluționare, cu acordul guvernului iranian și al ayatollahului Khomeiny, la 4 nov. 1979. Zece zile mai târziu, președintele S.U.A., Jimmy Carter (mandat între 1977- 1981), blochează cei 500 milioane de dolari iranieni aflați în băncile din S.U.A. După 444 de zile - la 20 ian. 1981 - toți cei 52 de ostatici americani sunt eliberați, conform unei înțelegeri semnate în Algeria, prin care S.U.A. urma să transfere suma de bani blocată anterior într-o bancă din Marea Britanie.

74 - **Thatcher Margaret (Hilda)** (născută 1925) Personalitate politică din Marea Britanie - lider al Partidului Conservator și prim-ministru, reales de trei ori, consecutiv, 1979-1990.

75 - **Reagan Ronald Wilson** Actor de cinema și lider politic american. Guvernatorul statului California (1967-1975); președintele S.U.A. (1981-1989).

76 - După lovitura de stat militară din Irak (1958) este abolită monarhia și proclamată republica. În 1979, Saddam Hussein preia puterea și urmărește să se erijeze în lider al lumii arabe militante. Profitând de criza declanșată, în Iran, de prăbușirea, în 1979, a regimului Șahinșahului Muhammad Reza Pahlavi, Saddam Hussein atacă - în septembrie 1980 - Iranul, sub pretextul vechii dispute de frontieră din zona Shatt

- al Arab. Războiul epuizant, soldat cu grele pierderi umane (peste 1 milion de morți iranieni) și uriașe distrugeri materiale, se încheie în august 1988, prin acceptarea de către părți a rezoluției 598 a Consiliului de Securitate al O.N.U. privind încetarea imediată a ostilităților.

77 - Criza ostaticilor ambasadei S.U.A. din Teheran, intervenită

după 4 nov. 1979, conduce la ruperea relațiilor diplomatice americano-iraniene în anul 1980 (aprilie, 7).

78 - Cucerit de Alexandru cel Mare (334-330 î.Hr.), Imperiul Persan dă naștere lumii elenistice. Intrat sub stăpânirea arabilor (635-651), Iranul adoptă islamismul, dar se desprinde, treptat, în secolul IX-X din Califatul Arab. În secolul XIX, influența britanică devine predominantă. Sub dinastia Pahlavi (1925-1979), în special după al doilea război mondial, sunt modernizate structurile economice, sociale și politice, are loc europenizarea instituțiilor.

79 - Kimche David Ministru de externe al Israelului.

80 - Peres Shimon (născut în 1923, la Wiszniewa, Polonia). 1934, sosește în Palestina; 1947, consilier al lui David Ben-Gurion; 1950-1960 ministru al apărării; 1974-1977, ministru al apărării în primul guvern Rabin; 1984-1986, prim-ministru; 1986- 1988, ministru de externe; 1988-1990, ministru de finanțe; 1992- 1995, ministru de externe, în al doilea guvern Rabin; 1994, Premiul Nobel pentru Pace, împreună cu Yitzhak Rabin și Yasser Arafat; 1995, prim-ministru al Israelului (și ministru al apărării), după asasinarea lui Yitzhak Rabin, la 4 noiembrie.

81 - **Farsi** Limbă indoeuropeană, scrisă cu alfabet arab; limba oficială în Iran. Sinonim: *persana.*

82 - Vezi nota 18 și capitolul 20 - dedicat special acestui caz.

83 - Vânzarea ilegală de arme Iranului pentru a obține eliberarea ostaticilor americani din Liban a fost făcută publică la sfârșitul anului 1986. Lt. col. Oliver North și Adam Poidexter au fost învinuiți pentru încălcarea embargoului de către S.U.A., în timpul mandatului președintelui Reagan.

84 - Se face referire la **Intifada** - mișcare de rezistență a arabilor din teritoriile ocupate de Israel (Cisiordania). Vezi și nota 5.

85 - **Shamir Yitzhak** (născut în 1915, în Polonia) Șeful Partidului Likud (astăzi în opoziție), partid cu vederi deloc favorabile procesului de reconciliere dintre arabi și palestinieni. Prim- ministru, 1983-1984 și 1986-1992.

86 - **Ashdod** Oraș în Israel așezat pe țărmul Mării Mediterane; important și vechi oraș de pe teritoriul Palestinei; centru al creștinității; funcție portuară, după 1948.

87 - Despre liderul politic egiptean **Anwar el Sadat**, vezi detalii în nota 53.

88 - **Rabin Yitzhak** (născut la 1 martie, 1922, la Ierusalim, ca fiu al unui emigrant rus; moare, la 4 noiembrie, 1995, asasinat). 1942 - intră în armata secretă a evreilor din Palestina (Palmach) și se dedică carierei militare; 1949 - face o parte din Comisia de semnare a armistițiului în primul război arabo-israelian; 1956 - participă, în calitate de comandant de brigadă, la campania militară din zona Suez; 1964-1967, general, șef de Stat Major al Armatei, artizan al victoriei Israelului în timpul

noului conflict militar arabo-israelian (Războiul de Șase Zile) din 1967; 1968 - începe cariera politică: ambasador al Israelului la Washington; 1974-1977, prim-ministru (îi succede Goldei Meir, care demisionează după Războiul de Yom Kippur din 1973); 1984- 1992, ministru al apărării; 1992, preia conducerea Partidului Muncii, prim-ministru pentru a doua oară și ministru al apărării; 1995 (4 noiembrie) - este ucis, în timpul unui miting închinat păcii, de către un tânăr evreu fanatic religios. Dintre realizările notabile ale vieții sale: 1979 - Tratatul de pace cu Egiptul; 1994 (26 octombrie) - Tratatul de pace cu Iordania; 1993 (13 septembrie) - Acordul istoric dintre guvernul israelian și O.E.P. semnat la Casa Albă, care cuprinde Declarația de principii privind Autonomia palestiniană; 1995 (28 septembrie) - Tratatul privind extinderea autonomiei palestiniene. Eforturile sale pentru edificarea statului Israel s-au împletit cu cele privind reconcilierea dintre palestinieni și israelieni, fiind preocupat, totodată, de instaurarea păcii în Orientul MIjlociu. În 1994 primește Premiul Nobel pentru Pace.

89 - **Hassan II** (născut în 1929) Șeful statului Maroc din 1962 (28 februarie). Marocul este o monarhie constituțională, regat ereditar. Regele Marocului, ca și cel al Iordaniei au cu Israelul relații de un tip mai special, ținându-se seama că cele două țări sunt state arabe. Evenimentele din zonă au probat viabilitatea politicii lor externe, dar și abilitatea deosebită a israelului de a le cultiva ca partenere de dialog constructiv.

90 - Vezi nota 13.

91 - Anwar el Sadat, președintele Egiptului, face o vizită în Israel, unde se adresează Knessetului (19-21 noiembrie, 1977).

92 - **B.K.A.** - brigada antitero din cadrul Poliției federale; **BfV** - serviciile secrete vest-germane.

93 - **Kibbutz** (în Israel) Așezare rurală în care viața este organizată după principii comunitare.

94 - **Afacerea Watergate** Scandal politic legat de supravegherea cartierului general al Partidului Democrat de către oamenii din staff-ul electoral al viitorului președinte republican Richard Nixon. Cel de-al 37-lea președinte al S.U.A., Richard Nixon (mandat 1969-1974), a trebuit să demisioneze, în 1974, din înalta funcție.

95 - Printre teroriștii de pe nava *Achille Lauro* - care au fost prinși și predați poliției italiene - se afla și cunoscutul terorist palestinian, *Abu Nidal*; nu se știe cum, dar acesta a reușit să scape, atunci. Va apărea, ulterior, ca lider al unei grupări ce-i poartă numele. Recent (16 noiembrie, 1995), Poliția palestiniană a arestat, în Fâșia Gaza, cinci militanți ai grupării Abu Nidal, care intenționau să-l asasineze pe liderul O.E.P., Yasser Arafat. Teroriștii au pătruns în Gaza venind dinspre Libia.

96 - Pentru a descifra sensul titlului cap. 19, *Lechaim* Lekem, menționăm că **Lechaim** (în lb. ebraică) reprezintă o urare folosită de evrei când închină un pahar în sănătatea unei persoane.

97 - **English Channel** - Brat de mare ce reprezintă o prelungire a Oceanului Atlantic, între țărmul Europei (nordul Franței) și sudul Marii Britanii. De aici, prescurtarea *Channel* (Canal). Noi numim această regiune: Marea Mânecii.

98 - **Gaulle Charles de** (1890-1970) General și remarcabil om de stat francez. A organizat, în exil, rezistența împotriva ocupației naziste, a edificat cea de-a V-a Republică franceză; a înzestrat țara cu bomba atomică. A condus destinele poporului francez în perioada mandatelor deținute între anii: 1944-1946 și 1958-1969. **Pompidou Georges** (1911-1974) i-a urmat la președinția țării (1969-1974). Sub cei doi președinți marea majoritate a coloniilor franceze își dobândesc independența.

99 - Cartierul general al O.E.P. din Tunis a fost localizat și bombardat de un comando israelian la 1 octombrie 1985.

100 - **Peres Shimon** Actualul prim-ministru al Israelului este considerat și artizanul instalațiilor nucleare din țara sa.

101 - La 26 iunie 1956, premierul egiptean Gamal Abder Nasser naționalizează Canalul Suez. Israelul participă, în octombrie- noiembrie 1956, alături de Franța și de Marea Britanie la războiul împotriva Egiptului.

102 - Un capitol esențial al politicii externe promovate de Israel îl reprezintă descurajarea unor țări ostile statului evreu. Semnificativă, în acest sens, este atitudinea echivocă a șefului diplomației israeliene de atunci, Shimon Peres, care, în toamna anului 1995, s-a declarat împotriva inspecțiilor internaționale la instalațiile nucleare israeliene, în următorii termeni: „Ce s-ar întâmpla - a spus Peres - dacă ministrul egiptean de externe ar vizita instalația nucleară de la Dimona și ar constata că acolo nu este nimic? Imediat, politica noastră de descurajare ar fi distrusă complet".

103 - Gaddafi Moammer-al (n. 1938) Este șeful Jamahiriei Arabe Libiene și conducătorul Revoluției în urma căreia în această țară a fost abolită monarhia, la 1 septembrie 1969. **Hussein Saddam** (n. 1937) preia puterea în Irak la 16 iulie 1979.

104 - Giscard d'Estaing, Valéry (n. 1926) Lider politic francez; președinte al țării între 1974-1981.

105 - La Casa Albă (26 martie, 1979), premierul Israelului - Menahem Begin și președintele Egiptului - Anwar Sadat semnează istoricul Tratat de pace, *primul de acest gen dintre* Israel și una dintre țările arabe.

106 - Se estimează că, în prezent, Israelul dispune de aproximativ 200 de focoase nucleare - informații preluate din presă. Justificarea acestui arsenal se găsește dezvoltată în capitolele 21, 22 și 23 ale acestei lucrări.

107 - În 1971 (25 *ianuarie*), un corp armat de ofițeri, condus de generalul Idi Amin Dada (cu sprijin israelian), îl înlătură de la putere pe președintele Ugandei - Milton Obote. Regimul dictatorial instituit de mareșalul Idi Amin este acuzat de forurile internaționale pentru asasinarea a sute de mii de ugandezi.

108 - Vezi nota 1.

109 - **Petah-Tiqva** Localitate din Israel, la nord de Tel Aviv, pe țărmul Mării Mediterane.

110 - **Regele Hassan II** (n. în 1929) Se urcă pe tronul Marocului în anul 1961, după ce Egiptul se proclamase republică (1953), iar Gamal Abdel Nasser devenise președintele acesteia (1956). Naționalizarea *Canalului Suez*,

retragerea forțelor britanice din zonă, imensa influență pe care Nasser o avea asupra lumii arabe, în general, explică temerile regelui Hassan.

111 - **Milițiile** din acest context sunt organizații politico-militare ce aparțin comunităților religioase din Liban. Despre Mișcarea **Amal** a musulmanilor șiiți - vezi și nota 63.

112 - Despre **Abu Nidal** vezi și nota 95.

113 - În 1988, Iordania renunță la „responsabilitatea" sa asupra Cisiordaniei (zona arabă a Palestinei) - Districtul de Nord, după noua denumire - iar Fâșia Gaza (acum, Districtul Gaza) este „proclamată" independentă de Yasser Arafat, aflat atunci în Algeria. Crearea Autorității Naționale Palestiniene - după semnarea Tratatului de Pace israeliano-palestinian (1993) - și alegerile libere din 1996 au fost pași importanți pentru rezolvarea problemei Autonomiei și, implicit, pentru dizolvarea disensiunilor dintre Israel și O.E.P. Atentatele din februarie-martie 1996, revendicate de gruparea fundamentalistă islamică Hamas, complică din nou, relațiile în zonă.

114 - Vezi nota 99.

115 - **Podul Allenby** unește cele două maluri ale Iordanului, fiind situat chiar pe linia de frontieră dintre Israel și Iordania. Numele acestui pod provine de la cel al mareșalului englez Edmund Allenby - comandantul forțelor britanice din Siria și Palestina, în timpul primului război mondial.

116 - **Kingston-upon-Hull** este numele complet al orașului, port maritim situat în estul Angliei (Yorkshire).

117 - **Khalil al-Wazir** („Abu Jihad") este asasinat de agenți israelieni în 1988.

118 - **Whitehall** În acest context, se referă la guvernul britanic.

119 - **I.R.A.** Armata Republicană Irlandeză.

120 - **West Bank** (Noul nume, propus din rațiuni politice: *Districtul de Nord*) Reprezintă teritoriul aflat pe malul drept (vestic) al Iordanului, cu o populație predominant arabă (Cisiordania), unde Autoritatea Națională Palestiniană veghează asupra extinderii autonomiei palestiniene.

121 - Masacrul *din taberele de refugiați palestinieni* de pe teritoriul Libanului, de la Sabra și Chatila (1982) - săvârșit de falangele creștine libaneze - putea fi evitat, printr-o mai bună conlucrare dintre Mossad și guvernul israelian.

122 - Vezi nota 85.

123 - **Cohen Eli** Unul dintre cei mai eficienți agenți acoperiți ai Mossadului, prins de sirieni, în 1965, și spânzurat într-o piață publică din Damasc. Pentru detalii - capitolul 9.

124 - Încheindu-și documentarea pentru această carte înainte de 1989, autorul nu a putut face referiri tocmai la perioada fructuoasă a acestei diplomații secrete. A prevăzut-o, doar. Fără îndoială că, în fazele premergătoare acordurilor israeliano- palestiniene din 1993 și 1995, serviciile secrete israeliene - și, nu numai - au avut aportul lor în finalizarea negocierilor. Active în timp de război, dinamice în timp de pace, ele încearcă să facă din nisipurile mișcătoare ale Orientului Mijlociu un teren ferm al conviețuirii.

COLOSSEUM Club

OFERTĂ SPECIALĂ

PENTRU CITITORII FIDELI AI EDITURII COLOSSEUM

beneficiari ai sistemului CARTEA PRIN POȘTĂ!

Pentru anul 1996, Editura COLOSSEUM vă pregătește noi apariții editoriale și substanțiale cadouri.

Clubul COLOSSEUM, cu care sunteți deja familiarizat, vă pune la dispoziție, pe lângă cărțile din colecțiile proprii (BESTSELLER, CUPLURI, ORIZONTURI SPIRITUALE, MEDICINĂ NATURISTĂ, MEDICALĂ, PENTRU COPII NOȘTRI, DIDACTICĂ, Seria JANET DAILEY, seria FRONTIERELE STRANIULUI, integrala BARBARA CARTLAND) și **cărțile celorlalte principale edituri bucureștene.**

Numai pentru cărțile Editurii COLOSSEUM, se va acorda o reducere progresivă, astfel:

- 10% reducere inițială
- 15% pentru comenzi mai mari de 15.000 lei
- 20% pentru comenzi mai mari de 150.000 lei

Cărțile celorlalte edituri vor fi livrate la prețul real.

Editura COLOSSEUM va achita TAXELE POȘTALE, și va asigura livrarea cu promptitudine a oricărei noi apariții editoriale bucureștene.

Așa cum ați remarcat, anumite titluri se epuizează; din acest motiv vă sugerăm să faceți comenzi anticipate.

Lista cărților existente, și a aparițiilor viitoare pentru editurile ACCOLADE PRINT, ALL, COLOSSEUM, EXCELSIOR- MULTIPRESS, HERALD, IRI ȘI UNIVERS ENCICLOPEDIC, MEDICALĂ, NICULESCU, SIGMA, ȘANSA, RAO, VIVALDI, TEORA,TREI, etc. o puteți primi doar prin serviciul propriu de CARTE PRIN POȘTĂ al Editurii COLOSSEUM:

Pentru informații și comenzi serviciul Cartea prin Poștă al Editurii COLOSSEUM:

Elena Anghel, telefon: 617.04.33

Expedierea de către noi a cărților comandate se face în 7 zile de la primirea comenzii dumneavoastră.

Și cititorii care fac abonamente vor plăti „ ramburs - la ridicarea coletelor".

Lista cărţilor ce pot fi comandate prin sistemul CARTEA PRIN POŞTĂ

Taxele poştale achitate de editură!

Colecţia CUPLURI

• Nechibzuinţă	Amanda Quick	2400 lei	352 pag.
• Magie	Amanda Quick	8000 lei	544 pag
• Cântecul sirenei	Victoria Holt	3990 lei	352 pag.

Colecţia MEDICINĂ NATURISTĂ

• Ghid de prim ajutor naturist	Mark Mayell	12900 lei	436 pag.
• Supermâncăruri (300 reţete naturiste)	Dolores Riccio	5850 lei	320 pag.
• Tao-ghid de medicină chineză	Daniel Reid	13000 lei	368 pag.
• Plantele - remedii minunate	Alexis Arnziev	7500*	250 pag.
• Pledoarie pentru viaţă lungă	Ovidiu Bojor	10500*	350 pag.
• Medicină naturală pt. copii	Julian Scot	7500*	250 pag.
• Medicină naturală pt. femei	Julian & Susan Scot	7500*	250 pag.

Colecţia MEDICALĂ (CARTEA PACIENTULUI)

• Bolile inimii	Ed Weiner	2600 lei	224 pag.
• Hipertensiunea arterială	Sandra Salmans	1700 lei	168 pag.
• Artritele	Ellen Moyer	4400 lei	200 pag.
• Prostata	Sandra Salmans	6000*	200 pag.
• Bolile digestive	Dr. Ion Gherman	6700 lei	200 pag.
• Îngrijirea copilului	Hugh Jolly	9000*	300 pag.

Colecţia ORIZONTURI SPIRITUALE

• Calea non ataşamentului pentru a reuşi singur în viaţă	V.R.Dhiravamsa	3700lei	256 pag.
• Planul lui Dumnezeu	Paul Davies	7500*	250 pag.
• Cei 6 stâlpi ai respectului de sine	Nathaniel Branden	18000*	600 pag.
• Îngrijirea sufletului	Thomas Moore	6900 lei	288 pag.

Colecţia MATERIE ŞI SPIRIT

• Istoria lui Dumnezeu	Karen Armstrong	15000*	500 pag.
• Maimuţa nudă	Desmond Morris	15000*	500 pag

Seria "FRONTIERELE STRANIULUI"

• Apariţii, fantome, dedublări	Danielle Hemmert	7500*	250 pag.
• Magii secolului XX	Philippe Aziz	3900 lei	224 pag.
• Comunicarea cu lumea de dincolo	Danielle Hemmert	9000*	300 pag.
• Reîncarnare,metempsihoză	Danielle Hemmert	9000*	300 pag.

** - Cărţi în curs de apariţie - preţ estimativ*

Colecţia TENEBRE

• Oglinda	Michael Scott	3990 lei	400 pag.

Colecţia BUSINESS

• Totul se poate negocia	Herb Cohen	4800 lei	288 pag.

Seria Janet Dailey

• Potecile iubirii	2590 lei	410 pag.
• Mândria familiei Calder	2990 lei	554 pag.
• Mândria doamnei Wade	5990 lei	400 pag.

Integrala BARBARA CARTLAND

• Unde este iubirea	4300 lei	288 pag.
• Doar dragoste	3900 lei	200 pag.
• Dragoste fără noroc	4000 lei	200 pag.
• Vraja Parisului	5000 lei	200 pag

Colecţia PASIUNE ROŞIE

• Dragostea învinge	Cheryl Zach	1000 lei	191 pag.
• Misterul Samanthei	Tina Vasilos	980 lei	188 pag.
• A doua şansă	Pat Dalton	2100 lei	224 pag.
• Sărută-mă	Lucy Gordon	1100 lei	191 pag.

Colecţia PASIUNE ŞI MISTER

• Femeia fără trecut	Phillis Whitney	1980 lei	256 pag.
• Fantoma albă din Kyoto	Phillis Whitney	2000 lei	288 pag.

Colecţia KISS

• Jocul dragostei	Patrice Lindsey	2350 lei	240 pag.
• 13 zile de noroc	Lacey Danver	2200 lei	224 pag.

Colecţia Tribunal THRILLER

• Justiţie brutală	William Bernhardt	6900 lei	288 pag.
• Sparge şi intră	Collin Harrison	9000*	300 pag.
• Expertiza testamentară	Adrian Frăţilă	1800 lei	224 pag.

Colecţia "BESTSELLER"

• Rain Man	Leonore Fleischer	2000 lei	226 pag.
• Sorenza	J. Mountoupet	1680lei	250 pag.
• Sirene	Eric V. Lustbader	7950 lei	725 pag.
• Elixirul fericirii	Harold Robbins	3990 lei	384 pag.
• Mexico set	Len Deighton	5400 lei	320 pag.
• Londra meci	Len Deighton	6500 lei	320 pag.
• Soţia parohului	Joanna Trollope	7500*	250 pag
• Amantul spaniol	Joanna Trollope	6900 lei	368 pag.
• Hotel du lac	Anita Brookner	3200 lei	288 pag.
• Castelul din cărţi de joc	Michael Dobbs	10500*	350 pag.

** - Cărţi în curs de apariţie - preţ estimativ*

Colecţia AJUTĂ-TE SINGUR

• Yoga	Lucy Lidell	6700*	250 pag

Colecţia DESCOPERĂ-TE SINGUR

(Cărţi cu imagini superpozabile- 29000*)

- Corpul omenesc
- Uimitorul nostru creier
- Sistemul solar

Colecţia DIDACTICĂ

• Limba engleză pentru ingineri	Viorica Dănilă	15600*	520 pag.
• Culegere de aritmetică cl.I-II	Petruţa Găzdaru	6000*	200 pa.g
• Culegere de aritmetică cl.V-VII	Petruţa Găzdaru	5500lei	224 pag.
• Manual de matematică cl.V-a	Gina Caba	7500*	250 pag.
• Culegere de trigonometrie	Petruţa Găzdaru	7500*	250 pag.

Colecţia PENTRU COPIII NOŞTRI

- Darul de Crăciun (carte muzicală) 25000 lei

Poveşti în imagini mobile (12000 *)

- Albă ca zăpada
- Motanul încălţat
- Frumoasa şi bestia
- Cenuşăreasa
- Peter Pan
- Hainele noi ale împăratului
- Degeţica
- Simbad
- Tom Degeţel
- Trei ursuleţi
- Scufiţa Roşie
- Piticul vrăjitor

Noapte bună copii (5000*)

- Cenuşăreasa
- Jack şi vrejul de fasole
- Trei ursuleţi
- Răţuşca cea urâtă

Prima mea carte (7500*)

- Primul meu dicţionar
- Primul meu atlas
- Prima mea carte de numărat
- Cât este ceasul?

- Cartea mea cea mare cu poveştile preferate-Poveşti clasice, celebre, ilustrate (2

Carte de colorat

• Aventuri în Vestul sălbatic	2300 lei
• Aventurile Piellor roşii	2300 lei

- Cărţi în curs de apariţie - preţ estimativ

TALON CARTEA PRIN POȘTĂ

Nume. . . . . .

Prenume. . . . . .

Doresc să primesc cartea (cărțile) | Nr.ex.

1. . . . . | . . . . .

2. . . . . | . . . . .

3. . . . . | . . . . .

4. . . . . | . . . . .

5. . . . . | . . . . .

Doresc abonament la colectia(colectiile)

Perioada: 3, 6 sau 12 luni

1. . . . . | . . . . .

2. . . . . | . . . . .

3. . . . . | . . . . .

Plata se va face ramburs(la primirea coletului)

Semnătura . . . . .

Adresa:

Strada. . . . . Nr. . . . .

Bl. . . . . Sc. . . . . Et. . . . . Ap. . . . .

Localitatea. . . . . Cod. . . . . .

Jud. . . . . .

Tiparul executat sub comanda nr. 60 320
Regia Autonomă a Imprimeriilor
Imprimeria „CORESI" – Bucureşti
ROMÂNIA

O carte despre MOSSAD - serviciile secrete israeliene devenite aproape legendare prin spectaculoase operațiuni în afara granițelor țării și care au funcționat alături de confratele său militar, AMAN, asemenea unui veritabil detașament de linia întâi - este, fără să-și propună explicit, o incursiune în istoria Israelului.

Iată de ce este vorba aici de un alt fel de aventură: aceea a reconstituirii vieții unor personaje, a redesenării firului unor evenimente istorice și politice pentru a „înțelege" acțiunea acestei lucrări, pe care am numi-o de REFERINȚĂ.

Editura COLOSSEUM
București, sect.2
Șos. Iancului nr.33, bl.105 A, ap.46
Tel: 6536061; Fax: 3236803

COLOSSEUM
București

Lei 8700